

Oskaras Vaildas

DORIANO GRĖJAUS PORTRETAS

Romanas

PRATARMĖ

Menininkas yra gražių daiktų kūrėjas.

Atskleisti meną, o menininką paslėpti - štai meno tikslas.

Kritikas yra tas, kuris grožio sukeltus įspūdžius sugeba išreikšti kitu būdu ar nauja forma.

Tiek aukščiausia, tiek ir žemiausia kritikos forma - savotiška autobiografija.

Tie, kurie gražiuose daiktuose įžvelgia bjaurią prasmę, yra be žavesio pagedę žmonės. Tai yda.

Tie, kurie gražiuose daiktuose įžvelgia gražią prasmę, yra išprusę žmonės. Jie teikia vilčių.

Išrinktieji yra tie, kuriems gražūs daiktai reiškia tikrai Grožį.

Nėra moralių ar nemoralių knygų. Knygos esti gerai arba blogai parašytos. Ir viskas.

Devynioliktojo amžiaus neapykanta Realizmui, tai įniršis Kalibano, veidrodyje matančio savo atvaizdą.

Devynioliktojo amžiaus neapykanta Romantizmui, tai įniršis Kalibano, veidrodyje nematančio savo atvaizdo.

Moralinis žmogaus gyvenimas apima dalį menininko tematikos, tačiau meno moralumą sudaro tobulas netobulų priemonių vartojimas.

Joks menininkas nenori nieko įrodyti. Įrodyti galima ir akivaizdžias tiesas.

Joks menininkas neturi etinių simpatijų. Etinės menininko simpatijos - nedovanotinas stiliaus manieringumas.

Joks menininkas nėra liguistas. Menininkas gali vaizduoti viską.

Mintis ir kalba menininkui yra priemonės jo menui.

Yda ir dorybė - menininkui medžiaga jo menui.

Formos požiūriu, visų menų modelis yra muziko menas. Jausmo požiūriu - aktoriaus kūryba.

Kiekvienas menas yra sykiu ir paviršius, ir simbolis. Tie, kurie skverbiasi pro paviršių gilyn, rizikuoja. Tie, kurie skaito simbolius, rizikuoja.

Iš tikro menas lyg veidrodis atspindi ne gyvenimą, o žiūrovą.

Nuomonių skirtumas, vertinant meno kūrinį, rodo, jog kūrinys naujas, sudėtingas ir gyvybingas.

Kai kritikai nesutaria - menininko sieloje sandermė.

Galima atleisti žmogui, kai jis daro naudingą daiktą, jei pats tuo nesizavi. Vienintelis pateisinimas padariusiam nenaudingą daiktą begalinis juo žavėjimasis.

Kiekvienas menas visiškai nenaudingas.

I SKYRIUS

Dailininko dirbtuvėje tvyrojo saldus rožių aromatas, o kai lengvas vasaros vėjelis sušnarėdavo sode tarp medžių pro atviras duris svaigiai padvelkdavo alyvų, ar dar švelnesnis rausvažiedžių erškėtrožių kvapas.

Gulėdamas ant persiškom gūniom apklotos kanapos ir kaip visada rūkydamas nežinia kelintą iš eilės cigaretę, lordas Henris Votonas iš savo kampo dar matė geltonus ir saldžius it medus akacijos žiedus ir virpančias šakas, lūžte lūžtančias nuo grožybės naštos, taip panašios į liepsną; kartkartėmis ant ilgų indiško šilko užuolaidų, dengiančių didžiulį langą, šmėkstelėdavo fantastiški praskrendančių paukščių, šešėliai, tada užuolaidos akimirką virsdavo tarsi kokiais japoniškais paveikslais ir lordas Henris prisimindavo tuos išblyškusius Tokijo dailininkus nefrito spalvos veidais, kurie iš esmės statiško meno priemonėmis bando perteikti greičio ir judėjimo įspūdį.

Dusliai dūzgėdamos bitės skverbėsi pro aukštą nepjautą žolę ar monotoniškai, atkakliai sukiojosi aplinkui iškerojusio sausmedžio žiedų taureles, ir nuo jų dūzgėjimo tyla atrodė dar slogesnė. Slopūs Londono triukšmas gaudė tarytum tolimų vargonų bosai.

Kambario viduryje, pritvirtintas prie statau molberto, stovėjo neapsakomai gražaus vaikinio portretas visu ūgiu, o priešais jį, kiek atokiau, sėdėjo pats dailininkas, Bezilis Holvordas, kurio netikėtas dingimas prieš porą metų buvo sukėlęs tokį visuomenės susijaudinimą ir galybę keistu spėliojimų.

Dailininkas žiūrėjo į grakščią, dailią povyžą, kurią nelyginant veidrodis taip tobulai atspindėjo jo kūrinys, ir pasitenkinimo šypsnyš neblėso jam iš veido. Bet staiga dailininkas pašoko, užmerkė akis ir pirštais užspaudė vokus, tartum norėdamas išsaugoti atmintyje kažkokį keistą sapną ir bijodamas iš jo pabusti.

- Čia geriausias tavo darbas, Bezili, geriausias iš visų tavo darbų - vangiai tarė lordas Henris.- Kitais metais būtinai nusiųsk jį į Grouvnerį. Akademija pernelyg didelė ir pernelyg vulgari. Kai aš ten nueinu, būna arba tiek daug žmonių, kad nematyti paveikslų, o tai siaubinga, arba tiek paveikslų, kad nematyti žmonių, o tai dar blogiau. Iš tikrųjų, Grouvneris vienintelė vieta.

- Niekur neketinu jo siųsti,- atsakė dailininkas, keistai atkragindamas galvą - dar Oksforde šis judesys juokindavo jo draugus.- Ne, niekur jo nesiųsiu.

Lordas Henris kilstelėjo antakius ir nustebeęs pažiūrėjo į jį pro skystučių melsvų dūmų driekanas, kurios fantastiškai vinguriuodamos kilo iš jo stiprios cigaretės su opijaus priemaiša.

- Niekur nesiųsi? Kodėl, drauguži? Ar turi kokią priežastį? Keisti padarai jūs, dailininkai. Neriautės iš kailio, kad pagarsėtumėt, o pagarsėję elgiatės taip, lyg norėtumėt šlovės atsikratyti. Kvailai darot; pasaulyje tik viena blogybė pranoksta tą, kai visi apie tave kalba; tai blogybė, kai niekas apie tave nekalba. Šis portretas išaukštintų, tave tarp jaunuųjų Anglijos dailininkų, o seniems sukeltų pavydą, jei seniai dar pajėgia ką nors jausti:

- Žinau, kad pasijuoksi iš manęs,- atsakė dailininkas,- bet aš iš tikrųjų negaliu jo duoti į parodą. Pernelyg daug savęs esu į jį įdėjęs.

Lordas Henris išsitiesė ant kanapos ir nusijuokė.

- Taip, žinojau, kad tu juoksies, bet vis tiek tai teisybė.

- Pernelyg daug savęs įdėjai! Dievaž, Bezili nemaniau, kad tu toks tuštuolis; iš tiesų nematau jokio panašumo tarp šiurkštaus tvirto tavo veido, juodu kaip anglis plaukų ir šito jauno Adonio, kuris atrodo lyg būtų iš dramblio kaulo ir rožių žiedlapių. Klausyk, mielas Bezili, juk jis tikras Narcizas, o tu... be abejo, tavo veido išraiška intelektualiai ir taip toliau, bet grožis, tikras grožis dingsta tada, kai atsiranda intelektualiai išraiška. Intelektas jau pats savaime kažkas perdėta ir todėl ardo harmoniją kiekviename veide. Kai tik žmogus atsisėda ir susimąsto, jo veide lieka tik nosis arba tik kakta, ar dar kokia baisybė. Pažiūrėk į žmones, kurie ko nors pasiekė išsilavinimo reikalaujančiose profesijose. Kokie jie tobulai bjaurūs! Žinoma, išimtis dvasininkai. Bet juk dvasininkai negalvoja. Vyskupas, sulaukęs aštuoniasdešimt metų tebekartoja tą patį, ką jį išmokė sakyti, kai jam buvo aštuoniolika, todėl visada ir atrodo nepaprastai žavus. Paslaptینگasis tavo draugas, kurio vardo man nesakai, bet kurio portretas mane iš tikrųjų žavi, niekada negalvoja. Tuo aš neabejoju. Tai tikriausiai koks tuščiagalvis gražus padaras, kuris visada turėtų būti su mumis žiemą, kai negalim gėrėtis gėlėmis, ir vasarą, kai mums reikia kuo nors atvėsinti savo protą. Per gerai apie save manai, Bezili, tu nė trupučio nepanašus į jį.

- Nesupranti manęs, Hari,- atsakė dailininkas.- Aišku, nesu panašus į jį. Žinau tą kuo puikiausiai. Iš tiesų man net būtų nesmagu būti tokiam kaip jis. Traukai pečius? Aš sakau tiesą. Visa, kas tobula, tiek fiziniu, tiek ir dvasiniu atžvilgiu, paženklinta lemties, kuri per visą žmonijos istoriją lydi klumpančių karalių žingsnius. Verčiau nesiskirti iš kitų. Bjaurieji ir kvailiai šiame pasaulyje niekada nepralošia. Sėdi sau patogiai ir spokso į lošimą. Tegul pergalės jie ir nelaimi, tačiau bent nepatiria pralaimėjimo kartėlio. Jie gyvena taip, kaip visiems derėtų gyventi - niekieno netrikdomi, abejingi, ramūs. Kitų jie nepražudo, bet ir jiems prieš ranka neatneša pragaišties. Tavo padėtis ir turtas, mano protas, toks, kokį turiu, mano menas, kad ir koks jis būtų, graži Doriano Grėjaus išvaizda - už visa tai, ką mums davė dievai turėsime atkentėti, skaudžiai atkentėti.

- Dorianas Grėjus? Tai jo pavardė? - paklausė lordas Henris, eidamas per dirbtuvę prie Bezilio Holvordo.

- Taip, tai jo pavardė. Nenorėjau tau sakyti.

- O kodėl?

- Ak, negaliu paaiškinti. Kai man koks žmogus labai brangus, niekam nesakau, kas jis. Man atrodo, kad pasakydamas vardą, aš tarytum jo dalį atiduodu svetimam. Pamėgau slaptumą. Turbūt tik jis tegali mūsų nūdienį gyvenimą padaryti mįslingą ar žavų. Paprasčiausias daiktas tampa nuostabus, jeigu tiktai jį slepi. Kai išvykstu iš Londono, niekada nesakau namiškiams, kur važiuoju. Jei pasakyčiau, visas malonumas dingtų. Prisipažįstu, tai kvailas įprotis, bet gyvenimui jis savotiškai teikia daug romantikos. Tikriausiai tau visa tai atrodo nepaprastai kvaila?

- Anaiptol,- atsakė lordas Henris,- anaiptol mielas Bezili. Berods, tu užmiršai, kad aš vedęs, o santuoka patraukli tik tuo, kad apgaulę paverčia absoliučia būtinybe abiem pusėm. Niekada nežinau, kur mano žmona, o mano žmona niekada nežino, ką aš veikiu. Kai mudu susitinkam,- juk vis dėlto vakarieniaudami svečiuos ar viešėdami pas hercogą netyčia susitinkam,- rimčiausiais veidais pasakojam vienas antram absurdiškiausias istorijas. Mano žmona puikiai sugeba tą daryti, tiesą sakant, daug geriau už mane. Ji niekada nesupainioja datų, o aš visada įkliūnu. Bet sugavusi mane, ji nekelia triukšmo. Kartais man norisi, kad ji triukšmautų, bet ji tik juokiasi iš manęs.

- Negaliu pakęsti, kai tu, Hari, taip kalbi apie savo vedybinį gyvenimą,- tarė Bezilis Holvordas, dideliais žingsniais eidamas prie durų, vedančių į sodą.- Neabejoju, kad esi tikrai labai geras vyras, tačiau baisiausiai droviesi savo dorybių. Keistas tu žmogus. Niekada nepasakai ko doro, bet niekada nepadarai ko blogo. Tavo cinizmas - paprasčiausiai poza.

- Poza paprasčiausiai tėra natūralumas, be to, tai pati įkyriausia iš visų man žinomų pozų,- juokdamasis sušuko lordas Henris.

Abu vyrai išėjo į sodą ir susėdo ant ilgo bambukinio suolo, kuris stovėjo aukšto laurų krūmo pavėsyje. Saulės šviesa slydo blizgančiais lapais. Žolėje virpėjo baltos saulutės.

Po valandėlės lordas Henris išsitraukė laikrodį.

- Man jau laikas, Bezili,- sumurmėjo jis,- tačiau prieš išeidamas būtinai noriu, kad atsakytum į mano klausimą.

- Kokį klausimą? - paklausė dailininkas, įbedęs žvilgsnį į žemę.

- Puikiai žinai.

- Nežinau, Hari.

- Ką gi, pasakysiu. Noriu žinoti, kodėl neduosi į parodą Doriano Grėjaus portreto. Noriu žinoti tikrąją priežastį.

- Aš ją pasakiau.

- Ne, nieko panašaus. Sakei - dėl to, kad per daug savęs įdėjai į paveikslą. Bet juk tai vaikiška.

- Hari,- tarė Bezilis Holvordas, žvelgdamas jam tiesiai į akis,- kiekvienas portretas, nutapytas su įsijautimu, yra paties dailininko, o ne pozuotojo portretas. Pozuotojas - grynas atsitiktinumas, dingstis. Ne jį atvaizduoja dailininkas, spalvotoje drobėje dailininkas atvaizduoja pats save.

Portrete, ko gero, būsiu atskleidęs savo sielos paslaptį, todėl ir nenoriu jo rodyti.

Lordas Henris nusijuokė.

- O kokia ta paslaptis? - paklausė jis.

- Tau pasakysiu,- atsakė Holvordas, tačiau atrodė suglumęs.

- Nekantriai laukiu, Bezili,- nerimo bičiulis, žiūrėdamas į jį.

- Ak, Hari, iš tiesų ne kažin ką tegaliu pasakyti,- tarė dailininkas,- be to, vargu ar suprasi mane. Gal net nepatikėsi.

Lordas Henris nusišypsojo, pasilenkęs nuskynė pievoje rausvažiedę saulutę ir ėmė atidžiai ją žiūrinėti.

- Tikrai suprasiu,- atsakė jis, įdėmiai žvelgdamas į mažą auksinį diską su baltomis plunksnelėmis.- Viskuo galiu patikėti, kad tiktai būtų neįtikėtina.

Vėjas nupurtė nuo medžių kelis žiedus, sunkios alyvų kekės tartum žiedų žvaigždynai lingavo slogiame ore. Prie namo sienos ėmė čirkšti žiogas, ir ilgas plonas laumžirgis lyg mėlynas siūlas

praplaukė pro šalį, plasnodamas rusvais perregimais sparnais. Lordas Henris tarėsi girdįs, kaip plaka Bezilio Holvordo širdis, ir susidomėjęs laukė, kas bus toliau.

- Buvo taip,- palūkėjęs prašneko dailininkas.- Prieš du mėnesius dalyvavau pokylyje ledi Brendon namuose. Juk žinai, mes, vargšai menininkai, turim kartkartėmis pasirodyti žmonėms, kad primintume nesą laukiniai. Su vakarine eilute ir baltu kaklaraiščiu kiekvienas žmogus, kaip tu kartą sakei, net ir biržos makleris, gali būti laikomas kultūringu. Ką gi, buvau svetainėje jau gal dešimt minučių, šnekėjausi su apkūnėmis išsipusčiusiomis senyvomis damomis bei nuobodžiais akademikais ir staiga pajutau, kad kažkas žiūri į mane. Atsigrėžiau ir pirmą sykį išvydau Dorianą Grėjų. Kai mudviejų akys susitiko, pajutau, kad blykštu. Keista baimė apėmė mane. Supratau sutikęs žmogų, kurio asmenybė tokia kerinti, kad jis, jei tik nesipriešinsiu, gerte sugers mano prigimtį, mano sielą, net mano meną. Niekada gyvenime nenorėjau pašalinės įtakos. Tu, Hari, žinai, koks aš nepriklausomas iš prigimties. Visada buvau pats sau viešpats, bent tol, kol sutikau Dorianą Grėjų. Paskui... bet nemoku tau paaiškinti. Tarsi koks balsas būtų sakęs, jog atsidūriau ant baisios savo gyvenimo krizės slenkščio. Mane pagavo keistas jausmas, rodėsi, kad Likimas man žada nepaprastų džiaugsmų ir nepaprastų sielvartų. Aš pabūgau ir jau grėžiausi eiti iš svetainės. Ne sąžinė privertė mane taip elgtis, tai buvo savotiškas bailumas. Nesiginsiu - bandžiau pabėgti.

- Iš teisybės, Bezili, sąžinė ir bailumas tas pats. Sąžinė, tai firmos ženklas. Štai ir viskas.

- Netikiu tuo, Hari, ir netikiu, kad tu taip manytum. Šiaip ar taip, kokie ten buvo mano motyvai, o galėjo būti ir išdidumas, nes esu labai išdidus, aš iš tikrųjų pasukau durų link. Ten, žinoma, susidūriau su ledi Brendon. "Ponas Holvordai, nejaugi ketinat taip anksti pabėgti?"- suspigo jinai. Juk prisimeni, koks keistas ir šaižus jos balsas?

- Taip, išskyrus grožį, ji visais atžvilgiais panaši į povą,- pasakė lordas Henris, ilgais nervingais pirštais pešiodamas saulutės žiedą.

- Negalėjau jos atsikratyti. Ji nusivedė mane prie kilmingųjų, prie žvaigždėmis ir ordiniais apsisagsčiusių ponų, prie senyvų damų milžiniškomis tiaromis ir papūgų nosimis. Vadino mane brangiausiu savo draugu. Nors tik vieną sykį buvom iš viso matęsi, ji užsimanė rodyti mane lyg kokią žymenybę. Tuo metu, man regis, kažkoks mano paveikslas turėjo didžiulį pasisekimą, bent jau pigūs laikraštukai apie jį buvo prirašyti, o mūsų devynioliktame amžiuje tai lygu nemirtingumui. Staiga kaktomuša susidūriau su tuo vaikinu, kurio asmuo buvo taip keistai mane sujaudinęs. Stovėjom beveik liesdami vienas kitą. Mūsų akys vėl susitiko. Pasielgiau beprotiškai, paprašęs ledi Brendon mane supažindinti su juo. O gal tai ir nebuvo beprotybė. Šitai tiesiog buvo neišvengiama. Mes ir nesupažindinti būtume pradėję šnekėtis. Neabejoju. Ir Dorianas man tą patį sakė. Jis taip pat pajuto, kad mudviem lemta pažinti vienas antrą.

- O kaip ledi Brendon apibūdino tą žavų jaunuolį? - paklausė bičiulis.- Juk ji mėgsta greitai duoti tikslų, kiekvieno savo svečio <I>prėcis</I>. Prisimenu, kaip sykį jinai privedė mane prie irzlaus seno džentelmeno raudonu veidu, apsikarsčiusio ordiniais ir juostomis, ir ėmė kuždėti man į ausį tragišku balsu, kurį tikriausiai puikiai girdėjo visi, buvę kambaryje, baisiausiai stulbinančius dalykus. Aš pabėgau. Mėgstu pats perprasti žmones. Tačiau ledi Brendon su savo svečiais elgiasi lyg aukcionatorius su prekėmis. Ji arba išnarsto kiekvieną kaulelį, arba iškloja apie juos viską, tik nepasako to, ką jums rūpi sužinoti.

- Vargšė ledi Brendon! Koks tu, Hari, jai negailestingas,- nesusimąstydamas pasakė Holvordas.

- Mielas bičiuli, ji bandė įsteigti saloną, bet jai pavyko atidaryti tik restoraną. Kaip galiu ja žavėtis? Tačiau sakyk, ką ji kalbėjo apie poną Dorianą Grėjų?

- A, rodos, "Žavus berniukas... mudvi su vargše jo motule buvom neperskiriamos. Niekaip neprisimenu, ką jis veikia... rodos... nieko neveikia... ak, teisybė, skambina fortepijonu... o gal jūs, ponas Grėjau, smuiku griežiat, brangusis?" Mudu neištvrėm nesusijuokę ir iš karto tapom draugai.

- Juokas visai neblogo pradžia draugystei ir pati geriausia pabaiga,- pasakė jaunasis lordas, skabydamas kitą saulutės žiedą.

Holvordas papurtė galvą.

- Tu, Hari, nesupranti, kas yra draugystė,- tyliai tarė jis,- ir todėl nesupranti, kas yra priešiškumas. Tau visi patinka, kitaip tariant, esi visiems abejingas.

- Kokia klaiki neteisybė! - sušuko lordas Henris ir, atsismaukęs skrybėlę ant pakaušio, pažvelgė į mažus debesėlius, kurie lyg susinarpliojusios blizgančio šilko gijos driekėsi per išgaubtą turkio spalvos vasaros dangaus skliautą. - Iš tiesų, kokia klaiki neteisybė. Aš labai skiriu žmones. Draugus išsirenku dėl jų gražios išvaizdos, pažįstamus dėl gero būdo, o priešus dėl proto. Renkantis priešus, atsargumo niekada nebūna per daug. Neturiu nė vieno priešo, kuris būtų kvailas. Jie visi ganėtinai intelektualūs ir, savaimė suprantama, vertina mane. Ar čia mano tuštybė? Taip, tikriausiai tuštybė.

- Ir man taip atrodo, Hari. Bet pagal tavo kategorijas aš turėčiau būti tik pažįstamas.

- Mielas Bezili, tu daugiau negu pažįstamas.

- Bet daug mažiau nei draugas. Lyg ir brolis, ar ne?

- Ak, tie broliai! Tegul juos galas. Mano vyresnysis brolis niekaip nenumiršta, o jaunesnieji, matyt, tik mirti tesugeba.

- Hari! - šūktelėjo Holvordas susiraukdamas.

- Mielas drauge, aš tik juokauju. Bet savo giminaičių, tikrai nemėgstu. Man rodos, giminaičių nekenčiame dėl to, kad negalim pakęsti žmonių, turinčių tas pačias ydas, kaip ir mes patys. Visiškai suprantu anglų demokratijos neapykantą vadinamosioms aukštesniųjų klasių ydoms. Masės jaučia, kad girtavimas, kvailumas bei amoralumas turėtų, būti vien tik jų, ir jeigu kas iš mūsų tarpo apsijuokia, tuo pačiu pasikėsina į jų valdas. Kai vargšelis Sautvorkas atsidūrė skyrybų teisme, jų pasipiktinimui nebuvo ribų. Ir vis dėlto nemanau, kad bent dešimt procentų proletariato gyventų pavyzdinčiai.

- Nesutinku nė su vienu tavo žodžiu; maža to, Hari, aš neabejoju, kad ir tu pats nesutinki. Lordas Henris pasiglostė smailią tamsiai rudą barzdą ir juodmedžio lazdele su kutu taukštelėjo per lakinio bato galą.

- Koks tu tipiškąs anglas, Bezili. Štai jau antrą kartą darai tokią pat pastabą. Jeigu tikram angliui pakiši kokią idėją, o tai visada rizikinga, jam net nedingtelės pasvarstyti, ar ji teisinga, ar ne. Jam svarbu tik viena - ar pats ja tiki. Beje, idėjos vertė nieko bendra neturi su ją pareiškusio žmogaus nuoširdumu. Galimas daiktas, kad kuo žmogus nenuoširdesnis, tuo idėjos intelektualumas grynesnis, nes tuo atveju nei norai, nei prietarai jai neprideda spalvos. Šiaip ar taip, neketinu drauge su tavim nagrinėti politikos, sociologijos ar metafizikos klausimų. Žmonės man patinka labiau už principus, o užvis labiau - žmonės be principų. Papasakok dar ką nors apie Dorianą Grėjų. Ar dažnai jį matai?

- Kasdien. Negalėčiau jaustis laimingas, jei kasdien jo nematyčiau. Jis absoliučiai man būtinas.

- Kaip keista! O aš maniau, kad, išskyrus meną, tau daugiau niekas niekada nerūpi.

- Dabar jis mano menas,- rimtai tarė dailininkas.- Kartais, Hari, man atrodo, kad pasaulio istorijoje buvo tikrai dvi reikšmingos eros. Pirmoji - naujų priemonių suradimas mene, antroji - naujos asmenybės atradimas taip pat meno srityje. Tai, kuo Venecijos mokyklai tapo aliejinės tapybos išradimas, o vėlyvajai graikų skulptūrai - Antinojaus veidas, tuo man kada nors taps Dorianas Grėjaus veidas. Aš jį ne tik tapau, piešiu, darau eskizus. Be abejo, visa tai aš darau. Bet man jis daug daugiau negu modelis, pozuotojas. Nepasakysiu, jog būčiau nepatenkintas tuo, ką, jam pozuojant, esu sukūręs, ar kad meno kūrinys negalėtų perteikti jo grožio. Nieko nėra, ko menas negalėtų perteikti, ir aš žinau, kad darbai, kuriuos sukūriau, pažinęs Dorianą, geri darbai, patys geriausi darbai mano gyvenime. Bet kažkaip savotiškai - vargu ar tu mane suprasi - Dorianas asmenybė parodė man visiškai naują kelią mene, visiškai naują stilių. Aš kitaip regiu viską, kitaip galvoju. Dabar galiu atkurti gyvenimą taip, kaip ligi šiol nesugebėjau. "Svajonė apie formą minties epochoje". Kas taip sakė? Neprisimenu, tačiau tuo man tapo Dorianas Grėjus. Vien galimybė matyti tą berniuką - jis man atrodo maža ką augesnis už berniuką, nors jam jau daugiau nei dvidešimt,- vien galimybė matyti... ak, vargu ar suprasi, ką visa tai man reiškia? Pats nieko nenumanydamas, jis brėžia man naujos mokyklos kontūrus, mokyklos, kurioje glūdės visa romantinės dvasios aistra ir visas graikų, dvasios tobulumas. Sielos ir kūno harmonija - kaip tai daug. Beprotybės pagauti, mes atskyrėm vieną nuo kito ir sugalvojom realizmą, kuris pasirodė esąs vulgarus, sukūrėm idealą, kuris pasirodė esąs tuščias. Hari! Jei žinotum, kuo man tapo Dorianas Grėjus! Ar prisimeni mano peizažą, už kurį Egniui pasiūlė tokią didžiulę sumą, tačiau aš nepanorau su juo skirtis? Tai vienas geriausių, paveikslų, kokį esu sukūręs. O kodėl? Todėl, kad man jį tapant greta sėdėjo Dorianas Grėjus.

Kažkokia nematoma srovė dvelkė iš jo į mane, ir pirmą kartą gyveninime tam paprastam miške aš įžvelgiau stebuklą, kurio visada ieškodavau ir niekada nerasdavau.

- Bezili, juk tai nuostabu! Turiu pamatyti tą Dorianą Grėjų.

Holvordas pakilo nuo suolo ir ėmė vaikštinėti po sodą. Netrukus jis sustojo.

- Hari, - tarė jis, - Dorianas Grėjus mano kūrybai tikrai stimulus. Galbūt tu nieko jame neįžvelgsi. Aš matau viską. Ir tada, kai mano paveiksle nerasi nė menkiausio Doriano Grėjaus bruoželio, jo ten daugiausia. Jis, kaip sakiau, man akstinas naujai manierai. Randu jį tam tikrų linijų vingiuose, tam tikrų spalvų grožyje ir subtilume. Štai ir viskas.

- Tai kodėl nenori duoti į parodą jo portreto? - paklausė lordas Henris.

- Todėl, kad visai nejučia portrete išreiškiau dalelę šito savo keisto dievinimo, apie kurį aš, be abejonės, niekada jam neužsiminiau. Jis nieko nežino ir niekada nesužinos. Bet žmonės gali atspėti, o aš nenoriu apnuoginti savo sielos jų lėkštiesiems, smalsiems žvilgsniams. Niekada mano širdis negulės po jų mikroskopu. Į šį kūrinį, Hari, įdėjau per daug savęs, per daug savęs.

- Poetai nebūna tokie skrupulingi kaip tu. Jie žino, kaip naudinga viešumai parodyti savo aistras. Nūdienis kūrinys apie plyštančią širdį susilaukia ne vieno leidimo.

- Dėl to aš jų ir neapkenčiu, - sušuko Holvordas. - Menininkas turėtų kurti gražius kūrinius, bet į juos nedėti nieko iš savo gyvenimo. Gyvename epochoje, kai žmonės žiūri į meną tarsi į savotišką autobiografiją. Mes praradom abstraktų grožio pojūtį. Kada nors aš parodysiu pasauliui, kas tai, ir kaip tik dėl to pasaulis niekada nepamatys mano nutapyto Doriano Grėjaus portreto.

- Man regis, tu, Bezili, klysti, bet nesiginčysiu. Ginčijasi tik tie, kurių, intelektas beviltiškas. Sakyk, ar Dorianas Grėjus labai tave myli?

Dailininkas valandėlę pamąstė.

- Aš jam patinku, - atsakė patylėjęs. - Žinau, kad patinku. Aišku, aš jam baisiausiai pataikauju, giriu jį. Jaučiu keistą malonumą, sakydamas jam tokius dalykus, dėl kurių, žinau, gailėsiuos. Jis man visada labai malonus. Mudu sėdime mano dirbtuvėje ir šnekamės apie šimtus visokiausių dalykų. Tačiau kartkartėmis jis būna klaidingas, ir, rodos, jam labai smagu mane įskaudinti. Tada, Hari, pajuntu atidavęs visą savo sielą tam, kuris su ja elgiasi taip, lyg tai būtų gelė švarko atlape, gražus niekūtis tuštybei paglostyti, puošmena vienai vasaros dienai.

- Vasaros dienos ilgos, Bezili, - tyliai tarė lordas Henris. - Gal tau greičiau įkyrės negu jam. Liūdna, kai pagalvoju, tačiau, be jokios abejonės, Genijus gyvena ilgiau už Grožį. Štai kodėl ir stengiamės persotinti savo protą. Norim išsaugoti ką nors pastovaus nuožmioje kovoje už būvį, todėl ir prisikemšam galvas visokiausio šlamšto ir faktų, kvailai vildamiesi išsaugoti savo vietą gyvenime. Šiuolaikinis

idealas - visapusiškai informuotas žmogus. O visapusiškai informuoto žmogaus protas - baisesnis daiktas. Jis panašus į smulkių senienų parduotuvę, pilną dulkių ir sujauktą, kur visų prekių kaina aukštesnė už tikrąją jų vertę. Ir vis dėlto, man regis, tau pirmajam pabos. Vieną dieną pažvelgsi į savo draugą, ir jis tau pasirodys truputį neproporcingas arba tau nebeatiks jo veido atspalvis ar dar kas nors. Širdyje jam karčiai priekaištausi ir ne juokais galvosi, kad jis blogai elgiasi su tavimi. Kai jis kitą kartą tave aplankys, būsi jam visiškai šaltas ir abejingas. Ir bus labai gaila, nes tu pasikeisi. Tai, ką man papasakojai, - tikras romanas, meno romanas, kaip galėtum jį pavadinti, bet visa bėda, kad po kiekvieno pergyvento romano mes liekame tokie neromantiški.

- Nekalbėk taip, Hari. Dorianas Grėjus man darys poveikį iki pat mirties. Tu nesupranti, ką aš jaučiu. Tu pernelyg nepastovus.

- Ak, mielas Bezili, juk kaip tik dėl to aš ir galiu tave suprasti. Ištikimieji pažįsta tik banaliają meilės pusę, meilės tragedijas patiria tik neištikimieji.

Lordas Henris dailiu sidabriniu žiebtuvėliu užsidegė cigaretę ir patenkintas užsirūkė, neabejodamas savo teisumu, tarytum vienu sakiniu būtų susumavęs visą pasaulio išmintį. Tarp žalių, blizgančių lyg lakas gebenės lapų, čirkšdami šlamėjo žvirbliai, mėlyni debesų šešėliai tartum kregždės gainiojo kits kitą po žolę. Kaip puiku sode! Ir kokie žavūs kitų žmonių jausmai, daug žavesni už jų mintis, - galvojo lordas Henris. Tavo siela ir tavo draugų aistros - štai kas labiausiai vilioja gyvenime. Su tyliu pasitenkinimu jis įsivaizdavo nuobodžius priešpiečius pas tetą, į kuriuos jau pavėlavo, užgaisęs pas Bezilį Holvordą. Jei būtų nuėjęs pas tetą, aišku, būtų susitikęs lordą Hudbodį ir visos

kalbos suktųsi apie valgyklas skurdžiams ir būtinybę įsteigti pavyzdinius nakvynės namus. Kiekviena grupė būtų gyrusi tas dorybes, kurios jiems patiems gyvenime nereikalingos. Turtingieji būtų postringavę apie taupumo svarbą, o dykaduoniai gražbyliavę apie garbingą darbą. Kaip malonu viso to išvengus! Begalvojant apie tetą, jam šovė viena mintis. Jis atsisuko į Holvordą ir tarė:

- Mielas drauge, aš kai ką prisiminiau.

- Ką, Hari?

- Kur girdėjau Dorianą Grėjaus vardą.

- O kurgi? - paklausė Holvordas truputį susiraukdamas.

- Nežiūrėk taip piktai, Bezili. Tai buvo pas mano tetą, ledi Agatą... Ji man pasakojo radusi nuostabų jaunuolį, kuris žada jai padėti Ist Ende, jo pavardė - Dorianas Grėjus. Bet, man regis, ji nieko neužsiminė apie jo gražią išvaizdą. Moterys, bent dorovingosios, nevertina gražios išvaizdos. Tik sakė, kad jis rimtas, gražios dvasios. Ir aš tučtuojau įsivaizdavau akiniuotą žmogelį suglostytais plaukais, baisiausiai strazdanotą, žirglojančią milžiniškom kojom. Gaila, nežinojau, kad tai tavo draugas.

- Džiaugiuosi, Hari, kad nežinojai.

- Kodėl?

- Nenoriu, kad su juo susipažintum.

- Nenori, kad susipažinčiau?

- Nenoriu.

- Ponas Dorianas Grėjus laukia dirbtuvėje,- pranešė tarnas, atėjęs į sodą.

- Dabar turėsi mane supažindinti,- juokdamasis sušuko lordas Henris.

Dailininkas atsigrėžė į tarną, kuris stovėjo markstydamasis nuo saulės.

- Parkeri, paprašykit, kad ponas Grėjus palauktų. Aš tučtuojau ateisiu.

Tarnas nusilenkė ir nuėjo takeliu.

Tada dailininkas pažvelgė į lordą Henri.

- Dorianas Grėjus - geriausias mano draugas,- tarė jis.- Jis atviras ir tyros širdies. Tavo teta neklydo, taip apie jį kalbėdama. Negadink jo. Nesistenk jo paveikti. Tavo įtaka būtų bloga. Pasaulis platus, daug puikių žmonių jame gyvena. Neatimk iš manęs vienintelio žmogaus, kuris mano menui įkvepia visą jo grožį. Mano kūrybinė egzistencija priklauso nuo jo. Nepamiršk, Hari, aš pasitikiu tavimi.

Jis kalbėjo labai lėtai, žodžiai tartum prieš jo valią veržėsi jam iš lūpų.

- Kokius niekus čia dabar šneki,- šypsodamas tarė lordas Henris ir, paėmęs Holvordą už parankės, veste nuvedė jį į vidų.

II SKYRIUS

Įėję jie pamatė Dorianą Grėjų. Sėdėjo prie fortepijono, nugara į juos, ir sklaidė Šūmano "Girios paveikslėlių" pjesių rinkinį.

- Turėsit man paskolinti, Bezili,- sušuko jis.- Noriu išmokti. Neapsakomai žavu.

- Pareis nuo to, kaip jūs šiandien pozuosit, Dorianai.

- Ak, nusibodo pozuoti, man visai nereikia to portreto visu ūgiu,- atsakė vaikas ir nekantriai, įnoringai apsisuko ant fortepijono taburetės. Pamatęs lordą Henri, pašoko, ir jo skruostai parausvėjo. - Atleiskit, Bezili, nežinojau, kad turit svečių.

- Čia lordas Henris Votonas, Dorianai, senas mano bičiulis iš studijų dienų Oksforde. Aš ką tik pasakojau jam, kaip puikiai pozuojat, o štai jūs ir sugadinot viską.

- Tačiau man nesugadinot malonumo jus pažinti, ponas Grėjau,- tarė lordas Henris, žengdamas artyn ir tiesdamas ranką.- Mano teta ne kartą pasakojo apie jus. Esat vienas iš jos numylėtinių ir tikriausiai vienas iš jos aukų.

- Šiuo metu esu netekęs ledi Agatos malonės,- atsakė Dorianas Grėjus juokingai atgailaujančiu veidu.- Žadėjau su ja nuvažiuoti į klubą Vaitėpelyje pereitą antradienį, bet visiškai užmiršau. Mudu turėjom keturiom rankom paskambinti, rodos, tris duetus. Nežinau, ką ji man pasakys. Bijau pas ją ir nueiti.

- O, aš sutaukysiu jus su savo teta. Jūs labai jai patinkat. Nemanau, kad neatvykdamas būtumėt koncertui pakenkęs. Klausytojai tikriausiai manė, kad skambinama keturiom rankom. Kai teta Agata atsisėda prie fortepijono, ji kelia triukšmą už du.

- Tai žiauru jos atžvilgiu, bet ir man garbės nedaro,- juokdamasis tarė Dorianas Grėjus.

Lordas Henris žiūrėjo į jį. Taip, iš tikrųjų jis buvo neapsakomai gražus - dailiai išlenktom raudonom lūpom, atvirom mėlynom akim, garbanotais auksiniais plaukais. Kažkodėl jo veidas skatino juo pasitikėti. Visas jaunystės nuoširdumas ir nerimastingas tyrumas glūdėjo jame. Jautei, kad pasaulis dar jo nesuteršęs. Nenuostabu, kad Bezilis Holvordas jį dievino.

- Jūs, ponas Grėjau, per žavus filantropijai, taip, per daug žavus.

Lordas Henris klesterėjo ant kanapos ir atidarė portsigarą. Tuo tarpu dailininkas maišė dažus ir ruošė teptukus. Jis atrodė susirūpinęs, o išgirdęs paskutinę lordo Henrio pastabą, žvilgterėjo į jį ir, akimirką padvejojęs, tarė:

- Hari, noriu šiandien baigti paveikslą. Gal nepalaikytum manęs baisiu storžievium, jei paprašyčiau tave išeiti.

Lordas Henris nusišypsojo ir pažvelgė į Dorianą Grėjų.

- Ar man išeiti, ponas Grėjau? - paklausė jis.

- Ak, lorde Henri, neišeikit jokia būdu. Matau, kad Bezilis šiandien suniurzgęs, o suniurzgusio aš jo negaliu pakęsti. Be to, noriu sužinoti, kodėl aš netinku filantropijai.

- Vargu ar aš tą jums išaiškinsiu, ponas Grėjau. Tema tokia nuobodi, jog tektų rimtai kalbėti. Bet aš tikrai nebeįsisėsiu, jeigu jūs mane paprašėt pasilikti. Bezili, juk tu neprieštarausi? Ne kartą esi man sakęs, jog tau patinka, kai pozuotojai gali su kuo nors pasišnekučiuoti.

Holvordas prikando lūpą.

- Jei Dorianas nori, be abejo, pasilik. Doriano įgeidžiai - įstatymas visiems, išskyrus jį patį.

Lordas Henris paėmė skrybėlę ir pirštines.

- Nors tu, Bezili, primygtinai laikai, vis dėlto man teks išeiti. Esu susitaręs Orleanso restorane susitikti su vienu pažįstamu. Likit sveikas, ponas Grėjau. Užsukit kokią popietę pas mane į Kerzono gatvę. Penktą po pietų beveik visada būnu namie. Parašykit, kada atvyksit. Būtų gaila, jei nerastumėt manęs.

- Bezili,- sušuko Dorianas Grėjus.- Jeigu lordas Henris Votonas išeis, išeisiu ir aš. Jūs dirbdamas niekada neprasižiojat, ir man baisiai įkyri stovėti ant pakylės ir stengtis maloniai atrodyti.

Paprašykit jį pasilikti, aš labai to noriu.

- Lik, Hari, dėl Doriano ir dėl manęs,- paprašė Holvordas, įdėmiai žiūrėdamas į paveikslą.- Iš tikrųjų aš dirbdamas niekada nekalbu ir nesiklausau, todėl nelaimingiems mano pozuotojams turbūt be galo nuobodu. Prašau tave pasilikti.

- O mano pažįstamas Orleanse?

Dailininkas nusijuokė.

- Nemanau, kad dėl to iškiltų kokių keblumų. Sėsk, Hari. O dabar, Dorianai, lipkit ant pakylės, per daug nesisukiokit ir nesidėkit galvon to, ką šnekės lordas Henris. Jis labai blogai veikia visus mano draugus, išskyrus mane patį.

Dorianas Grėjus užlipo ant pakylės jauno graikų kankinio veidu ir nutaisęs <I>moue</I> pažiūrėjo į lordą Henri, kuris jam patiko iš pirmo karto. Jis toks nepanašus į Bezilį. Juodu - žavus kontrastas. O koks gražus jo balsas. Po valandėlės Dorianas paklausė lordą Henri:

- Ar jūsų įtaka iš tikrųjų labai bloga? Tokia bloga, kaip sako Bezilis?

- Geros įtakos nebūna, ponas Grėjau. Bet kokia įtaka nemorali, moksliniu požiūriu nemorali.

- Kodėl?

- Todėl, kad darydamas kitam įtaką, atiduodi savo sielą. Žmogus nebegalvoja savomis mintimis, savos aistros jo nebedegina. Jo dorybės jam nebetikros. Jo nuodėmės, jei nuodėmės iš viso egzistuoja, skolintos. Jis tampa svetimos muzikos aidu, aktoriumi, vaidinančiu ne jam parašytą rolę.

Gyvenimo tikslas - išugdyti save. Mes ateinam į pasaulį, kad pilnutinai atskleistume savo prigimtį. Nūnai žmonės bijo savęs. Jie užmiršo svarbiausią iš visų pareigų, - pareigą sau. Žinoma, jie mielaširdingi. Pamaitina alkaną, aprenkia elgetą. Bet jų pačių sielos badauja, jos nuogos. Drąsa apleido mūsų giminę. Gal mes niekada jos nė neturėjom. Visuomenės baimė, kuri sudaro moralės pagrindą, Dievo baimė, kuri yra religijos esmė, - štai kas valdo mus. Ir vis dėlto...

- Būkite geras, Dorianai, pasukit galvą dar truputėlį į dešinę, - paprašė dailininkas, įnikęs į savo darbą ir nieko daugiau nematydamas, tik jaunuolio veide atsiradusią išraišką, kurios anksčiau nebuvo.

- Ir vis dėlto, - tyliu melodingu balsu tęsė lordas Henris, grakščiai mostelėjęs ranka jam būdingu judesiu, įgytu dar besimokant Itono mokykloje, - aš manau, jei bent vienas žmogus visapusiškai ligi galo išgyventų visą savo gyvenimą, suteikdamas kiekvienam savo jausmui pavidalą, kiekvienai minčiai išraišką, kiekvieną savo svajonę paversdamas tikrove, man rodos, kad pasaulis gautų tokį šviežią impulsą džiaugsmui, jog mes užmirštume visas viduramžių negalias ir grįžtume prie helenų idealo, o tai gal būtų kas dar nuostabesnio ir vertingesnio. Tačiau net drąsiausias iš mūsų pats savęs bijo. Savęs atsižadėjimas, toji tragiška atgyvena, paveldėta iš laukinių, žalojusių savo kūną, žlugdo mus, griaua mūsų gyvenimą. Mes baudžiami už tai, kad atsižadam savęs. Kiekvienas geismas, kurį bandome užgniaužti, tebetūno mūsų mintyse ir nuodija mus. Kūnas nusideda kartą ir išsivaduoja iš nuodėmės, nes veiksmas - tai savotiškas apsisvalymas. Nieko nebelieka, tik malonumo prisiminimas ar saldi atgaila. Vienintelis būdas atsikratyti pagundos - jai pasiduoti. Jeigu spirsies, tavo siela susirgs, ilgėdamasi to, ką pati sau uždraudė, geisdama to, ką jos pačios sukurti siaubingi įstatymai pavertė siaubingais ir neleistiniais dalykais. Sakoma, kad didžiausi pasaulio įvykiai vyksta žmogaus mintyse. Mintyse, ir tik mintyse padaromos pačios didžiausios pasaulio nuodėmės. Jūs, ponas Grėjau, nepaisant jūsų rausvos kaip rožės žiedas jaunystės ir baltos kaip rožės žiedas jaunuolio skaistybės, jūs patyrėt aistrų, kurios jus gąsdino, turėjot minčių, kurios jums kėlė siaubą, svajonių ir sapnų, kuriuos vien prisiminus skruostus nupliekštų, gėdos raudonis...

- Liaukitės! - pralemeno Dorianas Grėjus. - Liaukitės, jūs pribloškėt mane. Nežinau, ką sakyti. Yra kažkoks atsakymas, bet aš jo nerandu. Nekalbėkit. Leiskit man pagalvoti, o gal verčiau leiskit man negalvoti.

Kokį dešimt minučių Dorianas stovėjo nekrutėdamas, pravirom lūpom ir keistai spindinčiom akim. Jis lyg per miglą suvokė, kad jį pagavo visiškai nauji jausmai ir mintys. Tačiau jam rodėsi, kad jie gimė iš jo paties. Keli Bezilio draugo žodžiai, ištarti, be abejo, tarp kitko ir pilni įnoringų paradoksų, užgavo kažkokią slaptą stygą, kurios niekas dar ligi tol nebuvo užgavęs, ir jis jautė, kaip ji dabar virpa, vibruoja keistu ritmu.

Tik muzika jį šitaip sujaudindavo. Muzika ne kartą buvo jį įaudrinusi. Bet muzikos nenusakysiu žodžiais. Ne naują pasaulį, o veikiau naują chaosą kuria ji mummyse. O čia žodžiai! Tik žodžiai! Bet kokie jie baisūs! Kokie aiškūs, gyvi ir negailestingi! Nuo jų nepabėgsi. Ir vis dėlto kokie slaptingi kerai glūdi juose! Atrodė, kad jie beformiams daiktams galėjo suteikti plastinį pavidalą, kad jie skambėjo lyg kokia muzika, tokia pat žavi kaip violos ar liutnios garsai. Tiktai žodžiai! Kas gali būti realiau už žodžius?

Taip, vaikystėje buvo tokių dalykų, kurių jis nesuprato. O dabar suprato. Staiga gyvenimas jam sužiro ugninėm spalvom. Rodėsi, tartum jis eitų per liepsnas. Kodėl jis ligi šiol to nesuvokė? Lordas Henris stebėjo jį, supratingai šypsodamas. Jis žinojo tą tikslų psichologinį momentą, kai nieko nereikia sakyti! Jam buvo begalo įdomu. Jį stebino staigus įspūdis, kurį padarė jo žodžiai, ir, prisiminęs knygą, kurią skaitė būdamas šešiolikos metų, ir kuri atskleidė jam galybę nežinomų dalykų, svarstė, ar Dorianas Grėjus šiuo metu nejaučia to paties. Lordas Henris tik strėlę paleido į erdvę. Nejau ji būtų pataikiusi? Koks žavus šis vaikinai.

Holvordas ir toliau tapė nuostabiai drąsiais potėpiais, pilnais tikro rafinuotumo ir tobulo subtilumo, kurie mene, šiaip ar taip, randasi tiktai iš menininko jėgos. Tylos jis nepastebėjo.

- Bezili, aš pavargau stovėti, - staiga sušuko Dorianas Grėjus. - Būtinai turiu išeiti ir pasėdėti sode. Čia taip tvanku.

- Atleiskit man, mielas drauge. Kai dirbu, nieko kito galvoti negaliu. Bet jūs dar niekada nesat taip gerai pozavęs. Nė nekrustelėjęs. Ir aš galų gale išgavau tą išraišką, kurios norėjau - tos pračiauptos

lūpos ir tas spindintis žvilgsnis. Nežinau, ką jums kalbėjo Haris, bet jo dėka jūsų veide atsirado nuostabiausia išraiška. Turbūt bėrė komplimentus. Netikėkit nė vienu jo žodžiu.

- Komplimentų jis tikrai man nesakė. Gal dėl to aš ir netikiu nė vienu jo žodžiu.

- Jūs puikiai žinot, jog patikėjot viskuo, ką sakiau,- tarė lordas Henris, žvelgdamas į jį svajingomis, ilgesio kupinomis akimis.- Išėsiu į sodą drauge su jumis. Dirbtuvėje baisiai karšta. Bezili, duok mums kokio šalto gėrimo, ko nors su braškėmis.

- Mielai, Hari. Tik skambtelėk varpelį, o kai ateis Parkeris, aš jam pasakysiu, ko pageidauji. Turiu baigti šį foną, todėl pas jus ateisiu kiek vėliau. Per daug neužlaikyk Dorianą. Man dar niekada taip nesisekė dirbti kaip šiandien. Čia bus mano šedevras. Jau ir dabar čia mano šedevras.

Išėjęs į sodą, lordas Henris rado Dorianą Grėjų veidu įsikniaubusį į didelius vėsius alyvų žiedus, karštligiškai geriantį jų kvapą, tarsi tai būtų vynas. Priėjęs uždėjo ranką Dorianui ant peties.

- Taip ir reikia daryti,- tyliai tarė jis.- Niekas kitas neišgydys sielos, tik pojūčiai, kaip ir pojūčių niekas neišgydys, tik siela.

Vaikinas krūptelėjo ir atsitraukė. Jis buvo vienplaukis, lapų sutaršytom neklusniom garbanom ir sunarpliotom auksinėm jų gijom. Jo žvilgsnis buvo išgąstingas lyg staiga iš miego pažadinto žmogaus. Dailiai išlenktos šnervės virpčiojo, o kažkoks slaptas nervas palietė raudonas jo lūpas, ir dabar jos drebėjo.

- Taip,- tęsė lordas Henris,- tai viena didžiausių gyvenimo paslapčių - gydyti sielą pasitelkus pojūčius, o pojūčius - pasitelkus sielą. Jūs nuostabus žmogus. Žinot daugiau, negu tariatės žinaš, bet mažiau, negu norėtumėt žinoti.

Dorianas Grėjus susiraukė ir nusigrėžė. Jį traukte traukė tas aukštas grakštus jaunas vyras, kuris stovėjo šalia. Romantiškas tamsaus gymio veidas ir nuvargusi išraiška domino jį. Tylus ilgesingas balsas kerėte kerėjo. Net vėsios baltos, į gėlės žiedus panašios jo rankos buvo savotiškai žavios. Jam šnekant, jos judėjo, lyg būtų kupinos muzikos ir kalbėtų sava kalba. Tačiau Dorianas jo bijojo ir tuo pat metu drovėjosi savo baimės. Kodėl svetimam žmogui lemta atskleisti jam jo paties sielą? Bezilį Holvordą jis pažinojo daugelį mėnesių, tačiau jų draugystė nėra jo nepakeitė. Staiga į jo gyvenimą atėjo šitas žmogus ir tarytum atskleidė jam gyvenimo paslaptį. Ir vis dėlto ko jam bijoti? Juk jis ne mokinukas ir ne mergaitė. Kvaila būgštauti.

- Eime, atsisėsim pavėsyje,- tarė lordas Henris.- Parkeris atnešė gėrimus, o jeigu jūs dar ilgiau stovėsit atokaitoj, suges odos spalva, ir Bezilis jūsų niekada nebetapys. Jums negalima įdegti. Tai jums netiktų.

- Negi tai svarbu? - sušuko juokdamasis Dorianas Grėjus, kai jie susėdo ant suolo gale sodo.

- Jums, ponas Grėjau, viskas turėtų būti svarbu.

- Kodėl?

- Todėl, kad jūs turite stebuklingąją jaunystę, o jaunystė - vienintelis turtas, kurį verta branginti.

- Man taip neatrodo, lordai Henri.

- Ne, dabar jums taip neatrodo. Bet kada nors, kai būsit senas, surukęs ir bjaurus, kai mintys bus raukšlėmis išvagojusios kaktą ir aistros baisia liepsna nudeginusios lūpas, pajausite tai visu baisumu. Dabar, kad ir kur eitumėt, jūs visus žavit. Ar visada taip bus?.. Jūsų neapsakomai gražus veidas, ponas Grėjau. Nesiraukykit. Iš tiesų, gražus. O Grožis - tam tikra genialumo forma, iš teisybės ji net aukščiau už genialumą, nes Grožio net aiškinti nereikia. Tai vienas iš didingiausių, reiškinių pasaulyje, kaip saulės šviesa, pavasario metas ar to mėnuliui vadinamo sidabrinio kiaukuto atspindys tamsiame vandenyje. Dėl to nėra jokių abejonių. Grožiui suteikta dieviška teisė pirmauti. Kas jį turi, tie tampa princais. Jūs šypsotės? Nebesišypsosit, kai jį prarasit... Žmonės kartais sako, kad Grožis tuščias. Galbūt. Tačiau jis bent nėra toks tuščias kaip Mintis. Man Grožis - stebuklų stebuklas. Tik paviršutiniški žmonės nesprendžia pagal išvaizdą. Tikroji pasaulio paslaptis tai, kas matoma, o ne tai, kas nematoma... Taip, ponas Grėjau, dievai jums buvo dosnūs. Bet ką dievai duoda, tą veikia ir atsiima. Jūs teturite vos kelerius metus tikram, tobulam, pilnutiniam gyvenimui. Kai praeis jūsų jaunystė, dings ir grožis, ir tada staiga pamatysit, kad nebėra jokių pergalių arba kad reikia tenkintis tomis niekingomis pergalemis, kurios nuo praeities prisiminimų taps kartesnės už pralaimėjimus. Kiekviena nauja mėnulio delčia vis labiau priartina kažką baisaus. Laikas jums pavydi ir puola jūsų rožes bei lelijas. Jūs nublykšite, skruostai įdubs, akys užges. Jūs baisiai

kankinsitės... Ak, naudokitės jaunyste, kol ją turit. Nešvaistykite savo dienų aukso, klausydamas nuobodžių plepių, mėgindamas pataisyti, kas nepataisoma ar eikvodamas gyvenimą neišmanėliams, niekingiesiems ir nevykėliams. Tai liguisti mūsų epochos tikslai, klaidingi idealai. Gyvenkit! Gyvenkit nuostabų, gyvenimą, kuris glūdi jumyse. Nieko nepalikite neišbandęs. Visada ieškokite naujų pojūčių. Nieko nebijokite... Naujasis hedonizmas - štai ko reikia mūsų, amžiui. O jūs galėtumėte tapti akivaizdžiu jo simboliu. Nieko nėra, ko toks žmogus kaip jūs negalėtų atlikti. Pasaulis kurį laiką priklauso jums... Vos jus pamatęs supratau, kad visiškai nesuvokiate, kas iš tikrųjų esate ir kuo galėtumėte tapti. Jūs daug kuo taip mane sužavėjote, kad aš pajutau turįs jums ką pasakyti apie jus patį. Pagalvojau, kaip būtų tragiška, jeigu jūsų gyvenimas žūtų veltui. Juk tokia trumpa jūsų jaunystė, tokia trumpa. Paprastos kalvų gėlės vysta, bet jos ir vėl pražysta. Kitą birželį akacijos bus tokios pat geltonos kaip ir dabar. Po mėnesio raganė pasipuoš purpurinėmis žvaigždėmis, kasmet purpurinės žvaigždės žiba žalioje jos lapų naktyje. Bet savo jaunystės mes nebeatgausim. Džiaugsmo pulsas, kuris plaka, kai mums dvidešimt, ima silpti. Sąnariai suglemba, o pojūčiai atbunka. Mes virstame šlykščiomis marionetėmis, negalinčiomis atsikratyti prisiminimų apie aistras, kurių per daug bijojome, apie nuostabias pagundas, kurioms pasiduoti pritrūkom drąsos. Jaunystė! Pasaulyje nieko daugiau nėra, tik Jaunystė!

Dorianas Grėjus klausėsi apstulbęs, plačiai atmerkęs akis. Alyvos šakelė, išslydusi jam iš rankos, nukrito ant žvyro. Atlėkė širšė ir valandėlę zvimbama suko aplink ją. Paskui ėmė ropštis per žvaigždinį mažų žiedelių gaublį. Dorianas stebėjo ją labai įdėmiai - toks nepaprastas dėmesys menkniekiui kyla tada, kai žmogus išsigąsta ko nors ypatingai svarbaus, kai jį sukrečia naujas jausmas, kurio jis nemoka išreikšti, kai sąmonę netikėtai apninka bauginančios mintys ir reikalauja pasiduoti. Po valandėlės širšė nuskrido. Dorianas matė kaip ji įropojo į margą vijoklio žiedo tūtelę. Gėlė suvirpėjo ir ėmė švelniai linguoti.

Staiga dirbtuvės duryse pasirodė dailininkas ir energingais mostais ėmė kviesti juos į vidų. Dorianas ir lordas Henris susižvalgė ir nusišypsojo.

- Aš laukiu,- sušuko dailininkas.- Grįžkit. Šviesa kuo puikiausia, o savo gėrimus galite atsinešti. Jie pakilo ir palengva nuėjo taku. Du baltžaliai drugiai plasnojo jiems įkandin, o sodo kampe, kriaušėje, pragydo strazdas.

- Jūs džiaugiatės mane sutikęs, ponas Grėjau,- tarė lordas Henris, žvelgdamas į jį.

- Taip, dabar džiaugiuosi. Tik kažin, ar visada džiaugsiuosi?

- Visada? Koks baisus žodis! Šiurpas mane nukrato jį išgirdus. Moterys jį labai mėgsta. Jos sugadina kiekvieną meilę, siekdamos, kad ji truktų, amžinai. Beje, šis žodis irgi beprasmiškas. Kaprizas ir visą gyvenimą trunkanti aistra skiriasi tik tuo, kad kaprizas užsitęsia kiek ilgiau. Kai jie įėjo į dirbtuvę, Dorianas Grėjus palietė lordui Henriui ranką.

- Tebūna mūsų draugystė kaprizas,- tyliai tarė jis ir nukaito, susigėdęs savo drąsos; paskui užlipo ant pakylos ir atsistojo reikiama poza.

Lordas Henris patogiausiai atsėdėjo į platų pintą fotelį ir ėmė jį stebėti. Kambaryje buvo visiškai tylu, tik teptukas brūkšėjo į drobę ir kartkartėmis Holvordas žingtelėdavo atgal, norėdamas iš tolo pasižiūrėti į savo darbą. Įžambiuose saulės spinduliuose, kurie krito pro atviras duris, dulkės mirguliavo ir spindėjo auksu. Sodrus rožių kvapas tarytum buvo apglėbęs viską aplinkui.

Už kokio ketvirčio valandos Holvordas liovėsi tapęs ir ilgai žiūrėjo į Dorianą Grėjų, o paskui vėl ilgai žiūrėjo į paveikslą, suraukęs kaktą, kramtydamas didžiulio savo teptuko galą.

- Visiškai baigta,- pagaliau sušuko jis ir pasilenkęs aukštomis skaisčiai raudonomis raidėmis užrašė savo pavardę kairiajame drobės kampe.

Lordas Henris priėjo arčiau ir ėmė įdėmiai žiūrinėti paveikslą. Iš tikrųjų tai buvo nuostabus meno kūrinys, ir panašumas buvo stulbinantis.

- Mielas bičiuli, nuoširdžiai sveikinu tave,- tarė jis.- Čia puikiausias portretas, nutapytas mūsų dienomis. Ponas Grėjau, prieikit ir pats pasižiūrėkit.

Vaikinas krūptelėjo, tartum iš sapno pažadintas.

- Ar jau tikrai baigta? - tyliai paklausė jis, lipdamas nuo pakylos.

- Visiškai baigta,- atsakė dailininkas.- Šiandien jūs puikiai pozavote. Aš jums be galo dėkingas.

- Čia mano nuopelnas,- įsiterpė lordas Henris.- Ar ne, ponas Grėjau?

Dorianas nieko neatsakė, tik abejingai nuėjo prie portreto ir atsisuko į jį. Pamatęs atsitraukė atgal, ir jam iš pasitenkinimo nukaito skruostai. Akys nušvito džiaugsmu, tartum tik dabar būtų save atpažinęs. Nekrutėdamas, apstulbęs stovėjo ir nors neaiškiai girdėjo Holvordą kažką jam sakant, žodžių nesuprato. Jo paties grožis pribloškė jį nelyginant koks apreiškimas. Ligi tol niekada šito nebuvo jautęs. Bezilio Holvordo komplimentai jam atrodydavo tartum perdėtas žavus draugiškumas. Išklausydamas jų, pasijuokdavo ir užmiršdavo. Jo būdo jie nepaveikė. Ir štai - lordas Henris Votonas, kuris taip neįprastai garbina jaunystę ir taip bauginančiai įspėja dėl jos trumpumo. Jo žodžiai sukrėtė Dorianą, ir dabar, kai jis stovėjo ir žvelgė į savo grožio atspindį, lordo Henrio aprašytas vaizdas visu ryškumu iškilo jam prieš akis. Taip, ateis diena, kai jo veidas suvys ir susiraukšlės, akys apsiblaus ir užges, grakštus stomuo sulinks ir susmuks. Išblės lūpų raudonis, ir laikas pavogs jo plaukų auksą. Gyvenimas, kuris formuos jo sielą, sudarkys kūną. Jis pasidarys bausis, šlykštus, sukriošęs.

Taip begalvojant, aštrus skausmas it peiliu persmelkė jį, ir visos kūno ląstelės sudrebėjo. Akys patamsėjo ir virto ametistais, ašarų migla apniaukė jas. Jam rodėsi, kad jo širdį suspaudė ledinė ranka.

- Ar jums nepatinka? - galų gale sušuko Holvordas, mažumėlę įžeistas vaikino tylėjimo ir nesuprasdamas, ką tai reiškia.

- Be abejonės, jam patinka, - tarė lordas Henris. - Kam galėtų nepatikti? Čia vienas didžiausių, šiuolaikinio meno kūrinių. Duosiu tau už jį tiek, kiek paprašysi. Būtinai noriu jį turėti.

- Jis, Hari, man nepriklauso.

- O kam?

- Žinoma, Dorianui, - atsakė dailininkas.

- Kaip jam pasisekė.

- Kaip liūdna! - tyliai tarė Dorianas Grėjus, vis dar neatitraukdamas akių nuo portreto. - Kaip liūdna! Aš pasensiu, pasidarysiu bjaurus ir bausis. O šis portretas visada liks jaunas. Niekada nebus senesnis, negu šią birželio dieną... O jeigu būtų atvirksčiai! Jei visada jaunas galėčiau likti aš, o portretas pasenų! Už tai... Už tai viską atiduočiau. Taip, nieko pasaulyje nepagailėčiau! Savo sielą atiduočiau!

- Vargu ar tau, Bezili, tokie mainai patiktų, - juokdamasis sušuko lordas Henris. - Tavo kūriniui jie būtų nenaudingi.

- Aš, Hari, labai ryžtingai pasipriešinčiau, - tarė Holvordas.

Dorianas Grėjus grįžtelėjo ir pažvelgė į jį.

- Tikiu, kad jūs, Bezili, priešintumėtės. Savo meną jūs branginat labiau negu draugus. Jums esu maža ką vertesnis už kokią pažaliavusios bronzos statulėlę. Vargu ar ir jos esu vertas.

Dailininkas apstulbęs žiūrėjo į jį. Keista buvo girdėti Dorianą šitaip kalbant. Kas nutiko? Jis atrodė ne juokais supykęs. Veidas buvo iškaitęs, skruostai liepsnojo.

- Taip, - tęsė jis. - Mane jūs mažiau branginat negu savo dramblio kaulo Hermį ar tą sidabrinį Fauną. Jie visada jums patiks. O kiek aš jums patiksiu? Tikriausiai tol, kol įsibrėš pirmoji raukšlė. Dabar žinau, kad praradęs grožį, kad ir koks jis būtų, prarandi viską. Jūsų paveikslas man tą atskleidė. Lordas Henris Votonas visiškai teisus. Jaunystė - vienintelis turtas. Kai pastebėsiu, jog senstu, nusižudysiu.

Holvordas išblyško ir pačiuo jo ranką.

- Dorianai! Dorianai! - sušuko jis. - Nekalbėkite šitaip. Niekada nesu turėjęs tokio draugo kaip jūs ir kito tokio niekada nebeturėsiu. Nejau pavydit daiktams? Juk jūs nuostabesnis už juos visus.

- Pavydžiu viskam, kieno grožis nemiršta. Pavydžiu portretui, kurį jūs nutapėt. Kodėl jam lemta išlaikyti tai, ką aš turiu prarasti? Kiekviena prabėganti akimirka kažką atima iš manęs ir kažką atiduoda jam. O, jeigu būtų, atvirksčiai! Jei portretas galėtų, keistis, o aš likčiau toks, koks esu! Kodėl jūs jį nutapėt? Kada nors jis tyčiosis iš manęs, siaubingai tyčiosis!

Karštos ašaros užtvindė jam akis, jis išplėšė ranką iš Holvordo, puolė ant kanapos ir įsikniaubė veidu į pagalves tartum melddamasis.

- Čia tavo darbas, Hari, - su kartėliu tarė dailininkas.

Lordas Henris truktelėjo pečiais.

- Čia tikrasis Dorianas Grėjus - štai ir viskas.
- Ne, čia ne jis.
- Jeigu ne, tai kuo aš dėtas?
- Tau reikėjo išeiti, kai aš prašiau,- tyliai tarė dailininkas.
- Aš likau, kai tu paprašei,- atsakė lordas Henris.
- Hari, juk aš negaliu iš karto susivaidyti su dviem geriausiais savo draugais, bet judu abu privertėt mane nekęsti geriausio savo kūrinio, ir aš jį sunaikinsiu. Galų, gale juk čia tik drobė ir dažai. Neleisiu jam įsibrauti į mūsų trijų gyvenimą ir jį sugriauti.
- Dorianas Grėjus pakėlė nuo pagalvės auksaplaukę galvą ir atgrėžė išblyškusį veidą ir ašarotas akis į Holvordą, o šis priėjo prie darbo stalo, kuris stovėjo po aukštu langu, uždengtu užuolaida. Ką jis ten veikė? Jo pirštai, lyg ko ieškodami, grabinėjo tarp suverstų metalinių, tūbelių, sudžiūvusių, teptukų. Taip, jie ieškojo ilgus mentelės plonais ir lanksčiais lyg skustuvo ašmenimis. Pagaliau rado. Jis ketino suraizyti drobę.
- Slopindamas raudą, vaikiną pašoko nuo kanapos, pripuolė prie Holvordo ir, išplėšęs mentelę jam iš rankos, nusviedė į dirbtuvės galą.
- Ne, Bezili, ne! - sušuko jis.- Tai būtų žmogžudystė.
- Džiaugiuosi, Dorianai, kad jūs galų gale įvertinot mano darbą,- šaltai tarė dailininkas, atsitokėjęs iš nustebimo.- Nebesitikėjau.
- Įvertinau? Aš, Bezili, jį įsimylėjau. Jis mano paties dalis. Jaučiu tą.
- Na ką gi, kai tik išdžiūsit, nulakuosiu jus, įrėmėsiu ir nusiūsiu į namus. Tada ką tinkamas galėsit daryti su savimi.
- Dailininkas perėjo per kambarį ir paskambino, kad atneštų arbatos.
- Jūs, Dorianai, be abejo, išgersit arbatos? Ir tu, Hari? O gal tu neigi tokius paprastus malonumus?
- Dievinu paprastus malonumus,- atsakė lordas Henris.- Jie paskutinis prieglobstis sudėtingiems žmonėms. Bet scenų nemėgstu, tik teatre jas pakenčiu. Jūs tikri puspročiai, abu! Įdomu, kas pasakė, kad žmogus - protingas gyvūnas. Tai labiausiai neapgalvotas apibrėžimas, koks gali būti. Daug ką žmogus turi, tik ne protą. Galų gale aš netgi džiaugiuosi, kad jis neturi proto, nors pageidaučiau, kad judu, vyručiai, dėl paveiklo nesikivirčytumėt. Verčiau tu, Bezili, man jį atiduotum. Tam kvailam berniūkščiui iš tikrųjų jo nė nereikia, o aš labai jo noriu.
- Jeigu jį ne man atiduosit, Bezili,- sušuko Dorianas Grėjus,- niekada jums to neatleisiu. Be to, nepakęsiu, kad mane vadintų kvailu berniūkščiu.
- Juk žinot, Dorianai, kad paveikslas jūsų. Dovanojau dar nepradėjęs tapyti.
- Taip pat žinot, ponas Grėjau, kad elgiatės kvailokai ir kad jums iš tikrųjų nėra nemalonu, kai kas primena jūsų nepaprastą jaunumą.
- Dar šį rytą, lorde Henri, būtų buvę labai nemalonu.
- A! Šį rytą! Bet nuo to laiko jau praėjo šiek tiek jūsų gyvenimo.
- Pasigirdo beldimasis į duris, tarnas įnešė padėklą su arbata ir padėjo ant mažo japoniško stalelio. Suskambo puodukai, lėkštutės, šnypštė didelis gruziniškas arbatinukas. Pažas įnešė du gaublio formos porcelianinius indelius. Dorianas Grėjus priėjo prie stalelio ir ėmė pilstyti arbatą. Abu vyrai palengva, neskubėdami priėjo prie stalo ir apžiūrėjo, kas tuose indeliuose.
- Eime šį vakarą į teatrą,- tarė lordas Henris.- Tikriausiai kur nors rasim ką žiūrėtina. Žadėjau vakarieniauti Vaito klube, bet tik su vienu senu draugu, todėl galiu nusiūsti jam telegramą, kad susirgau ar kad man sukliudė vėlesnis pakvietimas. Manau, kad tai būtų neblogas pasiteisinimas - nustebintų savo atvirumu.
- Taip įkyru vilktis fraką,- sumurmėjo Holvordas.- O apsivilkęs jį, taip bjauriai atrodo.
- Taigi,- užsisvajojęs pritarė lordas Henris,- devynioliktojo amžiaus apdaras šlykštus. Toks niūrus, toks slegiantis. Vienintelis spalvinis elementas šiuolaikiniame gyvenime - nuodėmė.
- Hari, tau iš tikrųjų nederėtų, taip kalbėti Dorianui girdint.
- Katram Dorianui? Tam, kuris pilsto arbatą, ar tam, kuris portrete?
- Ir vienam, ir antram.
- Norėčiau, lorde Henri, drauge su jumis eiti į teatrą,- tarė Dorianas.
- Na ir puiku, juk ir tu, Bezili, eisi?

- Ne, aš iš tikrųjų negaliu. Turiu daugybę darbo.
 - Ką gi, tokiu atveju mudu, ponas Grėjau, eisim dviese.
 - Kaip nuostabu!
- Dailininkas prikando lūpą ir su puodeliu rankoje priėjo prie paveikslo.
- Aš liksiu su tikroju Dorianu,- pasakė jis liūdnai.
 - Ar tikrasis Dorianas ten? - sušuko portreto originalas, palengva eidamas prie dailininko.- Ar aš iš tiesų toks?
 - Taip, visiškai toks.
 - Kaip nuostabu, Bezili!
 - Bent išvaizda toks. O portrete ir liksit nepasikeitęs,- atsiduso Holvordas.- Tai jau šis tas.
 - Kiek triukšmo žmonės kelia dėl ištikimybės! - sušuko lordas Henris.- Juk net meilėje ištikimybė grynai fiziologinis dalykas. Ji nieko bendra neturi su mūsų valia. Jauni vyrai nori būti ištikimi, bet nebūna, seniai nori būti neištikimi, bet negali. Tai visa, ką galima pasakyti.
 - Neikit, Dorianai, šį vakarą į teatrą,- paprašė Holvordas.- Likit vakarieniauti su manimi.
 - Negaliu, Bezili.
 - Kodėl?
 - Pažadėjau lordui Henriui Votonui eiti drauge su juo.
 - Nė kiek ne mažiau jam patiksit, jei pažado netesėsit. Savo pažadus jis visada laužo. Prašau jūsų, - neikit.
- Dorianas nusijuokė ir papurtė galvą.
- Maldauju.
- Vaikinas dvejojamas pažvelgė į lordą Henri, kuris, atsisėdęs prie arbatos stalelio, su linksma šypsena stebėjo juos abu.
- Privalau eiti, Bezili,- atsakė Dorianas.
 - Na gerai,- tarė Holvordas ir, priėjęs prie stalelio, padėjo savo puoduką ant padėklo.- Jau gana vėlu, verčiau negaiškite laiko, nes jums dar reikia persirengti. Likit sveikas, Dorianai. Aplankykit mane netrukus. Ateikit rytoj!
 - Būtinai.
 - Ar neužmiršit?
 - Jokiu būdu! - sušuko Dorianas.
 - Beje... Hari!
 - Ką, Bezili?
 - Neužmiršk, ko prašiau, kai šįryt buvom sode.
 - Jau užmiršau.
 - Pasitikiu tavimi.
 - O, kad galėčiau pats savimi pasitikėti,- juokdamasis atsakė lordas Henris.- Eime, ponas Grėjau. Mano karieta lauke, ir aš galiu jus nuvežti ligi pat namų. Sudie, Bezili. Maloniai praleidau popietę. Kai jiems išėjus užsivėrė durys, dailininkas krito ant sofos, ir skausmas užtemdė jo veidą.

III SKYRIUS

Kitą dieną pusę pirmos lordas Henris Votonas žingsniavo Kerzono gatve į Olbenį aplankyti savo dėdės, lordo Fermoro, nuoširdaus, nors ir šiurkštoko seno viengungio, kurį žmonės, nepriklausą aukštuomenei, vadino savanaudžiu, kadangi niekada nieko iš jo negaudavo, bet aukštuomenė jį laikė dosniu, nes jis vaišindavo tuos, kurie jį linksmo. Jo tėvas buvo ambasadorius Madrیده, kai Izabelė dar buvo jauna, o Primas - dar buvo nežinomas, bet pasitraukė iš diplomatinės tarnybos, įsižeidęs ir pasipiktinęs, kad jam nebuvo pasiūlyta pasiuntinio vieta Paryžiuje, vieta, kurią užimti tarėsi esąs vertas dėl kilmės, tingumo, taisyklinga anglų, kalba rašomų pranešimų bei nežabotos aistros pramogoms. Drauge su juo pasitraukė ir sūnus, kuris buvo jo sekretorius,- tuo metu jo poelgi visi laikė kvailoku; po kelių mėnesių, paveldėjęs titulą, sūnus ėmė rimtai studijuoti didįjį aristokratų dykinėjimo meną. Jis turėjo du didelius namus mieste, tačiau jam daug labiau tiko

gyventi mebliuotuose kambariuose, kad būtų, mažiau rūpesčių, o valgydavo jis dažniausiai klube. Mažumėlę domėjosi ir savo anglies kasyklų, esančių Vidurio Anglijos grafystėse, reikalais, teisindamas šį nepadorų veikumą tuo, kad, turėdamas anglies kasyklas, džentelmenas išgalįs savo židinyje deginti malkas. Politikoje jis buvo konservatorius, bet tik ne tais laikotarpiais, kai konservatoriai stovėdavo prie valdžios vairo; tada jis juos plūsdavo, vadindamas radikalų gauja. Savo tarno jis buvo garbinamas ir terorizuojamas, giminaičiams jis kėlė siaubą ir savo ruožtu juos terorizavo. Tik Anglija galėjo jį pagimdyti, o jis tuo tarpu tvirtino, kad Anglija einanti velniop. Jo principai buvo pasenę, bet apie jo prietarus vertėjo pašnekėti.

Kai lordas Henris įėjo į kambarį, dėdė sėdėjo apsivilkęs šiltą medžioklinę striukę, rūkė storą cigarą ir plūdo laikraštį <I>The Times</I>.

- Na, Hari,- paklausė senasis džentelmenas,- kas tave atnešė taip anksti? Maniau, kad jūs, dendžiai, anksčiau kaip antrą valandą niekada nesikeliat, o ligi penkių nosies neiškišat iš namų.

- Patikėkit, dėde Džordžai, tyriausi giminiški jausmai. Noriu paprašyti vieno dalyko.

- Tikriausiai pinigų,- spėjo lordas Fermoras ir susiraukė.- Ką gi, sėskis ir klok. Nūnai jaunimas mano, kad pinigai - viskas.

- Taip,- sumurmėjo lordas Henris, taisydamas gėlę švarko atlape.- O kai subręsta, tuo įsitikina. Bet pinigų man nereikia. Jų reikia tik tiems, kurie moka skolas, o aš, dėde Džordžai, niekad nemoku. Skola - vienintelis jaunesniojo sūnaus kapitalas, ir iš jo galima žaviai pragyventi. Be to, aš visada perku iš Dartmuro tiekėjų, todėl jie niekada nekvaršina man galvos. O paprašyti noriu vienos informacijos, ne reikšmingos, aišku, o bevertės informacijos.

- Ką gi, galiu tau, Hari, pasakyti viską, kas parašyta "Mėlynojoje knygoje", nors nūnai tie vyrukai visokių nesąmonių prirašo. Kai buvau diplomatas, viskas buvo geriau tvarkoma. O dabar, girdėjau, į diplomatus reikia egzaminus laikyti. Ir ko belieka laukti? Juk egzaminai, pone, nuo pradžios ligi galo grynčiausia kvailystė. Jei žmogus džentelmenas, jis ir taip pakankamai žino, o jeigu ne džentelmenas, žinios jam tik kenkia.

- Pono Dorianio Grėjaus nerasi "Mėlynojoje knygoje",- vangiai tarė lordas Henris.

- Dorianio Grėjaus? Kas jis? - paklausė lordas Fermoras, suraukdamas vešlius žilus antakius.

- Šito, dėde Džordžai, aš ir atėjau paklausti. Beje, kas jis per vienas, aš žinau. Jis paskutiniojo lordo Kelsou anūkas. Jo motina buvo iš Deveru šeimos, ledi Margareta Deveru. Norėčiau, kad papasakotum apie jo motiną. Kaip ji atrodė? Už ko ištekėjo? Juk tu kadaise pažinojai beveik visus, tad gal ir ją pažinojai. Šiuo metu ponas Grėjus mane labai domina. Aš ką tik su juo susipažinau.

- Kelsou anūkas! - lyg aidas pakartojo senis,- Kelsou anūkas!..Žinoma... Gerai pažinojai jo motiną. Regis, buvau ir jos krikštynose. Neapsakomai graži mergaitė ji buvo, toji Margareta Deveru. Visi vyrai vos nepasiuto, kai ji pabėgo su tuo skurdžium, visiška niekybe, berods, kažkokio pėstininkų pulko karininkėliu. Žinoma. Prisimenu tą istoriją, tartum vakar visa būtų, įvykę. Vargšą vyruką nudėjo dvikovoje Spa miestelyje, po poros mėnesių, nuo vestuvių. Negražiai žmonės kalbėjo. Sklido gandai, kad Kelsou pasamdęs kažkokį niekšėlį avantiūristą, kažkokį galviją belgą, kad tas viešai įžeistų, jo žentą,- papirko jį, taip, pone, papirko, ir tas tipas nudėjo vyruką lyg kokį žvirblį. Ta istorija paskui buvo užglostyta, bet, dievaži, Kelsou po to ilgokai vienas klube valgė savo muštinį.

Sako, paskui jis parsivežęs dukterį namo, bet jinai niekada daugiau nė žodžio jam nebepratarusi. O taip, bjauri buvo istorija. Dukra taip pat pasimirė, po metų. Berods paliko sūnų. Buvau užmiršęs. Koks jis užaugo? Jei panašus į motiną, turėtų būti gražus vaikas.

- Jis labai gražus,- patvirtino lordas Henris.

- Gal pakliūs į geras rankas,- tęsė senis.- Tikriausiai turėtų gauti krūvą pinigų, jei Kelsou juo pasirūpino. Ir motina turėjo pinigų. Iš senelio jai atiteko Selbis. Jos senelis nekentė Kelsou, laikė jį šikšna. Toks jis ir buvo. Sykį atvyko į Madridą, kai aš ten dar gyvenau. Tegu jį galas, kiek gėdos pridarė. Karalienė manęs klausinėdavo, kas tas anglų, didikas, kuris visada su vežėjais dėl užmokesčio vaidijasi. Tikri anekdotai apie jį sklido. Visą mėnesį nedrįsau dvare akių parodyti. Gal anūkui buvo dosnesnis negu Madrido vežėjams.

- Nežinau,- atsakė lordas Henris.- Manau, kad vaikas bus aprūpintas. Jis dar nepilnametis. Selbis jam jau atiteko, tą žinau. Pats sakė. Beje... ar motina labai graži buvo?

- Žavingesnės merginos už Margaretą Deveru nesu matęs, Hari. Ir kas ją, po galais, paskatino taip pasielgti, niekada neperpratau. Juk galėjo ištekėti už ko tik būtų panorėjusi. Kerlingtonas dėl jos kraustėsi iš proto. Bet ji buvo romantiška. Visos moterys toje giminėje tokios buvo. Vyrai niekam tikę, bet moterys, tegu jas galas, nuostabios. Kerlingtonas ant kelių prieš ją šliaužiojo. Pats man prisipažino. Ji iš jo tik juokėsi, o Londone nebuvo merginos, kuri apie jį nebūtų svajojus. Tarp kitko, Hari, kalbėdamas apie kvailas vedybas, prisiminiau,- ką ten tavo tėvas paistė, kad Dartmuras nori vesti amerikietę? Negi anglų merginos jam per prastos?

- Dabar, dėde Džordžai, madinga vesti amerikietes.

- Aš už anglų merginas. Galiu kirsti lažybų nors ir su visu pasauliu,- tarė lordas Fermoras, trenkdamas kumščiu į stalą.

- Dabar visi stato už amerikietes.

- Girdėjau, kad jos neištvermingos,- sumurmėjo dėdė.

- Ilgos distancijos jas išsekina, bet kliūčių ruože jos nepamainomos. Skriste perskrenda visas kliūtis. Manau, Dartmurui jau viskas.

- Kas jos tėvai? Ar ji juos turi? - suuzgė senasis džentelmenas.

Lordas Henris papurtė galvą.

- Amerikietės slepia savo tėvus taip pat gudriai kaip anglės savo praeitį,- pasakė jis stodamasis.

- Matyt, jos tėvai verčiasi kiaulienos eksportu.

- Greičiausiai, dėde Džordžai. Tuo geriau Dartmurui. Girdėjau, kad kiaulienos eksportas - vienas pelningiausių verslų po politikos.

- Ar ji daili?

- Elgiasi taip, lyg būtų gražuolė. Dauguma amerikiečių taip daro. Tai jų žavimo paslaptis.

- Kodėl tos amerikietės negali likti savam krašte? Juk mums jie visada sako, kad ten rojus moterims.

- Teisybė. Todėl joms, kaip ir Ievai, taip rūpi iš jo pabėgti,- atsakė lordas Henris.- Sudie, dėde Džordžai. Pavėluosiu priešpiečių, jei dar čia užtruksiu. Ačiū už žinias. Visada viską noriu žinoti apie naujus draugus ir nieko - apie senus.

- Kur valgysi priešpiečius, Hari?

- Pas tetą Agatą. Aš pats pakviečiau save ir poną Grėjų,. Jis naujausias jos protežė.

- Ak, štai kas. Pasakyk savo tetai Agatai, Hari, kad ji man daugiau nebekvaršintų galvos su savo labdarybėm. Įkyrėjo. Ta moterėlė mano, jog aš kito darbo neturiu, kaip išrašinėti čekius jos kvailoms išmonėms.

- Gerai, dėde Džordžai, pasakysiu, bet nieko negelbės. Labdaringi žmonės praranda bet kokį žmoniškumą. Tai būdingiausias jų bruožas.

Senasis džentelmenas suniurzgė pritardamas ir paskambino tarnui. Lordas Henris pro žemą arką išėjo į Berlingtono gatvę ir pasuko į Barklio aikštę.

Štai kokia buvo Dorianos Grėjaus tėvų, istorija. Kad ir pačiais bendriausiais bruožais papasakota, ji sujaudino lordą Henriį savo panašumu į keistą, beveik šiuolaikinį romaną. Graži moteris, beprotiškos aistros pagauta, viskuo rizikuoja. Kelios siautulingos laimės savaitės, kurias nutraukė šlykštus, klastingas nusikaltimas. Ištisi mėnesiai nebylios agonijos, paskui - kančiose pagimdytas kūdikis. Motiną nusineša mirtis, vaikas pasmerkiamas vienatvei ir beširdžio senio tironijai. Taip, fonas įdomus. Jis išryškina vaikina, daro jį dar nuostabesnę. Kiekvienas nepaprastas daiktas slepia ką nors tragiška. Ištisi pasauliai blaškosi gimdymo kančiose, kad galėtų pražysti menkiausia gėlelė... O koks žavus buvo Dorianas vakar per vakarienę, kai baugios laimės kupinas, išgąstingomis akimis, pračiauptomis lūpomis sėdėjo klube priešais lordą Henriį, o nuo raudonų, žibintų gaubtų bundantis jo veido stebuklas atrodė dar sodriau rausvas. Kalbėdamas su juo, jautiesi lyg griežtum brangių smuiku. Jis atliepia į kiekvieną stryko prisilietimą, kiekvieną virptelėjimą... Koks kerintis jausmas - savo įtaka veikti kitą žmogų! Niekas negali tam prilygti. Savo sielą įkvėpti į kokią grakščią formą ir kurį laiką leisti jai ten pasilikti; klausytis, kaip aidu grįžta tavo mintys, prisodrintos aistros ir jaunystės muzikos; perlieti kitam savo temperamentą tarsi tai būtų koks kvapus gėrimas ar nepaprasti kvėpalai: čia slypi tikras džiaugsmas, gal pats didžiausias pasitenkinimas, likęs žmogui šiame ribotame, vulgariame amžiuje, kurio malonumai perdėm

jusliniai, o tikslai perdēm banalūs... Ir kaip tipas jis nuostabus, tas jaunuolis, kurį lordas Henris per tokį keistą atsitiktinumą sutiko Bezilio dirbtuvėje, ar mažų mažiausiai gali tapti nuostabiu tipu. Jis turi viską: grakštumą, skaistų jaunystės tyrumą ir grožį, kurį mums išsaugojo tik senovės graikų marmuro statulos. Iš jo gali padaryti ką tinkamas. Paversti titanu arba žaislu: Kaip gaila, kad tokiam grožiui lemta nublankti!.. O Bezilis? Koks jis įdomus psichologijos požiūriu. Naujas stilius tapyboje, nauja pažiūra į gyvenimą, kurią taip keistai jam įkvėpė savo fiziniu artumu žmogus, nieko apie tai nenumanantis; tyli dvasia, kuri tūnojo girių prieblandoje ir nematoma klaidžiojo laukais, staiga pasirodo dailininkui lyg driadė, tačiau nieko nebijo, nes dailininko sieloje, besiilginčioje jos, jau seniai atbudęs nuostabus regėjimas, ir tik jam lemta matyti stebuklus; daiktų formos, linijos įgavo subtilumo ir virto simboliais; išreiškiančiais kažkokios kitos tobulesnės formos atspindžius tikrovėje. Kaip visa tai keista! Kažką panašaus jis prisiminė ir iš istorijos. Ar tik ne Platonas, šis minčių menininkas, pirmasis tuo susidomėjo? Ar ne Buonarotis tai išreiškė sonetais, iškaltais spalvotame marmure? Bet mūsų, amžiuje tatau keista... Taip, jis pamėgins tapti Dorianui Grėjui tuo, kuo vaikas, net nenumanydamas, tapo dailininkui, sukūrusiam nuostabų portretą. Jis mėgins jį užvaldyti, teisybę pasakius, jau beveik užvaldė jį. Ta nuostabi dvasia priklausys jam. Šis Mirties ir Meilės kūdikis jį kažkuo kerėte kerėjo.

Staiga lordas Henris stabtelėjo ir pažvelgė į namą. Jis pastebėjo jau gerokai praėjęs savo tetos namus ir šypsodamas grįžo atgal. Kai įžengė į apytamsį prieškambarį, tarnas pasakė, kad visi jau nuėję valgyti priešpiečių. Atidavęs skrybėlę ir lazda vienam iš durininkų, jis įžengė į valgomąjį.

- Vėluoji, kaip ir visada, Hari,- sušuko teta, purtydama galvą.

Jis atsiprašė, sugalvojęs kažkokį pasiaiškinimą, ir, atsisėdęs į tuščią kėdę greta jos, apsižvalgė, norėdamas pamatyti, kas susirinko. Iš galustalės jam baikščiai linktelėjo Dorianas Grėjus ir nejučia paraudo iš džiaugsmo. Priešais sėdėjo hercogienė Harli, nepaprastai geros širdies ir gero būdo moteriškė, mėgstama visų, kurie ją pažinojo, didingų architektūrinių proporcijų, kuriomis apdovanotos moterys, jei jos ne hercogienės, nūdienų istorikų vadinamos apkūniomis. Greta jos, dešinėje, sėdėjo seras Tomas Berdenas, parlamento narys, radikalas, kuris visuomeniniame gyvenime buvo savo partijos lyderis, o privačiame - geriausios virtuvės šalininkas, pietaudavo jis drauge su konservatoriais, galvodavo drauge su liberalais, mat laikėsi išmintingos, visiems žinomos taisyklės. Į kairę nuo jos sėdėjo ponas Erskinas iš Tredlio, senas, gana žavus ir kultūringas džentelmenas, įgavęs blogą įprotį tylėti, kadangi, kaip sykį pasiaiškino ledi Agatai, visa, ką turėjo pasakyti, jau buvo išsakęs, dar trisdešimties metų nesulaukęs. Lordo Henrio kaimynė buvo ponija Vandeler, viena iš seniausių jo tetos draugių, tikra šventoji tarp moterų, tačiau taip klaidingai apsitaisiusi, jog atrodė panaši į blogai įrištą giesmyną. Lordo Henrio laimei, iš antrosios pusės greta jos sėdėjo lordas Fodlis, itin protingas pusamžis vidutinybė, plikas kaip pranešimas Bendruomenių rūmuose; ponija Vandeler su juo šnekėjosi labai gyvai ir rimtai, o tatau, kaip lordas Henris sykį buvo sakęs, nedovanotina klaida, kurią daro visi tikrai geri žmonės ir kurios nė vienas jų negali išvengti.

- Mes šnekam apie vargšą Dartmurą, lorde Henri,- sušuko hercogienė, meiliai linkčiodama jam iš anapus stalo.- Kaip manot, ar jis ves tą žavingą jauną būtybę?

- Mano supratimu, hercogiene, jinau jau bus nusprendusi jam pasipiršti.

- Kaip siaubinga! - sušuko ledi Agata.- Iš tikrųjų kas nors turėtų sukliudyti.

- Girdėjau iš patikimiausių šaltinių, kad jos tėvas Amerikoje turįs manufaktūros parduotuvę,- pasakė seras Tomas Berdenas niekinančiu veidu.

- O mano dėdė minėjo kiaulienos prekybą, sere Tomai.

- Manufaktūra? Kas yra toji amerikiečių, manufaktūra? - paklausė hercogienė, iš nustebimo pakeldama savo didžiules rankas ir pabrėždama veiksmą.

- Amerikiečių, romanai,- atsakė lordas Henris, dėdamasis sau į lėkštę putpelės gabalėlį.

Hercogienė suglumo.

- Nepaisykit jo, brangioji,- sušnibždėjo ledi Agata.- Jis niekada rimtai nekalba.

- Kai Amerika buvo atrasta,- prašneko parlamento narys radikalas ir ėmė dėstyti kažkokių nuobodžių faktus. Kaip ir visi šnekovai, kurie bando išsemti temą, jis išsėmė savo klausytojų kantrybę. Hercogienė atsiduso ir pasinaudojo savo teise pertraukti kitus.

- Verčiau tos Amerikos niekada nebūtų, atradę! - sušuko ji.- Iš tiesų, mūsų, merginos neteks progos ištekėti. Tai labai neteisinga.

- Gal Amerika ir nebuvo atrasta,- tarė ponas Erskinas.- Sakyčiau, kad veikiau ji tik buvo susekta.

- Ak, bet juk aš mačiau jos gyventojų atstovus,- atsainiai pasakė hercogienė.- Turiu pripažinti, kad kai kurios amerikietės labai gražios. Ir rengiasi dailiai. Visus drabužius gauna iš Paryžiaus. Būčiau laiminga, jei išgalėčiau taip rengtis.

- Žmonės sako, kad gerieji amerikiečiai po mirties keliauja į Paryžių,- sukikeno seras Tomas, kuris turėjo didžiausias padėvėtų sąmojų atsargas.

- Nejaugi! O kur po mirties keliauja blogieji amerikiečiai?- pasiteiravo hercogienė.

- Į, Ameriką! - sumurmėjo lordas Henris.

Seras Tomas susiraukė.

- Man regis, jūsų sūnėnas nusistatęs prieš šią didžiąją šalį,- tarė jis ledi Agatai.- Aš ją skersai išilgai išvažinėjau vagonais, kuriuos man parūpino tenykščiai direktoriai. Jie tokiais atvejais labai paslaugūs. Užtikrinu jus, kad kelionė į Ameriką daug ko išmoko.

- Bet negi mes turim keliauti į Čikagą, kad šio to išmoktume?- graudžiai paklausė ponas Erskinas.- Nesijaučiu turįs jėgų, tokiai kelionei.

Seras Tomas mostelėjo ranka.

- Pono Erskino iš Tredlio bibliotekoje - ištisas pasaulis. O mes, praktikai, užuot skaitę, verčiau patys pasižiūrime. Amerikiečiai nepaprastai įdomūs žmonės. Jie turi be galo daug sveiko proto. Užtikrinu jus, kvailysčių amerikiečiai nedaro.

- Kaip klaiku! - sušuko lordas Henris.- Galiu pakęsti brutalią jėgą, bet brutalų protą pakęsti neįmanoma. Juo naudotis kažkaip nepadoru. Niekšinga intelekto atžvilgiu.

- Nesuprantu jūsų,- tarė seras Tomas, gerokai parausdamas.

- O aš suprantu, lorde Henri,- šypsodamas tyliai tarė ponas Erskinas.

- Paradoksai, kur tinka, geras daiktas...- vėl pradėjo baronetas.

- Ar čia buvo paradoksas? - paklausė ponas Erskinas.- Man neatrodė. Gal ir paradoksas. Ką gi, paradoksai atspindi tiesą. Norėdami išbandyti tikrovę, leidžiam jai balansuoti ant virvės. Kai tiesos tampa akrobatais, galim spręsti apie jas.

- Dievaži,- tarė ledi Agata,- kaip jūs, vyrai, mėgstat ginčytis. Esu tikra, kad niekada nesuprasiu, apie ką jūs kalbatės. O ant tavęs, Hari, iš tikrųjų supykau. Kodėl bandai prikalbėti mūsų mieląjį poną Dorianą Grėjų, kad jis atsisakytų man talkininkauti Ist Ende? Patikėk - ten jis tiesiog nepakeičiamas. Jiems labai patiktų pasiklaudyti, kaip jis skambina.

- Noriu, kad jis man skambintų,- sušuko lordas Henris šypsodamas ir, pažvelgęs į stalo galą, sutiko džiugų pritariantį žvilgsnį.

- Bet Vaitčepelyje žmonės tokie nelaimingi,- nesiliovė ledi Agata.

- Viską galiu užjausti, tik ne kančią,- pareiškė lordas Henris, trūktelėjęs pečiais.- Kančios užjausti neįstengiu. Ji pernelyg bjauri, pernelyg baisi, pernelyg slegianti. Nūdienė užuojauta skausmui kažkokia klaidinga liguista. Mes turėtume būti neabejingi spalvoms, grožiui, gyvenimo džiaugsmui. Kuo mažiau kalbama apie gyvenimo negandus, tuo geriau.

- Vis dėlto Ist Endas labai svarbi problema,- pasakė seras Tomas, rimtai kraipydamas galvą.

- Žinoma,- pritarė jaunas lordas.- Tai vergijos problema, ir mes mėginam ją spręsti, linksmindami vergus.

Politikas įdėmiai pažvelgė į jį.

- O kokias reformas siūlot? - paklausė jis.

Lordas Henris nusijuokė.

- Anglijoje nieko nenoriu pakeisti, išskyrus orą,- atsakė jis.- Man visai pakanka filosofinės kontempliacijos. Bet kadangi devynioliktas amžius bankrutavo, pereikvojęs užuojautą, siūlyčiau atsigręžti į mokslą, kad jis grąžintų mus į tikrąjį kelią. Jausmai tuo geri, kad nuveda mus klystkeliais, o mokslas - kad nieko bendra su jausmais neturi.

- Bet mus slegia tokia sunki atsakomybės našta,- išdrįso kukliai įsiterpti ponias Vandeler.

- Be galo sunki,- pritarė ledi Agata.

Lordas Henris pažvelgė į poną Erskiną.

- Žmonija pernelyg rimtai į save žiūri. Tai prigimta pasaulio nuodėmė. Jei urvinis žmogus būtų mokėjęs juoktis, pasaulio istorija būtų kitaip susiklosčiusi.

- Jūs iš tikrųjų mane nuraminot,- pragydo hercogienė.- Visada, atėjusi aplankyti jūsų mielosios tetos, jausdavausi kalta, nes man visai nerūpi Ist Endas. Dabar nerausdama galėsiu žiūrėti jai į akis.

- Moteriai tinka rausti, hercogiene,- tarė lordas Henris.

- Tik tada, kai ji jauna,- atsakė jinai.- Kai sena moteris, tokia kaip aš, rausta, blogas ženklas. Ak, lorde Henri, gal pasakytumėt, kaip atjaunėti.

Valandėlę jis pagalvojo.

- Ar galite, hercogiene, prisiminti kokią didelę klaidą, padarytą jaunystėje? - paklausė jis, žvelgdamas į ją per stalą.

- Ko gero, ir ne vieną,- sušuko ji.

- Tad pakartokit jas,- rimtai patarė jis.- Jei nori susigrąžinti jaunystę, tereikia savo kvailystes pakartoti.

- Žavinga teorija! - sušuko jinai.- Būtinai pritaikysiu ją praktikoje.

- Pavojinga teorija! - išsprūdo pro kietai suspaustas sero Tomo lūpas. Ledi Agata papurtė galvą, tačiau visa tai labai ją pralinksmino. Ponas Erskinas klausėsi.

- Taip,- tęsė lordas Henris.- Tai viena didžiausių gyvenimo paslapčių. Dabar dauguma žmonių miršta nuo savo vergiško sveiko proto, o tada, kai jau per vėlu, pamato, kad tikrai savo klaidų niekada netenka gailėtis.

Juokas apskriejo stalą.

Lordas Henris ėmė žaisti su šia mintimi, žaisti nesivaržydamas: nušvietęs ją savo fantazijos spinduliais ir suteikęs paradoksų sparnus, jis svaidė ją aukštyn į erdvę, kaitaliojo, leisdavo jai ištrūkti ir vėl sugaudavo. Šlovindamas beprotystę, iškėlė ją ligi filosofijos aukštumų, o pati filosofija atjaunėjo ir, pasidavusi svaiginančiai pomėgių muzikai, tarytum bakchantė, vilkinti vynu sulietą drabužį, pasipuošusi galvą vijoklių vainiku, šokdama nuėjo per gyvenimo kalvas, šaipydamosi iš rambaus Sileno blaivumo. Faktai bėgo nuo jos lyg išbaidyti girios žvėrys. Baltos jos pėdos mynė didžiulį slėgtuvą, kurį saugo išmintingasis Omaras, kol nuogas jos blauzdas rausvų purslų, bangomis apšėmė trykštančios vynuogių sultys ir raudona puta ėmė virsti per nuožulnius apvarvėjusias indo sienas. Tai buvo nepaprasta improvizacija. Lordas Henris jautė į save įsmeigtas Doriano Grėjaus akis, o mintis, kad tarp klausytojų yra žmogus, kurio dvasią jis troško pakerėti, teikė jo sąmojui aštrumo, o vaizduotei spalvų. Jis buvo pilnas fantazijos, žaismingas, šmaikštus. Jo klausytojai, viską užmiršę, pakerėti, ėjo juokdamiesi paskui jo dūdelę. Dorianas Grėjus nenuleido nuo jo akių ir kaip užburtas, jo lūpomis dažnai perbėgdavo šypsnyks, o patamsėjusiose akyse nuostaba darėsi vis rimtesnė.

Galų gale į kambarį įėjo to meto apdaru apsivilkusi tikrovė tarno pavidalu ir pranešė hercogienei, kad jos laukianti karieta. Tariamoms nevilties apimta, ji laužė rankas.

- Kaip apmaudu! - sušuko ji.- Privalau važiuoti. Turiu užsukti pas savo vyrą į klubą ir važiuoti su juo į kažkokį kvailą susirinkimą Viliso salėse, kuriam jis pirmininkaus. Jei pavėluosiu, jis tikriausiai įnirš, o su šia skrybėle jokios scenos negalėčiau pakęsti. Ji pernelyg gležna. Šiurkštus žodis ją suplėšytų. Ne, brangioji Agata, turiu važiuoti. Likite sveiki, lorde Henri, jūs labai mielas ir siaubingai visus demoralizuoja. Iš tiesų, nežinau nė ką sakyti apie jūsų pažiūras. Būtinai atvažiuokit kada pas mus vakarienės. Gal antradienį? Ar jūs laisvas antradienį?

- Dėl jūsų, hercogiene, visko atsisakysiu,- nusilenkdamas tarė lordas Henris.

- Ak, tai labai malonu ir labai neteisinga,- sušuko jinai,- todėl būtinai ateikit,- ir iščiuožė iš kambario, lydima ledi Agatos ir kitų damų.

Kai lordas Henris vėl atsisėdo, ponas Erskinas priėjo prie jo ir, šalimais pasistatęs kėdę, uždėjo ranką jam ant peties.

- Kalbat kaip iš rašto,- pasakė jis.- Kodėl pats knygų nerašot?

- Per daug mėgstu knygas skaityti, ponas Erskinau, kad pats rašyčiau. Žinoma, norėčiau parašyti romaną, kuris būtų toks pat gražus ir toks pat nerealus kaip persiškas kilimas. Bet Anglijoje publika nieko kita neskaito, tik laikraščius, elementorius ir enciklopedijas. Iš visų pasaulio tautų angliai menkiausiai tesuvokia grožį literatūroje.

- Turbūt neklystat,- atsakė ponas Erskinas.- Aš pats esu turėjęs literatūrinių ambicijų, bet jau seniai jų atsisakiau. O dabar, mano mielas jaunas drauge, jei leisit jus taip vadinti, sakykit, ar iš tikrųjų taip manot, kaip kalbėjot prie stalo?

- Visiškai nebeprisimenu, ką kalbėjau,- nusišypsojo lordas Henris.- Ar prišnekėjau ką bloga?

- Tai, ką sakėt, iš tikrųjų labai bloga. Mano supratimu, jūs itin pavojingas žmogus, ir jei kas ištiks mūsų gerąją hercogienę, mes jus laikysim svarbiausiu kaltininku. Bet aš norėčiau pasišnekėti su jumis apie gyvenimą. Kartą, kuriai priklausau, labai nuobodi. Kada nors, kai jums pakyrės Londonas, atvažiuokit į Tredlį ir išdėstykit man savo pomėgių filosofiją prie puikaus burgundiško vyno, kurio, laimei, turiu į valias.

- Mielai. Viešnagė Tredlyje - didelė garbė. Ten puikus šeimininkas ir puiki biblioteka.

- Jums atvykus, viskas bus dar puikiau,- atsakė senasis džentelmenas, mandagiai nusilenkdamas.- O dabar turiu atsiveikinti su jūsų nuostabią teta. Privalau būti Ateneume. Tokiu metu mes visi ten miegam.

- Ar visi, ponas Erskina?

- Visi keturiasdešimt, susėdę į keturiasdešimt fotelių. Praktikuojamės, kaip bus įsteigus Anglijos Literatūros Akademiją.

Lordas Henris nusijuokė ir pakilo.

- Einu į Parką,- sušuko jis.

Kai jis ėjo pro duris, Dorianas Grėjus palietė jam ranką.

- Leiskit man eiti drauge,- tyliai tarė jis.

Bet, rodos, jūs Beziliui Holvordui žadėjot jį aplankyti,- atsakė lordas Henris.

Mieliau eičiau su jumis; taip, jaučiu, kad privalau eiti su jumis. Leiskit, labai prašau. Ir visą laiką kalbėkit, gerai? Niekas nemoka taip nuostabiai kalbėti kaip jūs.

- Ak, šiandien aš ligi soties prikalbėjau,- šypsodamas atsakė lordas Henris.- Dabar noriu tik stebėti gyvenimą. Jei jums įdomu, eime jį stebėti drauge.

IV SKYRIUS

Po mėnesio vieną popietę Dorianas Grėjus sėdėjo atsilošęs prabangiame fotelyje lordo Henrio namų Meifere mažojoje bibliotekoje. Tai buvo savotiškai žavus kambarys aukštais gelsvai žaliais ažuoliniais paneliais, kremniais frizais, lipdiniais papuoštomis lubomis; ant plytų spalvos keltinio kilimo gulėjo išmėtyti persiški šilkiniai patiesalai ilgais kutais. Ant mažyčio atlaso medžio stovėjo Klodiono darbo statulėlė, o šalia jos gulėjo "Les Cent Nouvelles" egzempliorius, Klovio Evo įrištas Margaritai Valua; nubarstytas mažytėmis auksinėmis saulutėmis - karalienės emblema. Keli dideli mėlyni porceliano ąsočiai su margaspalvėmis tulpėmis stovėjo ant lentynos viršum židinio; pro mažus švino groteliais išpintų langų stiklus sruvo rausva Londono vasaros dienos šviesa.

Lordas Henris dar nebuvo grįžęs. Jis visada vėluodavo, laikydamasis principo, kad punktualumas - laiko vagis. Todėl Dorianas, gerokai apniukęs, atsainiai vartė puikiai iliustruotą "Manon Lescaut" leidinį, kurį rado vienoje iš knygų spintų. Lygus monotoniškas Liudviko XIV stiliaus laikrodžio tiksėjimas erzino jį. Kelis kartus jis jau buvo bekyląs išeiti.

Pagaliau anapus durų, pasigirdo žingsniai, ir durys atsidarė.

- Kaip jūs vėluojat, Hari,- tyliai tarė Dorianas.

- Deja, ponas Grėjau, čia ne Haris,- atsiliepė šaižus balsas.

Jis skubiai apsidaire ir atsistojo.

- Atleiskit, aš maniau...

- Jūs manėt, kad tai mano vyras, o čia tik jo žmona. Leiskit man prisistatyti. Aš jus puikiai pažįstu iš nuotraukos. Bene septyniolika jų turi mano vyras.

- Nejaugi septyniolika, ledi Henri?

- Na, gal aštuoniolika. Mačiau judu drauge aną vakarą operoje.

Kalbėdama ji nervingai juokėsi ir stebėjo jį atsainiomis neužmirštuolių, akimis. Ji buvo keista moteris, visada apsirengusi taip, lyg jos drabužiai būtų buvę sumanyti per įtūžį, o apsivilkti per audrą. Ji nuolatos būdavo ką nors įsimylėjusi, tačiau kadangi jos aistra likdavo be atsako, ji buvo išlaikiusi visas iliuzijas. Ji stengėsi atrodyti efektinga, tačiau sugebėjo būti tik netvarkinga. Vardu buvo Viktorija ir turėjo maniją eiti į bažnyčią.

- Tai buvo "Lohengrinas", ledi Henri, ar ne?

- Taip, tai buvo mielasis "Lohengrinas". Vagnerio muziką mėgstu labiausiai. Ji tokia garsi, jog galima visą laiką šnekėtis, ir žmonės negirdi, ką tu sakai. Juk tai didelis privalumas, ar ne, ponas Grėjau?

Toks pats nervingas trūkčiojantis juokas išsiveržė iš plonų jos lūpų, o pirštai ėmė žaisti ilgu vėžlio kiauto peiliu popieriui pjaustyti.

Dorianas nusišypsojo ir papurtė galvą.

- Deja, ledi Henri, negaliu jums pritarti. Niekada nesišneku prie muzikos, bent jau prie geros. Tik blogą muziką privalu užgožti pokalbiais.

- A, čia Hario požiūris, ar ne, ponas Grėjau? Hario požiūrius išgirstu tik iš jo draugų lūpų. Tai vienintelis būdas juos sužinoti. Nemanykit, kad aš geros muzikos nemėgstu. Dievinu ją, tačiau bijau. Pernelyg romantiška darausi nuo jos. Pianistus tiesiog dievinu, kartais, kaip sako Haris, iš sykio net du. Nežinau, kuo jie taip traukia. Gal todėl, kad visi užsieniečiai. Juk jie visi užsieniečiai, ar ne? Net tie, kurie gimę Anglijoje, ilgainiui tampa užsieniečiais. Tai labai išmintinga, be to, ir manui naudinga. Daro jį kosmopolitišką, ar ne? Jūs, ponas Grėjau, niekada nesat buvęs mano pobūviuose? Būtinai ateikit. Orchidėjų nupirkti neišgaliu, bet užsieniečių, nešykščiu. Jie suteikia tiek vaizdingumo svetainei. Štai ir Haris! Hari, atėjau ieškodama tavęs, norėjau kai ko paklausti - jau užmiršau ko, ir radau čia poną Grėjų. Mudu taip maloniai pasišnekučiavom apie muziką. Mūsų, mintys visiškai sutampa. Ne, rodos, mūsų mintys visai skirtingos. Bet jis buvo be galo mielas.

Džiaugiuosi, jį sutikusi.

- Puiku, brangioji, labai puiku,- tarė lordas Henris, pakeldamas tamsius lenktus antakius ir su linksma šypsena žvelgdamas į juodu.- Atleiskit, Dorianai, kad pavėlavau. Buvau nuėjęs į Vordoro gatvę pasižiūrėti seno brokato gabalo, ir teko kelias valandas derėtis. Nūnai žmonės žino visų daiktų kainas, tačiau nežino nė vieno daikto vertės.

- Deja, turiu išeiti,- sušuko ledi Henri, savo kvailu netikėtu juoku nutraukdama nejaukią tylą.- Žadėjau pasivažinėti su hercogiene. Likit sveikas, ponas Grėjau. Lik sveikas, Hari. Tikriausiai pietausi ne namie. Aš taip pat. Gal susitiksime pas ledi Tornberi.

- Tikriausiai, brangioji,- pasakė lordas Henris, jai įkandin uždarydamas duris, kai ji tarytum rojaus paukštis, kuris kiaurą naktį praleido lietuje, išplastėjo iš kambario, palikusi tik švelnų raudonųjų, jazminų kvapą. Tada jis užsidegė cigaretę ir klesterėjo ant sofos.

- Niekada, Dorianai, neveskit moters geltonais plaukais,- tarė jis, porą kartų, užsitraukęs dūmą.

- Kodėl, Hari?

- Todėl, kad jos labai sentimentalios.

- Bet man patinka sentimentalūs žmonės.

- Išvis niekada neveskit. Vyrai veda, kai jiems viskas įkyri, moterys teka iš smalsumo. Ir vieni, ir antri nusivilia.

- Neketinu vesti, Hari. Esu per daug įsimylėjęs. Tai vienas iš jūsų aforizmų. Aš jį taikau gyvenime, kaip ir viską, ką jūs sakot.

- O ką įsimylėjęs? - lukterėjęs paklausė lordas Henris.

- Aktorę,- rausdamas atsakė Dorianas Grėjus.

Lordas Henris truktelėjo pečiais.

- Gana banalus debiutas.

- Hari, jūs taip nekalbėtumėt, jeigu ją pamatytumėt.

- Kas ji tokia?

- Sibilė Vein.

- Nesu tokios girdėjęs.

- Niekas nėra girdėjęs. Tačiau kada nors žmonės išgirs. Ji genijus.

- Mielas jaunuoli, moteris genijus nebūna. Moterys - dekoratyvinė lytis. Jos niekada neturi ko pasakyti, tačiau viską sako labai žaviai. Moterys - tai materijos pergalė prieš protą, o vyrai - proto pergalė prieš moralę.

- Hari, kaip gali taip kalbėti?

- Mielas Dorianai, čia tikra teisybė. Šiuo metu tyrinėju moteris, todėl ir žinau. Objektas ne toks jau paslaptingas, kaip buvau manęs. Priėjau išvadą, kad galų gale tėra tik dviejų rūšių, moterys - išsidažiusios ir neišsidažiusios. Neišsidažiusios labai naudingos. Jei nori pagarsėti padorumu, pakviesk tokią moterį vakarienės. Išsidažiusios labai žavios. Tačiau jos daro vieną klaidą. Dažosi, norėdamos atrodyti jaunos. Mūsų močiutės dažėsi, norėdamos būti šaunios pašnekovės. Rouge et esprit eidavo drauge. Dabar to nebėra. Kol moteris gali atrodyti dešimt metų, jaunesnė už savo dukrą, ji visiškai patenkinta. O kai dėl pokalbių, Londone tėra tik penkios moterys, su kuriomis verta pasišnekėti, bet dvi iš jų negali būti priimtos į padorią draugiją. Tačiau papasakokit man apie savo genijų. Ar seniai ją pažįstat?

- Ak, Hari, jūsų pažiūros man kelia siaubą.

- Nekreipkit dėmesio. Ar seniai ją pažįstat?

- Bus gal trys savaitės.

- O kur ją užtikot?

- Papasakosiu jums, Hari, tik nebūkit toks priešiškas. Pagaliau nieko nebūtų ir įvykę, jeigu nebūčiau sutikęs jūsų. Jūs man sužadintot pašėlusį troškimą viską gyvenime pažinti. Visą laiką po mūsų susitikimo kažkas tarytum tvinkčioja mano gyslose. Klaidžiodamas po Parką ar vaikštinėdamas po Pikadilį, ėmiau stebėti kiekvieną praeivį ir nesitverdama smalsumu klausinėti savęs, koks jo gyvenimas. Vieni mane traukė, kiti kėlė siaubą. Pats oras atrodė pritvinkęs kažkokių rafinuotų nuodų. Pradėjau trokšti nepaprastų pergyvenimų... Vieną vakarą, gal kokią septintą valandą, ryžausi eiti nuotykių ieškoti. Jaučiau, kad tas mūsų pilkas didžiulis Londonas su žmonių miriadais, su savo niekingais nusidėjėliais ir nuostabiomis nuodėmėmis, kaip jūs pavadinate, turi kažko ir man. Vaizdavausi tūkstančius visokiausių dalykų. Netgi gresiantis pavojus džiugino mane. Prisiminiau, kaip jūs man kalbėjot tą nuostabų vakarą, kai mudu pirmą kartą drauge vakarieniavome, jog grožio ieškojimas - tikroji gyvenimo paslaptis. Nežinau, ko tikėjasi, tačiau, išėjęs iš namų, pasukau į rytus ir netrukus paklydau purvinių gatvių bei juodų plikų aikščių labirinte. Buvo gal pusė devynių, kai praėjau pro juokingai mažą teatriuką su didžiuliais liepsnojančiais dujų žibintais ir ryškių spalvų afišomis. Šlykštus žydas su keisčiausia liemene, kokią man teko matyti, stovėjo prie durų ir rūkė bjaurų cigarą. Plaukai jam buvo susirangę taukuotomis garbanėlėmis, ant nešvarių marškinių krūtinės spindėjo milžiniškas deimantas. "Norit ložės milorde?" - paklausė jis, pamatęs mane, ir vergiškai lenkdamasis iškilmingai nusiėmė skrybėlę. Kažkodėl jis man pasirodė juokingas. Tokia baidyklė. Jūs iš manęs pasijuoksit, žinau, tačiau aš iš tikrųjų įėjau į teatrą ir visą ginėją sumokėjau už ložę prie pat scenos. Ligi šiol negaliu suprasti, kodėl taip pasielgiau, bet jei nebūčiau to padaręs, mielas Hari, jei nebūčiau įėjęs, būčiau nepatyręs pačios didžiausios meilės savo gyvenime. Matau, jūs juokiatės. Tai baisu!

- Nesijuokiu, Dorianai, bent iš jūsų, tikrai nesijuokiu. Bet nesakykit, kad čia didžiausia meilė jūsų gyvenime. Verčiau sakykit - pirmą meilę jūsų gyvenime. Visada būsit mylimas ir visada mylėsit meilę. Grande passion privilegija tų, kurie neturi ką veikti. Tai vienintelis dalykas, kurį sugeba dykinėjančios klasės. Nebijokit, jūsų dar laukia nuostabūs dalykai. Čia tiktai pradžia.

- Nejau manot, kad aš toks lėkštas? - piktai sušuko Dorianas Grėjus.

- Ne, manau, kad jūs toks gilus.

- Ką turite galvoje?

- Mielas jaunuoli, žmonės, kurie myli tik vieną kartą gyvenime, iš tiesų, lėkšti. Tą, ką jie vadina pastovumu ir ištikimybe, aš vadinu įpročio letargu ar vaizduotės stoka. Ištikimybė jausmų srityje - tas pats, kas pastovumas intelekto srityje: tiktai nesėkmės pripažinimas. Ištikimybė! Kada nors aš ją būtinai panagrinėsiu. Joje slypi nuosavybės troškimas. Daugelį daiktų mes išmestume, jei nebijotume, kad kiti jų nepaimtų. Bet nenoriu jūsų pertraukti. Pasakokit toliau.

- Taigi atsidūriau klaikioje mažoje ložėje; o vulgari uždanga spoksojo tiesiai man į akis. Pro portjerą apmečiau žvilgsniu visą teatrą. Jis buvo neskoningas, visur kupidonai ir gausybės ragai lyg

ant trečios rūšies vestuvinio torto. Galerija ir parterio galas buvo apypilnis, tačiau dvi pirmosios apšiurusio parterio eilės visai tuščios, ir beveik nė vieno žmogaus jų, vadinamajam beletaže. Po salę vaikštinėjo pardavėjos, siūlydamos apelsinus ir limonadą, o žiūrovai įnirtingai triauškino riešutus.

- Tikriausiai toks vaizdas buvo anglų dramos aukso amžiuje.

- Manyčiau, kad toks, ir labai slegiantis. Jau pradėjau galvoti, ką čia darysiu, bet tuo metu žvilgsnis užkliuvo už programos. Ar numanot, Hari, kas tą vakarą buvo vaidinama?

- Turbūt "Kvaišas berniukas" arba "Žioplai, bet nekaltas". Rodos, mūsų, tėvams patikdavo tokios pjesės. Kuo ilgiau gyvenu, Dorianai, tuo akivaizdžiau matau, kad visa, kas tiko mūsų, tėvams, nebetinka mums. Mene, kaip ir politikoj, <I>les grands - p?res ont toujours tort</I>.

- Toji pjesė tinka ir mums, Hari. Tai buvo "Romeo ir Džuljeta". Turiu pripažinti, iš pradžių pasidarė apmaudu, kad turėsiu žiūrėti Šekspyra, vaidinamą tokioje prastoje skylėje. Bet kažkodėl buvo ir įdomu. Šiaip ar taip, nusprendžiau pasižiūrėti pirmą veiksmą. Orkestras, kuriam vadovavo jaunas hebrajus, sėdintis prie išklerusio fortepijono, buvo toks klaikus, jog vos neišvijoj manęs iš salės, bet galų gale pakilo uždanga ir spektaklis prasidėjo. Romeo vaidino apkūnus senyvas ponas, apdegintu kamščiu nujuodintais antakiais, užkimusiu tragišku balsu ir į alaus statinę panašia figūra. Maža ką geresnis buvo ir Merkucijus. Jį vaidino komikas, kuris į tekstą įterpdavo savus sąmojus ir kuo draugiškiausiai bendravo su parterio paskutinėm eilėm. Abu aktoriai buvo tokie pat juokingi, kaip ir dekoracijos, panašios į mugės balaganus. Bet Džuljeta! Hari, įsivaizduokit mergaitę, vos septyniolikos metų, gėlės veideliu, maža graikiška galvute, kurią puošia tamsių, kaštoninių kasų, vainikas, akys lyg violetiniai aistros šuliniai, lūpos lyg rožės žiedlapiai. Pirmą kartą gyvenime išvydau tokią nuostabią būtybę. Kartą jūs man sakėt, kad patosas jūsų, nejaudina, bet grožis, grynas grožis, gali ašaromis užtvindyti jums akis. Sakau, Hari, pro ašarų! miglą, temdžiusią man akis, beveik negalėjau matyti mergaitės. O balsas! Niekada nebuvau girdėjęs tokio balso. Iš pradžių, jis buvo tylus, rodėsi, kad tik atskiri žemi ir švelnūs tonai siekia klausą: Paskui jis pasidarė truputį garsesnis ir suskambo tarsi fleita ar tolimas obojus. Sodo scenoje jis virpėjo nuo tokio pat nerimo, kuris girdėti lakštingalos giesmėje prieš aušrą. Vėliau jame tarpais skambėjo nežabota smuikų aistra. Jūs žinot, kaip sujaudinti gali balsas. Jūsų balsas ir Sibilės Vein balsas - aš jų niekada nepamiršiu. Vos užmerkęs akis, girdžiu juos, ir kiekvienas man sako kažką kita. Nežinau, katro klausyti. Kaip galėjau jos nepamilti? Hari, aš iš tikrųjų ją myliu. Ji man viskas. Kiekvieną vakarą einu žiūrėti, kaip ji vaidina. Šiandien ji Rozalinda rytoj Imodžena. Mačiau ją mirštant Italijoje - kapinių, rūšio prieblandoje ji bučiuodama gėrė nuodus nuo mylimojo lūpų. Mačiau ją vaikštant Ardėnų miške, persirengusią dailiu jaunuoliu su kelnėmis, švarkeliu ir puošnia kepuraitė. Pamišusi ji stovėjo priešais nusikaltusį karalių, ir davė jam rūtų pasipuošti ir karčių žolių, paragauti. Ji buvo nekaltas, o juodos pavydo rankos gniaužė liauną lyg nendrė jos kaklą. Mačiau ją visose epochose, visokiausiais apdarais. Paprastos moterys niekada nejaudina mūsų vaizduotės. Epocha apriboja jas. Jokie burtai negali jų pakeisti. Jų sielas taip pat lengva pažinti, kaip ir jų skrybėlaites. Jų visur rasi. Nieko paslaptina jose nėra. Rytai jos jodinėja po Parką, po pietų plepa su svečiais prie arbatos puodelio. Jų šypsena stereotipinė, o elgsena madinga. Nieko paslaptina jose nėra. Bet aktorė! Aktorė, Hari, visai kas kita! Hari, kodėl man nepasakėt, kad mylėti verta tik aktorę!

- Todėl, Dorianai, kad tiek jų daug esu mylėjęs.

- Taip, klaikių, būtybių nudažytais plaukais ir nugrimuotais veidais.

- Neniekinkit dažytų plaukų ir nugrimuotų veidų. Kartais ir jie būna nepaprastai žavūs, - tarė lordas Henris.

- Dabar jau gailiuosi pasakęs jums apie Sibilę Vein.

- Negalėjot nepasakyti. Kol gyvas, pasakosit man viską, ką tik darysit.

- Taip, Hari, gal ir jūsų teisybė. Negaliu nepasipasakoti jums. Jūs darot man kažkokį keistą poveikį. Jei kada įvykdyčiau nusikaltimą, atečiau ir jums prisipažinčiau. Jūs mane suprastumėt.

- Tokie žmonės kaip jūs, įnoringi gyvenimo saulės spinduliai, nenusikalsta, Dorianai. Bet vis tiek aš labai dėkingas už komplimentą. O dabar sakykit, - prašom paduoti man degtukus, ačiū, - kokie iš tikrųjų jūsų santykiai su Sibile Vein?

Dorianas Grėjus pašoko, jo skruostai liepsnojo, akys degė.

- Hari! Sibilė Vein šventa!

- Tik šventus daiktus ir verta paliesti, Dorianai,- tarė lordas Henris su keistu patosu balse.- Bet ko jūs širstat? Juk vis tiek kada nors ji priklausys jums. Įsimylėjęs pradžioje apgaudinėji save, pabaigoje - kitus. Štai ką pasaulis vadina meile. Tikiuosi, kad bent pažįstat ją.
- Žinoma. Pirmąjį vakarą, kai buvau teatre, bjaurusis senas žydas po spektaklio atėjo į ložę ir pasisiūlė nuvesti mane į užkulisius ir supažindinti su ja. Aš įsiutau ir pasakiau, kad Džuljeta mirusi prieš daugelį šimtų metų ir jos palaikai marmuro kape Veronoje. Iš jo apstulbusio žvilgsnio supratau, kad jis, matyt, pamanė, jog per daug šampano išgėriau.
- Nesistebiu.
- Paskui jis mane paklausė, ar aš rašęs į laikraščius. Atsakiau, jog niekada jų neskaitau. Atrodė baisiai nusivylęs ir kaip paslaptį pasakė man, kad visi dramos kritikai prieš jį susimokę. Visi jie nuperkami.
- Gal čia jis ir neklydo. Bet, kita vertus, sprendžiant iš išvaizdos, dauguma jų, nelabai brangiai kainuoja.
- Na, matyt, jis galvojo, kad jo kišenei jie per daug kainuoja, - nusijuokė Dorianas.- Tuo tarpu teatre ėmė gesti šviesos, ir man teko išeiti. Jis norėjo, kad aš išbandyčiau cigarus, kuriuos man brukte brukto. Atsisakiau. Kitą vakarą, be abejonės, vėl nuvykau ten. Mane pamatęs, žydas žemai nusilenkė ir pasakė, kad aš esąs dosnus meno patronas. Tai be galo įkyrus galvijas, nors ir nepaprastai žavisi Šekspyru. Kartą jis man išdidžiai pareiškė penkis kartus bankrutavęs tik dėl meilės Bardui, kaip jį primygtinai vadino. Matyt, jis tai laiko savotiška garbe.
- Tai ir yra garbė, Dorianai, didelė garbė. Dauguma žmonių bankrutuoja, per daug investavę į gyvenimo prozą. Bankrutuoti dėl poezijos - garbinga. Bet kada jūs pirmą kartą pasikalbėjot su Sibile Vein?
- Trečią vakarą. Ji vaidino Rozalindą. Nebeištvėriau pas ją nenuėjęs. Per spektaklį numėčiau jai kelias gėles, ir ji pažvelgė į mane, bent man taip pasirodė. Senis žydas buvo atkaklus. Matyt, buvo įsikalęs į galvą nuvesti mane į užkulisius, ir aš sutikau. Keista, kad nenorėjau jos pažinti, ar ne?
- Ne, man taip neatrodo.
- Mielas Hari, o kodėl?
- Kitą kartą pasakysiu. Dabar noriu išgirsti apie mergaitę.
- Apie Sibilę? O, ji buvo tokia nedrąsi, tokia švelni. Ji turi kažkokio vaikiškumo. Jos akys plačiai atsimerkė iš nepaprasto nustebimo, kai pasakiau, ką galvoju apie jos vaidybą,- matyt, ji nesuvokia savo talento galybės. Man regis, mes abudu buvom gerokai susijaudinę. Žydas išsišiepęs stovėjo dulkino garderobo tarpduryje ir kažką postringavo apie mus, o mudu stovėjom lyg vaikai, žiūrėdami vienas į antrą. Jis primygtinai vadino mane milordu, todėl man teko įtikinti Sibilę, kad aš joks lordas. Ji visai paprastai man pasakė: "Jūs panašesnis į princą. Aš jus vadinsiu Pasakų, Princu".
- Dievaži, Dorianai, komplimentus sakyti panelė Sibilė tikrai moka.
- Nesuprantat jos, Hari. Į mane ji žiūrėjo kaip į kokį pjesės personažą. Apie gyvenimą ji nieko nenutuokia. Gyvena drauge su motina, suvytusia, išvargusia moteriške, kuri tą pirmąjį vakarą skaisčiai raudonu chalatu vaidino ledi Kapuleti; atrodo, ji yra mačiusi ir geresnių, dienų.
- Pažįstu tokias. Daro slegiantį įspūdį,- sumurmėjo lordas Henris, apžiūrinėdamas savo žiedus.
- Žydas siūlėsi man papasakoti jos istoriją, bet aš pasakiau, kad man neįdomu.
- Teisingai pasielgėt. Kitų žmonių, tragedijos visada atrodo kažkokios be galo niekingos.
- Man rūpi tik Sibilė. Kas man, iš kur ji kilusi. Ji dieviškai tobula nuo pat galvutės ligi mažų kojelių. Kiekvieną mielą vakarą einu žiūrėti, kaip ji vaidina, ir kiekvieną vakarą ji nuostabesnė.
- Štai kodėl jūs niekada nebevakarieniaujat su manimi. Aš ir pamaniau, kad jūs užsiėmęs koku įdomiu romanu. Neklydau, bet tikėjausi truputį ko kito.
- Mielas Hari, mudu kiekvieną vakarą drauge arba pietaujame, ar vakarieniaujame, be to, aš kelis sykius buvau su jumis operoje,- pasakė Dorianas Grėjus ir nustebejęs išplėtė mėlynas akis.
- Jūs visada baisiausiai vėluojat.
- Bet kaipgi aš nenuėsiu pasižiūrėti Sibilės vaidinant,- sušuko jis,- bent vieną veiksma! Trokšte trokštu ją matyti, o kai, pagalvoju apie nuostabią sielą, slypinčią tame mažame dramblio kaulo kūnelyje, šventa pagarba apima mane.
- O gal šiandien, Dorianai, galėtumėt su manim pavakarieniauti?

Jis papurtė galvą.

- Šį vakarą ji Imodžena,- atsakė jis,- o rytoj bus Džuljeta.

- O kada Sibilė Vein?

- Niekada.

- Sveikinu.

- Koks jūs baisus! Juk ji įkūnija visas didžiausias pasaulio herojes. Ji daugiau negu viena būtybė.

Jūs juokiatės, tačiau aš jums sakau - ji geniali. Myliu ją ir noriu, kad ji mane pamiltų. Jūs žinot visas gyvenimo paslaptis, tad pasakykit, kaip, pakerėti Sibilę Vein, kad ji pamiltų mane. Noriu, kad Romeo man pavydėtų. Noriu, kad mirę didieji pasaulio mylimieji išgirstų, mūsų juoką ir juos prislėgtų liūdesys. Noriu, kad mūsų aistros alsavimas sudrumstų jų palaikę, ramybę ir atgiję jų pelenai pajustų skausmą. Viešpatie, kaip aš ją dievinu, Hari!

Kalbėdamas jis vaikščiojo po kambarį. Karštligiškai raudonos dėmės degė jo skruostuose. Jis buvo neapsakomai susijaudinęs.

Lordas Henris stebėjo jį su subtiliu pasitenkinimu. Koks nepanašus jis dabar į tą nedrąsų" išsigandusį berniuką, kurį sutiko Bezilio Holvordo dirbtuvėje! Jo prigimtis išsiskleidė lyg gėlė, pražydo skaisčiais liepsnos žiedais. Siela išėjo iš savo slaptos olos, ir geismas ją pasitiko.

- Ir ką jūs siūlot? - galų gale paklausė lordas Henris.

- Noriu, kad kokį vakarą judu su Beziliu drauge su manimi važiuotumėt pažiūrėti, kaip ji vaidina.

Rezultatų aš nė trupučio nebijau. Jūs tikrai pripažinsit jos genialumą. Paskui mes turėsime ją išplėsti iš to žydo rankų. Jinai surišta su juo sutartimi dar trejiems metams, tiksliau, dvejiems metams ir aštuoniems mėnesiams. Man, be abejonės, teks jam užmokėti. O kai visa bus sutvarkyta, išnuomosiu kokį teatrą Vest Ende ir parodysiu, kokia ji iš tikrųjų. Visas pasaulis kraustysis iš proto dėl jos taip kaip ir aš.

- Tai neįmanoma, mielas vaikine.

- Taip tikrai bus. Ji ne tik menininkė, ji turi ne tik tobulą meninį instinktą, bet ir individualybę, o jūs man ne sykį tvirtinot, kad mūsų epochą valdo ne principai, o asmenybės.

- Na gerai, o kurį vakarą važiuosim?

- Palaukit. Šiandien antradienis. Sutarkim rytoj. Rytoj ji vaidins Džuljetą.

Gerai. "Bristolyje" aštuntą valandą. Bezilį atsivesiu aš.

- Ne, ne aštuntą, Hari. Pusę septynių. Turim ten būti prieš uždangai pakylant. Privalot pamatyti ją pirmajame veiksme, kai ji sutinka Romeo.

- Pusę septynių! Tokiu laiku eiti į teatrą tas pats, kaip tokiu netikusiu laiku valgyti sočią vakarienę ar skaityti anglišką romaną. Verčiau septintą. Nė vienas džentelmenas nevakarieniauja prieš septynias. Ar ligi to meto susitiksit su Beziliu? O gal aš jam parašysiu?

- Gerasis Bezilis! Ištisą savaitę jo nemačiau. Bjauriai elgiuosi, o jis tuo tarpu atsiuntė mano portretą su nuostabiais rėmais, kuriuos pats suprojektavo, ir nors aš truputį pavydžiu paveikslui už tai, kad jis mėnesiu jaunesnis už mane, turiu prisipažinti, kad esu juo sužavėtas. Verčiau jūs jam parašykit. Nenoriu vienas su juo susitikti. Jo kalbos įkyri. Jis man patarinėja.

Lordas Henris nusišypsojo.

- Žmonės baisiai mėgsta duoti tai, ko patiems labiausiai trūksta. Tai ir yra begalinis dosnumas.

- Bezilis puikus vyras, tik, mano supratimu, truputį miesčioniškas. Aš tą supratau, pažinęs jus, Hari.

- Matot, mielas jaunuoli, Bezilis į kūrybą įdeda viską, ką turi žavaus. Todėl gyvenimui jam belieka tik prietarai, principai ir sveika nuovoka. Kiek pažįstu menininkų, tie, kurie puikūs žmonės, yra prasti menininkai. Gerieji menininkai egzistuoja tik tuo, ką sukuria, todėl patys yra visiškai neįdomūs. Didelis, tikrai didelis poetas yra pats nepoetiškiausias iš visų, žmonių. Bet menkesni poetai - labai patrauklūs. Kuo blogesnius eilėraščius jie rašo, tuo efektingesnė jų išvaizda. Jei žmogus išleidžia antrarūšių sonetų knygelę, jam nebeatspirsi. Jis gyvena ta poezija, kurios parašyti nepajėgia. O kiti rašo poeziją, kurios nedrįsta paversti tikrove.

- Kažin, Hari, ar čia teisybė? - suabejojo Dorianas Grėjus ir iš didelio flakono auksiniu dangteliu, kuris stovėjo ant stalo, užsipylė sau ant nosinės kvėpalų.- Tikriausiai teisybė, jeigu jūs sakote. O dabar einu. Imodžena laukia manęs. Neužmirškite rytojaus susitarimo. Sudie.

Jam išėjus iš kambario, lordas Henris užmerkė sunkius vokus ir susimąstė. Iš tikrųjų mažai žmonių jį kada taip domino kaip Dorianas Grėjus. Ir beribis vaikino susižavėjimas kitu asmeniu nekėlė jam nė menkiausio susierzinimo ar pavydo. Jis tuo buvo netgi patenkintas. Dorianas pasidarė dar įdomesnis studijų objektas. Lordą Henriį visada traukė gamtos mokslų metodai, tačiau įprastiniai šių mokslų, objektai jam atrodė menki ir mažareikšmiai. Todėl jis pradėjo savo paties vivisekciją, o paskui perėjo prie kitų žmonių vivisekcijos. Vienintelis tyrinėjimų vertas objektas, jo supratimu, žmogaus gyvenimas. Palyginus su juo, visa kita neturi jokios vertės. Teisybė, stebėdamas gyvenimą kunkuliuojant keistam katile, kuriame susilydo kančia ir malonumai, negali po stiklo kauke paslėpti savo veido ar apsisaugoti nuo sieros garų!, kad jie nedrumstų proto ir neužterštų vaizduotės klaidingais reginiais ir baisiais košmarais. Yra tokių subtilių nuodų, kad, norėdamas sužinoti jų savybes, turi pats apsinuodyti. Yra tokių keistų ligų, kad tik pats jomis persirgęs gali perprasti jų prigimtį. Tačiau kokį didžiulį atpildą gauni už tai! Koks nuostabus tampa visas pasaulis! Stebėti savotišką žiaurią aistros logiką, emocijų nuspalvintą intelekto gyvenimą, žiūrėti, kur jie susieina, kur išsiskiria, kur jie skamba darniai, o kur disonansu,- koks tai malonumas! Nejaugi svarbu, kiek visa tai kainuoja? Už bet kokį jausmą jokia kaina nėra per aukšta.

Jis žinojo,- ir toji mintis įžiebė pasitenkinimo ugnelę jo rudose, agatus primenančiose akyse,- kad jo žodžiai, pilni muzikos ir ištarti melodingu balsu, paskatino Dorianą Grėjaus sielą atsigręžti į tą tyrą mergaitę ir su begaline pagarba jai nusilenkti. Didele dalimi vaikas buvo jo sukurtas. Jis subrandino jį pirma laiko. O tai jau šis tas. Eiliniai žmonės laukia, kol gyvenimas atskleidžia jiems savo paslaptis, bet mažumai, išrinktiesiems, pasaulio paslaptys atsiskleidžia anksčiau, dar nenutraukus jas dengiančio šydo. Kartais padeda menas, dažniausiai literatūra, tiesiogiai susijusi su aistromis ir intelektu. Bet retkarčiais meno vaidmenį ir funkcijas perima kokia sudėtinga asmenybė, kuri pati yra savotiškas meno kūrinys, nes gyvenimas, visai kaip ir poezija, skulptūra ar tapyba, sukuria savus šedevrus.

Taip, vaikas per anksti subrendo. Jis skina vaisius, nors dar tik pavasaris. Jis kupinas jaunystės ugnies ir aistros, tačiau jau ima stebėti pats save. Kaip malonu į jį žiūrėti. Gražus jo veidas ir graži siela skirti gėrėtis. Nesvarbu, kaip visa baigsis, kokia lemtis jo laukia. Jis panašus į dailingus misterijų ar vaidinimų personažus, kurių džiaugsmas mums tolimi, bet sielvartai jaudina mūsų grožio pojūtį, o jų žaizdos mums atrodo raudonos rožės.

Siela ir kūnas, kūnas ir siela - kaip tai mįslinga! Juk ir sieloje slypi kažkas gyvuliška, o kūnas patiria dvasingumo akimirkų. Pojūčiai gali tapti subtilesni, o protas - smukti. Kas pasakys, kada nutyla kūnas ir prabyla siela? Kokie lėkšti eilinių psichologų savivališki sprendimai! Ir kaip sunku nuspręsti, kuri mokykla teisi! Ar siela - šešėlis, įkalintas nuodėmės būste? O gal kūnas glūdi sieloje, kaip manė Džordanas Brunas? Dvasios atsiskyrimas nuo materijos - paslaptis, ir dvasios susijungimas su materija - taip pat paslaptis.

Jis ėmė svarstyti, ar galėsime kada nors psichologiją padaryti tokiu tikslu mokslu, kad kiekvienas gyvenimo sraigtelis taptų mums žinomas. Dabar mes klaidingai suprantam patys save, o kitų visai nesuprantam. Patirtis neturi jokios moralinės vertės. Tai tik vardas, kuriuo žmonės vadina savo klaidas. Visi moralistai, be išimčių, patirtį laikė savotišku įspėjimu ir manė, kad ji turi tam tikros moralinės įtakos charakterio formavimui, skelbė, kad patirtis mus mokanti kuo sekti ir ko vengti. Bet patirtis neturi jokios varomosios jėgos. Ji taip pat menkai veiksminga, kaip ir sąžinė. Ji tikrai įrodo, kad mūsų ateitis bus tokia pat, kokia buvo praeitis, ir kad nuodėmę, kurią sykį padarėm bjaurėdamiesi, pakartosim daug kartų ir su džiaugsmu.

Jis neabejojo, kad patirties metodas - vienintelis kelias, kuriuo galima moksliskai analizuoti aistras, ir Dorianas Grėjus buvo jam skirtas objektas, galėsiąs, matyt, duoti gausių, vaisingų rezultatų. Netikėta karšta jo meilė Sibilei Vein buvo nemažą susidomėjimą keliantis psichologijos reiškinys. Be abejo, čia daug įtakos turėjo ir smalsumas, smalsumas ir naujos patirties troškimas, tačiau tai buvo ne paprasta, o netgi gana sudėtinga aistra. Grynai juslinį jaunuolio instinktą vaizduotė transformavo ir pavertė tuo, kas pačiam jaunuoliui atrodė tolima bet kokiam juslingumui, ir kaip tik dėl to ši aistra itin pavojinga. Kaip tik tos aistros, dėl kurių kilmės mes patys save apgaudinėjam, labiausiai mus kankina. Mūsų silpniausi motyvai tie, kurių prigimtį suprantame. Dažnai pasitaiko, kad, manydami tikriną kitus, mes iš teisybės bandom patys save.

Tuo metu, kai lordas Henris sėdėjo šitaip svarstydamas, kažkas pasibeldė į duris; įėjo tarnas ir priminė, jog metas persirengti vakarienei. Lordas Henris atsistojo ir pažvelgė į gatvę. Saulėlydis buvo raudonu auksu apipylęs priešais stovinčio namo langus. Stiklai liepsnojo tartum įkaitusio metalo plokštės. Aukštai virš namų dangus atrodė lyg nuvytusi rožė. Lordas Henris mąstė apie ugniaspalvę savo draugo jaunystę ir spėliojo, kas jo laukia. Grįžęs namo maždaug pusę pirmos, hole ant stalo rado telegramą. Ji buvo iš Doriano Grėjaus. Telegrama pranešė apie Doriano sužadėtuves su Sibile Vein.

V SKYRIUS

- Mama, mama, aš tokia laiminga,- šnibždėjo mergaitė, įsikniaubusi į suvytusios, išvargusios moters skreitą; moteriškė, atgręžusi nugarą ryškiai, skvarbiai šviesai, sėdėjo apšiurusios svetainės vieninteliame fotelyje.- Aš tokia laiminga,- kartojo mergaitė,- ir tu turi būti laiminga.

Ponia Vein krūptelėjo ir uždėjo savo liesas bismuto išbalintas rankas dukrai ant galvos.

- Laiminga! - kaip aidas atkartojo ji.- Aš tik tada laiminga, Sibile, kai matau tave vaidinant. Tau nevalia apie nieką kitą galvoti, tik apie vaidybą. Ponas Aizeksas buvo mums labai geras, ir mes jam skolingos pinigų.

Mergaitė pakėlė galvą ir papūtė lūpas.

- Pinigų, mama? - sušuko ji.- Ką reiškia pinigai? Meilė svarbiau už pinigus.

- Ponas Aizeksas avansu davė mums penkiasdešimt svarų skoloms apmokėti ir Džeimsui išleisti į kelionę. Nepamiršk to, Sibile. Penkiasdešimt svarų labai didelė suma. Ponas Aizeksas buvo mums labai malonus.

Jis ne džentelmenas, mama, ir aš negaliu pakęsti, kaip jis su manimi kalba,- pasakė mergaitė ir atsistojusi nuėjo prie lango.

- Nežinau, kaip mes be jo išsiverstume,- irzliai atsakė senesnioji moteris.

Sibilė Vein atmetė galvą ir nusijuokė.

- Mums, mama, jo nebereikia. Dabar Pasakų Princas viešpatauja mūsų gyvenime.

Paskui ji nuščiuvo. Kraujas užliejo jai skruostus ir nudažė juos lyg rožes. Nuo tankaus alsavimo prasiskyrė jos lūpų žiedlapiai. Jie virpėjo. Karštas aistros vėjas padvelkė į ją ir sujudino dailias jos suknelės klostes.

- Aš jį myliu,- pasakė ji paprastai.

- Kvailute, kvailute,- kaip papūga sutarškėjo motina. Ji judino sukumpusius, netikrais brangakmeniais apmaustytus pirštus, ir nuo to jos žodžiai atrodė juokingi.

Mergaitė vėl nusijuokė. Jos balse skambėjo narve uždaryto paukščio džiaugsmas. Akys pagavo balso melodiją ir džiugiai suspindo; paskui ji užsimerkė, lyg nenorėdama išduoti savo paslapties.

Kai netrukus akys vėl atsimerkė, pro jas buvo praplaukusi svajonių migla.

Plonalūpė išmintis, sėdinti aprtintame fotelyje, kalbėjo apie nuovokumą, citavo frazes iš bailumo knygos, kurios autorius dangstosi sveiku protu. Mergaitė nesiklausė. Ji buvo laisva savo aistros kalėjime. Jos princas, Pasakų Princas, buvo drauge su ja. Pasitelkta atmintis buvo atkūrusi jo paveikslą. Pasiūsta jo ieškoti siela buvo jį čia atvedusi. Jo bučinys vėl degino jai lūpas. Akių vokai kaito nuo jo alsavimo.

Tada Išmintis pakeitė taktiką ir ėmė postringauti apie būtinybę išsiaiškinti ir ištyrinėti. Gal tas vaikinaiš turtinas. Jei taip, vertėtų pagalvoti apie vedybas. Bet žmonių gudrybės bangos dužo, atsimušusios į mergaitės ausų kriaukles. Klastos strėlės lėkė pro šalį. Ji matė judant plonas lūpas ir šypsojo.

Staiga ji pajuto poreikį kalbėti. Žodžių pritvinkusi tylą ją trikdė.

- Mama, mama,- sušuko ji,- kodėl jis taip mane myli? Žinau, kodėl aš myliu jį. Myliu todėl, kad jis toks, kokia turėtų būti pati Meilė. Bet ką jis mato manyje? Nesu jo verta. Ir vis dėlto - kodėl, nežinau,- nors jaučiuosi daug menkesnė už jį, pažeminta nesijaučiu. Aš didžiuojuos, neapsakomai didžiuojuos. Mama, ar tu mylėjai mano tėvą taip, kaip aš myliu Pasakų Prinčą?

Vyresniosios moters veidas po storu pudros sluoksniu, dengiančiu skruostus, išblyško, o išdžiūvusias lūpas iškreipė skausmas. Sibilė puolė prie jos, apkabino kaklą ir pabučiavo.

- Atleisk man, mama. Žinau, kaip tau skaudu kalbėti apie mano tėvą. Bet tik todėl skaudu, kad tu jį taip labai mylėjai. Nežiūrėk taip liūdnei. Šiandien aš tokia laiminga, kaip ir tu prieš dvidešimt metų. Ak, leisk man visada būti laimingai.

- Vaikeli mano, tu per jauna galvoti apie meilę. Be to, ką tu žinai apie šį vaikina. Net vardo nežinai. Viskas labai neįprasta, ir iš tikrųjų tokiu metu, kai Džeinisas išvyksta į Australiją, o aš turiu tiek rūpesčių, mano supratimu, tu būtum galėjusi būti atidesnė. Bet jeigu, kaip sakiau, jis turtingas...

- Ak, mama, leisk man būti laimingai!

Ponia Vein pažvelgė į ją ir apkabino,- tai buvo vienas iš tų nenatūralių teatrališkų mostų, kurie taip dažnai aktoriui tampa savotiška antrąja prigimtimi. Tą akimirką atsivėrė durys, ir į kambarį įėjo vaikinai šurkščiais kaštoniniais plaukais. Jis buvo kresnas, stambių rankų ir kojų, kiek nerangių judesių. Anaipol ne taip dailiai sudėtas kaip jo sesuo. Sunku buvo patikėti, kad jie tokie artimi giminaičiai. Ponia Vein įsmeigė žvilgsnį į jį ir ėmė plačiau šypsotis. Mintyse ji sūnuų pavertė garbingą publika. Ji neabejojo, kad <I>tableau</I> idomus.

- Gal ir man kelis bučinius paliktum, Sibilė,- geraširdiškai suniurnėjo vaikinai.

- Bet juk tu, Džimai, nemėgsti bučinių,- sušuko Sibilė.- Tu baisus senas lokys,- ir, perbėgusi per kambarį, jį apkabino.

Džeimsas Veinas meiliai pažiūrėjo seseriai į veidą.

- Eime, Sibilė, pasivaikščioti. Nebesitikiu dar kada išvysti tą bjaurų Londoną. Bet ir nenoriu.

- Sūnau, nekalbėk tokių baisių dalykų,- sumurmėjo Ponia Vein; ji atsiduso ir, paėmusi pigiais blizgučiais papuoštą teatrinį kostiumą, pradėjo jį lopyti. Ji truputį nusivylė, kad sūnus neprisijungė prie jų. Reginys būtų buvęs dar teatrališkesnis.

- O kodėl ne, mama? Aš taip galvoju.

- Tu skaudini mane, sūnau. Tikiu, kad tu grįši iš Australijos visko pertekęs. Kolonijose nėra to, ką aš vadinu gera draugija, todėl pralobęs turėsi grįžti į Londoną ir čia išsikovoti sau vietą.

- Gera draugija! - burblelėjo vaikinai.- Nenoriu apie ją girdėti. Norėčiau kiek užsidirbti, kad galėčiau tave ir Sibilę ištraukti iš teatro. Nekenčiu jo.

- Ak, Džimai,- juokdamasi tarė Sibilė.- Koks tu negeras. Bet nejaugi tu tikrai nori pasivaikščioti su manimi? Kaip puiku! O aš bijojau, kad tu eisi atsiveikinti su savo draugais - Tomu Hardžiu, kuris tau davė tą šlykščią pypkę, ar Nedu Lengtonu, kuris šaiposi, kad ją rūkai. Koks tu geras, kad man paskiri paskutinę savo popietę. Kur eisim? Eime į Parką.

- Aš per daug apskuręs,- atsakė jis susiraukdamas.- Į Parką eina tik dabitos.

- Niekai, Džimai,- sušnibždėjo ji, glostydama jam švarko rankovę.

Akimirką jis dvejojo.

- Na gerai,- tarė jis pagaliau.- Tik greitai apsirenk.

Šokio žingsniu ji išėjo pro duris. Buvo girdėti, kaip ji dainuoja, bėgdama laiptais aukštyn. Paskui mažos jos kojelės ėmė bildėti viršuje.

Džeimsas du ar tris kartus perėjo per kambarį. Tada atsigręžė į tilią figūrą kėdėje.

- Mama, ar mano daiktai paruošti? - paklausė jis.

- Viskas paruošta, Džeimsai,- atsakė ji, nepakeldama akių nuo siuvinio.

Keletą pastarųjų mėnesių ji jausdavosi nesmagiai, likusi viena su savo šurkščiu, niūriu sūnumi. Lėkštą slapukišką jos sielą apimdavo nerimas, kai jų akys susitikdavo. Ji klausdavo savęs, ar jis ką nors įtaria. Tyla - Džeimsas daugiau nieko nebesakė - pasidarė jai nebepakeliama. Ji ėmė skūstis. Moterys ginasi puldamos, o puola staigiai ir nesuprantamai pasiduodamos.

- Manau, kad tau, Džeimsai, jūreivio gyvenimas patiks,- prašneko ji.- Bet nepamiršk, kad pats jį pasirinkai. Galėjai dirbti advokato kontoroje. Advokatų luomas labai garbingas, ir provincijoje geriausios šeimos dažnai kviečia juos pietų.

- Nekenčiu kontorų ir raštininkų,- atsakė jis.- Bet tavo teisybė. Pats pasirinkau savo kelią. Tik vieno dalyko prašau tavęs - saugok Sibilę. Žiūrėk, kad jos neištiktų kokia nelaimė. Mama, tu privalai ją saugoti.

- Džeimsai, kaip keistai tu kalbi. Aš juk saugau Sibilę.

- Sako, kad kas vakarą į teatrą ateina kažkoks džentelmenas ir eina į užkulisius pas ją. Ar teisybė? Ką tai reiškia?

- Tu, Džeimsai, kalbi apie tai, ko neišmanai. Mes, aktoriai, pripratę prie dėkingų žiūrovų dėmesio. Buvo metas, kai ir aš gaudavau daugybę puokščių. Anais laikais, kai žmonės mokėjo vertinti teatrą. O kai dėl Sibilės, dabar dar nežinau, ar jos jausmas rimtas. Tačiau nekyla jokių abejonių, kad minėtas jaunas vyras tikras džentelmenas. Su manimi jis visada labai mandagus. Be to, atrodo taip, lyg būtų turtingas, ir gėlės, kurias jis Sibilei siunčia, nuostabios.

- Tačiau tu nežinai, kas jis toks,- atkirto vaikinai.

- Ne,- atsakė motina ramiausiu veidu.- Savo tikrosios pavardės jis mums dar nepasakė. Jis elgiasi labai romantiškai. Greičiausiai jis aristokratas.

Džeimsas Veinas prikando lūpą.

- Saugok Sibilę, mama! - sušuko jis.- Saugok Sibilę.

- Sūnau, tu užgauni mane. Nuo Sibilės aš akių nenuleidžiu. Žinoma, jei šis žmogus turtingas, kodėl ji turėtų už jo netekėti. Neabejoju, kad jis aristokratas. Atrodo visiškai kaip aristokratas. Sibilei tai būtų puiki partija. Juodu tokia nuostabi pora. Jis iš tikrųjų be galo gražus, visi tą pastebi.

Vaikinai kažką sumurmėjo sau panosėje ir šiurkščiais pirštais ėmė barbenti į lango stiklą.

Jis atsigręžė kažką pasakyti motinai, bet tuo tarpu atsivėrė durys, ir įbėgo Sibilė.

- Kokie judu rimti! - sušuko ji.- Kas nutiko?

- Nieko,- atsakė jis.- Kartais žmogui reikia ir rimtam pabūti. Lik sveika, mama. Pietausiu penktą.

Viskas sukrauta, išskyrus marškinius, tad gali nesirūpinti.

- Lik sveikas, sūnau,- tarė motina, oriai nusilenkdama.

Ponia Vein labai suerzino sūnaus tonas, o žvilgsnis kažkuo baugino.

- Pabučiuok mane, mama,- tarė mergaitė. Jos lūpos lyg gėlės žiedlapiai palietė suvytusį motinos skruostą ir nutirpdė nuo jo šerkšną.

- Mano vaikel! Mano vaikel! - sušuko ponia Vein ir pažvelgė į lubas, ieškodama įsivaizduojamo balkono.

- Eime, Sibile,- nekantriai paragino ją brolis. Jis nekenė perdėto motinos jausmingumo.

Jie išėjo į lauką, į orą, virpantį nuo saulės šviesos ir vėjo, ir nužingsniavo žemyn niūria Justeno gatve. Praeiviai nustebę žvilgčiojo į rūškaną kresną vaikiną nedailiais, prastai pasiūtais drabužiais, kuris ėjo drauge su tokia grakščia, taurios išvaizdos mergina. Rodėsi, lyg paprastas daržininkas būtų ėjęs su rože.

Džimas kartkartėmis suraukdavo kaktą, pagavęs kokio praeivio smalsų žvilgsnį. Svetimų žvilgsnių jis nepakentė - tokį jausmą genijai patiria tik senatvėje, o eilinio žmogaus jis niekada neapleidžia. O Sibilė visai nenumanė, kokį įspūdį ji palieka praeiviams. Meilės šypsnyis virpėjo ant jos lūpų. Ji galvojo apie Pasakų Prinčą ir, kad galėtų netrukdoma svajoti, nekalbėjo apie jį, o plepėjo apie laivą, kuriuo Džimas turėjo plaukti, apie auksą, kurio jis tikrai rasiąs, apie nepaprastai turtingą nuotaką, kurią jis išgelbėsias iš piktų raudonmarškinių bušreindžerių. Juk jis neliksiąs jūrininku ar trečiuoju kapitono padėjėju. O, ne! Jūreivio gyvenimas klaikus! Tik pagalvok,- įkiš tave į tą šlykštų laivą kaip į kokį narvą, o šniokščiančios bangos didžiulėm keterom taip ir tykos įsiveržti vidun, rūstus vėjas lenks stiebus ir draskys bures į ilgas švilpiančias skiautes. Melburne jis išlips iš laivo, mandagiai atsiveikins su kapitonu ir tiesiai patrauks ieškoti aukso. Po kelių dienų jis ras didžiulį aukso grynuolį, kokio dar niekas nebuvo radęs, ir nugabens jį į pakrantę furgonu, kurį saugos šeši raiti policininkai. Tris sykius juos užpuls bušreindžeriai, tačiau po baisių skerdynių bus įveikti. Arba ne. Kam jam ieškoti aukso. Ten baisios vietos, vyrai girtauja, šauda viens kitą smuklėse ir bjauriai keikiasi. Jis pasidarys puikus avių augintojas ir vieną vakarą, jodamas namo, sutiks plėšiką, ant juodo žirgo nešantį pagrobtą gražią turtingą merginą; jis plėšiką pasivys ir išvaduos mergaitę. Be abejonės, jinai pamils jį, o jis - ją, jie susituoks, grįš namo ir gyvens Londone, didžiuliame name. Taip, jo laukia nuostabi ateitis. Bet jis privalo būti labai geras, nepykti, nešvaistyti pinigų. Jinai tik vieneriais metais vyresnė už jį, bet daug geriau pažįsta gyvenimą. Be to, jis būtinai turi rašyti jai kiekvieną kartą, kai bus gabenamas paštas, ir kiekvieną vakarą prieš guldamas pasimelsti. Dievas geras ir sergės jį. Jinai taip pat už jį melsis, o po kelerių metų jis grįš turtingas ir laimingas. Vaikinai klausėsi apniukę ir nieko nesakė. Sunku jam buvo palikti namus.

Bet ne vien išsiskyrimas jį slėgė ir kamavo. Nors ir buvo visiškai neprityręs, tačiau aiškiai jautė, koks pavojus gresia Sibilei. Jaunasis dendis, kuris mergino Sibilę, nieko gera nežadėjo. Jis džentelmenas, ir jau vien dėl to Džeimsas jo nekentė; kažkoks klasinis instinktas, kurio Džeimsas pats nesuprato ir kuris dėl to buvo dar stipresnis, vertė neapkęsti. Jis suvokė ir motinos tuštybę bei lėkštumą ir suprato, kad čia slypi begalinis pavojus Sibilei ir Sibilės laimei. Vaikai iš pradžių tėvus myli, kai suauga, teisia juos, retkarčiais jiems atleidžia.

Jo motina! Džeimsui rūpėjo jos paklausti to, apie ką daugelį mėnesių patyliukais mąstė. Teatre nugirsta atsitiktinė frazė, pašaipus šnibždesys, pasiekęs jo ausis vieną vakarą, belaukiant prie scenos durų, sukėlė baisų, minčių srautą. Vos tik prisiminus, jam ėmė degti veidas tarsi nuo botago kirčio. Gili raukšlė įsirėžė tarp surauktų antakių, ir iš skausmo jis prikando apatinę lūpą.

- Tu, Džimai, visai nesiklausai, ką aš kalbu,- sušuko Sibilė.- O aš kuriu tau pačius gražiausius ateities planus. Na, pasakyk gi ką nors.

- O ką pasakyti?

- Ak, kad būsi geras ir mūsų nepamirši,- atsakė Sibilė, šypsodama jam.

Jis trūktelėjo pečiais.

- Tu, Sibile, greičiau mane pamirši negu aš tave.

Ji paraudo.

- Ką tu turi galvoje, Džimai? - paklausė ji.

- Girdėjau, radai naują draugą. Kas jis? Kodėl man nieko nesakei apie jį? Jo ketinimai nėra geri.

- Liaukis, Džimai,- sušuko ji.- Nedrįsk blogai kalbėti apie jį. Aš jį myliu.

- Tu net jo vardo nežinai,- atsakė vaikinai.- Kas jis? Juk aš turiu teisę žinoti.

- Jis vardu Pasakų Princas. Negi tau nepatinka jo vardas? Įsidėmėk jį, kvailas berniūkšti, ir niekada nepamiršk. Jei tu tik pamatytum jį, suprastum, kad jis nuostabiausias žmogus pasaulyje. Kada nors, kai grįši iš Australijos, su juo susipažinsi. Ir tau jis labai patiks. Visiems jis patinka, o aš... jį myliu. Būtų gera, jei šįvakar galėtum ateiti į teatrą. Jis ten bus, o aš vaidinsiu Džuljetą. Ak, kaip aš vaidinsiu! Tik įsivaizduok, Džimai,- mylėti ir vaidinti Džuljetą! O jis čia pat sėdi! Vaidinti jo malonumui! Bijau, kad galiu išgąsdinti visą trupę, išgąsdinti arba sužavėti. Mylėti - tai būti kažkuo daugiau negu esi. Vargšas baisusis ponas Aizeksas apskelbs savo bičiuliams bare, kad aš geniali. Jis šventai tiki manimi, o ši vakarą jis man melste melsis. Jaučiu tą. Ir viskas dėl jo, vien tik dėl jo, dėl Pasakų Princo, mano nuostabaus mylimojo, grožio dievo. Greta jo aš tokia varguolė. Varguolė? Bet argi tai svarbu? Kai skurdas įslenka pro duris, meilė išlekia pro langą. Mūsų priežodžius reikia perdirbti. Jie buvo sukurti žiemą, o dabar vasara. Man atrodo, kad dabar pavasaris, žiedų šventė po žydro dangaus skliautu.

- Jis aristokratas,- niūriai tarė vaikinai.

- Jis princas! - sušuko ji skambiu balsu.- Ko dar tau bereikia?

- Jis nori tave pavergti.

- Laisvė man kelia siaubą.

- Saugokis jo.

- Kas jį mato - dievina, kas pažįsta - juo patiki.

- Sibile, dėl jo tu pametei galvą.

Ji nusijuokė ir įsikibo jam į parankę.

- Mielas mano Džimai, šneki, lyg būtum šimtametis senis. Ir pats kada nors pamirsi. Tada žinosi, ką tai reiškia. Nebūk toks apniukęs. Turėtum džiaugtis, kai išvažiuodamas palieki mane laimingesnę, negu buvau. Mudviejų gyvenimas buvo vargingas, labai vargingas ir sunkus. Bet dabar bus kitaip. Tu į naują pasaulį iškeliauji, o aš jį čia suradau. Štai dvi vietos. Sėskim ir pažiūrėkim, kaip vaikšto prašmatnūs ponai.

Jie atsisėdo žiūrovų minioje. Kitapus kelio tulpių lysvės liepsnojo tartum virpantys ugniniai ratai. Tvankiame ore mirgėjo baltos dulkelės - lyg debesys, pakilęs nuo irisų žiedų. Kaip milžiniški drugiai plazdėjo ir nardė margaspalviai skėčiai.

Sibilė privertė brolių pasipasakoti apie save, savo viltis, sumanymus. Jis kalbėjo lėtai, su didelėm pastangom. Juodu persimesdavo žodžiais lyg lošėjai, kurie paeiliui ritina kaulelius. Sibilė jautėsi prislėgta. Ji negalėjo dalintis su broliu savo džiaugsmu. Blankus šypsnyš, išlenkęs tas rūsčias lūpas,

buvo vienintelis atgarsis, kurio ji susilaukė. Pagaliau ji nutilo. Staiga šmėkštelėjo auksiniai plaukai ir šypsančios lūpos, ir Sibilė išvydo, kaip atviroje karietoje drauge su dviem damom pravažiavo Dorianas Grėjus. Ji pašoko.

- Štai jis! - suriko jinai.

- Kas? - paklausė Džimas Veinas.

- Pasakų Princas,- atsakė ji, žiūrėdama įkandin karietos.

Vaikinas pašoko ir sugriebė ją už rankos.

- Parodyk man. Kuris? Parodyk. Turiu jį pamatyti! - sušuko jis. Bet tą akimirką jiems visą reginį užstojo pravažiuojanti lordo Beriko keturkinkė, o kai tarpas vėl liko tuščias, karieta jau buvo išvažiavusi iš parko.

- Nuvažiavo,- tyliai ir liūdnai tarė Sibilė.- Gaila, kad tu jo nepamatei.

- Gaila, kad nepamačiau, nes, prisiekiu dangumi, jei jis tave nuskriaus, aš jį nudėsiu.

Su siaubu ji pažvelgė į brolių. O jis pakartojo savo žodžius. Tartum durklas jie perskrodė orą.

Aplinkiniai žmonės sužiuro į juos. Greta stovėjusi moteriškė pradėjo krizenti.

- Eime, Džimai, eime,- sušnibždėjo ji. Ir nuėjo per minią, o brolis klusniai sekė įkandin. Jis džiūgavo tą pasakęs.

Kai jie priėjo Achilo statulą, mergaitė apsigrėžė. Užuojuota broliui, spindėjusi akyse, lūpose virto juoku. Ji papurtė galvą, žiūrėdama į brolių.

- Na ir kvailas tu, Džimai, visiškai kvailas; tikras pikčiurna. Kaip gali taip baisiai kalbėti?

Nenučiuoki, ką sakai. Tu pavydus ir negeras. Ak, kaip norėčiau, kad tu ką nors pamiltum. Meilė žmones daro gerus, o tai, ką tu kalbėjai - pikta.

- Man šešiolika,- atsakė jis,- ir aš žinau, ką kalbu. Motina tau negali padėti. Ji nemoka tavęs prižiūrėti. Būtų geriau, jei nebevažiuočiau į Australiją. Man labai knieti spjauti į viską. Jei sutarties nebūčiau pasirašęs, tikrai viską mesčiau.

- Ak, Džimai, nebūk toks rimtas. Elgiesi, lyg būtum herojus iš kokios kvailos melodramos, kuriose mama taip mėgdavo vaidinti. Nesivaidysiu su tavimi. Aš jį pamačiau... ak, to gana, kad būčiau visiškai laiminga. Mes nesibarsim. Žinau, tu niekada nenuskriaustum to, kurį aš myliu.

- Tol, kol tu jį myli,- suskambo niūrus atsakymas.

- Amžinai mylėsiu! - sušuko Sibilė.

- O jis?

- Taip pat amžinai!

- Tegu tik pabando tave mesti!

Jinai atšlijo nuo jo. Paskui nusijuokė ir paėmė jį už alkūnės. Juk jis tebuvo berniukas.

Prie Marmuro Arkos jie įlipo į omnibusą, kuris juos nuvežė ligi pat skurdaus jų namelio Justeno gatvėje. Jau buvo po penkių, ir Sibilei reikėjo porą valandų pagulėti prieš spektaklį. Džimas primygtinai to reikalavo. Jis pasakė norįs su ja atsisveikinti, kol motinos nėra. Motina tikriausiai iškels sceną, o jis nekenčia jokių scenų.

Juodu atsisveikino Sibilės kambaryje. Vaikino širdyje liepsnojo pavydas ir nuožmi, mirtina neapykanta nepažįstamajam, kuris, kaip jam rodėsi, įsibrovė į judviejų tarpą. Tačiau, kai jos rankos apkabino jam kaklą ir pirštai ėmė kedenti plaukus, jis atlyžo ir pabučiavo ją su tikra meile. Kai jis lipo žemyn, jo akys buvo ašarotos.

Apačioje laukė motina. Jam įėjus, ji ėmė niurnėti, kad jis vėluojas. Nieko neatsakęs, jis sėdo valgyti skurdžių pietų. Musės zyzė viršum stalo ir ropojo po dėmėtą staltiesę. Pro omnibusų ūžimą ir karietų bildesį jis girdėjo monotoniškai dūzgiančią motinos balsą, kuris ryte rijo kiekvieną jam likusią minutę.

Netrukus jis atstūmė lėkštę ir rankomis pasirėmė galvą. Jautė turįs teisę žinoti. Motina jau anksčiau privalėjo jam pasakyti, jei buvo taip, kaip jis tarė. Suakmenėjusi iš baimės motina jį stebėjo. Lūpos mechaniškai bėrė žodžius. Pirštai maigė sudriskusią mezginuotą nosinę. Kai laikrodis išmušė šešias, jis pakilo ir nuėjo prie durų. Tada atsigrėžė ir pažvelgė į ją. Jų žvilgsniai susitiko. Jos akyse jis išvydo karštą meldimą pasigailėti. Tai jį įsiutino.

- Mama, noriu tave kai ko paklausti,- prabilo jis. Jos akys ėmė beprasmiškai klaidžioti po kambarį. Ji nieko neatsakė.- Pasakyk teisybę,- aš turiu teisę žinoti. Ar buvai ištekėjusi už mano tėvo?

Ji giliai atsiduso, pajutusi palengvėjimą. Baisi akimirka, akimirka, kurios daugelį mėnesių ir savaičių ji dieną naktį bijojo, pagaliau atėjo, ir vis dėlto ji neįjutė jokios baimės. Iš tikrųjų ji netgi buvo mažumėlę nusivylusi. Šiurkštus klausimo tiesumas reikalavo tiesaus atsakymo. Scena nebuvo palaiptai parengta. Taip elgtis nederėjo. Jai rodėsi, lyg čia būtų prasta repeticija.

- Ne,- atsakė ji, stebėdamasi, kad gyvenime viskas taip žiauriai paprasta.

- Vadinasi, mano tėvas buvo niekšas,- sušuko vaikas, gniauždamas kumščius.

Ji papurtė galvą.

- Aš žinojau, kad jis nėra laisvas. Mes labai mylėjome vienas antrą. Jei jis būtų gyvas, būtų mus visus aprūpinęs. Nesmerk jo, sūnau. Jis buvo tavo tėvas, taip pat ir džentelmenas. Taip, jis priklausė aukštuomenei.

Keiksmas išsprūdo iš jaunuolio lūpų.

- Savimi aš nesirūpinu,- sušuko jis,- bet saugok, kad Sibilei... Juk ir ją, rodos, myli džentelmenas ar bent taip sako. Tikriausiai taip pat iš aukštuomenės.

Akimirką moteriškė sugniužo, baisaus pažeminimo prislėgta. Jos galva nusviro. Drebančiomis rankomis nusišluostė akis.

- Sibilė turi motiną,- tyliai tarė ji.- O aš neturėjau.

Vaikinas susigraudino. Priėjo prie jos ir pasilenkęs pabučiavo.

- Atleisk, jei įskaudinau tave, klausinėdamas apie tėvą,- tarė jis.- Bet kitaip negalėjau. Dabar turiu eiti. Lik sveika. Nepamiršk, kad nuo šiol tau teks rūpintis tik vienu vaiku. Atmink, jei šis vyriškis nuskriaus mano seserį, aš sužinosiu, kas jis per vienas, suseksiu jį ir nudėsiu kaip šunį. Prisiekiu. Beprotiškai drąsus grasinimas, energingi mostai, melodramatiškai tūžmingi žodžiai gyvenimą jai nuspalvino ryškesnė spalvom. Tokia atmosfera buvo jai įprasta. Ji laisviau atsikvėpė ir po daugelio mėnesių pirmą kartą tikrai gėrėjosi savo sūnumi. Mielai būtų pratęsusi šią audringą sceną, bet sūnus ją nutraukė. Reikėjo žemyn nugabenti skrynias, surasti kažkur pamestą šaliką. Namų sargas zujo ten ir atgal. Teko suderėti vežiką. Niekingos smulkmenos prarijo puikų momentą. Tik sūnui važiuojant iš namų, su atgijusiu nusivylimu jinai mojavo jam sudriskusia mezginiuota nosine. Ji jautė, kad puiki proga dingo. Tik mažumėlę pasiguodė, pasakodama Sibilei, koks vienišas būsiąs dabar jos gyvenimas, nes jai belikę rūpintis tik vienu vaiku. Šią frazę ji buvo įsiminusi. Jinai jai patiko. Bet apie grasinimą ji nieko nepasakė. O jis buvo toks ryškus ir dramatiškas! Ponia Vein neabejojo, kad vieną gražią dieną jie visi iš to grasinimo pasijuoks.

VI SKYRIUS

- Bezili, tikriausiai jau girdėjai naujieną? - paklausė lordas Henris tą vakarą, kai tarnas įvedė Holvordą į atskirą kambarį "Bristolyje", kur stovėjo trims asmenims padengtas stalas.

- Ne, Hari,- atsakė dailininkas, atiduodamas skrybėlę ir paltą nusilenkusiam padavėjui.- Kokią naujieną? Tikiuosi, su politika ji nesusijusi. Nesidomiu politika. Bendruomenių rūmuose nėra nė vieno žmogaus, kurį būtų verta nutapyti, nors daugelį reikėtų truputėlį pabaltinti.

- Dorianas Grėjus susižiedavo,- tarė lordas Henris, stebėdamas jį.

Holvordas krūptelėjo, paskui susiraukė.

- Dorianas susižiedavo! - sušuko jis.- Negali būti!

- Tikrų tikriausia teisybė!

- Su kuo?

- Su kažkokia aktryte.

- Netikiu. Dorianas pernelyg protingas.

- Mielas Bezili, Dorianas pernelyg išmintingas, kad kartkartėmis nepadarytų kvailysčių.

- Tuoktis kartkartėmis negalima, Hari.

- Amerikoje galima,- vangiai atsakė lordas Henris.- Bet aš juk nesakiau, kad jis susituokė. Sakiau, kad susižiedavo. Tai didžiulis skirtumas. Aš puikiai prisimenu, kad esu vedęs, bet visiškai neprisimenu, ar kada nors buvau susižiedavęs. Esu linkęs manyti, jog susižiedavęs nebuvo.

- Bet pagalvok apie Doriano kilmę, padėtį, turtą. Tikra nesąmonė būtų, jei jis vestų tiek žemesnę merginą.

- Jei nori, Bezili, kad jis ją vestų, pasakyk jam tą, ką man dabar sakei. Tada tikrai ves. Tik pačių kilniausių motyvų skatinamas žmogus padaro visišką kvailystę.

- Hari, aš manau, kad mergaitė gera. Nenorėčiau, kad Dorianas savo gyvenimą sujungtų su kokia nedorėle, kuri sugadintų jo būdą ir pražudytų intelektą.

- O, ji daugiau negu gera, ji - graži,- tyliai pasakė lordas Henris, gurkšnodamas vermutą su apelsinų antpilu.- Dorianas sako, kad ji gražuolė, o jis išmano apie grožį. Tavo nutapytas portretas išmokė jį jautriau suvokti kitų grožį. Net šiuo atžvilgiu, neminint kitų, portretas teigiamai jį paveikė. Šį vakarą mes ją matysim, jei vaikinai nepamirš susitarimo.

- Ar nejuokauji?

- Nėmaž, Bezili. Nenorėčiau, kad man kada nors tektų kalbėti rimčiau negu dabar.

- Bet, Hari, nejaugi tu pritarti? - paklausė dailininkas, žingsniuodamas po kambarį ir kramtydamas lūpą.- Jokių būdu negalima pritarti. Čia kažkoks kvailas apkvaitimas.

- Dabar aš niekada niekam nepritariu ir niekam neprieštarauju. Absurdiška šitaip žiūrėti į gyvenimą. Į pasaulį mes atėjome ne savo moralinių prietarų skelbti. Niekada nekreipiu dėmesio, ką šneka eiliniai žmonės, ir niekada netrukdu žaviems. Jei žmogus mane patraukia, man nesvarbu, kokį saviraiškos būdą jis pasirenka, man viskas miela. Dorianas Grėjus įsimyli gražią merginą, kuri vaidina Džuljetą, ir jai pasiperša. O kas čia blogo? Jei jis vestų Mesaliną, irgi būtų ne mažiau įdomus. Tu žinai, aš nesu vedybų šalininkas. Didžiausias vedybų trūkumas tas, kad jos žmonėms atima egoizmą. O žmonės be egoizmo - bespalviai. Jiems stinga individualumo. Tačiau yra temperamentų, kuriuos vedybos daro dar komplikuočiau. Jie išsaugo savo egoizmą ir jį papildo daugybe kitų "ego". Jie priversti gyventi daugiau negu vieną gyvenimą. Jie tampa labiau organizuoti, o aukštesnis organizuotumas, mano supratimu, žmogaus egzistencijos tikslas. Be to, kiekviena patirtis vertinga, ir vedybos, kad ir ką galėtum joms prikišti, patyrimą praturtina. Manau, kad Dorianas Grėjus šią mergaitę ves, šešis mėnesius aistringai ją mylės, o paskui susižavės kita. Be galo įdomu bus jį stebėti.

- Tu pats, Hari, netiki nė vienu savo žodžiu. Jeigu Doriano Grėjaus gyvenimas būtų sugriautas, tu pats labiau už kitus apgailestautum. Esi daug geresnis, negu dediesi.

Lordas Henris nusijuokė.

- Mes linkę gerai galvoti apie kitus vien todėl, kad patys savęs bijom. Optimizmo pagrindas - paprasčiausia baimė. Tariamės esą didžiadvasiai, nes apdovanojam savo kaimyną dorybėmis, kurios ir mums duotų naudos. Giriame bankininką, kad pratęstume skolos mokėjimo terminą, randam gerų savybių plėšiko būde, vildamiesi, kad jis nepalies mūsų kišenių. Aš iš tikrųjų galvoju taip, kaip kalbu. Be galo niekinu optimizmą. O gyvenimas sugriaunamas tik tada, kai jo augimą kas sustabdo. Jei nori sugadinti žmogaus prigimtį, pradėk ją taisyti. Kai dėl vedybų - be abejonės, tai būtų kvaila, nes juk yra kitokių, įdomesnių ryšių tarp vyro ir moters. Aš, žinoma, remsiu juos. Jie žavūs savo modernumu. Bet štai ir pats Dorianas. Jis tau papasakos daugiau negu aš.

- Mielas Hari, mielas Bezili, sveikinkit mane! - tarė vaikinai, nusimesdamas vakarinį atlasu pamuštą apsiaustą ir spausdamas ranką savo bičiuliams.- Dar niekada nebuvo toks laimingas. Žinoma, tai nelaukta - bet visa, kas nuostabu, ateina nelaukta. Ir vis dėlto, man regis, kad visą gyvenimą aš šito ieškojau.

Iš džiaugsmo ir susijaudinimo jis buvo įraudęs ir atrodė neapsakomai gražus.

- Tikiuosi, Dorianai, kad jūs visada būsit laimingas,- pasakė Holvordas,- tačiau negaliu jums atleisti, kad man nepranešėt apie savo sužadėtuves. Hariui pranešėt.

- O aš negaliu atleisti, kad pavėlavot pietų,- įsiterpė lordas Henris, dėdamas ranką vaikinui ant peties ir šypsodamas.- Na, sėskim ir pažiūrėkim, ko vertas naujasis vyriausias virėjas, o paskui jūs mums papasakosit, kaip visa tai atsitiko.

- Beveik nėra ko pasakoti,- sušuko Dorianas, kai jie susėdo prie mažo apvalaus staliuko.- Buvo taip. Vakar vakare, kai išėjau iš jūsų, Hari, aš persirengiau, pavakarieniavau mažame itališkame restorane Ruperto gatvėje, kurį jūs man parodėt, ir aštuntą valandą nuėjau į teatrą. Sibilė vaidino Rozalindą. Aišku, dekoracijos buvo siaubingos, Orlandas - nepakenčiamas. Bet Sibilė! Ak, jei

būtumėt ją matę! Kai įėjo, apsvilkusi berniuko drabužiais, buvo tiesiog nuostabi. Su samanine aksomo striuke cinamono spalvos rankovėmis, glaudžiai priglundusiom rudom kryžmai suvarstytom kelnėm, dailia žalia kepuraitė su sakalo plunksna, prismeigta brangakmeniu ir su dulsvai raudona medžiaga pamuštu apsiaustu su gaubtu. Niekada ji man neatrodė tokia stebuklingai graži. Ji buvo kupina švelnaus grakštumo tarsi Tanagros figūrėlė, kurią jūs, Bezili, turit savo dirbtuvėje. Plaukai supo veidą lyg tamsūs lapai blyškia rožė. O vaidyba - na, jūs patys šį vakarą ją pamatysit. Ji apsigimusi menininkė. Sėdėjau skurdžioje ložėje kaip užburtas. Užmiršau, kad dabar devynioliktas šimtmetis ir aš Londone. Buvau su savo mylima miške, kokio dar niekada nebuvo regėjusios žmogaus akys. Po spektaklio nuėjau į užkulsius pasikalbėti su ja. Mums drauge besėdint, jos akys staiga pasidarė kažkokios nepaprastos - tokių dar man niekada nebuvo tekę matyti. Mano lūpos prigludo prie jos lūpų. Mes pasibučiavome. Negaliu jums apsaityti, ką jaučiau tą akimirką. Man rodėsi, kad visas mano gyvenimas susikoncentravo į vieną rausvaspalvio džiaugsmo akimirką. Jinai visa virpėjo, drebėjo lyg baltas narcizas. Paskui puolė ant kelių ir ėmė bučiuoti man rankas. Jaučiu, kad neturėčiau jums viso to pasakoti, bet negaliu susilaikyti. Be abejonės, mūsų sužadėtuvs didžiausia paslaptis. Ji net motinai nieko nepasakė. Nežinau, ką sakys mano globėjai. Lordas Redlis tikriausiai užsius. Tačiau man nerūpi. Ir tegu. Greičiau kaip po metų būsiu pilnametis, o tada galėsiu daryti, ką tinkamas. Juk aš teisingai pasielgiau, Bezili, savo meilę suradęs poezijoje, o žmoną - Šekspyro pjesėse? Lūpos, kurias Šekspyras mokė kalbėti, man į ausį pašnibždėjo savo paslaptį. Mane laikė apglėbusios Rozalindos rankos, aš bučiavau Džuljetos lūpas.

- Taip, Dorianai, man atrodo, kad jūs teisus,- iš lėto tarė Holvordas.

- Ar matėt ją šiandien? - paklausė lordas Henris.

Dorianas Grėjus papurtė galvą.

- Palikau ją Ardėnų miške. Rasiu sode Veronoje.

Lordas Henris susimąstęs gurkšnojo šampaną.

- O kurią akimirką jūs ištarėt žodį "vedybos"? Ir ką jinai atsakė? Gal užmiršot viską?

- Mielas Hari, aš į tai nežiūrėjau kaip į formalią sutartį ir oficialiai nepasipiršau. Pasakiau, kad myliu ją, o ji atsakė esanti neverta būti mano žmona. Ji neverta! Visą pasaulį už ją atiduočiau.

- Moterys nuostabiai praktiškos,- tyliai tarė lordas Henris,- daug praktiškesnės už mus. Tokiose situacijose mes dažnai užmirštam užsiminti apie vedybas, bet jos visada mums primena.

Holvordas palietė jo ranką.

- Liaukis, Hari. Tu supykinsi Dorianą. Jis ne toks kaip visi. Jis niekada nieko nenuskriaus. Per švelnios prigimties.

Lordas Henris pažvelgė per stalą.

- Dorianas niekada ant manęs nepyksta,- atsakė jis.- Aš paklausiau skatinamas paties rimčiausio motyvo, kuris pateisina bet kokį kamantinėjimą, paklausiau grynai iš smalsumo. Mat pagal mano teoriją, visada moterys mums pasiperša, o ne mes moterims. Žinoma, tik ne vidurinėse klasėse. Bet juk vidurinės klasės nmoderniškos.

Dorianas Grėjus nusijuokė ir atmetė galvą.

- Hari, jūs nepataisomas, bet man vis tiek. Neįmanoma ant jūsų supykėti. Kai pamatysit Sibilę Vein, suprasit, kad ją nuskriausti galėtų tik žvėris, beširdis žvėris. Negaliu suvokti, kaip galima pažeminti tą, kurią myli. Aš myliu Sibilę Vein. Noriu užkelti ją ant auksinio pjedestalo ir žiūrėti, kaip pasaulis garbina moterį, kuri priklauso man. Kas yra santuoka? Nesulaužoma priesaika. Dėl to jūs iš jos šaipotės. Nesišaipykit. Tai nesulaužoma priesaika, ir aš noriu ją duoti. Jos pasitikėjimas daro mane ištikimą, jos tikėjimas - gerą. Būdamas drauge su ja, gailiuosi išmokęs to, ko jūs mane mokėt.

Darasi nebe toks, kokį mane pažįstat. Aš pasikeičiau ir, vos tik Sibilė paliečia mane ranka, užmirštu jus ir jūsų klaidingas, vylingas, kupinas nuodų, nuostabias teorijas.

- Kurias? - paklausė lordas Henris, dėdamas sau į lėkštę mišrainės.

- Jūsų teorijas apie gyvenimą, teorijas apie meilę, teorijas apie malonumus. Iš teisybės visas jūsų teorijas, Hari.

- Malonumas - vienintelis objektas, vertas teorijos,- tarė Haris savo tyliu melodingu balsu.- Bet aš, deja, šios teorijos negaliu savintis. Ji priklauso ne man, o Gamtai. Malonumas - tai išmėginimas,

kurį siunčia pati Gamta, tai jos palankumo ženklas. Laimingi būdami, mes visada geri, bet būdami geri, ne visada laimingi.

- O ką tu vadini gerumu? - paklausė Bezilis.

- Iš tikrųjų - ką? - pritarė Dorianas, atsilošdamas kėdėje ir žvelgdamas į lordą Henriį pro stambias kekes raudonlūpių irisų, pastatytų vidury stalo.- Ką jūs, Hari, vadinat gerumu?

- Būti geram - reiškia gyventi santarvėje su savimi,- atsakė lordas Henris, baltais grakščiais pirštais čiupinėdamas plonytę taurės kojelę.- O kai esi verčiamas gyventi santarvėje su kitais, pradedi nebesutarti su savimi. Tavo paties gyvenimas - štai kas svarbu. O kai dėl kitų žmonių, ką gi, jei nori būti sausas formalistas ar puritonas, gali sau puikautis prieš kitus savo moraliniais sprendimais, nors tau pačiam dėl jų nei šilta, nei šalta. Be to, individualizmas iš tikrųjų turi aukštesnę paskirtį.

Modernioji moralė - tai savo epochos normų pripažinimas. Mano supratimu, kiekvienas kultūringas žmogus, pripažindamas savo epochos normas, yra didžiausio amoralumo reiškėjas.

- Bet, Hari, jei gyvensi vien sau, turėsi už tai mokėti labai brangią kainą,- užsiminė dailininkas.

- Taip, nūnai mes už viską permokam. Mano galva, tikroji vargšų tragedija ta, kad jiems niekas kita neįkandama, tik savęs atsižadėjimas. Gražios nuodėmės, kaip ir gražūs daiktai,- turtuolių privilegija.

- Už tai reikia mokėti ne pinigais, o kuo kitu.

- Kuo, Bezili?

- Man regis, sąžinės priekaištais, kančia... savo moralinio nuopuolio suvokimu.

Lordas Henris gūžtelėjo pečiais.

- Mielas bičiuli, viduramžių menas žavus, tačiau viduramžių emocijos jau paseno. Be abejo, romanams jos tinka, bet juk romanuose galima panaudoti tik tą, kuo gyvenime jau nebesinaudojama. Patikėk, joks civilizuotas žmogus nesigaili patirto malonumo, o joks necivilizuotas žmogus nežino, kas yra malonumas.

- Aš žinau, kas yra malonumas,- sušuko Dorianas Grėjus.- Tai ką nors dievinti.

- Žinoma, geriau dievinti, negu būti dievinamam,- atsakė Henris, žaisdamas vaisiais.- Būti dievinamam - nuobodybė. Moterys elgiasi su mumis taip, kaip žmonija elgiasi su savo dievais. Jos garbina mus ir tolydžio vargina, ko nors prašydamos.

- Man rodos, kad visa, ko jos prašo, jau pačios yra mums davusios,- tyliai ir rimtai pasakė vaikinai.- Mums jos uždega meilę. Todėl turi teisę reikalauti jos ir sau.

- Tikra teisybė, Dorianai! - sušuko Holvordas.

- Teisybės niekada nebūna,- nesutiko lordas Henris.

- O čia teisybė,- nepasidavė Dorianas.- Turit pripažinti, Hari, kad moterys vyrams atiduoda savo gyvenimo auksą.

- Galbūt,- atsiduso lordas Henris,- bet jos visada nori jį atgauti smulkiomis monetomis. Štai kur bėda. Moterys, kaip sykį pasakė vienas aštrialiežuvis prancūzas, įkvepia mums norą kurti šedevrus, tačiau visada trukdo juos sukurti.

- Hari, jūs baisus. Nežinau, kodėl man taip patinkat.

- Aš jums, Dorianai, visada patiksiu,- atsakė lordas Henris.- Na, vyrai, ar gersit kavos? Kelneri, atneškite kavos, <I>fine-champagne*</I> ir cigarečių. Ne, cigarečių nereikia, aš turiu. Bezili, neleisiu tau rūkyti cigarų. Paimk cigaretę. Cigaretė - tobulo malonumo tobulas pavyzdys. Ji nuostabi ir vis dėlto nepasotina. Ko dar bereikia? Taip, Dorianai, aš jums visada patiksiu. Manyje jūs matot visas tas nuodėmes, kurių niekada neišdrįsit padaryti.

- Kokius niekus šnekat, Hari,- sušuko vaikinai, užsideddamas cigaretę nuo ugnimi alsuojančio sidabrinio drakono, kurį kelneris padėjo ant stalo.- Eime į teatrą. Kai scenoje pamatysit Sibilę, jūs rasit naują idealą gyvenime. Ji jums atskleis tai, ko dar niekad nesat patyręs.

- Aš esu viską patyręs,- atsakė lordas Henris, žvelgdamas nuobodulio pilnom akim,- bet esu visada pasiruošęs naujoms emocijoms. Tik vargu ar beteks jų patirti. Bet gal ta jūsų nuostabi mergaitė ir mane sujaudins. Teatras man patinka. Jis daug realesnis už gyvenimą. Eime, Dorianai, jūs važiuosit su manimi. Deja, Bezili, mano karietoje vietos tik dviem, tau teks važiuoti atskirai.

Jie pakilo nuo stalo, apsvilko paltus ir stati baigė gerti kavą. Dailininkas buvo tylus ir susikaupęs. Niūri nuotaika slėgė jį. Tai santuokai jis nieku būdu negalėjo pritari, tačiau ji rodėsi jam mažesnė blogybė už kitas nelaimes, kurios galėjo ištikti Dorianą. Po kelių minučių visi nulipo žemyn. Kaip

buvo sutarta, Holvordas važiavo vienas ir stebėjo priešais riedančios kariatos blyksinčius žibintus. Keistas jausmas pagavo jį, tarsi būtų ką praradęs. Jautė, kad Dorianas jam niekada nebebus tuo, kuo buvo praeityje. Gyvenimas įsibrovė į jų tarpą... Akys jam apsiblausė, ir jis lyg pro miglą žiūrėjo į gatves, pilnas žmonių ir žiburių. Kai karieta privažiavo prie teatro, jam rodėsi, lyg būtų daugeliu metų pasenėjęs.

VII SKYRIUS

Kažkodėl tą vakarą teatras buvo perpildytas; storasis žydas savininkas, pasitikęs juos prie durų plačiai šypsojosi saldžia nervinga šypsena. Pompastiškai nuolankus jis nulydėjo juos į ložę, be paliovos mosikuodamas stromis, brangakmeniais apmaustytomis rankomis ir kalbėdamas labai garsiai. Dorianas Grėjus šlykštėjosi juo labiau negu bet kada. Jam rodėsi, lyg atėjęs pamatyti Mirandos būtų sutikęs Kalibaną. O lordui Henriui žydas patiko. Bent šitaip jis tvirtino ir būtinai norėjo paspausti jam ranką ir pasakyti, jog didžiuojasi sutikęs žmogų, kuris surado tikrą genijų ir bankrutavo dėl meilės poetui. Holvordas su pasitenkinimu apžiūrinėjo veidus partertyje. Tvankumas juos slėgte slėgė. Didžiulis sietynas švietė tarytum milžiniškas jurginas geltonais liepsnojančiais žiedlapiais. Balkone jauni vyrai nusivilko švarkus ir liemenes ir sukorė ant barjero. Jie šūkavo vieni kitiems per visą salę, vaišino apelsiniais greta sėdinčias neskoningai išsipusčiusias merginas. Partertyje kelios moterys garsiai juokėsi. Šaižūs jų balsai režė ausis. Buvo girdėti, kaip bare pokši atkemšami buteliai.

- Na ir vietelė savajai deivei atrasti! - tarė lordas Henris.

- Taip! - atsakė Dorianas Grėjus.- Kaip tik čia aš ir radau ją, deivę, iškilusią virš visų mirtingųjų. Kai ji vaidins, jūs viską pamiršit. Šitie prasti, stačiokiški žmonės šiurkščiais veidais ir brutaliais mostais visiškai pasikeičia, kai ji scenoje. Nuščiuvę sėdi ir stebi ją. Jie verkia ir juokiasi pagal jos valią. Atliepia jai nelyginant smuikai. Jinai juos sudvasina, ir tada jauti, kad jie to paties kūno ir kraujo kaip ir tu.

- To paties kūno ir kraujo? Tikriausiai ne! - sušuko lordas Henris, pro žiūronus tyrinėdamas publiką balkone.

- Nepaisykit jo, Dorianai,- tarė dailininkas.- Aš suprantu, ką turit omenyje, ir tikiu mergaite. Ta, kurią jūs pamilot, turi būti nepaprasta; mergaitė, daranti žmonėms tokį poveikį, kaip jūs sakot, turi būti puiki ir kilni. Sudvasinti savo amžių - tai iš tikrųjų prasminga. Jei ši mergaitė suteikia sielą tiems, kurių gyvenimas purvinas, bjaurus, jeigu jie per ją atsižada savanaudiškumo ir lieja ašaras dėl svetimų kančių, ji verta jūsų meilės, verta, kad visas pasaulis ją garbintų. Gerai, kad vedat ją. Iš pradžių aš taip nemaniau, bet dabar suprantu. Patys dievai jums sukūrė Sibilę Vein. Be jos nebūtumėt tobulas.

- Ačiū, Bezili,- atsakė Dorianas Grėjus, spausdamas jam ranką.- Žinojau, kad mane suprasit. Haris toks cinikas, mane jis baugina. Štai ir orkestras. Jis klaikus, tačiau gros tik kokias penkias minutes. Paskui pakils uždanga, ir jūs pamatysit mergaitę, kuriai aš ketinu atiduoti visą savo gyvenimą, kuriai jau atidaviau viską, ką turiu gero.

Po ketvirčio valandos, aidint neapsakomai audringiems aplodismentams, į sceną įžengė Sibilė Vein. Taip, iš tiesų ji buvo daili pažiūrėti, net lordas Henris pagalvojo, kad tokios dailios merginos jam nebuvo tekę matyti. Drovus jos grakštumas ir baikščios akys kažkuo priminė jauną elnę. Švelnus rausvumas, lyg rožės atspindys sidabro veidrodyje, užliejo jai skruostus, kai ji pažvelgė į pilnutėlę entuziastingą salę. Ji žengė kelis žingsnius atgal, ir jos lūpos tarytum suvirpėjo. Bezilis Holvordas pašoko ir ėmė ploti. Nekrutėdamas lyg sapne sėdėjo Dorianas Grėjus ir žiūrėjo į ją. Lordas Henris, stebėdamas pro žiūronus, šnibždėjo:

- Žavi! Žavi!

Scena vaizdavo salę Kapulečių namuose, ir Romeo, persirengęs piligrimu, atėjo drauge su Merkucijumi ir kitais draugais. Orkestras, kaip mokėdamas, sugrojo kelis taktus, prasidėjo šokis. Nevikrių, skurdžiai apsirengusių aktorių minioje Sibilė Vein šoko tartum būtybė iš kito, kilnesnio

pasaulio. Šokant jos kūnas lingavo kaip vandens augalu stiebas. Kaklo išlenkimas buvo it baltosios lelijos žiedo. Rankos atrodė lyg iš vėsaus dramblio kaulo. Tačiau ji buvo keistai abejinga. Jos veide nebuvo nė krislelio džiaugsmo, kai ji išvydo Romeo. Kelis žodžius, kuriuos ji turėjo ištarti:

<I>
O, ne, aš jūsų rankos paspaudimą
Laikiau mostu garbingu ir kilniu.
Šventajam ranką spaudžia piligrimai,
Bet apsieina jie be bučinių,
</I>

drauge su sekančiu trumpu dialogu, ji pasakė be galo dirbtinai. Balsas buvo nuostabus, bet intonacijos skambėjo nenatūraliai. Tonas buvo netinkamas, todėl iš žodžių dingo gyvybė. Dėl to aistra pasidarė netikra. Dorianas Grėjus, žiūrėdamas į ją, išblyško. Jis buvo sutrikęs ir nerimavo. Nė vienas iš draugų nedrįso jam ką nors pasakyti. Jiems jinais pasirodė visiškai netikusi. Jie baisiai nusivylė. Tačiau jie žinojo, kad kiekvienai Džuljetai tikrasis išbandymas - balkono scena antrajame veiksmo. Jie laukė jos. Jeigu ir čia jai nepavyks, mergaitė tikrai neturi jokio talento. Ji atrodė žaviai, kai mėnesienoje išėjo į balkoną. Šito nepaneigsi. Tačiau jos vaidyba buvo nepakenčiamai teatrališka ir juo toliau, tuo darėsi prastesnė. Judesiai tapo absurdiškai nenatūralūs. Visa, ką ji sakė, buvo baisiai perdėta. Puikųjį monologą:

<I>
Man dengia veidą kaukė tamsumos,-
Kitaip - matytum, kaip raustu iš gėdos,
Jog mano kalbą šiandakt nugirdai-
</I>

ji išpylė pedantiškai tiksliai lyg mokinukė, kurią deklamuoti mokė koks nors antraeilis deklamavimo mokytojas. Kai persilenkusi balkoną ėmė sakyti nuostabiąsias eiles:

<I>
Nors tu man mielas,-
Bijau aš mūsų sandoros naktinės.
Per daug jinais ūmi, per daug greita,
Per daug ji panaši į žaibo liepsną,
Kuri užgęsta danguje anksčiau,
Negu suspėji riktelėti: "žaibas!"
Labanaktis! Labanakt, mylimasis.
Lai mūsų meilės pumpuras švelnus
Nuo vasaros gaivinančio dvelkimo
Rytoj pražysta žiedu stebuklingu...
</I>

žodžius ji tarė taip, lyg jie būtų visai beprasmingi. Tai nebuvo jaudinimasis. Anaiptol, ji atrodė visai rami. Tai buvo tik netikusi vaidyba. Ji buvo visiškai nevykėlė. Net paprasta, neišsilavinusi publika parterėje ir balkone liovėsi domėtis scena. Žmonės ėmė nerimauti, balsu kalbėtis ir švilpti. Žydas savininkas, stovėdamas beletažo gale, iš pykčio trypė kojomis ir keikėsi, Vienintelis abejingas žmogus buvo pati mergaitė. Antrajam veiksmui pasibaigus, visi pratrūko švilpti, o lordas Henri pakilo nuo kėdės ir apsilvilko apsiaustą.

menas tiktai atspindėti tegali. Išmokei mane suprasti, kas yra meilė. Mano meile! Mano meile!
Pasakų Prince! Gyvenimo Prince! Man koktūs tie šešėliai. Menas niekada man nebus toks brangus, koks esi tu. Kas mane riša su negyvom lėlėm scenoje? Kai šį vakarą atėjau į teatrą, negalėjau suprasti, kodėl visa man tapo svetima. Maniau, kad būsiu nuostabi. Pamačiau, kad nieko nepajėgiu. Ir staiga suvokiau, ką visa tai reiškia. O kai supratau, man pasidarė nepaprastai gera. Girdėjau, kaip jie švilpia, ir šypsojasi. Ką jie žino apie tokią meilę kaip mūsų? Pasiimk mane, Dorianai, pasiimk mane su savimi ten, kur mudu būsim vieni. Nekenčiu scenos. Galėčiau suvaidinti aistrą, kurios nejaučiu, bet negaliu vaidinti tokios aistros, kuri degina manė lyg ugnis. Ak, Dorianai, Dorianai, ar supranti dabar, ką visa tai reiškia? Net jeigu pajėgčiau, šventvagiška būtų vaidinti tuo metu, kai aš myliu. Tu man atvėrei akis.

Jis parkrito ant sofos ir nusigrėžė.

- Tu nužudei mano meilę,- sumurmėjo jis.

Nustebusi ji pažvelgė į jį ir nusijuokė. Dorianas nieko nesakė. Ji priėjo prie jo ir mažais piršteliais ėmė glostyti jam plaukus. Paskui atsiklaupė ir prispaudė jo rankas sau prie lūpų. Jis atitraukė jas, ir virpulus perbėgo jo kūnu. Tada jis pašoko ir nuėjo prie durų.

- Taip! - sušuko jis.- Tu nužudei mano meilę. Tu įaudrindavai mano vaizduotę. O dabar nesužadini net smalsumo. Jokio įspūdžio nepalieki. Mylėjau tave, nes buvai nuostabi, buvai geniali, protinga, įkūnijai didelių poetų svajones ir bekūniamis meno šešėliams suteikdavai pavidalą ir gyvybę. Visa tai tu nusviedei į šalį. Esi lėkšta ir kvaila. Dieve mano! Kokia beprotybė buvo mylėti tave! Koks aš kvailys! Tu man dabar niekis. Daugiau niekada į tave nežiūrėsiu. Niekada apie tave nebegalvosiu. Niekada nepaminėsiu tavo vardo. Tu nežinai, kuo man buvai kadaise. Taip, kadaise... Ak, negaliu apie tai pagalvoti! Verčiau mano akys niekada nebūtą tavęs regėjusios! Tu sužalojai mano gyvenimo romantiką. Kaip maža išmanai apie meilę, jei gali tvirtinti, kad ji griaua tavo meną! Be savo meno tu niekis. Mano padedama, būtum tapusi garsia, nepaprasta, didele aktore. Pasaulis būtų tave dievinęs, ir tu būtum turėjusi mano pavardę. O kas tu dabar? Trečiaeilė aktorėlė dailiu veideliu. Mergaitė išblyško, ėmė drebėti, jai užgniauzė gerklę.

- Juk tu, Dorianai, kalbi nerimtai? - sušnibždėjo susidėjusi rankas.- Tu vaidini.

- Vaidinu! Vaidybą tau palieku. Tu taip nuostabiai sugebi vaidinti! - karčiai tarė jis.

Ji pakilo ir su gailiu, skausmo kupinu veidu priėjo prie Doriano, uždėjo ranką jam ant peties ir pažvelgė į akis. Jis atstūmė ją.

- Neliesk manęs! - sušuko jis.

Tyliai suvaitojusi, ji puolė jam po kojų ir liko gulėti, parkritusi lyg sutrypta gėlė.

- Dorianai, Dorianai, nepamesk manęs! - šnibždėjo ji.- Aš taip gailiuosi prastai vaidinusi. Visą laiką galvojau apie tave. Bet aš stengsiuos, tikrai stengsiuos. Mano meilė atėjo taip nelauktai. Man rodos, aš niekada nebūčiau jos pažinusi, jei tu nebūtum manęs bučiavęs, jei mudu nebūtumėm vienas antro bučiavę. Pabučiuok, mielas, mane dar sykį. Neišeik. Mano brolis... Ne, nesvarbu. Jis taip negalvojo. Tik juokavo... Ak, nejuo tu negali man atleisti už šį vakarą? Aš labai daug dirbsiu, stengsiuos geriau vaidinti. Nebūk man žiaurus, nes myliu tave labiau už viską pasaulyje. Pagaliau aš tik vieną kartą neįtikau tau. Bet tavo teisybė, Dorianai. Turėjau nepamiršti, jog esu aktorė. Kvailai pasielgiau, bet kitaip negalėjau. Ak, nepalik, nepalik manęs.

Nesuvaldoma rauda užsmaugė ją. Ji susigūžė ant grindų lyg sužeistas žvėrelis, o Dorianas Grėjus savo gražiomis akimis žvelgė žemyn į ją, ir išdidi panieka iškreipė dailias jo lūpas. Kančios tų, kuriuos lioveisi mylėjęs, visada atrodo kažkokios juokingos. Sibilė Vein jam atrodė nepakenčiamai melodramatiška. Jos ašaros ir rauda jį erzino.

- Einu,- pagaliau tarė jis ramiu, aiškiu balsu.- Nenoriu tavęs skaudinti, bet mylėti nebegaliu. Tu mane apvylei.

Sibilė nieko neatsakė, tik tyliai verkdamą prislinko arčiau prie jo. Lyg akla ji ištiesė mažas rankas, tartum jo ieškodama. Bet jis apsisuko ir išėjo iš kambario. Bematant jis jau buvo lauke.

Ėjo beveik nežinodamas kur. Vėliau prisiminė klaidžiojęs apytamsėmis gatvėmis, ėjęs pro nykias juoduojančias tarpuvartes ir įtartinais atrodančius namus. Šaižiai kvatojančios moterys užkimusiais balsais kažką šaukė jam įkandin. Girtuokliai lyg milžiniškos beždžionės svyrino pro šalį,

keikdamiesi ir bambėdami sau po nosimi. Jis matė liguistus vaikus, kiurksančius ant laiptų, girdėjo, kaip iš niūrių kiemų sklido klyksmai ir plūdimai.

Auštant atsidūrė netoli Kovent Gardeno. Tamsa išsisklaidė, ir blyškių žarų nutviekstas dangus išsigaubė į tyriausią perlą. Didžiuliai vežimai, pilni linguojančių lelijų, palengva dardėjo lygia tuščia gatve. Ore tvyrojo gėlių kvapas, o jų grožis tarytum vaistas maldė jam skausmą. Jis nusekė paskui vežimus į turgų ir ten žiūrėjo, kaip vyrai juos iškrauna. Baltai apsilvilkęs vežėjas pasiūlė jam vyšnių. Dorianas padėkojo ir nusistebėjo, kodėl šis nesutiko imti pinigų, o paskui atsainiai pradėjo valgyti. Vyšnios buvo skintos vidurnaktį ir prisigėrusios mėnesienos vėsos. Ilga virtinė berniukų, nešinių krepšiais su margadryžem tulpėm, geltonom ir raudonom rožem, praėjo pro šalį ir nuvingiavo pro milžiniškas ryškiai žalių daržovių krūvas. Po portalu, paremtu pilkomis saulės nublukintomis kolonomis, stoviniavo pulkas nevalyvų vienplaukių merginų, laukiančių, kada gaus prekių išnešiojimui. Kitos būriavosi prie besivarstančių kavinės durų Pjacoje. Sunkūs krovininiai arkliai, slysdami ir kanopomis kliūdami už nelygaus grindinio, žvangino pakinktais ir žvangučiais. Keli vežėjai miegojo sugulę ant maišu krūvos. Rausvakojai balandžiai rainais kaklais bėgiojo aplinkui, lesinėdami grūdelius.

Netrukus Dorianas pasisamdė vežiką ir parvažiavo namo. Ant slenksčio jis kiek pastovėjo, žiūrėdamas atgal į tylią aikštę su nebyliais sandariai uždangstytais langais ir uždarytom langinėm. Dangus jau buvo virtęs skaidriu opalu, ir jo fone namų stogai blizgėjo it sidabras. Iš kamino kitapus gatvės kilo plonytis dūmas. Violetiniu kaspiniu jis rangėsi perlamutriniame ore.

Ažuoliniais paneliais išmuštame hole nuo lubų kabėjo didžiulis venecijietiškas paaukuotas žibintas, matyt, kadaise buvęs kokio dožo laive; jame dar tebedegė šviesos - trys virpantys plonyčiai mėlyni liepsnos žiedlapiai, apkraštuoti balta ugnimi. Dorianas juos užgesino ir, numetęs ant stalo skrybėlę bei apsiaustą, nuėjo pro biblioteką į savo miegamąjį, didelį aštuonkampį kambarį pirmame aukšte, kurį neseniai užgimusio prabangos pomėgio skatinamas buvo puošniai įrengęs ir išdabinęs įdomiais Renesanso gobelenais, surastais užmirštoje palėpėje Selbi Rojalyje. Spausdamas durų rankeną, jis žvilgterėjo į portretą, nutapytą Bezilio Holvordo. Ir atšlijo tarsi ko nusteбęs. Paskui suglumęs įėjo į savo miegamąjį. Išėmęs gelę iš švarko atlapo, jis valandėlę dvejėjo. Pagaliau grįžo atgal, priėjo prie paveikslo ir ėmė įdėmiai jį apžiūrinėti. Dulsoj prislopintoj šviesoje, kuri skverbėsi pro gelsvas šilkinės užuolaidas, veidas jam pasirodė kiek pasikeitęs. Išraiška buvo nebe ta. Rodėsi, lyg lūpose būtų atsiradę kažkokio žiaurumo. Iš tiesų keista.

Jis apsisuko ir, priėjęs prie lango, atitraukė užuolaidą. Skaisti ryto šviesa užliejo kambarį ir nubloškė visus fantastiškus šešėlius į tamsius kampus, kur jie drebėdami susigūžė. Tačiau keistoji išraiška, kurią buvo pastebėjęs portreto veide, neišnyko, tartum dar labiau paryškėjo. Virpančiuose kaitrios saulės spinduliuose jis taip aiškiai matė žiaurumo linijas aplink lūpas, lyg po baisaus nusikaltimo būtų žiūrėjęs į save veidrodyje.

Jis staigiai atšoko ir, paėmęs nuo stalo apvalų veidrodį, aprėmintą dramblio kaulo kupidonais, vieną iš daugybės lordo Henrio dovanų, dirstelėjo į blizgančią jo gelmę. Tačiau jokia raukšlė nedarkė raudonų jo lūpų. Ką visa tai reiškė?

Jis pasitrynė akis, priėjo arčiau prie portreto ir vėl ėmė apžiūrinėti. Jokių permainų faktūroje nebuvo, tačiau, be abejonės, išraiška buvo kitokia. Tai buvo ne jo fantazija, o klaiki tikrovė. Jis krito į kėdę ir susimąstė. Staiga jam dingtelėjo žodžiai, ištarti Bezilio Holvordo dirbtuvėje tą dieną, kai paveikslas buvo baigtas. Taip, puikiai juos prisiminė. Jis pareiškė beprotišką norą, kad pats liktų jaunas, o sentų portretas, kad jo paties grožis nenuvystų, o jo aistrų ir nuodėmių našta prislėgtų veidą drobėje, kad kančių ir minčių raukšlės išvagotų nutapytą jo atvaizdą, o jis pats išlaikytų švelnius ką tik prasiskleidusios jaunystės žiedus ir grožį. Nejau tas noras būtų išsipildęs? Ne, tai neįmanoma. Klaiku net pagalvoti. Ir vis dėlto priešais jį buvo portretas su žiaurumo žyme palei lūpas.

Žiaurumo! Nejau jis buvo žiaurus? Ne jis, o mergaitė kalta. Jis laikė ją didele menininke ir pamilo, manydamas, kad ji tokia. O jinai jį apvylė. Pasirodė esanti lėkšta ir nieko neverta. Vis dėlto jį apėmė bekrastis gailestis, kai pagalvojo apie Sibilę, susmukusią prie jo kojų ir raudančią kaip kūdikis. Prisiminė, kaip abejingai žvelgė į ją. Kodėl jis toks? Kodėl jam duota tokia siela? Bet juk ir jis kentėjo. Per tris baisias valandas, kol baigėsi spektaklis, jis pergyveno ištisus skausmo

šimtmečius, kančios amžinybę. Jo gyvenimas ne mažiau brangus kaip jos. Gal jis sužeidė ją amžinai, bet ir jinai akimirka buvo jį įskaudinusi. Be to, moterys skausmą pakelia lengviau. Jos gyvena jausmais. Tik apie jausmus galvoja. Ir meilužius įsigyja tik tam, kad galėtų kelti scenas. Taip sakė lordas Henris, o jis moteris pažįsta. Kam rūpintis Sibile Vein? Dabar jinai jam visiškai niekis.

Bet portretas? Ką apie jį manyti? Portrete slypi jo gyvenimo paslaptis, atspindi jo istorija. Portretas išmokė Dorianą mylėti savo grožį. Ar išmokys bjaurėtis savo siela? Ar galės jis dar pažvelgti į portretą?

Ne, čia tik sutrikusių pojūčių sukelta iliuzija. Jis praleido klaikią naktį, ir dabar jam vaidenasi. Jam smegenyse atsirado mažytis ugninis taškelis, dėl kurio žmonėms susimaišo protas. Paveikslas nepasikeitė. Kvaila šitaip galvoti.

Tačiau portretas žvelgė į Dorianą savo gražiu sudarkytu veidu ir žiauria šypsena. Šviesūs plaukai spindėjo rytmečio saulėje. Mėlynos akys susidūrė su jo akimis. Begalinis gailestis ne sau, o nutapytam atvaizdui apėmė Dorianą. Atvaizdas jau buvo pasikeitęs. Ir dar daugiau keisis. Nubluku jo auksas. Baltos ir raudonos rožės nuvys. Sulig kiekvienu nusidėjimu nauja dėmė terš ir bjauros jo grožį. Bet daugiau jis nebensidės. Paveikslas, ar pasikeitęs, ar ne, taps jam regima sąžinės emblema. Dorianas atsispirs pagundai. Nebesusitikinės su lordu Henriu, bent nebeklausys jo rafinuotų nuodingų teorijų, kurios Bezilio Holvordo sode pirmą sykį pažadino negalimų dalykų troškimą. Jis grįš pas Sibilę Vein, išpirks savo kaltę, ves ją, pasistengs vėl ją mylėti. Taip, jo pareiga tą padaryti. Tikriausiai jos kančia didesnė negu jo. Vargšas kūdikis! Jis buvo savanaudis ir žiauriai su ja pasielgė. Kerai, kuriuos ji skleidė, vėl grįš. Jie bus laimingi drauge. Gyvenimas su ja bus gražus ir tyras.

Jis pakilo nuo kėdės, nusipurtė, pažvelgęs į paveikslą, ir užstatė jį didele širma.

- Kaip klaiku,- sumurmėjo pats sau, priėjo prie lango ir jį atidarė.

Išėjęs į žalią veją, giliai įkvėpė. Gaivus rytmečio oras tarytum išsklaidė visas niūrias jo aistras. Jis galvojo tik apie Sibilę. Grįžo silpnas buvusios meilės aidas. Dorianas be paliovos kartojo jos vardą. Paukščiai, kurie čiulbėjo rasotame sode, tarsi pasakojo gėlėms apie ją.

VIII SKYRIUS

Buvo gerokai po vidurdienio, kai Dorianas Grėjus atsibudo. Tarnas jau kelis sykius buvo atstypčiojęs į jo kambarį pažiūrėti, ar jaunas šeimininkas dar nesikelia, ir stebėjosi, ko jis taip ilgai miega. Pagaliau sutilindžiavo varpelis, ir Viktoras tyliai įėjo, nešinas puodeliu arbatos ir krūva laiškų ant mažo padėklo iš senovinio Sevro porceliano. Jis atitraukė alyvuogių spalvos atlaso užuolaidas blizgančiu mėlynu pamušalu, kurios dengė tris aukštus langus.

- Šįryt mesjė gerai miegojot,- pasakė jis šypsodamas.

- Kelinta valanda, Viktorai? - mieguistai paklausė Dorianas Grėjus.

- Ketvirtis po pirmos, mesjė.

Kaip vėlu! Dorianas atsisėdo ir, gurkštelėjęs arbatos, ėmė žiūrėti laiškus. Vienas buvo iš lordo Henrio, šį rytą atneštas pasiuntinio. Dorianas akimirka dvejojo, paskui atidėjo laišką į šalį. Kitus atsainiai atplėšė. Juose buvo įprastos vizitinės kortelės, kvietimai pietauti, bilietai į uždarus spektaklius, labdaringų koncertų programos ir panašūs popieriukai, kuriais sezono metu verste apverčiami visi aukštuomenės jaunuoliai. Buvo ten ir gana solidi sąskaita už Liudviko XV laiku kalinėto sidabro tualetinį komplektą, kurios Dorianas dar nedrįso siųsti savo globėjams, itin senamadiškiems žmonėms, nesuprantantiems, kad mes gyvenam epochoje, kai tik nereikalingi daiktai tėra būtini. Buvo ir keli labai mandagūs laiškai iš Džermينو gatvės palūkininkų, kurie siūlė paskolinti bet kokią sumą bet koku metu pačiom palankiausiom sąlygom.

Už kokių dešimt minučių Dorianas atsikėlė ir, užsimetęs puošnų šilkais siuvinėtą kašmyro chalata, įėjo į vonios kambarį onikso grindimis. Po ilgo miego vėsus vanduo jį atgaivino. Jis tartum pamiršo viską, ką buvo patyręs. Vieną ar du sykius jam lyg ir pasivaideno, kad jis dalyvavęs kažkokioje keistoje tragedijoje, bet visa atrodė kaip sapne.

Apsirengęs tučtuojau nuėjo į biblioteką ir atsisėdo valgyti lengvų prancūziškų pusryčių, kurie jam buvo padėti ant mažo apskrito stalelio prie atviro lango. Diena buvo nepaprastai graži. Šiltas oras atrodė pritvinkęs kvapų. Įskrido bitė ir zvimbdama ėmė sukti ratus aplinkui vazą, stovinčią priešais jį, mėlyną kaip laumžirgis ir pilną geltonų lyg siera rožių. Dorianas jautėsi visiškai laimingas. Staiga jo žvilgsnis užkliuvo už širmos, kurią buvo pastatęs priešais portretą, ir jį nukrėtė šurpas.

- Ar mesjė šalta? - paklausė tarnas, dėdamas ant stalo omletą.- Gal langą uždaryti?

Dorianas papurtė galvą.

- Ne, nešalta,- sumurmėjo jis.

Nejau tai teisybė? Negi portretas iš tikrųjų pasikeitė? O gal vietoj šypsenos jam tik pasivaideno pykčio iškreiptos lūpos? Juk nutapyta drobė negali keistis. Tai absurdas. Bus ką papasakoti Beziliui kada nors. Galės pasijuokti.

Ir vis dėlto kaip ryškiai jis viską prisiminė! Iš pradžių sambrėškoje, paskui skaisčiai išaušus jis matė žiaurumo liniją aplink iškreiptas lūpas. Dorianas beveik bijojo akimirkos, kai tarnas išeis. Žinojo, kad vien pasilikęs turės apžiūrėti portretą. Bijojų realybės. Kai tarnas, atnešęs kavą ir cigaretes, pasisuko eiti, Dorianą pagavo baisiausias noras jo neišleisti. O kai išeidamas tarnas jau buvo beuždaręs duris, Dorianas jį šuktelėjo. Tarnas sustojo, laukdamas įsakymo. Valandėlę Dorianas žiūrėjo į jį.

- Viktorai, sakyk, kad manęs nėra, kad ir kas ateitų,- tarė jis atsidusęs.

Tarnas nusilenkė ir išėjo.

Tada Dorianas pakilo nuo stalo, užsidegė cigaretę ir krito ant prabangioms pagalvėm apkrautos kanapos, stovinčios priešais širmą. Širma buvo sena, iš paauksuotos ispaniškos odos, kurioje buvo įspaustas margintas Liudviko XIV laikų gėlių ornamentas. Dorianas įdėmiai ją apžiūrinėjo, svarstydamas, ar buvo jai kada tekę dengti žmogaus gyvenimo paslaptį.

O gal tos širmos neatstumti? Gal taip ir palikti? Kokia iš to žinojimo nauda? Jei iš tikrųjų taip įvyko - baisu. Jei ne - ko būgštauti? Bet kas bus, jei likimas ar koks dar šurpesnis atsitiktinumas leis svetimoms akims pažvelgti už širmos ir išvysti tą klaidų pasikeitimą? Ką jis darytų, jei ateitų Bezilis Holvordas ir užsimanytų pažiūrėti savo paveikslą? Bezilis tikrai taip padarys. Ne, reikia išsiaiškinti, ir tučtuojau. Už tas baises abejones nieko blogiau negali būti.

Jis atsistojo ir užrakino abejas duris. Bent tuo metu, kai žiūrės į savo gėdos kaukę, bus vienas. Paskui nustumė į šalį širmą ir pažvelgė tiesiai į savo veidą. Tikra teisybė. Portretas buvo pasikeitęs. Vėliau Dorianas ne sykį prisimindavo, ir visada su didele nuostaba, kad iš pradžių jis apžiūrinėjo portretą beveik su mokslininko susidomėjimu. Kad toks pakitimas galėjo įvykti, jam atrodė neįtikėtina. Ir vis dėlto tai buvo faktas. Nejau egzistuoja koks neapčiuopiamas ryšys tarp cheminių atomų, kurie drobėje virto spalva ir forma, ir sielos, kuri glūdi jame? Negi atomai gali atskleisti tai, ką mąsto jo siela, paversti tikrove tai, apie ką ji svajoja? O gal čia slypi kita, dar siaubingesnė priežastis? Šurpas perbėgo jo kūnu, jis išsigando, vėl grįžo prie kanapos, atsigulė ir, nutirpęs iš baimės, ėmė žiūrėti į paveikslą.

Vieną dalyką portretas tikrai jau buvo padaręs. Portretas padėjo jam suprasti, kaip neteisingai, žiauriai jis pasiūgė su Sibile Vein. Dar ne vėlu ištaisyti. Sibilė dar gali tapti jo žmona. Nerealų ir egoistišką jo meilę palenks aukštesnė įtaka, pavers ją kilnesniu jausmu, ir portretas, kurį jam nutapė Bezilis Holvordas, bus jo gyvenimo kelrodis, bus tai, kas vieniems yra šventumas, kitiems sąžinė, o visiems - Dievo baimė. Yra narkotikų sąžinės graužimui numaldyti, vaistų, kurie užmigdo doros pajautimą. Bet štai čia, priešais jį, akivaizdus pražūtingo nuodėmės poveikio simbolis. Nuolatinis įrodymas, bylojantis apie tai, kaip žmonės žlugdo savo sielas.

Išmušė trečią valandą, paskui ketvirtą, du sykiu nuaidėjo laikrodžio dūžiai, mušdami pusvalandžius, bet Dorianas nė nekrustelėjo. Jis bandė surankioti raudonas savo gyvenimo gijas ir suausti jas į kokią raštą, rasti kelią kruvinų aistrų labirinte, kuriame klajojo. Nežinojo, ką daryti, ką galvoti. Pagaliau priėjo prie stalo ir sėdo rašyti aistringą laišką mergaitei, kurią buvo mylėjęs, meldamas jos atleidimo, vadindamas save bepročiu. Lapą po lapo prirašė skaudžios atgailos ir dar skaudesnio sielvarto žodžių. Priekaištai sau - savotiška prabanga. Kai kaltinam save, jaučiam, kad niekas kitas neturi teisės mus apkaltinti. Ne kunigas, o pati išpažintis duoda mums nuodėmių atleidimą. Baigęs laišką, Dorianas pajuto, kad kaltė jam atleista.

Staiga kažkas pasibeldė į duris, ir jis išgirdo lordo Henrio balsą.

- Mielas bičiuli, privalau jus pamatyti. Tučtuojau mane įsileiskit. Negaliu pakęsti, kai šitaip sėdit užsidaręs.

Iš pradžių Dorianas nieko neatsakė ir sėdėjo nekrutėdamas. Beldimas netilo, pasidarė dar garsesnis. Taip, įleis lordą Henri ir jam paaiškins, kad ketina pradėti naują gyvenimą; ginčysis su juo, jei reikės ginčytis, net išsiskirs, jei išsiskirti būtina. Dorianas pašoko, skubiai uždengė širma paveikslą ir atrakino duris.

- Man labai liūdna, Dorianai,- tarė įjęs lordas Henris,- tačiau per daug apie tai negalvokit.

- Ar Sibilę Vein turit omenyje? - paklausė vaikinai.

- Be abejonės,- atsakė lordas Henris, grimzdamas į fotelį ir pamažu traukdamas nuo rankų geltonas pirštines.- Iš vienos pusės tai iš tikrųjų siaubinga, bet jūs čia niekuo dėtas. Sakykit, ar po spektaklio buvot nuėjęs pas ją į užkulisius?

- Buvau.

- Taip ir maniau. Ir iškėlėt jai sceną?

- Buvau žiaurus, Hari, tikrai žiaurus. Bet dabar viskas gerai. Nesigailiu nieko, kas įvyko. Išmokau labiau save pažinti.

- Ak, Dorianai, kaip aš džiaugiuosi, kad šitaip žiūrit į visa tai. Maniau, kad graužiatės, kad raunat savo puikias garbanas.

- Tai jau praėjo,- atsakė Dorianas, purtydamas galvą ir šypsodamas.- Dabar aš visai laimingas. Visu pirma supratau, kas yra sąžinė. Ne, tai ne tas, ką jūs man sakėt. Tai dieviškiausia, kas mums duota. Daugiau, Hari, nebesityčiokit iš sąžinės, bent man girdint. Noriu būti geras žmogus. Negaliu pakęsti minties, kad mano siela šlykšti.

- Žavus estetiškas pagrindas moralei, Dorianai. Sveikinu jus. O nuo ko pradėsit?

- Vesiu Sibilę Vein.

- Sibilę Vein! - sušuko lordas Henris, stodamas ir žvelgdamas į Dorianą. Jis buvo apstulbęs ir priblokštas.- Bet, mano mielas Dorianai...

- Taip, Hari, žinau, ką norit pasakyti. Kokią baisybę apie santuoką. Nesakykit. Niekada man nebesakykit tokių dalykų. Prieš dvi dienas prašiau Sibilę tekėti už manęs. Nelaužysiu savo žodžio. Ji taps mano žmona.

- Jūsų žmona! Dorianai!.. Ne jau negavot mano laiško? Šįryt parašiau ir per savo pasiuntinį atsiunčiau jums laišką.

- Jūsų laiško? Taip, prisimenu. Dar jo neskaičiau, Hari. Bijojau, kad ten rasiu ką nors, kas man nepatiks. Savo aforizmais jūs gyvenimą skaldot į gabalus.

- Vadinasi, nieko nežinot?

- Ko nežinau?

Lordas Henris perėjo per kambarį, atsisėdo šalia Doriano Grėjaus ir, paėmęs abi jo rankas, tvirtai suspaudė.

- Dorianai,- tarė jis.- Savo laiške - tik neišsigąskit - pranešiau jums, kad Sibilė Vein žuvo.

Skausmingas šūksnis išsiveržė iš vaikinio lūpų, ir jis pašoko, išplėšdamas rankas iš lordo Henrio.

- Žuvo! Sibilė žuvo! Netiesa! Baisus melas! Kaip drįstat taip kalbėti?

- Tikra teisybė, Dorianai,- rimtai atsakė lordas Henris.- Visuose rytiniuose laikraščiuose rasit. Parašiau jums, prašydamas, kad, kol ateisiu, su niekuo nesikalbėtumėt. Žinoma, bus tardymas, bet jūs turit neįsivelti į šią istoriją. Tik Paryžiuje per tokius dalykus galima išgarsėti. O Londone žmonės labai prietaringi. Skandalu debituoti čia nedera. Verčiau pasitaupyti, kad senatvėj būtum įdomus. Tikiuosi, kad teatre niekas nežino jūsų pavardės? Jei nežino, viskas gerai. Ar kas matė, kai buvot jos kambarį? Tatai labai svarbu.

Dorianas valandėlę nieko neatsakė. Jis buvo apkvaitęs iš siaubo. Galų gale užsmaugtu balsu pralėmė:

- Hari, jūs sakot - tardymas? Ką tai reiškia? Ar Sibilė?.. O Hari, aš nebepakelsiu... Nedelskit. Tučtuojau viską pasakykit.

- Esu įsitikings, Dorianai, kad ten nebūta nelaimingo atsitikimo, nors šitaip turi būti pranešta visuomenei. Išeidama iš teatro su motina maždaug apie pusę pirmos, ji staiga pasakė pamiršusi

kažką viršuje. Kurį laiką jie jos laukė, tačiau ji negrižo. Galiausiai rado ją grimo kambaryje nebegyvą ant grindų. Per klaidą ji buvo išgėrusi kažkokių nuodų, kuriuos teatre kažkam vartoja. Nežinau, kas ten į ją sudėtį įeina - ar ciano rūgštis, ar švino baltalas. Veikiausiai ciano rūgštis, nes ji, regis, mirė tučiuojau.

- Hari, Hari, tai klaiku! - sušuko vaikinai.

- Taip, žinoma, tai labai tragiška, bet jums į tą istoriją nereikia veltis. "The Standart" rašo, kad jai būvę septyniolika metų. Maniau, kad ji dar jaunesnė. Atrodė visiškai vaikas ir taip menkai nutuokė apie vaidybą. Dorianai, neimkit taip į širdį. Eime su manimi pietų, o paskui užsukim į operą. Šiandien dainuoja Pati, ir visi suvažiuos. Galėsit užėiti į mano sesers ložę. Ten bus kelios elegantiškos damos.

- Tad aš nužudžiau Sibilę Vein,- beveik pats sau pasakė Dorianas Grėjus.- Nužudžiau taip, lyg būčiau jai gerklę peiliu perpjovęs. O vis dėlto rožės tokios pat gražios. Ir paukščiai mano sode čiulba taip pat linksmai. Šiandien pietausiu su jumis, paskui eisiu į operą ir turbūt vėliau kur nors vakarieniam. Koks neišpasakytai dramatiškas gyvenimas! Jei visa tai būčiau knygoje perskaitęs, Hari, tikriausiai būčiau verkęs. Tačiau kažkodėl dabar, kai tai išstiko mane patį, atrodo taip nepaprasta, jog verkti nebeįmanoma. Štai pirmas aistringas meilės laiškas, kurį parašiau savo gyvenime. Keista, kad pirmas aistringas meilės laiškas skirtas negyvai mergaitei. Kažin, ar jie ką jaučia, tie tylūs išblyškę žmonės, kuriuos vadinam negyvėliais? Sibilė!.. Ar ji jaučia, supranta, girdi? O Hari, kaip aš kadaise ją mylėjau! Dabar atrodo, kad visa tai buvo prieš daugelį metų. Ji man buvo viskas. Paskui atėjo tas klaikus vakaras - nejau tai buvo tik vakar,- kai ji taip prastai vaidino, ir širdis man vos neplyšo. Ji man viską paaiškino. Buvo be balo graudu. Bet manęs nėmaž nesujaudino. Galvojau, kad ji lėkšta. Staiga atsitiko vienas dalykas ir išgąsdino mane. Negaliu pasakyti kas, bet buvo baisu. Nusprendžiau grįžti pas ją. Pajutau blogai pasielgęs. O dabar ji nebegyva. Dieve mano, dieve mano! Hari, ką man daryti? Jūs nežinot, koks pavojus man gresia, ir niekas negali man padėti. Ji būtų padėjusi. Ji neturėjo teisės nusižudyti. Tai egoistiška.

- Mielas Dorianai,- tarė lordas Henris, imdamas cigaretę iš savo portsigaro ir išsitraukdamas degtukų dėžutę su aukso plokštelių šonais.- Moteris gali pataisyti vyrą tik įkyrėdama jam tiek, kad jis prarastų norą gyventi. Jei būtumėt vedęs šitą mergaitę, būtumėt buvęs nelaimingas. Be abejo, jūs būtumėt jai malonus. Su žmonėmis, kuriems esi abejingas, visada gali maloniai elgtis. Bet netrukus ji būtų supratusi, kad jūs jai visiškai abejingas. O kai moteris tą sužino apie savo vyrą, ji arba ima baisyti neskoningai rengtis, arba nešioti itin elegantiškas skrybėles, už kurias turi mokėti kitos moters vyras. Nekalbu jau apie tos santuokos socialinę nelygybę - tai būtų buvusi baisi klaida, ir aš tikrai nebūčiau leidęs jai įvykti, bet užtikrinu, kad, šiaip ar taip, toji santuoka būtų buvusi visiškai nesėkminga.

- Tikriausiai,- sumurmėjo Dorianas, kuris išblyškęs kaip drobė vaikštinėjo po kambarį.- Bet aš maniau, kad ją vesti mano pareiga. Nesu kaltas, kad ta šturpi tragedija man sutrukdė teisingai pasielgti. Prisimenu, kaip kartą jūs sakėt, kad visi geri norai turi kažkokią lemtingumą - jie visi pavėluoti. Mano tikrai tokie buvo.

- Geri norai yra beprasmis bandymas kištis į mokslo dėsnius. Jie kyla iš gryniausios tuštybės. O jų rezultatas - absoliutus nulis. Kartkartėmis jie suteikia mums tų retų bevaisių emocijų, kurios kokią savaitę išlaiko savo žavesį. Tai ir viskas, ką apie juos galima pasakyti. Jie paprasčiausiai čekiai banke, kuriame nėra tavo sąskaitos.

- Hari,- sušuko Dorianas, eidamas artyn ir sėsdamas greta.- Kodėl aš negaliu tos tragedijos išgyventi taip, kaip norėčiau? Nemanau, kad būčiau beširdis. O ką jūs galvojat?

- Jūs, Dorianai, per pastarąsias dvi savaites per daug kvailysčių iškrėtėt, kad galėtumėt save vadinti beširdžiu,- atsakė lordas Henris, maloniai, melancholiškai šypsodamas.

Vaikinai susiraukė.

- Nepatinka man toks aiškinimas, Hari,- atsakė jis,- bet aš džiaugiuosi, kad nelaikot manęs beširdžiu. Nesu toks, žinau, kad nesu. Bet vis dėlto turiu prisipažinti, kad tai, kas įvyko, nejaudina manęs taip, kaip turėtų jaudinti. Man rodosi, kad čia tėra nuostabios pjesės nuostabi pabaiga. Ji kupina šturpaus graikų tragedijos grožio. Man toje tragedijoje buvo skirtas svarbus vaidmuo, tačiau aš likau nesužeistas.

- Įdomus klausimas,- pasakė lordas Henris, kuriam buvo neapsakomai malonu žaisti vaikino nesąmoningu egotizmu,- be galo įdomus klausimas. Man regis, štai kaip galima jį paaiškinti. Dažnai tikros gyvenimo tragedijos įvyksta taip neestetiskai, jog žeidžia mus savo grubia priedarta, visišku nenuoseklumu, absurdiška beprasmybe, absoliučia stiliaus stoka. Jos bjaurios mums, kaip ir visa, kas vulgari. Matom jose tik šiurkščią jėgą ir prieš ją sukylam. Bet gyvenime kartais tenka patirti tragediją, kurioje slypi meninio grožio elementai. Jei tie grožio elementai tikri, tragedija paveikia mūsų slaptą dramatinio pojūtį. Staiga pasijuntam esą nebe veikėjai, o žiūrovai. O gal veikiau ir vieni, ir kiti. Stebime save, reginio žavumas mus pagauna. Kas gi iš tikrųjų šiuo atveju atsitiko? kažkas nusižudė iš meilės jums. Gaila, kad man neteko to patirti. Tai būtų mane privertę mylėti meilę ligi patirties. Tos, kurios mane mylėjo,- jų nebuvo labai daug, tačiau kelios buvo,- gyvena sau sveikos dar ilgai ir po to, kai aš jomis ar jos manimi paliovė domėtis. Jos nutuko, pasidarė nuobodžios ir, kai mes susitinkam, leidžiasi į prisiminimus. Klaiki moterų atmintis! Kokia ji siaubinga! Ir apie kokį beribį intelekto sustingimą ji byloja! Reikia sugerti gyvenimo spalvas, bet niekada neprisiminti detalių. Detalės visada vulgarios.

- Reikės sode aguonų pasisėti! - atsiduso Dorianas.

- Nebūtina,- atsakė jo bičiulis.- Aguonų pilnas gyvenimas. Be abejonės, kartais viskas kiek užtrunka. Sykį ištisą sezoną švarko atlape nešiojau vien žibutes kaip gražų gedulą dėl meilės, kuri nieku būdu nenorėjo mirti. Pagaliau ji numirė. Nebeprišimenu, kas ją nužudė. Atrodo, mylimosios pasiūlymas visą pasaulį dėl manęs paaukoti. Tai visada siaubinga akimirka. Ji pribloškia mus amžinybės baime. Ką gi, ar patikėsit - prieš savaitę pietaudamas pas ledi Hempšyr, prie stalo atsidūriau greta minimos damos, ir ji primygtinai norėjo vėl viską pradėti iš naujo, atkasti praeitį ir iš nuolaužų sulipdyti ateitį. Buvau palaidojęs savo romaną asfodelių žiedais išklotame kape. Jinai vėl jį ištraukė ir ėmė įtikinėti mane, kad aš sugriovęs jai gyvenimą. Turiu pasakyti, kad pietus ji kirtu su apetitu, todėl nejaučiau jokio nerimo. Bet kokį ji parodė skonio neturėjimą! Praeitį žavi vien tuo, kad ji praeitį, O moteris niekada nepastebi, kada nusileidžia uždanga. Jos visada nori šeštojo veiksmo, o kai tik visiškai prapuola susidomėjimas spektakliu, tuoj siūlo jį pratęsti. Jei joms kas duotų valią, kiekviena komedija baigtųsi tragiškai, o farsas būtų kiekvienos tragedijos apogėjus. Moteris nenatūralios, todėl meno natūros nejaučia. Jūs už mane laimingesnis. Patikėkit, Dorianai, kad nė viena moteris, kurią pažinojau, nebūtų dėl manęs padariusi to, ką dėl jūsų padarė Sibilė Vein. Eilinės moteris pačios save paguodžia. Kai kurios ima rengtis sentimentalių spalvų drabužiais. Niekada nepasitikėkit moterim, kuri dėvi rausvai violetinius drabužius nesvarbu kokio ji amžiaus, arba tokia, kuri, persiritusi per trisdešimt penkerius, mėgsta rausvus kaspinus. Tai jau byloja, kad jos turi praeitį. Kitos guodžiasi, netikėtai atrasdamos savo vyrų dorybes. Jos visiems kaišioja į akis savo šeimyninę laimę, tartum čia būtų pati patraukliausia nuodėmė. Kai kurias nuramina religija. Religijos paslaptys jas žavi kaip koks flirtas,- taip sykį man pasakojo viena moteris, ir aš tą galiu suprasti. Be to, niekada taip nepaglostysi žmogaus tuštybės, kaip pavadindamas jį nusidėjėliu. Sąžinė mus visus paverčia egoistais. Taip, nesuskaičiuosi galimybių pasiguosti, kurias moteris randa nūdieniam gyvenime. Teisybė, nepaminėjau pačios svarbiausios.

- Kokios, Hari? - abejingai paklausė vaikinai.

- Pačios akivaizdžiausios. Praradus savo gerbėją, paveržti svetimą. Aukštojoj visuomenėj tatau visada pataiso moters reputaciją. Bet, tiesą sakant, Dorianai, kaip labai skyrėsi Sibilė Vein nuo tų moterų, kurias dažniausiai sutinkame! Jos mirtis man kažkuo graži. Džiaugiuosi, galėdamas gyventi epochoje, kai pasitaiko tokių stebuklų. Jie verčia patikėti realumu tų dalykų, kuriais mes paprastai žaidžiam - romantika, aistra, meile.

- Aš buvau jai neapsakomai žiaurus. Jūs tatau pamirštat.

- Ko gero, moteris labiau už viską vertina žiaurumą, atvirą žiaurumą. Jų instinktai nuostabiai primitivūs. Mes joms davėm laisvę, bet jos vis tiek liko vergės, ieškančios sau šeiminių. Mėgsta būti valdomos. Neabejoju, kad buvot nuostabus. Nesu jūsų matęs iš tikrųjų smarkiai supykusio, bet galiu įsivaizduoti, kaip pasigėrėtinau atrodėt. Ir pagaliau užvakar jūs man kai ką pasakėt, kas tąsyk man pasirodė grynai fantastiška, bet dabar matau, kad buvot teisus, ir tai viską išsprendžia.

- O ką aš pasakiau, Hari?

- Sakėt, kad Sibilė Vein jums įkūnija visas poezijos herojes, kad vieną vakarą ji Dezdemoną, kitą - Ofeliją, kad numirusi kaip Džuljeta, ji prisikelia kaip Imodžena.

- Dabar ji niekada nebeprisikels,- sušnibždėjo vaikinai, užsidengdamas rankomis veidą.

- Taip, ji niekada nebeprisikels. Ji suvaidino paskutinį savo vaidmenį. Bet pagalvokit apie tą vienišą mirtį bjauriam grimu kambariui kaip apie keistą kraupų fragmentą iš kokios nors Jokūbo Stiuarto laikų tragedijos, kaip apie nuostabią sceną iš Websterio, Fordo ar Sirilo Ternerio pjesės. Mergaitė niekada tikrai negyveno, todėl tikrai ir nenumirė. Bet jums ji visada buvo svajonė, dvasia, praskriejusi per Šekspyro pjeses ir suteikusi joms dar daugiau grožio, fleita, pro kurią Šekspyro muzika skambėjo dar sodriau ir džiaugsmingiau. Tą akimirką, kai tik susidūrė su gyvenimu, ji sutrypė jį, o jis sutrypė ją, todėl jinai pasitraukė. Jei norit, gedėkit Ofelijos. Barstykitės galvą pelenais, apraudodamas pasmaugtą Kordeliją. Keikit dangu, nes žuvo Brabancijaus duktė. Bet neliekit veidui ašarų dėl Sibilės Vein. Ji buvo mažiau reali už jas visas.

Stojo tylu. Kambariui brėško vakaras. Iš sodo tykiausiai sidabro kojomis atsėlino šešėliai. Daiktų spalvos palengva blėso.

Po valandėlės Dorianas Grėjus pakėlė akis.

- Hari, jūs man išaiškintot mane patį,- tyliai tarė jis, lyg ir atsidusdamas su palengvėjimu.- Ką jūs kalbėjot, visa tai pats jaučiu, bet kažkodėl man buvo baisu ir neįstengiau sau šito pasakyti. Kaip puikiai jūs mane pažįstat! Tačiau nebekalbėkim apie tai, kas atsitiko. Tai buvo nuostabus pergyvenimas. Štai ir viskas. Kažin, ar gyvenimas man dar duos ką taip nuostabaus.

- Gyvenimas jums viską duos, Dorianai. Tokiam gražiam žmogui viskas pasiekiamas.

- Bet, Hari, juk aš pasidarysiu sudžiūvęs, senas, raukšlėtas. Kas tada?

- A, tada,- atsakė lordas Henris, kildamas eiti,- tada, mielas Dorianai, teks pakovoti dėl savo pergalių. Dabar jos pačios ateina. Ne, jūs privalot išsaugoti savo grožį. Mes gyvename epochoje, kuri negali būti išmintinga, nes per daug skaito, ir negali būti graži, nes per daug galvoja. Jūs mums reikalingas. O dabar verčiau apsirenkit ir važiuojam į klubą. Mes ir taip jau vėluojam.

- Aš gal operoje susitiksiu su jumis, Hari. Jaučiuosi per daug išvargęs ir nenoriu valgyti. Koks jūsų sesers ložės numeris?

- Rodos, dvidešimt septintas. Pirmoje eilėje. Ant durų pamatysit jos pavardę. Bet man labai gaila, kad neisit pietauti.

- Nesinori,- atsainiai tarė Dorianas.- Bet aš nepaprastai dėkingas jums už viską, ką pasakėt. Jūs iš tikrųjų geriausias mano draugas. Niekas manęs taip nesupranta kaip jūs.

- Čia tik mūsų draugystės pradžia, Dorianai,- atsakė lordas Henris, spausdamas jam ranką.- Likit sveikas. Susitiksim prieš pusę dešimtos. Nepamirškite, dainuoja Pati.

Kai lordas Henris uždarė duris, Dorianas Grėjus paskambino, po kelių minučių atėjo lempomis nešinas Viktoras ir užtraukė užuolaidas. Dorianas nekantriai laukė jo išeinant. Jam rodėsi, kad tarnas neapsakomai ilgai gaišta.

Vos tik jam išėjus, Dorianas tučtuojau puolė prie širmos ir atitraukė. Ne, naujų permainų portrete nebuvo. Apie Sibilės mirtį portretas sužinojo anksčiau už Dorianą. Jis pajunta kiekvieną dalyką tuojau, vos jam gyvenime nutikus. Nuožmus žiaurumas, kuris bjaurėjo gražias lūpų linijas, be abejonės, atsirado tą pačią akimirką, kai mergaitė išgėrė nuodų. O gal pasekmėms portretas abejingas? Gal reaguoja tik į tai, kas vyksta Doriano sieloje? Taip svarstydamas Dorianas pagalvojo, kad kada nors pamatys, kaip paveikslas keičiasi, jam bežiūrint, ir nuo tos minties šiurpas perbėgo jo kūnu.

Vargšė Sibilė! Kaip tai buvo romantiška! Scenoje ji dažnai vaidindavo mirtį. O paskui Mirtis pati ją palietė ir išsivedė. Kaip ji suvaidino tą pačią paskutinę klaikią sceną? Ar keikė ją mirdama? Ne, ji mirė iš meilės jam, ir nuo šiol meilė jam bus šventa. Jinai viską išpirko, paaukodama savo gyvybę. Jis daugiau nebegalvos apie tai, ką iškentė dėl jos tą baisų vakarą teatre. Prisimins ją kaip nuostabų tragišką personažą, pasiūstą į pasaulio sceną įrodyti meilės aukščiausią realybę. Argi ji ne nuostabus tragiškas personažas? Ašaros užplūdo jam akis, prisiminus vaikišką jos povyžą, linksmą žaismingą būdą, baikštų virpantį grakštumą. Jis skubiai nuvijo prisiminimus ir vėl pažvelgė į paveikslą.

Dorianas pajuto, kad tikrai atėjo metas apsispręsti. O gal jis jau apsisprendė? Taip, gyvenimas jau buvo nusprendęs už jį, gyvenimas ir paties Doriano begalinis domėjimasis juo. Amžina jaunystė,

nepasotinama aistra, rafinuoti slapti malonumai, pašėlę džiaugsmi ir beprotiškos nuodėmės. Visa tai teks jam. O portretas neš jo gėdos našta. Štai ir viskas.

Skausmas suspaudė jam širdį, pagalvojus, kaip bus išniekintas gražusis veidas paveikslo drobėje. Syki, valiūkiškai mėgdžiodamas Narcizą, jis pabučiavo ar bent dėjosi bučiuojas tas nutapytas lūpas, kurios dabar taip žiauriai jam šypsojo. Kiekvieną rytą jis sėdėdavo priešais portretą, gėrėdamasis jo grožiu, ir tarpais jam rodėsi, kad beveik jį įsimylėjo. Ne jau portretas keisis sulig kiekviena nuotaika, kuriai Dorianas pasiduos. Ne jau taps baisus, šlykštus ir turės būti slepiamas užrakintame kambaryje, uždarytas nuo saulės, kuri taip dažnai dar skaisčiau nuauksindavo banguojančių jo plaukų stebuklą? Kaip gaila! Kaip gaila!

Akimirką Dorianui net dingtelėjo mintis pasimelsti, kad tas baisus ryšys tarp jo ir portreto nutrūktų. Portretas pasikeitė, nes Dorianas to meldė, gal malda padės, ir portretas nebesikeis. Bet nejaugi žmogus, šiek tiek pažinęs Gyvenimą, atsisakytų galimybės likti visada jaunas, kad ir kokia fantastiška toji galimybė būtų, kad ir kokias lemtingas pasekmes ji užtrauktų? Be to, argi iš tikrųjų tai priklauso nuo jo? Negi dėl jo maldos įvyko toks pakitimas? Gal čia slypi kokia keista mokslo priežastis? Jei mintis gali paveikti gyvą organizmą, kodėl ji negalėtų veikti negyvų, neorganinių daiktų? Taip, kodėl be minties, be sąmoningo noro daiktai, esantys ne mumyse, negalėtų vibruoti kartu su mūsų nuotaikomis ir aistromis, kodėl slapta meilė ar slapta neapykanta negalėtų persiduoti iš atomo į atomą? Tačiau priežastis nesvarbu. Jis niekada malda nebegundys tos baisios jėgos. Jei paveikslas turi keistis, jis keisis. Štai ir viskas. Kam per daug gilintis?

Juk stebėti portretą bus tikras malonumas. Jis galės matyti slapčiausius savo sielos vingius.

Portretas taps pačiu stebuklingiausiu iš visų veidrodžių. Taip, kaip jis atspindėjo Dorianą kūną, dabar atspindės sielą. O kai portretas sulauks žiemos, Dorianas vis dar tebestovės ten, kur ant vasaros slenksčio virpa pavasaris. Kai kraujas dings iš portreto veido ir liks tiktai blyški kreidinė kaukė švininėmis akimis, Dorianas tebeturės jaunystės kerus. Nė vienas jo grožio žiedas nenuvys. Gyvenimo pulsas plaks kaip plakęs. Kaip koks graikų dievas jis bus stiprus, vikrus, džiugus. Ar svarbu, kas atsitiks spalvotam jo atvaizdai drobėje? Kad tik jam pačiam nieko nebūtų. Tai svarbiausia.

Šypsodamas jis vėl pastatė širmą priešais paveikslą, paskui nuėjo į miegamąjį, kur tarnas jau laukė jo. Po valandos Dorianas buvo operoje, ir lordas Henris sėdėjo pasilenkęs prie jo kėdės.

IX SKYRIUS

Kai kitą rytą jis sėdėjo prie pusryčių stalo, į kambarį tarnas įleido Bezilį Holvordą.

- Kaip gerai, kad radau jus, Dorianai, - tarė jis niūriai. - Vakar vakare buvau atėjęs, bet man pasakė, kad jūs operoje. Žinoma, supratau, kad tai netiesa. Bet būtų buvę geriau, jei būtumėt pasakę, kur iš tikrųjų nuėjot. Visą vakarą nuogaštavau, kad paskui vieną tragediją nepasektų kita. Manau, kad būtumėt galėjęs atsiųsti man telegramą, vos tik apie tai išgirdot. Visai atsitiktinai perskaičiau klube vakariniam "Gloubo" numeryje. Tučtuojau atėjau čionai ir labai nusiminiau jūsų neradęs. Negaliu apsaityti, kaip man skaudu dėl to, kas nutiko. Žinau, kaip jūs kenčiat. Bet kurgi buvot? Gal buvot nuėjęs pas mergaitės motiną? Jau ketinau važiuoti jums įkandin. Laikraštyje buvo adresas. Rodos, kažkur Justeno gatvėje, ar ne? Bet pabūgau sutrukdyti - juk skausmo palengvinti aš negaliu. Vargšė moteriškė! Kokia jos būklė! Juk tai vienintelė jos dukra! Ką ji sakė?

- Mano mielas Bezili, iš kur aš galiu žinoti? - sumurmėjo Dorianas Grėjus, baisiausiai nuobodžiaujančiu veidu gurkšnodamas gelsvą vyną iš dailios Venecijos stiklo taurės, inkrustuotos auksiniais karoliukais. - Buvau operoje. Gaila, kad neatvažiavot. Susipažinau su ledi Gvendolina, Hario seserimi. Sėdėjom jos ložėje. Ji nepaprastai žavinga, o Pati dainavo dieviškai. Nekalbėkit apie baisybes. Jei apie ką nekalbi, atrodo, kad nieko ir neįvyko. Haris teigia, kad tik žodžiai daiktams suteikia realumo. Galiu pasakyti, kad ji nebuvo vienintelis tos moters vaikas. Yra dar sūnus, tikriausiai šaunus vaikas. Bet jis ne aktorius. Rodos, jūrininkas. O dabar papasakokit apie save. Ką šiuo metu tapot?

- Jūs buvot operoje? - nustebė Holvordas. Jis kalbėjo iš lėto, o balsas buvo pilnas skausmingos įtampos.- Nuėjot į operą, tuo tarpu Sibilė Vein gulėjo negyva kažkokiam skurdžiam kambarėly! Galit kalbėti apie tai, kokios žavios kitos moterys, kaip dieviškai dainavo Pati, o tuo tarpu mergaitė, kurią mylėjot, dar nenunešta į kapus ilsėtis ramybėje. Žmogau, ar žinot, kokios baisybės laukia mažo balto jos kūnelio!

- Liaukitės, Bezili. Nenoriu klausytis! - sušuko Dorianas pašokdamas.- Neturit teisės apie tai kalbėti. Kas įvyko, įvyko. Kas buvo, praėjo.

- Vakar diena jums praeitis?

- Kuo čia dėtas laikas? Tik lėkštiesiems žmonėms reikia daugelio metų, kad jie galėtų atsikratyti kokių jausmų. Žmogus, kuris geba save valdyti, skausmą gali įveikti taip pat lengvai, kaip ir rasti naują malonumą. Nenoriu vergauti savo jausmams. Noriu jais naudotis, mėgautis ir juos valdyti.

- Dorianai, tai klaiku! Kažkas jus visiškai permainė. Atrodot visai taip, kaip tas nuostabus berniukas, kuris kasdien ateidavo į mano dirbtuvę pozuoti paveikslui. Bet tada buvot paprastas, natūralus, širdingas. Buvot pats tyriausias visame pasaulyje. O dabar aš nesuprantu, kas jums? Kalbat, lyg neturėtumėt širdies, nepažintumėt užuojautos. Čia Hario įtaka. Matau. Vaikinas iškaito ir, priėjęs prie lango, valandėlę žvelgė į žalią, mirguliuojantį, saulės nutviekstą sodą.

- Hariui aš daug už ką dėkingas, Bezili,- galų gale pasakė jis.- Daugiau negu jums. Jūs mane išmokėt tikrai tuštybės.

- Ką gi, ir už tai esu nubaustas, Dorianai, ar būsiu kada nors nubaustas.

- Nežinau, Bezili, ką turit omeny! - sušuko Dorianas atsigręždamas.- Nežinau, ko norit! Sakykite, ko norit!

- Noriu to Dorianą Grėjaus, kurį tapydavau,- liūdnai pasakė dailininkas.

- Bezili,- tarė jaunuolis, prieidamas prie jo ir dėdamas ranką jam ant peties,- per vėlai atėjot. Vakar, išgirdęs, kad Sibilė Vein nusižudė...

- Nusižudė! O viešpatie! Nejaugi tai teisybė? - sušuko Holvordas, siaubo iškreiptu veidu atsigręžęs į Dorianą:

- Mielas Bezili. Negi manot, kad ten būta niekingo atsitiktinumo? Žinoma, ji nusižudė.

Holvordas užsidengė veidą rankomis.

- Kaip baisu,- sušnibždėjo jis, ir drebulys perbėgo jo kūnu.

- Ne,- tarė Dorianas Grėjus,- nieko baisaus čia nėra. Tai viena didžiųjų romantinių mūsų amžiaus tragedijų. Paprastai aktoriai gyvena patį banaliausią gyvenimą. Tai geri vyrai, ištikimos žmonos. Žodžiu, nuobodybės. Jūs mane suprantat - visos tos vidurinių klasių dorybės. Kokia skirtinga buvo Sibilė! Ji pergyveno nuostabiliausią savo tragediją. Visada buvo herojė. Paskutinį vakarą - tą vakarą, kai jūs ją matėt,- ji vaidino prastai, nes jau buvo pažinusi tikrą meilę. Kai suprato savo nerealumą, mirė taip, kaip būtų mirusi Džuljeta. Iš gyvenimo ji vėl grįžo į meno sferą. Kažkuo ji panaši į kankiną. Kankinio mirties beprasmybė, veltui išėikvotas grožis glūdi jos mirtyje. Bet, kaip sakiau, nemanykit, kad aš nesikankinau. Jei būtumėt atėjęs vakar atitinkamu metu - pusę šešių ar be penkiolikos šešios,- būtumėt radęs mane ašaromis paplūdusį. Net Haris, kuris buvo čia ir pranešė tą žinią, nenumanė, ką aš pergyvenau. Neišpasakytai kentėjau. Paskui viskas praėjo. Jausmo pakartoti nebegaliu. To niekas negali, išskyrus sentimentalistus. O jūs, Bezili, baisia neteisingas. Ateinat manęs paguosti. Tai miela. Bet, radęs mane nurimusį, nirstat. Štai kokia žmonių užuojauta! Jūs man primenat istoriją, pasakotą Hario apie kažkokį filantropą, kuris dvidešimt savo gyvenimo metų stengėsi atlyginti už kažkokią skriaudą ar pakeisti kažkokį neteisingą įstatymą - tiksliai nebeprisimenu. Galų gale jam pavyko, tačiau jo nusivylimas buvo beribis. Jis visiškai nebeturėjo ką veikti, vos nenumirė iš nuobodulio ir pasidarė nepataisomu mizantropu. O be to, mielas mano Bezili, jeigu iš tikrųjų norit mane paguosti, verčiau išmokykit pamiršti, kas įvyko, arba pažvelgti į viską menininko akimis. Ar ne Gotjė rašė apie <I>la consolation des arts</I>? Prisimenu, kaip vieną dieną jūsų dirbtuvėje radau knygelę pergamento viršeliais ir joje užtikau tą žavią frazę. Aš nesu panašus į vaikina, apie kurį jūs man pasakojot, kai buvom drauge nuvykę į Marlou, vaikina, kuris sakydavo, jog geltonas atlasas galis numaldyti visas gyvenimo padarytas nuoskaudas. Mėgstu gražius daiktus, kuriuos galima paliesti, paimti į rankas. Seną brokatą, pažaliavusią bronzą, lako

dirbinius, raižytą dramblio kaulą, rafinuotą aplinką, prabangą, pompastiškumą, nes visa tai labai praturtina žmogų. Bet už viską man brangesnis meninis temperamentas, kurį jie sukuria ar bent atskleidžia. Tapęs savojo gyvenimo žiūrovu, kaip sako Haris, pabėgi nuo gyvenimo kančių. Žinau, stebitės, girdėdamas mane taip kalbant. Jūs nesuvokiat, kaip aš subrendau. Kai mes susipažinom, buvau mokinukas. Dabar esu vyras. Turiu naujų aistrų, naujų minčių, naujų idėjų. Aš kitoks, bet mylėkit mane kaip mylėjęs. Pasikeičiau, tačiau jūs privalot likti mano draugas. Žinoma, Hari aš labai branginu, bet žinau, kad jūs geresnis už jį. Nesat stipresnis, per daug bijotės gyvenimo, bet geresnis. O kokie laimingi mudu buvom drauge! Nepalikit manęs, Bezili, ir nesiginčykit su manimi. Esu toks, koks esu. Nieko nepadarysi.

Dailininką jo kalba keistai sujaudino. Vaikinas jam buvo be galo brangus, o pažintis su juo tapo posūkiu jo kūryboje. Apie priekaištus jis nė galvoti nebegalėjo. Pagaliau gal Dorianas abejingumas tik laikina nuotaika, kuri veikia praeis. Juk Dorianas turi tiek gerų savybių, tiek taurumo.

- Ką gi, Dorianai,- galų gale tarė dailininkas, liūdnam šypsodamas.- Nuo šiol su jumis daugiau nebekalbėsiu apie tą baisų įvykį. Tikiuosi, kad ryšium su juo nebus minima jūsų pavardė. Kvota įvyks šiandien po pietų. Ar jie kvietė jus?

Dorianas papurtė galvą; paminėjęs žodį "kvota", jo veide šmėkstelėjo susierzinimas. Tokie dalykai žemi ir niekingi.

- Jie nežino mano pavardės,- atsakė jis.

- Bet jinau tikriausiai žinojo?

- Tik mano vardą, ir esu tikras, kad niekad jo niekam nepaminėjo. Sykį jinau man sakė, kad visi labai domėjėsi, kas aš, bet ji tolydžio kartojusti, kad aš Pasakų Princas. Tai buvo labai gražu. Būtinai nupieškite man Sibilę. Norėčiau turėti kai ką daugiau, ne tik kelių bučinių ir kelių pakrikų graudžių žodžių prisiminimą.

- Pasistengsiu. ką nors padaryti, Dorianai, jei tik norit. Bet jūs turit vėl ateiti ir man pozuoti. Be jūsų negaliu toliau dirbti.

- Niekada nebegalėsiu jums pozuoti, Bezili. Tai neįmanoma!- suriko jis atšokdamas.

Dailininkas įdėmiai žiūrėjo į jį.

- Mielas jaunuoli, kokia nesąmonė! - sušuko jis.- Nejuo jums nepatinka mano nutapytas portretas? Kur jis? Kodėl jį uždengėt širma? Leiskit man pasižiūrėti. Čia geriausias kūrinys, kokį esu sukūręs. Nukelkit širmą, Dorianai. Tiesiog gėda, kad jūsų tarnas šitaip slepia mano darbą. Vos tik įėjęs pajutau, kad kambarys kitaip atrodo.

- Tarnas, Bezili, čia niekuo nedėtas. Nejuo manot, kad aš jam leidžiu pertvarkinėti kambarį? Kartais jis gėlių pastato, ir viskas. Ne, aš pats tą padariau. Šviesa portretui buvo per ryški.

- Per ryški! Tikriausiai ne, drauguži. Čia jam puikiausia vieta. Leiskit pažiūrėti.

Ir Holvordas pasuko į kambario kampą. Siaubo šūksnis išsiveržė iš Dorianos Grėjaus lūpų ir jis puolė tarp dailininko ir širmos.

- Bezili,- tarė jis labai išblyškęs,- nežiūrėkit į portretą. Aš nenoriu.

- Nežiūrėti į savo kūrinį? Ne, jūs juokaujate. Kodėl man negalima pasižiūrėti? - juokdamasis sušuko Holvordas.

- Jei bandysit pažiūrėti, Bezili, prisiekiu, kad kol gyvas daugiau su jumis nebesišnekėsiu. Aš nejuokauju. Nieko neaiškinsiu, o jūs nieko neklausinėkit. Bet prisiminkit - jei paliesit širmą, tarp mūsų viskas baigta.

Holvordas sustojo lyg stabo ištiktas. Be galo nustebęs jis žvelgė į Dorianą. Tokio Dorianas dar niekada nebuvo matęs. Vaikinas buvo tiesiog baltas iš pykčio. Kumščiai sugniaužti, o akių lėliukės lyg žydros liepsnos diskai. Jis visas drebėjo.

- Dorianai!

- Nekalbėkit!

- Kas gi nutiko? Aišku, jei nenorit, nežiūrėsiu,- gana šaltai tarė dailininkas ir apsisukęs nuėjo prie lango.- Bet iš tiesų gana kvaila, kad man negalima pažiūrėti į savo darbą, tuo labiau kad ši rudenį ketinu jį išstatyti parodoje Paryžiuje. Gal prieš tai dar sykį pertrauksiu laku, todėl vis tiek turėsiu jį pamatyti, tad kodėl ne šiandien?

- Išstatyti parodoje! Jūs norit jį išstatyti? - sušuko Dorianas Grėjus, ir keistas siaubas apėmė jį.

Nejaugi pasauliui bus parodyta jo paslaptis? Negi į jo gyvenimo slėpinį spoksos žmonės?

Neįmanoma! Kažką - jis nežinojo ką - reikėjo tučtuojau padaryti.

- Taigi nemanau, kad prieštarautumėt. Žoržas Peti ketina surinkti geriausius mano paveikslus specialiai parodai Riu de Sez, kuri bus atidaryta pirmąją spalio savaitę. Portretas tik mėnesiui bus paimtas. Manau, kad tokį laikotarpį lengvai be jo apsieisit. Be to, Londone jūsų net nebus tuo metu. O jeigu laikot už širmos, paveikslas tikriausiai jums nelabai brangus.

Dorianas Grėjus persibraukė ranka per kaktą. Ji buvo išrasojusi. Dorianas pasijuto atsidūręs ant baisaus pavojaus slenkščio.

- Prieš mėnesį sakėt, kad niekada jo neduosit į parodas,- sušuko jis.- Kodėl apsigalvojot? Jūs, kurie dedatės esą nuoseklūs, kaip ir visi pasiduodat nuotaikoms. Vienintelis skirtumas, kad jūsų nuotaikos beprasmės. Juk nepamiršot iškilmingai man žadėjęs, kad niekas pasaulyje jūsų neprivers duoti portreto į parodą. Visai tą patį sakėt ir Hariui.

Staiga Dorianas nutilo, ir jo akys blykstelėjo. Jis prisiminė, kaip lordas Henris pusiau rimtai, pusiau juokais sykį jam tarė: "Jei norit labai įdomiai praleisti ketvirtį valandos, priverskit Bezilį pasakyti, kodėl jis nenori eksponuoti jūsų portreto. Man jis pasakė, ir tai buvo didelė naujiena". Taip, gal ir Bezilis turi savų paslapčių. Jis paklaus ir ištirs.

- Bezili,- tarė jis, priėjęs visai arti ir žvelgdamas jam tiesiai į akis,- mes abu turim savų paslapčių. Pasakykit man savąją, tada ir aš jums atskleisiu savąją. Kodėl atsisakėt duoti mano portretą į parodą?

Dailininkas nejučia krūptelėjo.

- Dorianai, jei pasakyčiau, jūs mane mažiau bemylėtumėt, tikriausiai dar išjuoktumėt. Nepakęščiau nei viena, nei kita. Jei norit, kad niekada nebepažvelgčiau į portretą, sutinku. Visada galėsiu žiūrėti į jus. Jei norit, kad geriausias mano darbas būtų paslėptas nuo pasaulio, neprieštarauju. Mūsų draugystė man brangesnė už garsą ir šlovę.

- Ne, Bezili, privalot pasakyti,- spyrėsi Dorianas Grėjus.- Manau, jog turiu teisę žinoti.

Baimė išnyko, suėmė smalsumas. Jis buvo pasiryžęs iškvosti Bezilio Holvordo paslaptį.

- Sėskimės, Dorianai,- tarė dailininkas, jis atrodė sutrikęs.- Sėskimės. Ir atsakykit man į vieną klausimą. Ar pastebėjote paveiksle ką nors nepaprasta, ką nors, kas iš pradžių galbūt nekrito jums į akis, bet paskui staiga išryškėjo?

- Bezili,- sušuko vaikinai, drebančiom rankom įsikibęs į kėdės atramą ir žvelgdamas į jį klaikaus išgąščio pilnomis akimis.

- Matau, kad pastebėjot. Nekalbėkit. Palaukit, kol išgirsit viską, ką turiu jums pasakyti. Dorianai, nuo pat tos akimirkos, kai jus sutikau, jaučiau nepaprastą jūsų įtaką. Mano siela, protas, kūrybinės galios,- visa buvo jūsų valdžioje. Jumyse mačiau įsikūnijus tą neregimą idealą, kurio prisiminimas mus, menininkus, vilioja lyg koks nepaprastas sapnas. Dievinau jus. Pavydėjau kiekvienam, su kuo kalbėjotės. Norėjau jus turėti tiktai sau. Buvau laimingas tik su jumis. O kai jūsų nebūdavo, rasdavau jus savo mene. Be abejonės, niekada jums apie tai neprasitariau. Tai buvo neįmanoma. Nebūtumėt supratęs. Aš ir pats vargiai save tesupratau. Tik žinojau, kad prieš mano akis - tobulybė ir kad pasaulis dabar man nuostabus, gal net per daug nuostabus, nes toks besaikis dievinimas slepia pavojus - baisu prarasti tą, kurį dievini, ir baisu likti jo valdžioje... Bėgo savaitės, ir jūs vis labiau mane traukėt. Paskui atėjo nauja stadija. Buvau jau nutapęs jus kaip Parį puošniais šarvais ir kaip Adonį, apsigaubusį medžiotojo apsiaustu su blizgančia ietimi. Sunkiais lotoso žiedais vainikuotas jūs sėdėjot Adriano barko priekyje, žvelgdamas tolin per žalius drumstus Nilo vandenį. Pasilenkęs prie ramaus šaltinio, jūs stovėjot kažkokiam miške Graikijoje ir žvelgėt į savo stebuklingo veido atspindį tykiame vandens sidabre. Visa tai buvo intuityvu, idealu, tolīma, kaip ir turi būti mene. Vieną dieną - kartais man rodosi, kad ji buvo lemtinga,- ryžausi nutapyti nuostabų jūsų portretą, nutapyti tokį, koks iš tikrųjų esat, ne mirusių epochų apdarais, o savais drabužiais, savoj aplinkoj. Gal tai buvo metodo realizmas, gal nuostabi jūsų individualybė, iškilusi prieš mane jokiom miglom ar šydais neprisidengta, pasakyti negaliu. Bet žinau, kad tapydamas jaučiau, kaip kiekviename dažų taškelyje, kiekviename teptuko brūkštelėjime ryškėja mano paslaptis. Pradėjau bijoti, kad kiti nesuprastų kaip aš jus dievinu. Suvokiau, Dorianai, per daug pasakęs, per daug savęs įdėjęs į portretą. Ir tada nusprendžiau niekada neduoti paveikslo į jokią parodą. Jūs truputėlį pyktelėjot, bet

tada nesupratot, ką man visa tai reiškė. Haris, kuriam apie tai papasakojau, juokėsi iš manęs. Bet aš nepaisiau. Taigi. Kai portretas buvo baigtas ir aš vienas prie jo sėdėjau, supratau, jog neklydau... Ką gi, po kelių dienų portretas iškeliavo iš mano dirbtuvės, ir kai tik aš išsivadavau iš nepakeliamų jo kerų, man pasirodė, kad buvau kvailai įsikalęs galvon jame dar kažko esant, be jūsų grožio ir mano sugebėjimo tapyti. Net dabar man atrodo, jog klysta tas, kuris mano, kad aistra, kurią menininkas jaučia kurdamas, matoma jo kūrinyje. Menas visada abstraktesnis, negu mes įsivaizduojam. Forma ir spalva kalba mums apie formą ir spalvą, ir nieko daugiau. Dažnai man atrodo, kad menas veikia slepia menininką, negu jį atskleidžia. Todėl, gavęs iš Paryžiaus pasiūlymą, nusprendžiau jūsų portretą padaryti savo parodos centru. Man niekada nedingtelėjo, kad jūs galėtumėt atsisakyti. Dabar matau, kad jūs teisus. Paveikslo eksponuoti negalima. Nepykit, Dorianai, už tai, ką jums pasakiau. Sykį jau Hariui esu sakęs - jūs sutvertas dievinimui.

Dorianas Grėjus giliai atsikvėpė. Jo skruostai vėl atgavo spalvą, lūpose žaidė šypsnyš. Pavojus praėjo. Kurį laiką jis saugus. Ir vis dėlto jis pajuto begalinę užuojautą dailininkui, atlikusiam tokią keistą išpažintį, ir klausinėjo savęs, ar galėtų kada koks draugas taip stipriai paveikti jį patį. Lordas Henris žavėjo jį savo nepaprastu pavojingumu. Tiktai. Buvo pernelyg protingas ir ciniškas, kad būtų galima jį pamilti. Ar atsiras žmogus, kurį Dorianas galėtų taip neįprastai dievinti? Ar gyvenimas jam tai žada?

- Labai keista, Dorianai,- tarė Holvordas,- kad jūs tai pastebėjot portrete. Ar iš tikrųjų pastebėjot?

- Kažką pastebėjau,- atsakė Dorianas.- Kažką labai keista.

- Ką gi, gal neprieštaraušit, jei dabar į jį pažvelgsiu?

Dorianas papurtė galvą.

- Neprašykit manęs, Bezili. Nieku būdu neleisiu jums prieiti prie portreto.

- Kada nors juk leisit?

- Niekada.

- Gal ir jūsų teisybė. O dabar, Dorianai, likit sveikas. Jūs buvot vienintelis žmogus mano gyvenime, iš tikrųjų turėjęs įtakos mano kūrybai. Jei esu ką gera padargas, tai tik jūsų dėka. Ak, jūs nenumanot, kaip man sunku buvo visa tai pasakyti.

- Mielas Bezili,- tarė Dorianas,- ką gi jūs pasakėt? Kad supratot per daug manimi žavėjęsis. Čia netgi ne komplimentas.

- Komplimentų sakyti aš nė neketinu. Tai buvo išpažintis. Dabar, kai ją atlikau, rodos, kažkas užgeso manyje. Gal niekada nereikia kalbėti apie tai, ką dievini.

- Ši išpažintis mane apvylė.

- O ko tikėjotės, Dorianai? Negi ką kita įžiūrėjot paveiksle? Juk ten nieko daugiau neįžiūrėsi?

- Ne, nieko daugiau neįžiūrėsi. Kodėl klausiat? Tačiau apie dievinimą nebekalbėkit. Tai kvaila.

Mudu draugai, Bezili, ir visada turim likti draugais.

- Jūs turit Harių,- liūdnam tarė dailininkas.

- Ak, Harių? - sušuko vaikinai, skambiai nusijuokdamas. - Haris leidžia dienas kalbėdamas apie tai, kas neįtikėtina, o naktis - darydamas tai, kas neįmanoma. Ir aš norėčiau taip gyventi. Bet, nelaimėi ištikus, vargu ar eičiau pas Harių. Veikia pas jus, Bezili.

- Ir vėl pozuotumėt man?

- Nieku būdu!

- Atsisakydamas jūs žlugdot mane kaip menininką. Niekam nėra pavykę rasti dviejų idealų. Nedažnas ir vieną randa.

- Negaliu to paaiškinti, Bezili, bet pozuoti jums nebepozuosiu niekada. Portrete slypi kažkas lemtinga. Jis gyvena savą gyvenimą. Ateisiu pas jus arbatos. Tai bus ne mažiau malonu.

- Jums gal ir maloniau,- nusiminęs sumurmėjo dailininkas.- O dabar likit sveikas. Gaila, kad neleidžiat man dar sykį pažvelgti į portretą. Bet nieko nepadarysi. Suprantu jūsų jausmus.

Jam išėjus iš kambario, Dorianas Grėjus nusišypsojo. Vargšas Bezilis, jis visai nenumanė tikrosios priežasties! Ir kaip keista, kad, užuot atskleidęs savo paslaptį, Dorianas visai atsitiktinai iškvotė draugą. Kiek daug jam paaiškino ta keista išpažintis! Absurdiškus dailininko pavydo priepuolius, begalinę ištikimybę, nežabotą panegiriką, keistą uždaramą - dabar Dorianas viską suprato, ir jam buvo skaudu. Kažkuo tragiška buvo toji romantiška draugystė.

Jis atsiduso ir paskambino. Portretą būtiniausiai reikėjo paslėpti. Negalima rizikuoti, kad jį kas pamatytų. Kokia beprotybė palikti daiktą nors ir vienai valandai kambaryje, į kurį gali įeiti bet kuris iš jo draugų.

X SKYRIUS

Kai įėjo tarnas, Dorianas įdėmiai pažiūrėjo į jį ir suabejojo, ar kartais šis nebus susigundęs žvilgterėti už širmos. Tarnas atrodė visiškai abejingas ir laukė įsakymų. Dorianas užsidegė cigaretę, priėjo prie veidrodžio ir pažiūrėjo į jį. Veidrodyje jis puikiausiai matė Viktoro veidą. Tai buvo rami vergiško kaukė. Bijoti nebuvo ko. Tačiau pasisaugoti būtų ne pro šalį.

Lėtai tardamas žodžius, Dorianas liepė pranešti ekonomei norįs ją matyti, o paskui įsakė tarnui nueiti pas rėmų dirbėją ir paprašyti, kad tučtuojau atsiųstų du vyrus. Dorianui pasirodė, kad Viktoras, eidamas iš kambario, žvilgterėjo į širmą. O gal jam tik pasivaideno?

Po kelių minučių į biblioteką atplustėjo ponias Lyf juoda šilkinė suknele, senoviškom megztom pirštinaitėm ant raukšlėtų rankų. Dorianas paprašė raktą nuo pamokų kambario.

- Nuo senojo pamokų kambario, ponas Dorianai? - sušuko ji. - Juk ten pilna dulkių. Turiu viską apruošti, sutvarkyti, prieš jums įeinant. O dabar ten jums, pone, nedera eiti. Nieku būdu.

- Tvarkyti nereikia, Lyf. Man tik raktas reikia.

- Ten nuėjęs, pone, visas voratinkliais apkibsit. Beveik penkerius metus, nuo to laiko, kai mirė jo šviesybė senasis lordas, ten niekas kojos nebuvo įkėlęs.

Senelį paminėjęs, Dorianas krūptelėjo. Prisiminimai apie jį buvo atgrasūs.

- Nesvarbu,- atsakė jis. - Noriu ten žvilgterėti. Štai ir viskas. Duokit man raktą.

- Štai raktas, pone,- tarė senoji moteris, drebančiom rankom grabinėdama raktų punda.- Štai raktas. Tuoju jį atsegsiu. Bet juk jūs, pone, neketinat ten apsigyventi, čia apačioje jums taip patogiu.

- Ne, ne,- sušuko jis sudirgęs,- ačiū, Lyf. Daugiau man nieko nereikia.

Valandėlę ji dar plepėjo apie kai kurias namų ūkio smulkmenas. Dorianas atsiduso ir pasakė, kad galinti tvarkytis kaip tinkama. Ji išėjo iš kambario švytėdama.

Kai durys užsidarė, Dorianas įsikišo raktą į kišenę ir apsidairė. Žvilgsnis užkliuvo už didelės purpurinio atlaso skraistės, gausiai siuvinėtos auksu, nuostabaus septyniolikto amžiaus Venecijos dirbinio, kurį jo senelis buvo radęs kažkokiam vienuolyne netoli Bolonijos. Taip, į ją bus galima suvynioti tą baisų daiktą. Gal ne sykį ji buvo naudota kaip marška numirėliui uždengti. O dabar ji paslėps tą, kuriame glūdi puvinys, baisesnis už lavono, tą, kuris skleis siaubą, o pats niekada nemirs. Kaip lavoną graužia kirminai, taip jo nuodėmės išvarpys drobėje nutapytą paveikslą. Jos subjauros jo grožį, sugrauš jo žavesį. Jos jį suterš ir išniekins. Ir vis dėlto portretas liks gyvas. Niekada nemirs.

Šiurpas nukrėtė Dorianą, ir akimirka jis pasigailėjo nepasakęs Beziliui tikrosios priežasties, kodėl norėjo paslėpti paveikslą. Bezilis būtų jam padėjęs atsispirti lordo Henrio poveikiui ir dar žalingesnei jo paties temperamento įtakai. Holvordo meilėje - tai iš tikrųjų buvo meilė - visa buvo kilnu ir intelektualu. Tai ne tik fizinis susižavėjimas grožiu, kurį sukelia pojūčiai ir kuris miršta, pojūčiams atbukus. Tai tokia meilė, kurią pažinojo ir Mikelandželas, ir Montenisi, ir Vinkelmanas, ir pats Šekspyras. Taip, Bezilis būtų galėjęs jį išgelbėti. Bet dabar per vėlu. Praeitį visada galima sunaikinti. Atgaila, atsižadėjimas, užmarštis tą gali padaryti. Bet nuo ateities nepabėgsi. Dorianas jautė savyje aistras, kurios prasiverš visu baisumu, svajones, kurios, tapusios tikrove, tamsiu šešėliu apniauks jo gyvenimą.

Jis nudengė nuo kanapos didžiulę purpuro ir aukso skraistę ir, laikydamas ją rankose, nuėjo už širmos. Ar veidas drobėje pabjaurėjo? Atrodė, kad portretas daugiau nebeapasikeitė, tačiau Dorianas juo dar labiau šlykštėjosi. Aukso plaukai, mėlynos akys, rožinės lūpos - visa tebebuvo. Tik išraiška kita. Šiurpi savo žiaurumu. Kokie menki atrodė Bezilio priekaištai dėl Sibilės Vein, palyginus su tuo, kas jį kaltino ir smerkė iš portreto,- kokie menki ir bereikšmiai! Iš drobės į jį žvelgė jo paties siela ir šaukėsi teisybės. Skausmas iškreipė jam veidą, ir jis užmetė brangųjį dangalą ant paveikslo.

Tuo metu kažkas pabeldė į duris. Dorianas išlindo iš už širmos tą akimirką, kai į kambarį įėjo tarnas.

- Mesjė, vyrai jau čia.

Dorianas suprato turįs tučtuojau atsikratyti šiuo žmogumi. Tarnui nevalia sužinoti, kur bus nugabentas paveikslas. Jis, atrodo, gudrus, o akys įdėmios, klastingos. Sėdęs už rašomojo stalo, Dorianas brūkštelėjo raštelį lordui Henriui, prašydamas, kad tas atsiųstų jam ką nors paskaityti, ir primindamas, kad juodu sutarę susitikti vakare penkiolika po aštuonių.

- Palauk atsakymo,- paliepė jis, įteikdamas tarnui raštelį,- ir atvesk čia vyrus.

Po dviejų ar trijų minučių vėl pasigirdo beldimas į duris, ir pats ponas Haberdas, įžymusis rėmų dirbėjas iš Saut Odlio gatvės, įėjo su žaliūku jaunu vyru, savo padėjėju. Haberdas buvo raudonskruostis žmogelis rudomis žandenomis, kurio pagarbą menui buvo gerokai ataušinusios amžinai tuščios daugumos klientų, dailininkų, kišenės. Paprastai jis niekada neidavo iš savo dirbtuvės. Laukdavo, kad patys klientai ateitų. Bet Dorianui Grėjui visada darydavo išimtį.

Dorianas kažkuo patraukdavo visus žmones. Vien tiktai į jį pasižiūrėti būdavo malonu.

- Kuo galiu būti naudingas, ponas Grėjau? - paklausė jis, trindamas putlias strazdanotas rankas. - Pamaniau, kad man pačiam bus didelė garbė pas jus atvykti. Turiu be galo gražius rėmus.

Varžytinėse aptikau. Seni, florentietiški. Spėju, kad jie iš Fonthilo. Puikiai tiktų religinio siužeto paveikslui.

- Labai gaila, kad gaištat, pats čia ateidamas, ponas Haberdai. Būtinai užsukčiau kada nors pažiūrėti rėmų, nors šiuo metu religiniu menu nelabai tesidomiu. Šiandien aš tik noriu nugabenti į viršų vieną paveikslą. Jis gana sunkus, todėl ir pamaniau, kad jūs galėtumėt atsiųsti man porą savo vyrukų.

- Nesirūpinkit, ponas Grėjau. Džiaugiuosi, kad galiu būti jums naudingas. Kur, pone, tas meno kūrinys?

- Štai,- atsakė Dorianas Grėjus. - Ar galėsit nunešti, nenuėmę skraistės? Nenoriu, kad benešant susibraižytų.

- Nunešim, pone,- atsakė paslaugusis rėmų dirbėjas ir kartu su padėjėju nukabino paveikslą nuo ilgų varinių grandinių. - O kur, ponas Grėjau, liepsit gabenti?

- Parodysiu kelią, ponas Haberdai. Malonėkite eiti įkandin. O gal verčiau eikit pirmi. Deja, teks lipti į patį viršų. Lipsime priekiniais laiptais, nes jie platesni.

Jis palaikė atidargs jiems duris, ir jie, išėję į prieškambarį, ėmė kopti aukštyn. Portretas su prabangiais rėmais buvo labai gremėzdiškas, ir nors Haberdas mandagiai protestavo,- būdamas tikras amatininkas, jis jokiū būdu negalėjo pakęsti, kad džentelmenas dirbtų bet kokį naudingą darbą,- Dorianas kartkartėmis paveikslą prilaikydavo, pagelbėdamas vyrams.

- Nelengva, pone,- sušvenkštė žmogelis, kai jie pasiekė laiptų aikštelę viršuje, ir nusišluostė blizgančią kaktą.

- Taip, gana sunku,- sumurmėjo Dorianas, rakindamas duris į kambarį, kuris turėjo saugoti keistąją jo gyvenimo paslaptį ir slėpti jo sielą nuo žmonių akių.

Daugiau kaip ketverius metus jis nebuvo čia kojos įkėlęs,- iš teisybės, nuo to laiko, kai vaikystėje čia ateidavo žaisti, o vėliau, kiek paūgėjęs, ruošti pamokų. Tai buvo erdvus, proporcingas kambarys, kurį paskutinysis lordas Kelsou specialiai įrengė savo anūkui, nes dėl nepaprasto panašumo į motiną, taip pat ir dėl kitų priežasčių jo nekentė ir norėjo laikyti kuo toliau nuo savęs. Dorianui kambarys pasirodė menkai tepasikeitęs. Čia tebestovėjo milžiniška itališka skrynčia - <I>cassone</I>, įmantriai išmargintais šonais ir patamsėjusiais auksuotais apkaustais, kurioje Dorianas, mažas būdamas, mėgdavo slėptis. Čia buvo ir atlaso medžio knygų spinta su aptriušusiais jo vadovėliais. Už jos ant sienos kabėjo tas pats apskuręs flamandiškas gobelenas, kuriame išblukęs karalius ir karalienė sode žaidžia šachmatais, pro šalį joja pulkas sakalininkų, o ant pirštinių apmautų jų riešų tupi sakalai su gaubtais ant galvų. Kaip puikiai jis viską prisiminė! Besidairant jam prieš akis iškilo kiekviena jo vienišos vaikystės akimirka. Jis prisiminė nesuterštą vaiko dienų tyrumą ir pasibaisėjo, kad kaip tik čia bus paslėptas lemtingasis portretas. Kaip maža jis numanė anuo prabėgusiu metu apie tai, kas jo laukė!

Bet namuose nebuvo kitos patalpos, labiau apsaugotos nuo smalsių akių. Raktą turės jis pats, ir niekas kitas negalės čia patekti. Po purpuro dangalu veidas, nutapytas drobėje, galės pasidaryti goslus, išpurtes, nešvarus. Ar ne vis tiek? Niekas jo nepamatys. Ir jis pats nežiūrės.

Kam stebėti šlykštų savo sielos gedimą? Jis išsaugos jaunystę, to gana. Pagaliau negi jis negali dar pasitaisyti? Nebūtinai jo ateitis turi būti tokia gėdinga. Gal į jo gyvenimą ateis meilė, apvalys jį, apsaugos nuo tų nuodėmių, kurios jau, rodos, kirba ir jo sieloje, ir jo kūne, nuo tų keistų, neaprašomų nuodėmių, kurioms vien jų paslaptینگumas jau teikia žavesio ir rafinuotumo. Gal kada nors žiaurumas išnyks iš tų raudonų juslingų lūpų, ir jis galės parodyti pasauliui Bezilio Holvordo šedevrą.

Ne, vilties nėra. Kas valandą, kas dieną jo atvaizdas paveiksle vis labiau sens. Jis gali išvengti nuodėmės bjaurumo, bet senatvės bjaurumo neišvengsi. Skruostai įdubs arba suglebs. Geltonos raukšlės apsups blėstančias akis, ir jos bus klaikios. Plaukai praras blizgesį, burna, kaip ir visų senių, prasižios arba atvėps ir atrodyt kvaila ar atgrasi. Kaklas pasidarys raukšlėtas, rankos šaltos, mėlynom gyslom išvagotas kūnas susisukęs, kaip ir jo senelio, kuris jam vaikystėje buvo toks rūstus. Paveikslą reikia paslėpt. Kitos išeities nėra.

- Prašau įnešti, ponas Haberdai,- apsigręždamas tarė jis pavargusiu balsu. - Atleiskit, kad priverčiau jus taip ilgai laukti. Užsigalvojau apie kažką kita.

- Nieko, ponas Grėjau, džiaugiuosi gavęs pailsėti,- atsakė rėmu dirbėjas, vis dar gaudydamas kvapą.

- Kur jį statysim, pone?

- Bet kur. Štai čia bus gerai. Nenoriu jo kabinti. Tik atremkit į sieną. Ačiū.

- Gal galima, pone, pažvelgti į meno kūrinį?

Dorianas krūptelėjo.

- Jums, ponas Haberdai, nebus įdomu,- atsakė jis, nenuleisdamas akių nuo vyriškio. Dorianas buvo pasirengęs šokti ir partrenkti jį žemėn, jei tas tik išdrįstų pakelti prabangiąją uždangą, kuri saugojo jo gyvenimo paslaptį. - Daugiau jūsų nebetrūkdysiu. Dėkoju, kad buvot toks malonus ir atėjot.

- Nėra už ką, nėra už ką, ponas Grėjau. Visada pasirengęs jums patarnauti, pone.

Ir ponas Haberdas nukaukšėjo laiptais žemyn, lydymas padėjėjo, kuris dirstelėjo atgal į Dorianą su baikščia nuostaba šiurkščiamo, nedailiame veide. Tokio gražaus žmogaus jis dar nebuvo regėjęs.

Nutilus jų žingsnių aidui, Dorianas užrakino duris ir įsikišo raktą į kišenę. Dabar jautėsi saugus.

Niekas niekada nebepažvelgs į baisųjį portretą. Jokios kitos akys, išskyrus jo paties, nebepamatys jo gėdos.

Grįžęs į biblioteką, pamatė, kad jau po penkių ir arbata paduota. Ant mažo tamsaus kvapnaus medžio stalelio, gausiai inkrustuoto perlamutru,- stalelį jam buvo dovanojusi jo globėjo žmona, ledi Redli, daili profesionali lignonė, kuri praeitą žiemą praleido Kaire,- gulėjo lordo Henrio laiškelis, o greta geltona knyga apdriskusiu viršeliu ir apčiurintais kampais. Ant arbatos padėklo jis rado <I>"The Saint James Gazette"</I> vakarinį numerį. Vadinasi, Viktoras jau grįžęs. Dorianui parūpo, ar Viktoras prieškambaryje sutiko išeinančius vyrus ir ar iškvotė iš jų, ką jie čia veikė. Jis tikrai pasiges paveikslo, be abejonės, jau dabar, dengdamas stalą arbatai, pasigedo. Širma nebuvo pastatyta atgal, ir sienoje žiojėjo tuščia vieta. Gal kokį vakarą Dorianas užklups jį tykinant aukštyn ir bandant atidaryti to kambario duris. Baisu turėti šnipą savo namuose. Jis buvo girdėjęs apie turtingus žmones, kuriuos visą gyvenimą šantažavo koks tarnas, perskaitęs laišką, nugirdęs pokalbį, radęs nukritusią kortelę su adresu, po pagalve užtikęs sudžiūvusią gėlę ar suglemžtą mezginių skiautę.

Dorianas atsiduso ir, išipylęs arbatos, atplėšė lordo Henrio laiškutį. Lordas Henris tik rašė siunčias vakarinį laikraštį ir knygą, kuri Dorianui gal būsianti įdomi, ir pranešė lauksias klube penkiolika po aštuonių. Dorianas vangiai atskleidė <I>"The Saint James Gazette"</I> ir permetė akimis. Jo dėmesį patraukė raudonu pieštuku pažymėta vieta penktame puslapyje. Ten buvo rašoma:

<TT>KVOTA DĖL AKTORĖS

Šį rytą Bel Taverne, Hoksteno gatvėje, ponas Dertbis, apygardos prokuroras, atliko kvotą dėl Sibilės Vein, jaunos aktorės, pastaruoju metu dirbusios Rojalio teatre, Holborne. Patvirtinta, kad

mirtis įvykusi dėl nelaimingo atsitikimo. Pareikšta užuojauta velionės motinai, kuri labai jaudinosi, duodama parodymus ir klausydama daktaro Birelio pranešimo apie lavono skrodimo rezultatus.</TT>

Jis susiraukė, perplėšė laikraštį pusiau ir, perėjęs per kambarį, išmetė skiautes. Kaip bjauru! Ir koks šlykštus tikrasis bjaurumas! Jis pyktelejo ant lordo Henrio, atsiuntusio jam šį pranešimą. Tikrai kvaila buvo apibraukti jį raudonu pieštuku. Juk Viktoras galėjo perskaityti. Tokiam daiktui anglų kalbą jis mokėjo daugiau negu reikia.

O gal jis jau perskaitė ir pradėjo įtarinėti. Bet negi tai svarbu? Kas sieja Dorianą Grėjų su Sibilės Vein mirtimi? Nebuvo ko bijoti. Dorianas Grėjus jos nenužudė.

Jo žvilgsnis užkliuvo už knygos, kurią lordas Henris buvo jam atsiuntęs. Kas tai per knyga, nusistebėjo jis. Priėjo prie mažojo perlų spalvos aštuonkampio stalelio, kuris jam visada atrodydavo lyg sidabro korys, nulipdytas kokių nepaprastų Egipto bičių, paėmė knygą ir, nugrimzdęs į fotelį, pradėjo vartyti. Po kelių minučių knyga jį pagavo. Tokios keistos knygos jam nebuvo tekę skaityti. Atrodė, lyg švelniai fleitų melodijai skambant pro jį būtų žygiavęs nebylus paradas visų pasaulio nuodėmių puikiausiais apdarais. Tai, ką jis tik miglotai įsivaizdavo, staiga virto tikrove. Tai, ko niekada neįsivaizdavo, palengva skleidėsi prieš akis.

Tai buvo romanas be siužeto ir tik su vienu veikėju, veikiau tai buvo psichologinė studija apie vieną jauną paryžietį, kuris praleido gyvenimą, mėgindamas devynioliktame amžiuje išbandyti visų praėjusių epochų, išskyrus jo amžių, aistras ir mąstymo būdus ir tokiu keliu savyje sukaupti įvairias būsenas, kurias buvo patyrusi pasaulio dvasia. Visos tos savės atsižadėjimo formos, žmonių neprotingai vadinamos dorybėmis, jį žavėjo savo nenatūralumu nė kiek ne mažiau, kaip ir tas natūralus maištas, kurį išmintingieji ir dabar tebevadina nuodėme. Knyga buvo parašyta savotišku išdailintu stiliumi, gyvu ir drauge miglotu, pilnu žargono ir archaizmų, technikos terminų ir puošnių parafrazių, būdingų kai kuriems prancūzų simbolistų mokyklos atstovams. Metaforos buvo didžiulės lyg orchidėjos ir tokių pat subtilių spalvų. Pojūčių gyvenimas buvo aprašomas mistinės filosofijos terminais. Kartkartėmis buvo sunku susigaudyti, ar skaitai kokio viduramžių šventojo ekstazės aprašymus, ar liguistus mūsų dienų nusidėjėlio prisipažinimus. Tai buvo nuodinga knyga. Iš jos puslapių, tartum sklido troškus smilkalų kvapas ir drumstė protą. Beskaitant skyrių po skyriaus, sakinių ritmas, subtili jų muzikos monotonija, pilna sudėtingų refrenų ir periodų, vaikino galvoje sukėlė savotiškus sapnus, liguistas svajones, ir jis nė nepajuto, kaip ėmė gesti diena ir slinkti šešėliai!

Pro langus žvelgė giedras žalvario dangus, persmeigtas vienintele žvaigžde. Dorianas skaitė prieblandoje tol, kol nieko nebebuvo matyti. Paskui, kai tarnas kelis sykius jam priminė, koks vėlus metas, pakilo, nuėjo į kitą kambarį, padėjo knygą ant mažo florentietiško stalelio, kuris visada stovėdavo prie jo lovos, ir ėmė rengtis vakarienei.

Jau buvo beveik devynios, kai jis atvyko į klubą. Ten rado lordą Henri, sėdintį vieną kambaryje ir baisiausiai nuobodžiaujantį.

- Atleiskit, Hari,- sušuko Dorianas,- bet kaltas jūs. Knyga, kurią atsiuntėt, taip mane pakerėjo, kad užmiršau laiką.

- Aš ir maniau, kad ji patiks jums,- atsakė lordas Henris, kildamas nuo kėdės.

- Nesakiau, kad ji man patiko, Hari. Sakiau, kad ji mane pakerėjo. Čia kas kita.

- Ak, jau suvokiat skirtumą,- tyliai tarė lordas Henris.

Ir juodu nuėjo į valgomąjį.

XI SKYRIUS

Daugelį metų Dorianas Grėjus negalėjo išsivaduoti iš šios knygos poveikio. O gal teisingiau būtų sakyti, niekada nė nemėgino išsivaduoti. Jis atsisiųsdino iš Paryžiaus ne mažiau kaip devynis didelio formato prabangius egzempliorius ir davė juos įrišti skirtingų spalvų viršeliais taip, kad jie atitiktų įvairias jo nuotaikas ir besikeičiančius įgeidžius, kurių, kaip rodėsi, jis kartais visiškai

nebesutramdydavo. Herojus, žavus jaunas paryžietis, kurio charakteryje taip keistai buvo susipynę romantiko ir mokslininko temperamentai, tapo jam savotišku idealu. Ir iš tikrųjų knygoje tarytum buvo išdėstyta paties Dorianio gyvenimo istorija, užrašyta jam dar jos neišgyvenus.

Vienu atžvilgiu jis buvo laimingesnis už fantastiškąjį romano herojų. Jis niekada nepatyrė - iš teisybės, net neturėjo galimybės patirti - tos kiek juokingos veidrodžių, poliruotų metalo paviršių ir stovinčio vandens baimės, kuri taip anksti ėmė kamuoti jaunąjį paryžietį ir kuri atsirado, netikėtai nuvytus kadaise nuostabiam jo grožiui. Beveik su žiauriu džiaugsmu, - o gal žiaurumas glūdi kiekviename džiaugsmu, kaip, be jokios abejonės, glūdi kiekviename malonume, - Dorianas skaitydavo antrąją knygos dalį, kur tikrai tragiškai, gal tik truputį perdėtai, buvo pasakojama apie sielvartą ir nevirtį žmogaus, praradusio tai, ką labiausiai brangino kituose žmonėse ir visame pasaulyje.

O nuostabus Dorianio grožis, kuris buvo taip pakerėjęs Bezilį Holvordą ir daugelį kitų, nėmaž neblėso. Net ir tie, kurie buvo girdėję pačias pikčiausias kalbas apie Dorianą, - kartkartėmis gandai apie jo gyvenimo būdą klaidžiodavo po Londoną ir sukeldavo šnekas klubuose, - jį pamatę, negalėjo patikėti gėdingais kaltinimais. Dorianas visada atrodydavo taip, lyg gyvenimo purvas nebūtų jo sutepęs. Jam įėjus į kambarį, nutildavo nešvankios vyrų kalbos. Jo veido tyrumas tarytum smerkdavo juos. Jį matydami, jie prisimindavo nekaltybę, kurią buvo suteršę. Jie stebėjosi, kaip toks žavus, elegantiškas žmogus galėjo išvengti tokio purvino ir goslaus amžiaus dėmių.

Dažnai, grįžęs namo po vienos iš tų, paslaptinių ilgai trunkančių išvykų, kurios sukeldavo keistus spėliojimus tarp jo draugų ir tų, kurie tarėsi esą jo draugai, Dorianas sėlindavo aukštyn prie uždarytų kambario durų, atrakindavo jas raktu, kurio niekada nepalikdavo, ir su veidrodžiu rankoje stovėdavo priešais Bezilio Holvordo nutapytą portretą, žiūrėdamas čia į bjaurį, senstantį veidą drobėje, čia į gražų jauną veidą, šypsantį poliruotame veidrodyje. Kuo ryškesnis būdavo kontrastas, tuo didesnę malonumą jausdavo Dorianas Grėjus. Jis vis labiau ir labiau žavėjosi savo grožiu ir vis labiau ir labiau domėjosi savo sielos puvimu. Smulkmeniškai atidžiai, o kartais ir su klaikiu, šiurpiu džiuagesiu tyrinėdavo jis bjaurias raukšles, kurios vagojo suvytusią kaktą ar telkėsi aplinkui stambią goslią burną; kartais jis svarstydavo, kas baisiau - nuodėmių ar senatvės pėdsakai. Jis pridėdavo baltas savo rankas prie šiurkščių išpurtusių rankų paveiksle ir šypsodavosi. Jis šaipėsi iš sukiužusio kūno, suglebusių rankų ir kojų.

Teisybė, kartais nakčia, gulėdamas savo miegamajame, iškvėpintame švelniausiais kvėpalais, ar purviname įtartinose smuklės kambario netoli doku, kur svetimu vardu pasivadinęs ir persirengęs dažnai lankydavosi, jis galvodavo apie tą pragaištį, kurią užtraukė savo sielai, ir jo sielvartas buvo grynai egoistiškas, todėl ypač skaudus. Bet tokios akimirkos būdavo retos. Noras pažinti gyvenimą, kurį pirmą kartą jam sužadino lordas Henris, kai jie drauge sėdėjo jų bičiulio sode, tolydžio tenkinamas, vis labiau augo. Kuo daugiau Dorianas žinojo, tuo daugiau troško žinoti. Jį kankino pašėlęs alkis, kuris malšinamas tik didėjo.

Tačiau su aukštąja visuomene Dorianas vis dėlto nebuvo toks jau neapdairus. Žiemą vieną ar du sykius per mėnesį, o sezono metu kiekvieną trečiadienį jis atverdavo pasauliui savo gražių namų duris ir pasikviesdavo įžymiausių to meto muzikantų, kad šie savo meno stebuklais žavėtų jo svečius. Jo rengiami nedideli pietūs, kuriuos suruošti jam visada pagelbėdavo lordas Henris, garsėjo tiek apgalvotu svečių parinkimu ir susodinimu, tiek ir nepaprastai skoningu stalų padengimu, kur nelyginant subtilioje simfonijoje buvo suderinta egzotiškos gėlės, siuvinėtos staltiesės ir senoviniai aukso bei sidabro indai. Iš tikrųjų, daugelis žmonių, ypač labai jaunų vyrų, matė ar tarėsi matą Dorianio Grėjaus asmenyje įsikūnijusią tą idealą, apie kurį jie svajojo Itone arba Oksforde, idealą, jungiantį tikrą mokslininko kultūrą su pasauliečio taktu, rafinuotumu ir puikiomis manieromis. Jiems Dorianas buvo vienas iš tų, apie kuriuos Dantė yra rašęs, kad jie, "garbindami grožį, patys darosi tobuli". Kaip ir Gotjė, taip ir jis buvo iš tų, kuriems egzistavo "regimasis pasaulis".

Suprantama, Gyvenimą jis laikė svarbiausiu, didžiausiu iš visų menų, kiti menai buvo tarsi pasiruošimas jam. Žavėjo jį ir mada, kuri trumpai valandėlei tai, kas atrodo fantastiška, padaro visuotina, žavėjosi jis ir dendizmu, kuris savaip mėgino teigti absoliutų grožio modernumą. Jo rengimosi būdas, savotiški stiliai, kuriuos kartkartėmis pamėgdavo, akivaizdžiai veikė jaunus dabitas, kurie puikaudavosi Meifero baliuose ar Pel Melo klubuose ir mėgdžiodavo viską, ką jis

darė, bandydami bereikšmėmis detalėmis atkurti jam būdingo puošnumo žavesį, į kurį pats Dorianas tik pusiau rimtai težiūrėjo.

Nors Dorianas itin noriai užėmė vietą visuomenėje, kuri jam buvo pasiūlyta, vos tik sulaukė pilnametystės, ir jį džiugino mintis, kad galėsias tapti savo meto Londonui tuo, kuo Nerono imperijos laikų Romai buvo "Satyrikono" autorius, vis dėlto širdies gelmėje jis troško vaidinti reikšmingesnį vaidmenį negu paprasto <I>arbitr elegantiarum</I>, su kuriuo tariamasi dėl papuošalu, kaklaraiščio mazgo ar dėl lazdelės nešiojimo. Jis stengėsi sukurti naują gyvenimo stilių, paremtą išmintinga filosofija bei nustatytais principais, ir aukščiausią gyvenimo prasmę matė pojūčių sudvasinime.

Pojūčių garbinimas dažnai ir pagrįstai yra smerkiamas, nes iš prigimties žmonės instinktyviai bijo aistrų ir jausmų, kurie atrodo stipresni už juos pačius ir kurie, kaip visiems žinoma, būdingi ir žemesnėms gyvūnų formoms. Tačiau Dorianas Grėjus manė, kad tikroji pojūčių prigimtis dar niekada nebuvo suprasta ir kad pojūčiai likę laukiniai ir gyvuliški tik todėl, jog pasaulis norėjo juos sutramdyti badu ar užslopinti kankinimais, užuot įkvėpęs jiems naujo dvasingumo, to dvasingumo, kurio pagrindinis bruožas - subtilus grožio instinktas. Pažvelgus atgal į žmogaus kelią per Istoriją, Dorianą apimdavo gailestis. Tiek daug atsisakyta! Ir dėl tokio menko tikslo! Būta beprotiškų atkaklių atsižadėjimų, klaikaus savęs kankinimo ir neigimo, kilusių iš baimės ir žeminančių daug baisiau negu tas tariamas nuopuolių, kurio per savo neišmanymą žmonės bandė išvengti. Gamta, pilna nepaprastos ironijos, veja anachoretus į tyrus pas žvėris, o atsiskyrėliui siunčia į draugus laukų gyvulėlius.

Taip, teisingas buvo lordas Henris, pranašavęs naująjį hedonizmą, kuris atnaujinsias gyvenimą ir išvaduosias jį nuo to atšiauraus ir nemalonaus puritonizmo, kažkodėl nūnai vėl atgijusio. Be abejonės, tas hedonizmas remsis protu, bet niekada nepriims jokios teorijos, jokios sistemos, kuri reikalautų atsižadėti bet kokio pavidalo jausminės patirties. Hedonizmo tikslas - pati patirtis, o ne patirties vaisiai, vis tiek, ar jie saldūs, ar kartūs. Nei asketizmui, kuris žudo pojūčius, nei vulgariam ištvirkavimui, kuris juos bukina, ten vietos nebus. Hedonizmas išmokys žmogų atsidėti gyvenimo akimirksnams, nes ir pats gyvenimas tėra akimirka.

Kam nėra tekę nubusti prieš aušrą po besapnės nakties, kai mirtis tampa beveik geidžiama, ar po siaubo ir klaikaus džiaugsmo nakties, kai smegenų ląstelėmis skrieja šmėklos, baisesnės už pačią tikrovę, pilnos tos vitališkos jėgos, kuri tūno visose groteskiškose formose ir gotikos menui suteikia amžiną gyvybę, nes gotika, atrodytų, skirta kaip tik tiems, kurių protą kamuoja svajonių liga? Palengva balti ryto pirštai smelkiasi pro užuolaidas, ir jos tarytum virpa. Nebylūs, juodi fantastiškų pavidalų šešėliai nutykina į kambario kampus ir lieka ten gūžoti. Lauke tarp lapų jau spurda paukščiai, girdėti, kaip žmonės eina į darbą, kaip dūsauja ir rauda vėjas, kuris, atsikridęs nuo kalnų, bastosi aplink tylų namą, tarytum bijodamas pažadinti miegančius, ir vis dėlto norom nenorom gena miegą iš purpurinio jo urvo. Vienas paskui kitą kyla plonyčiai tamsos šydai, pamažėle daiktai atgauna savo formą ir spalvas, ir mes matom, kaip aušra gražina pasauliui jo pirmąjį vaizdą. Blyškiuose veidrodžiuose vėl atgyja atspindžiai. Užgesusios žvakės stovi kur stovėjusios, greta guli nebaigta pjaustyti knyga, kurią skaitei, ar prie vielutės pritaisyta gėlė, kuria buvai pasipuošęs baliuje, ar laiškas, kurį bijojai perskaityti ar skaitei pernelyg dažnai. Lyg ir niekas nepasikeitė. Iš nerealių nakties šešėlių sugrįžta tikrovė, kurią pažįsti. Belieka pradėti gyvenimą nuo ten, kur buvai sustojęs, bet štai atsėlina siaubas, sukausto tave, ir tu jauti, kad veltui eikvoji jėgas tam pačiam įkyriam stereotipinių įpročių rate, arba tave pagauna pašėlęs noras vieną rytą atmerkti akis ir išvysti pasaulį, kuris nakties tamsoje būtų tavo džiaugsmui atsinaujinęs, pasaulį, kur visi daiktai turėtų naują formą ir naujas spalvas, būtų kitokie ir juose glūdėtų kitos paslaptys, pasaulį, kuriame praeičiai liktų labai maža vietos ar jį visai išnyktų, ar galų gale bent nebeegzistuoti kaip sąmoninga pareiga ar atgaila, kai apmaudą jauti net džiaugsmą prisimindamas, o apie buvusį malonumą galvoji su skausmu.

Tokių pasaulių kūrimas Dorianui Grėjui rodėsi esąs tikrasis gyvenimo tikslas ar vienas iš tikrųjų tikslų; ieškodamas pojūčių, kurie tuo pat metu būtų ir nauji, ir malonūs ir kuriuose glūdėtų romantikai taip būtinas nepaprastumas, Dorianas dažnai pereinavo prie tam tikrų mąstymo modelių, kurie, kaip jis žinojo, buvo priešingi jo prigimčiai, pasiduodavo vylingai jų įtakai, o paskui,

sutraukęs jų spalvas, pasotinęs proto smalsumą, pamesdavo su tuo keistu abejingumu, kuris ne tik puikiai derinasi su karštu temperamentu, bet, anot modernųjų psichologų, dažnai sudaro būtiną jo egzistavimo sąlygą.

Sykį pasklido gandas, kad Dorianas ketinąs pereiti į katalikų tikėjimą. Iš tikrųjų Romos katalikų apeigos visad jį labai masino. Tame kasdieniniame aukojime, kuris buvo daug baisnis už visus antikinio pasaulio aukojimus, Dorianą jaudino tiek didingas pojūčiais suvokiamos realybės paneigimas, tiek ir primityvus jos elementų paprastumas bei jos simbolizuojamos amžinos žmogaus tragedijos patosas. Dorianui patikdavo klūpoti ant šaltų marmuro grindų ir žiūrėti į kunigą, kuris, apsvilkęs standžia gėlėta dalmatika, baltomis rankomis palengva atstumia tabernakulį dengiantį šydą arba kelia aukštyn brangakmeniais išpuoštą, žibinto formos monstranciją su baltutėlaičiu paplotėliu, kartais iš tikro atrodančiu lyg <I>panis caelestis</I>, angelų duona; arba kaip kunigas, apsitaisęs Kristaus kančių apdaru, perlaužia ostiją ir deda į taurę ir už nuodėmes mušasi į krūtinę. Savotiškai jį žavėjo rūkstantys smilkytuvai, kuriuos lyg didžiules auksines gėles siūbuoja susikaupe berniukai, apvilkti mezginiais ir purpuru. Išeidamas jis su nuostaba žvelgdavo į juodas klausyklas, o kartais ilgai sėdėdavo jų šešėlyje, klausydamasis, kaip pro nudilusius grotelius vyrai ir moterys šnibžda tikrąsias savo gyvenimo istorijas.

Bet jis niekada nepadarė klaidos ir savo intelektualinio augimo nesukaustė, formaliai išpažindamas kokį tikėjimą ar priimdamas kokią sistemą; namo, kuriame galima gyventi, nesumaišė su smukle, kuri tinka tik pernaktuoti vieną naktį ar prisiglausti kelias nakties valandas, kai nėra žvaigždžių ir kai mėnuo pasislėpęs. Vienu metu jį domino misticizmas, turįs nuostabią galią paprastus daiktus paversti nepaprastais, ir subtilusis antinomianizmas, kuris dažniausiai jį lydi; domėjosi kurį laiką ir materialistinėmis vokiečių darvinizmo doktrinomis ir, jausdamas keistą pasitenkinimą, ieškodavo žmonių minčių bei aistrų ištakų kokioje balzganėje smegenų ląstelėje ar baltame organizmo nerve, žavėdamasis teorija, įrodinėjančia absoliučią dvasios priklausomybę nuo tam tikrų fizinių sąlygų, liguistų ar sveikų, normalių ar pakenktų. Tačiau, kaip jau buvo minėta, jokia teorija apie gyvenimą Dorianui nebuvo svarbesnė už patį gyvenimą. Jis labai aiškiai suvokė, kokie bevaisiai visi intelektualiniai svarstymai, kai jie atskiriami nuo veiklos ir patirties. Jis žinojo, kad pojūčiai gali atskleisti ne mažiau dvasinių paslapčių kaip siela.

Todėl jis ėmė studijuoti kvėpalus, jų gamybos paslaptis; jis distiliuodavo sodraus kvapo aliejus ir degindavo aromatingus rytietiškus sakus. Jis suprato, kad nėra tokios dvasinės būsenos, kuri neturėtų atitiktens pojūčiuose, ir nusprendė atskleisti jų tikruosius ryšius, išaiškinti, kas glūdi smilkaluose, kad jie žmogui sukelia mistinę nuotaiką, kodėl ambra sužadina aistras, o žibutės primena mirusių meilę, kodėl muskusas sudrumsčia protą, o čampakas teršia vaizduotę, jis bandė sukurti kvėpalų psichologiją, nustatyti, kaip veikia saldžiai kvėpiančios šaknys, žiedadulkių pilnos gėlės, aromatingi balzamai, tamsūs ir kvapnus medis, nardas, kuris žmogų pykina, hovenija, kuri sumaišo protą, ir alijošius, kuris, kaip sako, išsklaido melancholiją.

Paskui jis pasinėrė vien į muziką ir ilgoje salėje grotuotais langais, aukso ir cinoberio lubomis ir alyvuogių spalvos lakuotomis sienomis jis ruošdavo keistus koncertus, kuriuose pašėlę čigonai mažomis citromis brązgindavo siautulingas melodijas arba geltonomis skraistėmis orūs tunisiečiai virpindavo įtemptas didžiulių liutnių stygas, tuo tarpu išsišiepę negrai monotoniškai mušdavo varinius būgnus, o liekni su tiurbanais indai, susirangę ant raudonų demblių pūsdavo ilgus nendrinčius ar varinius vamzdžius ir kerėdavo ar dėdavosi kerį didžiules kobras ir baisias raguotas gyvates. Tarpais, kai Šūberto grakštumas, gražus Šopeno liūdesys ir paties Bethoveno galingos harmonijos neveikė jo klausos, jį jaudindavo šaižūs barbariškos muzikos intervalai ir aštrūs disonansai. Iš visų pasaulio šalių jis surinko keisčiausių instrumentų, kokių tik galėjo rasti tiek išmirusių tautų kapuose, tiek tarp tų negausių laukinių genčių, kurios nebuvo susidūrusios su Vakarų civilizacija. Jis mėgdavo juos čiupinėti, bandyti. Jo kolekcijoje buvo Rio Negro indėnų paslaptینگasis džuruparis, į kurį moterims draudžiama pažvelgti ir kurį jaunuoliai gali pamatyti tik po pasninko ir plakimo rykštėmis, molinių ąsočių iš Peru, kurie klykia šaižiai lyg paukščiai, ir fleitų iš žmonių kaulų, tokių pat, kokias Alfonsas de Ovalas girdėjo Čilėje, ir žalių jaspų, randamų netoli Kuskoi ir žvangančių neapsakomai maloniai. Dorianio kolekcijoje buvo margintų arbūzų su akmenukais, kurie purtomai barškėdavo; buvo ilgas meksikietiškas klarinas, kuris skamba ne pučiant

orą, o traukiant; buvo ir čaižus Amazonės genčių turas, kuriuo duoda ženklą sargybiniai, kiaurą dieną tupintys aukštuose medžiuose, ir kurio balsas girdimas, kaip pasakojama, už devynių mylių; buvo ir teponactlis su dviem virpančiais mediniais liežuvėliais, mušamas lazdomis, išteptomis elastingais sakais, gaunamais iš augalų sulčių, panašiu į pieną; ir actekų varpeliai jotli, sukabinti kekėmis lyg vynuogės; ir milžiniškas cilindrinis būgnas, aptemptas didžiulių gyvačių odomis, panašus į tą, kurį matė Bernalas Diasas, kai drauge su Kortesu įžengė į meksikiečių šventovę, ir kurio gaudų garsą taip vaizdžiai aprašė. Šitie fantastiški instrumentai Dorianą žavėjo, jis jautė keistą malonumą, galvodamas, kad Menas, kaip ir Gamta, turi savų išgamų, šlykštaus pavidalo ir bjauraus balso daiktų. Tačiau ilgainiui jie jam įkyrėjo, ir jis vėl sėdėdavo savo ložėje operoje vienas arba su lordu Henriu ir su didžiausiu malonumu klausydavosi "Tanhoizerio", šio didžio kūrinio uvertiūroje įžvelgdamas savo sielos tragedijos išraišką.

Vėliau jis ėmė domėtis brangakmeniais ir į kaukių balių atėjo persirengęs Prancūzijos admiralu Anu de Žuajezu, o jo drabužius puošė penki šimtai šešiasdešimt perlų. Šis pomėgis jam nepraėjo daugelį metų, iš teisybės, išliko visą gyvenimą. Dažnai jis ištisą dieną praleisdavo rūšiuodamas ir dėliodamas į dėzeles savo brangakmenių kolekcijas. Jis turėjo alyvų žalumo chrizoberilą, kuris lempos šviesoje tapdavo raudonas, kimofaną su plonytėmis sidabro gyslelėmis, šviesiai žalią peridotą, rausvų kaip rožė ir gelsvų kaip vynas topazų, skaisčiai raudonų rubinų su virpančiomis keturkampėmis žvaigždėmis viduje, ugninių granatų, oranžinių ir violetinių špinelių, ametistų, marguojančių pakaitomis rubinų ir safyrų sluoksniais. Jis mėgo raudoną saulės akmens auksą ir perlinį mėnulio akmens baltumą, ir vaivorykščių atspindžius baltam kaip pienas opale. Iš Amsterdamo jis parsisiųsdino tris be galo didelius ir nepaprastai sodrios spalvos smaragdus, turėjo <I>de la vieille roche</I> turkį, kurio jam pavydėjo visi žinovai.

Jis rado ir nuostabių legendų apie brangakmenius. Alfonso knygoje <I>"Clericalis Disciplina"</I> buvo minima gyvatė tikro hiacinto akimis, o Aleksandro, Ematėjos užkariautojo, romantiškoje istorijoje pasakojama, kad Jordano slėnyje buvę rastos gyvatės, "kurioms ant nugarų augo tikrų smaragdų vainikai". Filostratas pasakoja, kad slibino smegenyse buvęs brangakmenis, ir, "parodžius auksines raides bei purpurinį drabužį", pabaisą buvę galima užmigdyti ir nudėti. Didžiojo chemiko Pjero de Bonifaco nuomone, deimantas žmogų daras nematoma, o Indijos agatas teikia jam iškalbingumo. Karneolas numaldas pyktį, hiacintas užmigdąs, ametistas išblaškąs vyno svaigulį. Granatas išvaikąs velnius, opalas atimąs iš mėnulio jo spalvą. Selenitas augąs ir mažėjęs drauge su mėnuliu, o melocijus, kuris padeda rasti vagis, tik pateptas ožiukų krauju ima veikti. Leonardas Kamilas matęs baltą akmenį, išimtą iš ką tik užmuštos rupūžės galvos, kuris gelbėjęs nuo nuodų. O bezoaras, rastas Arabijos elnio širdyje, gydęs nuo maro. Arabijos paukščių lizduose būdavę aspilatų, kurie, kaip rašė Demokritas, juos nešiojantį žmogų saugą nuo ugnies.

Ceilono karalius savo vainikavimo iškilmėse jojęs per miestą su dideliu rubinu rankoje. Jono Kunigo karališkųjų rūmų vartai buvę "padaryti iš karneolo ir juose įstatytas raguotosios gyvatės ragas, kad niekas negalėtų įnešti nuodų". Viršum frontono buvę du aukso obuoliai su dviem granatais viduje, kad dieną žibėtų auksas, o naktį - granatai. Keistame Lodžo romane "Amerikos Margarita" pasakojama, kad karalienės miegamajame buvę galima regėti "iš sidabro iškaltas visas skaisčiausias pasaulio moteris, žiūrinčias pro gražius chrizolitų, granatų ir žalių smaragdų veidrodžius". Markas Polas matęs Zipangu gyventojus dedant rožinius perlus mirusiems į burnas. Buvo legenda apie jūrų baidyklę, įsimylėjusią perlą, kuri naras pagrobęs ir atnešęs karaliui Perozui, baidyklė nužudžiusi vagį ir devynerius metus gedėjusi prarasto perlo. Kai hunai nusivilioję karalių į didelę duobę, kaip pasakoja Prokopijus, tas nusviedęs perlą ir niekas jo neberadęs, nors imperatorius Anastasijus ir siūlęs už jį penkis šimtus aukso gabalų. Malabaro karalius vienam venecijiečiui rodęs rožančių iš trijų šimtų keturių perlų - kiekvienam jo garbinamam dievui buvę skirta po perlą.

Kai Valentinus hercogas, Aleksandro VI sūnus, aplankė Prancūzijos karalių Liudviką XII, jo arklys, kaip rašo Brantomas, buvo apdengtas aukso plokštelėmis, o hercogo kepurę puošė dvi eilės rizbinų, kurie skleidė didžią šviesą. Anglijos karaliaus Karolio balnakilpės buvo apkabinėtos keturiais šimtais dvidešimt vienu deimantu. Ričardas II turėjęs apsiaustą, vertą trisdešimt tūkstančių markių perdėm nužertą raudonaisiais špineliais. Holas aprašė, kaip buvo apsvilkęs Henrikas VIII kai prieš

vainikavimą jojo į Tauerį: auksinio brokato švarkas, liemenė nusagstyta deimantais ir kitais brangakmeniais, o didžiulė perpetė - iš raudonųjų špinelių". Jokūbo I favoritės nešiojo smaragdų auskarus filigraninio aukso apsodais. Edvardas II Pjerui Gavestonui dovanojo raudono aukso šarvus, prismaigstytus hiacintų, apykaklę iš aukso rožių su turkiais ir šalmą, nusėtą perlais. Henrikas II nešiojo brangakmeniais puoštas pirštines ligi alkūnių ir turėjo kumštinę pirštinę sakalams su prisiūtais dvylika rubinų ir penkiasdešimt dviem dideliais perlais. Karolio Drąsiojo, paskutinio tos giminės Burgundijos hercogo, kepurė buvo apkabinėta kriaušės pavidalo perlais ir nusagstyta safyrais.

Koks nuostabus buvo gyvenimas kitados! Kokia prabangi ištaiga ir koks puošnumas! Net skaityti apie prašmatnų gyvenimą tų, kurie jau mirę, buvo be galo malonu.

Paskui Dorianas susižavėjo siuvinėtais daiktais ir gobelenais, kurie šiaurės Europos tautų vėsiuose būstuose atstojo freskas. Išnagrinėjęs šią sritį,- Dorianas pasižymėjo retu sugebėjimu absoliučiai išitraukti į tai, kas jam tuo momentu įdomu,- jis beveik nusiminė, pamatęs, kaip Laikas žudo visa, kas gražu ir nepaprasta. Jam pačiam vis dėlto pavyko tos lemties išvengti. Bėgo vasara po vasaros, daug kartų žydėjo ir vyto geltoni žonkiliai, daug sykių kartojosi siaubo naktų gėda, o jis buvo nepasikeitęs. Nė viena žiema nesudarkė jo veido, nepakando jo grožio, žydinčio kaip gėlė. Visiškai kitoks buvo daiktų likimas. Kur jie dingo? Kur dabar tas didžiulis krokų spalvos apdaras, vaizduojantis dievų kovą su gigantais, kurį tamsiaveidės merginos išaudė Atėnei pasidžiaugti? Kur tas didysis velarius, kurį Neronas buvo įsakęs užtiesti ant Koliziejaus Romoje, kur toji milžiniška purpurinė burė, kurioje buvo atvaizduotas žvaigždėtas dangus ir Apolonas su aukso vadelėmis rankose, važnyčiojantis baltais žirgais pakinkytą aukso karietą? Jis geidė pamatyti tas keistas Saulės žyniui išaustas staltieses, ant kurių būdavo išdėliojami puotos skanėstai ir kepsniai; karaliaus Chilperiko įkapių drobulę su trimis šimtais aukso bičių; fantastiškus drabužius, kėlusius Ponto vyskupui pasipiktinimą, papuoštus liūtais, panteromis, lokiais, miškais, uolomis ir medžiotojais, viskuo, ką pamatęs gamtoje gali nupiešti dailininkas; Karolio Urleaniečio apsiaustą, ant kurio rankovių buvęs išsiuvinėtas tekstas dainos, prasidedančios žodžiais: <I>"Madame, je suis tout joyeux"</I>, o natos buvusios išrašytos auksu, kiekviena keturkampė nata, kaip anuomet buvo žymima, buvo iš keturių perlų. Jis skaitė apie kambarį Reimso pilyje, įrengtą Burgundijus karalienei Joanai ir išdabintą "trylika šimtų ir dvidešimt viena auksu siuvinėta papūga, papuošta karaliaus herbais, ir penkiais šimtais šešiasdešimt viena peteliške, kurių sparnus taip pat puošė karalienės herbai".

Kotrynos Medičį gedulo guolis buvęs apmuštas juodu aksomu, nubarstytu pusmėnuliais ir saulėmis; jo užuolaidos buvusios Damasko šilko su lapų vainikais ir girliandomis aukso bei sidabro fone, o kraštai buvę išsiuvinėti perlais; kambario sienos buvę iš sidabro audeklo, eilėmis nukabinto karalienės herbais iš juodo aksomo. Liudviko XIV kambaryje buvusios auksu išsiuvinėtos penkiolikos pėdų aukštumo kariatidės. Lenkijos karaliaus Sobieskio paradinės lovos baldakimas buvęs iš auksinio Smirnos brokato, kuriame turkiais buvo išsiuvinėti Korano posakiai. Baldakimo ramsčiai buvę iš nuostabiai kalinėto paauksuoto sidabro, gausiai papuošto medalionais iš emalio ir brangakmenių. Baldakimas buvęs paimtas iš turkų stovyklos prie Vienos, po auksu žibančiu jo kupolu stovėjusi Mohamedo vėliava.

Ištisus metus Dorianas rinko pačius rečiausius audinių ir siuvinėtų daiktų pavyzdžius, kokius tik galėjo rasti; jis gavo puikių Delio muslinų, dailiai атаustų auksinėm palmetėm ir išsiuvinėtų švytinčiais vabalų sparneliais; gazinių Dakos audinių, kurie Rytuose dėl jų perregimumo vadinami "austu oru", "tekančiu vandeniu" ar "vakaro rasa"; keistai ornamentuotų audeklų iš Javos; nuostabių geltonų kiniškų draperijų; gavo knygų, įrištų rusvai geltonu atlasu ar šviesiai mėlynu šilku su <I>fleurs de lys</I>, paukščiais ir paveikslais; vengriško nėrimo šydų, Sicilijos brokatų, standaus ispaniško aksomo, gruzinų dirbinių su paauksuotomis monetomis, žalsvai auksinio atspalvio japoniškų foukousų su nuostabių plunksnų paukščiais.

Ypatingą potraukį jis jautė taip pat bažnytiniam drabužiams, kaip ir viskam, kas susiję su bažnyčios apeigomis. Ilgose kedro dėžėse, kurios buvo sustatytos pasieniais jo namo vakarinėje galerijoje, jis laikė sukrovęs daugybę retų ir gražių apdarų, būtinų Kristaus sužadėtinei, nes ji

privalo gerbtis purpuru, brangakmeniais ir plonyte drobe, kad paslėptų išblyškusį, išvargusį savo kūną, nualintą kančių, kurių ji pati trokšta, ir sužalotą skausmų, kuriais pati save kamuoja. Jis turėjo taip pat puošnią kapą iš tamsiai raudono šilko ir auksu atusto damasto, papuošto ornamentu iš auksinių granatų, gulinčių ant stilizuotų žiedų šešiais žiedlapiais, o iš abiejų pusių smulkiais perlais buvo išsiuvinėti ananasų motyvai. Apkraščiai buvo padalinti į skyrelius, vaizduojančius scenas iš Švenčiausios mergelės gyvenimo, o Švenčiausios mergelės vainikavimo scena buvo šilko siūlais išsiuvinėta ant gaubto. Tai buvo XV amžiaus italų darbas. Kita kapa buvo žalio aksomo, išsiuvinėto širdimis iš akanto lapų, iš kurių kilo balti žiedai ilgais kotais, o žiedai buvo išvarstyti sidabro siūlais ir spalvotais krištolo karoliukais. Saptis buvo papuošta serafimo galva, iškiliai siuvinėta aukso siūlais. Apkraščiai buvo išausti rombais iš raudonų ir auksinių šilko siūlų ir nusagstyti medalionais, vaizduojančiais šventuosius bei kankinius, tarp kurių buvo ir šventas Sebastijonas. Dorianas turėjo ir arnotų iš geltono kaip gintaras ir iš mėlyno šilko, iš auksinio brokato ir iš geltono šilkinio damasto ir auksinio audeklo, papuošto Kristaus kančių ir nukryžiuavimo vaizdais, išsiuvinėto liūtais, povais ir kitokiomis emblemomis; jis turėjo dalmatikų iš balto atlaso ir rausvo šilkinio damasto, išdabintų tulpėmis, delfiniais ir lelijomis; tualnių iš avietinio aksomo ir mėlynos drobės, daugybę korporalų, taurės uždangalų ir skraisčių su Kristaus atvaizdu. Mistinės apeigos, kurioms tie daiktai buvo skirti, kažkuo dirgino jam vaizduotę.

Šie lobiai ir visa, ką Dorianas buvo sukaupęs gražiuose savo namuose, padėdavo jam užsimiršti, pabėgti nors keliems mėnesiams nuo baimės, kuri tarpais atrodydavo nebepakeliama.

Negyvenamame užrakintame kambaryje, kur prabėgo beveik visa jo vaikystė, jis pats savo rankomis buvo pakabinęs ant sienos baisųjį portretą, kurio besikeičiantys bruožai rodė jam tikrąjį jo nuopuolį, o priešais portretą uždangos vietoje kabojo purpuro ir aukso marška. Ištisas savaites jis ten neįeidavo, užmiršdavo šlykštųjų atvaizdą, vėl atgaudavo širdies ramybę, nuostabų džiaugsmingumą, troškimą mėgautis pačia savo egzistencija. Paskui staiga kokią naktį jis išsėlindavo iš namų, eidavo į baisias landynes netoli Blu Geito laukų ir išbūdavo ten daugelį dienų, kol jį pagaliau iš ten išvydavo. Grįžęs sėdėdavo priešais paveikslą; kartais šlykštėdavosi ir portretu, ir savimi, o kartais didžiudavosi savo individualizmu, kuris nuodėmei suteikia beveik pusę jos žavesio, ir pilnas slapto pasitenkinimo šypsodavo sudarkytam savo antrininkui, nešančiam jo naštą. Po kelerių metų Dorianas jau nebepajėgdavo ilgesniam laikui išvažiuoti iš Anglijos ir atsisakė vilos Truvilyje, kuri priklausė jiedviem su lordu Henriu, taip pat ir balto namo, apsupto mūro siena Alžyro mieste, kur jie buvo praleidę ne vieną žiemą. Jis nebegalėjo atsiskirti nuo paveikslų, tapusio svarbia jo gyvenimo dalimi, be to, bijojo, kad, jam išvykus, kas nors neįsibrautų į kambarį, nepaisant tvirtų skersinių, kuriais jis buvo įsakęs apkalti duris.

Dorianas puikiai suvokė, kad jei kas ir įsibrautų, vis tiek nieko nesuprastų. Teisybė, portretas, nors šlykštus ir bjaurus, tebebuvo nepaprastai panašus į jį, bet ką jie galėtų susigaudyti? Jis išjuoktų kiekvieną, kuris pabandytų iš jo tyčiotis. Juk ne jis tapė portretą. Negi jam rūpi, kad atvaizdas toks atgrasus ir gėdingas. Net jei jis ir pasakytų, ar kas patikėtų?

Ir vis dėlto jis bijojo. Kartais didžiuliuose savo namuose Notingemšyre, linksmindamas elegantiškus savo luomo jaunus vyrus, su kuriais paprastai bičiuliaudavosi, ir stulbindamas visą grafystę įnoringa savo gyvenimo prabanga bei prašmatniu blizgesiu, jis netikėtai palikdavo svečius ir skubėdavo atgal į Londoną pažiūrėti, ar kas nepasikėsino į duris, ar tebėra paveikslas. O jeigu jį pavogtų? Vien nuo tos minties Dorianui iš siaubo stingdavo kraujas. Tada pasaulis tikrai sužinotų jo paslaptį. O gal žmonės ir dabar jį įtaria.

Nors didžiuliai žavėjosi Dorianu, bet buvo nemaža ir tokių, kurie juo nepasitikėjo. Jo vos neišmetė iš vieno Vest Endo klubo, kuriam dėl savo kilmės bei padėties tikrai turėjo teisę priklausyti; buvo pasakojama, kad sykį, kai draugas jį atsivedęs į "Čerčilio" rūkomąjį, Beriko hercogas ir dar vienas džentelmenas demonstratyviai pakilę ir išėję. Keistos istorijos ėmė sklisti apie jį, kai jis jau turėjo dvidešimt penkerius metus. Buvo šnekama, kad jį matę besipešančių su svetimšaliais jūreiviais landynėje Vaitčepelio pakraštyje, kad jis bendraujas su vagimis ir netikrų pinigų dirbėjais ir žinaš jų amato paslaptis. Visi kalbėjo apie keistus jo dingimus, o kai jis vėl pasirodydavo žmonėse, vyrai šnibždėdavosi pakampiais arba praeidavo pro jį su niekinančia šypsena, ar žiūrėdavo į jį šaltomis tiriančiomis akimis, tartum pasiryžę atskleisti jo paslaptį.

Į tokį atžarumą ir į bandymus jį paniekinti Dorianas nekreipdavo jokio dėmesio, ir daugeliui žmonių atviras linksmas jo būdas, žavus berniukiškas šypsnyis ir neapsakomai maloni nuostabi jo jaunystė, kuri, atrodė, niekada nepraeis, geriausiai paneigdavo visus šmeižtus, nes taip jie vadindavo kalbas, sklindančias apie Dorianą. Tačiau buvo pastebėta, kad artimiausi Dorianui draugai po kurio laiko ėmė jo vengti. Moterys, kurios beprotiškai jį mylėjo ir dėl jo buvo pasiryžusios iškęsti visuomenės pasmerkimą bei paminti nusistovėjusius papročius, blykšdavo iš gėdos ir siaubo, kai į kambarį įeidavo Dorianas.

Bet tos pašnibždomis pasakojamos skandalingos istorijos daugelio žmonių akyse Dorianui teikė tik dar daugiau keisto ir pavojingo patrauklumo. Jis buvo apdraustas didžiulio savo turto. Visuomenė, bent civilizuota visuomenė, nelinkusi tikėti tuo, kas kenkia turtingiems ir tuo pat metu įdomiems žmonėms. Ji instinktyviai jaučia, kad gražios manieros svarbiau už moralę, ir jos akyse gerą vardą turintis žmogus mažiau vertas už tą, kuris turi gerą virėją. Galų gale menka paguoda, jei sužinai, kad žmogus, tave vaišinęs prastais pietumis ir netikusiu vynu, gyvena nepriekaištingą gyvenimą. Kaip syki, svarstant šį klausimą, pasakė lordas Henris, net pačios didžiausios dorybės negali išpirkti pusiau atvėsusių pietų, ir nepasakysi, kad jis klystų. Nes aukštosios visuomenės dėsniai yra ar bent turėtų būti panašūs į meno dėsnius. Forma čia būtina. Joje turėtų būti apeigų iškilmingumo, o kartu ir jų nerealumo, ir romantinės pjesės nenuoširdumas turėtų joje sietis su sąmoju ir grožiu, kurie tokioms pjesėms teikia patrauklumo. Nejau nenuoširdumas toks baisus daiktas? Juk tai tik metodas, padedantis suteikti asmeniui daugiapusiškumą.

Taip bent samprotavo Dorianas Grėjus. Jį stebindavo lėkšta psichologija tą, kurie žmogaus "ego" suvokia kaip kažką paprastą, pastovų, patikimą, vienalytį savo esme. Dorianui žmogus - būtybė su miriadais gyvenimų ir miriadais pojūčių, sudėtingas daugiaformis padaras, turįs savyje keistą minčių ir aistrų palikimą, net jo kūną ženklina kraupios mirusių protėvių ligos. Dorianas mėgo vaikštinėti po nykią šaltą paveikslų galeriją savo viloje ir apžiūrinėti portretus tų, kurių kraujas tekėjo jo gyslose. Štai Filipas Herbertas, Frensis Osborna aprašytas "Karalienės Elžbietos ir karaliaus Jokūbo viešpatavimo laikų memuaruose" kaip žmogus, kurį "karaliaus dvaras lepino už gražų veidą, neilgai jam tarnavusį". Ar kartais ne jaunojo Herberto gyvenimą Dorianas dabar gyvena? Gal koks keistas nuodingas pradas ėjo iš kūno į kūną, kol pasiekė jį? Gal miglotas to žuvusio grožio nujautimas paskatino jį Bezilio Holvordo dirbtuvėje taip netikėtai, beveik be jokios priežasties ištarti beprotiškus žodžius, visiškai pakeitusius jo gyvenimą? Antai auksu siuvinėta raudona liemene, brangakmeniais nusagstytu apsiaustu, auksu apvedžiota klostine apykakle ir rankogaliais stovi seras Entonis Šerardas, o jam prie kojų guli sidabriniai su juosvu atspalviu šarvai. Ką Dorianas paveldėjo iš šito žmogaus? Gal iš Džovanos Neapolietės meilužio gavo nuodėmių ir gėdos palikimą? O gal Dorianui darbai - svajonės, kurių velionis nedrįso paversti tikrove? Štai iš nublukusios drobės šypsosi ledi Elizabeta Deveru su perregimu gobtuvu, perlą korsažu rausvomis įkirptomis rankovėmis. Dešinėje rankoje gėlė, o kairiaja liečia emalinę baltų ir raudonų rožių apykaklę. Greta ant stalo guli mandolina ir obuolys. Maži smailiosiai batukai padabinti didelėmis žaliomis rozetėmis. Dorianas žinojo jos gyvenimą ir keistas istorijas, pasakojamas apie jos meilužius. Ar kas nors ir iš jos temperamento jam atiteko? Rodėsi, kad tos pailgos akys sunkiais vokais smalsiai žvelgia į jį. O ką jis gavo iš Džordžo Vilobio pudruotais plaukais ir fantastiškomis muselėmis ant veido? Koks piktas jis atrodo! Rūškanas, pajuodęs, paniekos iškreiptos goslios lūpos. Dailūs nėrinių rankogaliai dengia liesas geltonas rankas, pernelyg gausiai apmaustytas žiedais. Jis buvo aštuoniolikto amžiaus dabita, o jaunystėje lordo Ferarso draugas. O ką gavo iš antrojo lordo Beknemo, kuris buvo Princo regento bičiulis didžiausio jo siautėjimo dienomis ir vienas iš slaptų jo vedybų su ponia Fitsherbert liudininku? Koks jis atrodo išdidus ir gražus su savo kaštoninėm garbanom ir įžūlia poza! Kokias jo aistras paveldėjo Dorianas? Amžininkai laikė jį negarbingu žmogumi. Jis vadovaudavo orgijoms Karton Hauze. Ant krūtinės jam spindėjo Keliaraiščio ordinas. Greta kaboją jo žmonos, juodai apsirengusios, išblyškusios plonalūpės moters, portretas. Ir jos kraujas tekėjo Dorianui gyslomis. Kaip keista! O čia jo motina drėgnomis vynu suvilgytomis lūpomis ir ledi Hamilton veidu - jis žinojo, ką iš jos paveldėjo. Iš jos gavo grožį ir aistrą kitų grožiui. Apsivilkusi laisvu bakchantės apdaru, jinai juokėsi jam iš portreto. Vynuogių lapai puošė

plaukus. Purpuras liejosi iš taurės, kurią ji laikė. Kūno spalva portrete buvo nublukusi, bet akys vis dar stebino gilumu ir atspalvio gražumu. Jos tarytum sekė Dorianą, kur tik jis ėjo.

Žmogus turi protėvių ne tik giminėje, bet ir literatūroje, ir galbūt čia daugelis jį savo tipu bei temperamentu jam artimesni, o jų įtaka sąmoningai suvokiama. Kartais Dorianui Grėjui atrodydavo, kad visa žmonijos istorija - jo paties gyvenimo metraštis, ne to gyvenimo, kurį jis iš tikrųjų gyveno tam tikromis sąlygomis, bet to, kurį sukūrė jo vaizduotė, kuris egzistavo jo mintyse ir aistrose. Jis jautėsi pažįstas visus tuos keistus, baisius žmones, kurie praėjo pro pasaulio sceną ir nuodėmei suteikė tiek žavumo, o blogiui rafinuotumo. Jam atrodė, kad tam tikra prasme jų gyvenimas buvo ir jo paties.

Ir herojus tos nuostabios knygos, kuri taip paveikė Dorianą, patyrė panašų fantazijos žaismą. Septintame skyriuje jis pasakoja, kaip, būdamas Tiberijumi, sėdėjęs Kapryje, sode, vainikuotas laurais, kurie jį saugoję nuo žaibo, ir skaitęs gėdingas Elefantidės knygas, aplinkui jį vaikštinėję nykštukai ir povai, o fleitistas erzinęs smilkytoją; būdamas Kaligula, jis puotavęs arklidėse su žalmarškiniais žokėjais ir vakarieniavęs iš dramblio kaulo ėdžių drauge su žirgu brangakmeniais papuoštom kamanom; būdamas Domicianu, jis vaikštinėjęs koridoriumi, apstatytu marmuriniais veidrodžiais, ir įkritusiom akim žvalgęsis, ar kur neatsispindi durklas, kuriam lemta užbaigti jo dienas; jį kankinęs nuobodulys, bausisius <I>taedium vitae</I>, apimantis tuos, kuriems gyvenimas nieko nešykšti; sėdėdamas cirke, jis pro skaidrį smaragdą stebėjęs kruvinas skerdynes, o paskui perlais ir purpuru papuoštais neštuvais mulai sidabrinėm pasagom nešę jį Granatų gatve į Aukso rūmus ir jis girdėjęs, kaip minia šaukusi, kad jis - cezaris Neronas; buvo jis ir Elagabalas, kuris, nusidažęs veidą, verpęs drauge su moterimis ir įsakęs iš Kartaginos atgabenti mėnulį, kad mistinėje santuokoje jį sujungtą su saule.

Daug sykių Dorianas skaitė šį fantastišką skyrių ir du sekančius, kur lyg keistuose gobelenuose ar tobuluose emalio dirbiniuose buvo vaizduojami baisūs ir gražūs veidai tų, kuriuos Yda, Kraujas ir Nuobodulys pavertė baidyklėmis ar bepročiais; ten buvo Filipas, Milano hercogas, kuris nužudė savo žmoną ir nudažė jai lūpas raudonais nuodais, kad jos meilužis įsiurbtų mirtį, myluodamas jos lavoną; Pjetras Barbis, venecijietis, žinomas kaip popiežius Paulius II, kuris, tuštybės pagautas, norėjo užsidėti vardą Formozus ir kurio tiara, kainavusi du šimtus tūkstančių florinų, buvo pirкта baisaus nusikaltimo kaina; Džanas Marija Viskontis, kuris šunimis pjudydavo gyvus žmones ir kurio nužudytą kūną rožėmis nuklojo jį mylėjusi paleistuvė; Bordžija ant balto žirgo su šalimais jojančia Brolžudyste ir apsiaustu, išteptu Peroto krauju; Pjetras Rarijus, jaunasis Florencijos arkivyskupas, kardinolas, Siksto IV sūnus ir favoritas, kurio grožiui galėjo prilygti tik jo ištvirkimas, kuris priimdavo Leonorą Aragonietę balto ir raudono šilko paviljone, išpuoštame nimfomis ir kentaurais, ir kuris auksu apdarė berniuką, kad tas per puotą jam patarnautų kaip Ganimedas ar Hilas; Ezelinas, kuriam tik mirties reginys išblaškydavo melancholiją ir kuris turėjo silpnybę kraujui, kaip kiti turi silpnybę raudonam vynui,- velnio sūnus, kaip buvo sakoma, apgavęs tėvą, lošdamas kauliukais iš savo sielos; Džambatistas Čibas, kuris šaipydamasis pasivadino Inocentu ir kuriam į sustingusias venas žydas gydytojas supylė trijų jaunuolių kraują; Sidžizmondas Malatesta, Izotos meilužis ir Riminio valdovas, kurio atvaizdas buvo sudegintas Romoje kaip Dievo ir žmonių priešo ir kuris staltiesėle pasmaugė Poliseną ir davė Džinevrai d'Esle nuodų smaragdo taurėje, o norėdamas pagerbti gėdingą aistrą, pastatė krikščionims melstis pagonių šventyklą; Karolis VI, kuris taip neišpasakytai mylėjo savo brolienę, jog kažkoks raupsuotasis jam išpranašavęs pamišimą, o protui aptemus, jį būsią galima nuraminti tik saraceniškomis kortomis su Meilės, Mirties ir Beprotybės atvaizdais; Grifonetas Baljonis puošnia striuke, brangakmeniais išdabinta berete, garbanomis lyg akanto lapais; jis nužudė Astorą drauge su jo nuotaka ir Simonetą kartu su pažu; jo grožis buvęs toks nepaprastas, kad tuo metu, kai jis merdėjo geltonoje aikštėje Perudžoje, net tie, kurie jo nekentė, negalėjo tverti neverkę, o Atlanta, kadaise jį prakeikusi, dabar laimino.

Kažkoks bausis patrauklumas slypėjo juose. Nakčia Dorianas juos sapnuodavo, o dieną jie drumsdavo jam vaizduotę. Renesansas žinojo keistų būdų nuodyti - nuodydavo šalmu ar liepsnojančiu deglu, siuvinėta pirštine ar brangakmeniais nusėta vėduokle, paausutu kvepiančiu

rutulėliu ar gintaro vėriniu. Dorianą Grėjų užnuodijo knyga. Būdavo akimirku, kai jis į blogį žiūrėdavo kaip į priemonę, padedančią įgyvendinti jo grožio koncepciją.

XII SKYRIUS

Tai atsitiko lapkričio devintą, jo trisdešimt aštuntosios gimimo dienos išvakarėse, kaip jis vėliau dažnai prisimindavo.

Vakare apie vienuoliktą valandą jis grįžo namo iš lordo Henrio, kur buvo kviestas pietų, įsisupęs į šiltus kailinius, nes naktis buvo šalta ir ūkanota. Grosvenoro aikštės ir Saut Odli gatvės kampe pro rūką labai skubėdamas praėjo žmogus, pasistatęs pilko apsiausto apykaklę. Rankoje jis nešėsi kelionmaišį. Dorianas jį pažino. Tai buvo Bezilis Holvordas. Keistas baimės jausmas, kurio Dorianas nemokėjo paaiškinti, pagavo jį. Jis neišsidavė pažinęs ir skubiai nuėjo toliau savo namų link.

Bet Holvordas jį pamatė. Dorianas išgirdo, kaip iš pradžių jis sustojo, o paskui ėmė skubiai eiti įkandin. Po kelių akimirku jo ranka jau lietė Doriano alkūnę.

- Dorianai! Kaip man pavyko! Nuo devynių laukiau jūsų bibliotekoje. Galų gale man pagailo jūsų tarno ir liepiau mane išleisti ir pačiam eiti gulti. Vidurnakčio traukiniu išvažiuoju į Paryžių ir prieš išvykdamas būtinai norėjau jus pamatyti. Kai ėjot pro šalį, pažinau jus, veikia, jūsų kailinius. Bet nebuvau visai tikras. Negi manęs nepažinot?

- Tokiam rūke, mielas Bezili? Net Grosvenoro aikštės nebeatpažįstu. Rodos, mano namai kažkur čia, bet užtikrinti negalėčiau. Gaila, kad jūs išvykstat, nes labai seniai jūsų nemačiau. Tikriausiai greit grįšit?

- Ne. Šešis mėnesius nebūsiu Anglijoje. Ketinu Paryžiuje išsinuomoti dirbtuvę ir ten užsidaryti tol, kol baigsiu didelį paveikslą, kurį esu sumanęs. Tačiau ne apie save norėjau pakalbėti. Štai mes prie jūsų durų. Leiskit valandėlę užsukti. Turiu jums ką pasakyti.

- Mielai. Bet ar nepavėluosit į traukinį? - paklausė abejingai Dorianas, užlipęs laiptais ir atrakinęs duris.

Pro rūką prasiskverbusioje žibinto šviesoje Holvordas žvilgterėjo į savo laikrodį.

- Turiu marias laiko,- atsakė jis. - Traukinys išeis penkiolika po dvylikos, o dabar tik vienuolika. Teisybę pasakius, kai susitikom, ėjau į klubą jūsų ieškoti. Matot, dėl bagažo gaišti man neteks, nes sunkiuosius daiktus jau išsiunčiau. Visa, ką vežuosi, sukrauta į šį kelionmaišį, ir aš be vargo per dvidešimt minučių nueisiu ligi Viktorijos stoties.

Dorianas pažvelgė į jį ir nusišypsojo.

- Kaip įdomiai keliauja žymus dailininkas! Gledstono kelionmaišis ir apsiaustas! Prašau vidun, nes rūko prieis į namus. Tik žiūrėkit, nekalbėkit nieko rimta. Šiais laikais nieko rimta nebėra. Bent neturėtų būti.

Holvordas, eidamas į vidų, papurtė galvą ir nusekė įkandin Doriano į biblioteką. Ten, dideliame atvirame židinyje, skaisčiai liepsnojo malkos. Lempos buvo uždegtos, o ant stalelio, papuošto įvairių atspalvių medienos mozaika, stovėjo atidengta olandiška sidabrinė gėrimų dėžė su keliais gazuoto vandens sifonais ir didelėm krištolo taurėm.

- Matot, Dorianai, jūsų tarnas pasirūpino, kad man būtų jauku. Davė man viską, ko norėjau, net ir jūsų aukščiausios rūšies cigarečių. Tikrai vaišingas žmogus. Man jis daug labiau patinka už tą prancūzą, kuris anksčiau buvo. Beje, kur jis dingio?

Dorianas patraukė pečiais.

- Rodos, vedė ledi Redli kambarinę ir įkurdino ją Paryžiuje kaip anglę siuvėją. Teko girdėti, ten dabar užėjusi angromanija. Gana kvailai elgiasi tie prancūzai, ar ne? Bet, žinot, jis buvo visai neblogas tarnas. Niekada jo nemėgau, tačiau skųstis negalėjau. Dažnai esi linkęs įsivaizduoti absurdiškus dalykus. Jis iš tikrųjų buvo man labai ištikimas, ir atrodė, kad išvažiuodamas nuoširdžiai liūdėjo. Gal dar gersit brendžio su gazuotu vandeniu? O gal reinvynio su selteriu? Aš visada geriu reinvynį su selteriu. Tikriausiai jo yra gretimam kambary.

- Ačiū, nieko daugiau nebenoriu,- atsakė dailininkas, nusiimdamas kepurę ir apsiaustą ir mesdamas ant kelionmaišio, kurį buvo pastatęs kampe. - O dabar, mielas bičiuli, noriu su jumis rimtai pasišnekėti. Nesiraukykit. Nuo to man dar sunkiau.

- O apie ką šnekėsime? - sušuko Dorianas irzliai, kaip buvo pratęs, ir klestelėjo ant sofos. - Tikiuosi, ne apie mane. Šį vakarą aš pats sau nusibodau. Verčiau kalbėkim apie ką nors kitą.

- Kaip tik apie jus,- atsakė Holvordas savo rimtu žemu balsu.- Privalau jums tai pasakyti. Tik pusvalandį jus sugaišinsiu.

Dorianas atsiduso ir užsidegė cigaretę.

- Pusvalandį! - sumurmėjo jis.

- Ne tiek daug jūsų prašau, Dorianai, ir vien jūsų labui. Man regis, jums derėtų žinoti, jog Londone apie jus sklinda siaubingos šnekos.

- Nieko nenoriu girdėti. Mėgstu paskalas apie svetimus žmones, bet paskalos apie mane patį man nerūpi. Jos neturi patrauklaus šviežumo.

- Turi rūpėti, Dorianai. Kiekvienam džentelmeni rūpi jo geras vardas. Negi norit, kad kiti jus laikytų niekšu ir žemu žmogumi? Be abejonės, jūs turit padėti visuomenėje, turit turto ir visa kita. Bet padėtis ir turtas dar ne viskas. Žinokit, tais gandais aš nė trupučio netikiu. Bent į jus žiūrėdamas negaliu patikėti. Nuodėmė įsirežia žmogui į veidą. Jos nepaslėpsi. Žmonės kartais kalba apie slaptas ydas. Nėra slaptų ydų. Jei koks nelaimingas žmogus turi ydą, ji išryškėja lūpų linijose, uždribusiuose akių vokuose, net rankų formoje. Vienas žmogus - nenoriu minėti jo pavardės, bet jūs jį pažįstat,- pernai atėjo pas mane, prašydamas, kad nutapyčiau jo portretą. Anksčiau niekada nebuvau jo matęs, tuo metu dar nieko nebuvau apie jį girdėjęs, nors paskui nemaža išgirdau. Jis siūlė didžiulius pinigus, bet aš atsisakiau. Kažkodėl jo pirštų forma sukėlė man pasibjaurėjimą. Dabar žinau, jog nesuklydau jį įtardamas. Jo gyvenimas baisus. Bet jūs, Dorianai, tokio tyro, skaistaus, nekalto veido, jūsų jaunystė tokia nuostabi, nesuteršta,- negaliu patikėti niekuo, kas kalbama apie jus. Bet aš matau jus labai retai, dabar niekuomet nebeužsukat į mano dirbtuvę, ir, kai būdamas toli nuo jūsų girdžiu visas tas šlykštybes, kurias žmonės šnibžda apie jus, nebežinau, ką besakyti. Kodėl, Dorianai, toks žmogus, kaip Beriko hercogas, klube išeina iš salės, vos tik jūs įeinat? Kodėl daugelis džentelmenų Londone nenori lankytis jūsų namuose ir kviestis jus? Jūs buvot lordo Steivlio draugas. Sutikau jį pietaudamas pereitą savaitę. Besišnekant atsitiktinai buvo paminėta jūsų pavardė ryšium su miniatiūromis, kurias jūs paskolinot parodai Dadlio galerijoje. Steivlis paniekinančiai šyptelėjo ir pasakė, kad jūs gal ir turit nepaprastą meninį skonį, bet esat žmogus, kurio nederėtų pažinti nė vienai skaisčiai mergaitei ir su kuriuo nė vienai dorai moteriškai nederėtų sėdėti vienam kambary. Priminiau jam, jog esu jūsų draugas, ir paklausiau, ką visa tai reiškia. Jis man pasakė. Pasakė visiems girdint. Buvo klaiku! Kodėl jūsų draugystė tokia pražūtinga jauniems vyrams? Nelaimingas vaikas iš gvardijos nusižudė. O jūs buvot geras jo draugas. Seras Henris Eštonas, suteršęs savo vardą, turėjo palikti Angliją. Juk judu buvot neperskiriami. O kokio baisaus galo susilaukė Adrianas Singltonas? Kokia lordo Kento vienintelio sūnaus ateitis? Buvau sutikęs jo tėvą vakar Sent Džeimso gatvėj. Kaip jis dabar gyvena? Koks džentelmenas su juo bendraus?

- Liaukitės, Bezili. Kalbat tą, ko visai nežinot,- pasakė Dorianas, kramtydamas lūpą, o jo balse skambėjo begalinė panieka. - Klausiat, kodėl Berikas išeina iš salės, vos tik man įėjus. Todėl, kad aš viską žinau apie jį, o ne jis apie mane. Ar gali būti švari jo reputacija, jei šitoks kraujas teka jo gyslomis? Klausiat apie Henri Eštoną ir jaunąjį Pertą. Negi aš vieną mokiau ydų, o kitą ištvirkauti? Jei tas kvailys Kento sūnus atsivedė žmoną iš gatvės, kuo aš čia dėtas? Jei Adrianas Singltonas sąskaitoje pasirašo draugo pavarde, negi aš jį saugau? Žinau, kaip Anglijoje žmonės plepa. Vidurinės klasės prie sočių pietų stalo skelbia savo moralinius prietarus ir šnibždasi apie tai, ką vadina aukštųjų klasių pasileidimu, mėgindami dėtis ar net dėdamiesi priklausą aukštajai visuomenei ir turį artimų ryšių su tais, kuriuos šmeižia. Šioje šalyje žmogui užtenka būti kilmingam ir protingam, kad visų prastuolių liežuviai imtų jį plakti. O kaip gyvena tie, kurie dedasi esą dori? Mielas mano bičiuli, pamiršot, kad šalis, kurioje mes gyvenam, yra veidmainių šalis.

- Dorianai,- sušuko Holvordas,- ne apie tai kalbam. Žinau, kad Anglija pakankamai ydinga, žinau, kad anglų visuomenė sugedusi. Bet kaip tik dėl to noriu, kad būtumėt taurus. O jūs toks nesat. Apie

žmogų galima spręsti pagal tai, kokią įtaką jis turi savo draugams. Jūsų draugai, atrodo, prarado bet kokią garbės, gerumo, tyrumo jausmą. Jūs užkrėtėt juos beprotišku malonumų troškimu. Jie nugrimzdo į patį dugną. Jūs juos įstūmėt. Taip, įstūmėt ir dar galit šypsotis taip, kaip dabar šypsotės. Ir dar baisiau. Žinau, kad judu su Henriu neperskiriama draugai. Jau vien dėl tos priežasties jums nederėjo leisti, kad jo sesers pavardė virstų nešlovės sinonimu.

- Bezili, atsargiau. Per daug sau leidžiat.

- Aš privalau kalbėti, o jūs privalot išklaudyti. Ir išklausysit. Kai susipažinot su ledi Gvendolina, nė menkiausia dėmelė nebuvo jos sutepusi. O dabar ar beatsirastų Londone bent viena dora moteris, kuri sutiktų su ja pasivažinėti Parke? Juk net jos vaikams draudžiama su ja gyventi. Sklinda dar ir kitokios istorijos - kaip auštant žmonės matė jus išeinant iš tų gėdingų namų, kaip persirengęs sėlinot į šlykščiausias Londono landynes. Ar čia teisybė? Ar gali būti teisybė? Kai pirmą sykį išgirdau, juokiais. Girdžiu ir dabar, ir šurpas mane nukrato. O jūsų vila užmiestyje? Kaip ten jūs leidžiat dienas? Dorianai, jūs nežinot, kas apie jus šnekama. Nesakau, kad nenoriu jūsų mokyti. Prisimenu, kaip sykį Haris kalbėjo, jog kiekvienas žmogus, ėmęs pamokslauti, taip sako iš pradžių, bet paskui tą savo žodį sulaužo. Aš noriu jus mokyti. Noriu, jog gyventumėt taip, kad žmonės jus gerbtų. Noriu, kad turėtumėt gerą vardą, nesuterštą reputaciją. Noriu, kad nutrauktumėt ryšius su tais baisiais žmonėmis, su kuriais bendraujat. Netrukčiokit pečiais. Nebūkit toks abejingas. Jūsų įtaka kitiems nepaprasta. Tebūna ji gera, o ne bloga. Sako, kad jūs sugadinat kiekvieną, su kuo tik suartėjat, ir kad, sykį ikėlęs koją į kieno nors namus, užtraukiat jiems gėdą. Nežinau, ar tai teisybė. Iš kur galiu žinoti? Bet taip apie jus šneka žmonės. Tuo, ką girdžiu, atrodo, abejoti negalima. Lordas Glosteris buvo vienas geriausių mano draugų Oksforde. Jis rodė man laišką, kurį buvo parašiusi jo žmona, kai vieniša merdėjo savo viloje Mentonoje. Jūsų vardas buvo įpainiotas į pačią baisiausią išpažintį, kokią man yra tekę skaityti. Pasakiau jam, kad čia absurdas, kad aš puikiai jus pažįstu ir jūs nieko panašaus padaryti negalėjot. Pažįstu? Ar aš jus pažįstu? Prieš atsakydamas turėčiau pamatyti jūsų sielą.

- Pamatyti mano sielą! - sumurmėjo Dorianas, pašokdamas nuo sofos; iš baimės jis išblyško kaip drobė.

- Taip, - rimtai atsakė Holvordas su giliu sielvartu balse. - Pamatyti jūsų sielą. Bet tik Dievas tą gali. Pilnas kartelio pašaipus juokas išsiveržė iš jaunesniojo vyro lūpų.

- Šį vakarą pamatysit ir jūs! - sušuko jis, griebdamas nuo stalo lempą. - Eime. Tai jūsų rankų darbas. Ko jums nepažiūrėti? Paskui galėsit visiems pasakoti, jei tik norėsit. Niekas nepatikės. O jei patikės, dėl to dar labiau manim žavėsis. Mūsų amžių aš geriau už jus pažįstu, nors jūs ir sugebat nuobodžiai apie jį papostringauti. Sakau gi, eime. Gana priplepėjot apie sugedimą. Dabar pažvelgsit jam tiesiai į akis.

Kiekvienas jo žodis buvo sklidas beprotiško išdidumo. Jis su vaikišku įžūlumu treptelėjo koją į grindis. Šurpus džiaugsmas pagavo jį, pagalvojus, kad dar kažkas žinos jo paslaptį ir kad žmogus, kuris nutapė portretą, visos jo gėdos šaltinį, ligi mirties kaip sunki našta slėgs šlykštus prisiminimas to, ką buvo padaręs.

- Taip, - tęsė Dorianas, eidamas artyn ir įdėmiai žvelgdamas į rimtas Holvordo akis. - Parodysiu savo sielą. Išvysit tai, ką, jūsų supratimu, vienas Dievas tegali matyti.

Holvordas atšoko atbulas.

- Dorianai, tai šventvagystė! - sušuko jis. - Nevalia taip kalbėti. Jūsų žodžiai baisūs ir beprasmingi.

- Jūs taip manot? - vėl nusijuokė Dorianas.

- Aš žinau. Visa, ką pasakiau šį vakarą, pasakiau jūsų labui. Žinot, kad visada buvau ištikimas jūsų draugas.

- Manęs nelieskit. Sakykit viską, ką dar turit pasakyti!

Dailininko veidas skausmingai trūktelėjo. Valandėlę jis tylėjo, apimtas neapsakomo gailėsčio. Galų gale kokią teisę jis turi brautis į Dorianą Grėjaus gyvenimą? Jei Dorianas padarė bent dešimtą dalį to, kas apie jį pasakojama, kiek jis turėjo iškentėti! Paskui Holvordas atsitiesė, priėjo prie židinio ir ilgai žiūrėjo į degančias pliauskas, į pilkus kaip šarma pelenus ir virpančius liepsnos liežuvius.

- Aš laikiu, Bezili, - paragino jaunas vyras aiškiu griežtu balsu.

Holvordas atsigrėžė.

- Štai ką turiu pasakyti,- sušuko jis. - Atremkit tuos baisius kaltinimus. Jei pasakysit, kad čia perdėm neteisybė, patikėsiu. Paneikit juos, Dorianai, paneikit! Negi nematot, kaip aš kankinuos? Dieve mano! Nesakykit man, kad jūs blogas, sugedęs, ištvirkęs žmogus.

Dorianas Grėjus nusišypsojo. Panieka iškreipė jam lūpas.

- Eime į viršų, Bezili,- ramiai tarė jis. - Aš kas dieną rašau dienoraštį ir niekada jo neišnešu iš to kambario, kuriame rašau. Parodysiu, jei eisit drauge.

- Eisiu, Dorianai, jei jūs norit. Į traukinį jau pavėlavau. Tiek to. Išvažiuosiu rytoj. Tik neliepkit man nieko skaityti šiąnakt. Aš tenoriu aiškaus atsakymo į savo klausimą.

- Gausit jį viršuje. Čia jo negaliu duoti. Ilgai skaityti neteks.

XIII SKYRIUS

Jis išėjo iš kambario ir ėmė lipti į viršų, o Bezilis Holvordas nusekė pavymui. Ėjo jie tyliai - žmonės instinktyviai taip visad vaikšto nakčia. Nuo lempos krito fantastiški šešėliai ant sienos ir laiptų.

Kažkur vėjo gūsis subarškino langus.

Užlipęs į viršų, Dorianas padėjo lempą ant grindų, išsiėmė raktą, įkišo į spyną ir pasuko.

- Bezili, ar būtinai norit žinoti? - tyliai paklausė jis.

- Taip.

- Puiku,- atsakė šypsodamas Dorianas. Paskui šiurkštokai pridūrė: - Jūs vienintelis žmogus pasaulyje, turintis teisę viską apie mane sužinoti. Jūs daugiau susijęs su mano gyvenimu, negu manot,- ir, paėmęs lempą, atidarė duris ir įėjo į vidų.

Pūstelėjo šalto oro srovė, ir akimirka lempos liepsna plyksterėjo niūria oranžine šviesa. Dorianas krūptelėjo.

- Uždarykit duris,- sušnibždėjo jis, statydamas lempą ant stalo.

Holvordas suglumęs dairėsi aplinkui. Atrodė, kad kambaryje jau daugelį metų niekas negyveno. Išblukęs flamandiškas gobelenas, uždengtas paveikslas, senovinė itališka skrynia ir apytuštė knygų spinta - tarytum ir viskas, neminint stalo ir kėdės. Kol Dorianas degė žvakigalį, padėtą ant židinio lentynėlės, Holvordas spėjo pamatyti, kad viskas čia apdulkėję, kilimas skylėtas. Už panelių sukrebždėjo pelė. Ore tvyrojo drėgnas pelėsių kvapas.

- Tad jūs, Bezili, manot, kad tik Dievas tegali matyti sielą? Atitraukit uždangą ir pamatysit jūs.

Balsas, ištaręs šiuos žodžius, buvo šaltas ir žiaurus.

- Dorianai, jūs arba proto netekot, arba vaidinat! - sumurmėjo Holvordas, raukdamas kaktą.

- Nenorit? Tada pats turėsiu atitraukti,- pasakė jaunesnysis vyras ir, nuplėšęs uždangą nuo skersinio, sviedė ją žemėn.

Siaubo šūksnis išsiveržė iš dailininko lūpų, kai jis prietemoje pamatė šlykštų veidą, vypsantį, jam iš drobės. Kažkas jo išraiškoje kėlė dailininkui šleikštulį bei pasibjaurėjimą. O viešpatie! Jam prieš akis buvo Doriano Grėjaus veidas. Šiaip ar taip, klaikus bjaurumas dar nebuvo galutinai sužalojęs nepaprasto jo grožio. Praretėjusiuose plaukuose dar buvo kiek aukso, o juslingose lūpose - raudonio. Užburkusios akys dar turėjo gražaus mėlynumo, dar žymėjo dailiai iškirptų šnervių ir lankstaus kaklo taurios linijos. Taip, čia Dorianas. Bet kas jį nutapė? Bezilis matė, kad tapyta jo, ir rėmai tikrai buvo jo paties suprojektuoti. Jam pasidarė baisu. Griebęs uždegtą žvakę, pakėlė ją prie paveikslo. Kairiajame kampe buvo jo parašas, išvedžiotas aukštomis skaisčiai raudonomis raidėmis. Tai buvo kažkokia pikta parodija, gėdinga, niekšiška satyra. Jis niekada to paveikslo netapė. Ir vis dėlto čia buvo jo darbas. Jis tą suprato ir akies mirksniu pajuto, kaip kraujas tarsis sustingo gyslose. Jo paveikslas! Ką tai reiškė? Kodėl jis pasikeitė? Holvordas atsigrėžė ir pažiūrėjo į Dorianą Grėjų klejojančio žmogaus akimis. Lūpos trūkčiojo, sukepęs liežuvis nebegalėjo apsiversti. Jis brūkštelėjo ranka sau per kaktą. Ji buvo sudrėkusi nuo lipnaus prakaito.

O Dorianas stovėjo atsirėmęs į židinį ir žiūrėjo į jį su keista išraiška, kuri žmonių veiduose atsiranda spektaklyje, kai jie susidomėję stebi įžymaus aktoriaus vaidybą. Nei tikro sielvarto, nei tikro džiaugsmo jo veide nebuvo. Tiktai žiūrovo smalsumas, gal triumfo kibirkštėlės akyse. Jis išsiėmė gėlę iš švarko atlapo ir uostė ar bent dėjosi ją uostas.

- Ką tai reiškia? - pagaliau sušuko Holvordas.
Balsas jam pačiam pasirodė šaižus ir keistas.

- Prieš daugelį metų, kai dar buvau berniukas,- tarė Dorianas Grėjus, sugniaužęs gėlę saujoje,- mudu susitikom, jūs mane lepinot, mokėt puikautis savo grožiu. Vieną dieną supažindinot su savo draugu, kuris man išaiškino jaunystės stebuklą, tuo tarpu jūs baigėt tapyti portretą, kuris man atskleidė grožio stebuklą. Beprotybės akimirka,- net ir dabar negaliu pasakyti, ar aš to gailiuosi, ar ne,- pareiškiau norą, o gal tai buvo malda...

- Prisimenu! O, kaip puikiai prisimenu! Ne! Tai neįmanoma. Kambarys drėgnas. Į drobę įsimetė pelėsiai. Dažuose, kuriuos vartojau, buvo kažkokių bjaurių nuodų. Sakau jums, to negali būti.

- Ak, ko negali būti? - tyliai tarė jaunasis vyras ir, priėjęs prie lango, atrėmė kaktą į aprasojusi stiklą.

- Sakėt, kad jį sunaikinot.

- Aš klydau. Jis mane sunaikino.

- Netikiu, kad čia mano paveikslas.

- Neįmanoma? - karčiai tarė Dorianas.

- Mano idealas, kaip jūs jį vadinat...

- Kaip jūs vadinot.

- Nieko pikta, nieko gėdinga ten nebuvo. Jūs man buvot toks idealas, kokio aš niekada nebesutiksiu. O čia satyro veidas.

- Čia mano sielos veidas.

- Viešpatie! Ką aš dievinau! Jis turi velnio akis!

- Kiekviename iš mūsų, Bezili, glūdi dangus ir pragaras! - sušuko Dorianas, su begaline neviltimi mostelėjęs ranka.

Holvordas vėl atsigrėžė į portretą ir ėmė į jį žiūrėti.

- Dieve mano, jeigu čia teisybė,- sušuko jis,- ir jei čia tas, kuo jūs pavertėt savo gyvenimą, tada jūs blogesnis, negu mano tie, kurie jus šmeižia!

Jis pakėlė žvakę prie drobės ir vėl ėmė apžiūrinėti. Paviršius atrodė nemaž nepakitęs, toks, koks buvo baigus tapyti. Matyt, gedimas ir toji klaikuma ėjo iš vidaus. Portretą palengva ėdė kažkokio vidinio stimulo varomi nuodėmės raupsai. Net šlapiname griovyje pūvantis lavonas nebūtų baisiau atrodęs.

Holvordo ranka sudrebėjo, žvakė iškrito iš žvakidės ir spragsėdama liko gulėti ant grindų. Jis užmynė ją ir užgesino. Tada krito į išklerusį krėslą, kuris stovėjo šalia stalo, ir užsidengė veidą delnais.

- Dieve brangus, Dorianai, kokia pamoka! Kokia baisi pamoka!

Atsakymo nebuvo, bet jis girdėjo, kaip prie lango rauda Dorianas.

- Melskitės, Dorianai, melskitės,- sušnibždėjo dailininkas. - Kaip ten mus mokė melstis vaikystėje? "Neleisk mūsų sugundyti. Atleisk mums mūsų kaltes. Gelbėk mus nuo pikto". Kartokime abu. Mūsų išdidumo malda buvo išklaudyta. Ir mūsų atgailos malda bus išklaudyta. Aš per daug jums žavėjau ir esu nubaustas. Jūs per daug savimi žavėjotės. Mudu abu nubausti.

Dorianas Grėjus palengva atsisuko ir pro ašaras pažvelgė į jį.

- Per vėlu, Bezili,- pralemeno jis.

- Niekada, Dorianai, ne vėlu. Klaupkim ir pamėginkim, gal prisiminsim maldą. Rodos, yra kažkur tokios eilutės: "Nors tavo nuodėmės būtų raudonos kaip kraujas, aš padarysiu jas baltas kaip sniegas"?

- Tie žodžiai man dabar bereikšmiai.

- Tylėkit. Taip nekalbėkit. Pakankamai blogybių pridarėt per savo gyvenimą. Dieve mano, neįmanoma, kaip tas prakeiktas padaras tyčiojasi iš mūsų?

Dorianas Grėjus žvilgterėjo į paveikslą, ir staiga jį pagavo nesuvaldoma neapykanta Beziliui Holvordui, tarytum ją būtų įkvėpęs atvaizdas drobėje ar iššieptos lūpos pakuždėjusios į ausį. Laukinis persekiojamo žvėries siutas užvirė jo širdyje, ir dabar jis neapkentė už stalo sėdinčio žmogaus taip, kaip dar nieko nebuvo neapkentęs. Jis karštligiškai apsižvalgė aplinkui. Ant dažytos skrynios priešais jį kažkas blizgėjo. Jo akys nukrypo tenlink. Jis pamatė, kas ten. Tai buvo peilis, jo

atsineštas prieš keletą dienų virvės galui nupjauti ir užmirštas pasiimti. Jis palengva nuslinko pro Holvordą ligi peilio. Atsidūręs Holvordui už nugaros, griebė peilį ir atsisuko. Holvordas sukrutėjo kėdėje, lyg norėdamas stotis. Dorianas puolė prie jo ir smogė peiliu į kraujagyslę už ausies, paskui prilenkė Bezilio galvą prie stalo ir ėmė badyti.

Pasigirdo prislopintas vaitojimas, paskui baisus krauju springstančio žmogaus gargimas. Tris kartus rankos mėšlungiškai kilsterėjo aukštyn, juokingai mosuodamos stingstančiom plaštakom. Jis dūrė dar porą sykių, tačiau Bezilis jau nebekrutėjo. Kažkas ėmė lašėti ant grindų. Akimirką Dorianas dar palaukė, tebespausdamas galvą žemyn. Paskui bloškė peilį ant stalo ir įsiklausė.

Aplinkui nė garso, tik lašt lašt lašnojo kraujas ant nuzulinto kilimo. Dorianas atidarė duris ir išėjo į laiptų aikštelę. Namuose tvyrojo gili tylą. Visi miegojo. Kelias akimirkas jis stovėjo persilenkęs per baliustradą ir žiūrėjo į tamsos sklidiną juodą gelmę. Paskui ištraukė raktą, grįžo į kambarį ir užsirakino iš vidaus.

Negyvelis tebesėdėjo kėdėje, užsikniaubęs ant stalo, susikūprinęs, o jo rankos atrodė nepaprastai ilgos. Jei ne dantytas raudonas plyšys sprande ir juodas klampus klanas ant stalo, kuris tolydžio plėtėsi, būtų galėjęs sakyti, kad žmogus miega.

Kaip greitai viskas įvyko! Dorianas pasijuto keistai ramus ir, priėjęs prie balkono durų, atidarė jas ir išėjo. Vėjas jau buvo išsklaidęs rūką, ir dangus atrodė nelyginant milžiniško povo uodega, nubarstyta miriadais aukso akių. Jis pažvelgė žemyn ir pamatė policininką, vaikštinėjantį po savo apylinkę ir ilgą žibinto spinduliu švysčiojantį į tylių namų duris. Ties gatvės kampu blykstelėjo raudona pravažiuojančio kebo šviesa ir vėl dingo. Kažkokia moteriškė plazdančia skraiste svirduliuodama ėjo palei tvorą. Kartkartėmis ji sustodavo ir pažvelgdavo atgal. Paskui uždainavo kimiu balsu. Prie jos priėjo policininkas ir kažką pasakė. Jinai kvatodama nusvirdino tolyn. Per aikštę nuskriejo žvarbus vėjo gūsis. Dujinėse lemposse liepsna suvirpėjo ir pamėlo; belapiai medžiai lingavo juodas geležines šakas. Šiurpas nukratė Dorianą, ir jis grįžo atgal į vidų ir uždarė balkoną. Priėjęs prie durų, pasuko raktą ir atidarė jas. Į nužudytąjį net nežvilgterėjo. Jautė, kad svarbiausia nesigilinti į tai, kas įvyko. Draugas, nutapęs jam lemtingąjį portretą, kuris buvo visų nelaimių priežastis, pasitraukė iš gyvenimo. Štai ir viskas.

Paskui prisiminė lempą. Tai buvo savotiškas maurų dirbinyš iš matinio sidabro su juodinto plieno arabeskomis, nusagstytas nešlifuotiems turkiais. Tarnas pasiges jos ir ims klausinėti. Akimirką Dorianas dvejojo, paskui apsisuko ir paėmė lempą nuo stalo. Jis negalėjo nepamatyti negyvelio. Koks jis tylus! Kokios klaikiai baltos jo ilgos rankos! Tarytum baisi vaško statula.

Užrakinęs duris, Dorianas nutykino žemyn. Mediniai laiptai girgždėjo, lyg vaitodami iš skausmo. Kelis kartus jis stabtelėjo ir palaukė. Ne, visur tylu. Tai tik jo žingsnių aidas.

Atėjęs į biblioteką, kampe pamatė kelionmaišį ir apsiaustą. Reikėjo juos kur nors įkišti. Jis atrakino slaptą spintą sienoje, kur laikydavo keistuosius savo apdarus, ir įgrūdo juos ten. Vėliau be jokio vargo galės sudeginti. Paskui išsitraukė laikrodį. Buvo be dvidešimt dvi.

Atsisėdo ir ėmė galvoti. Kasmet, beveik kas mėnesį, Anglijoje kariami žmonės už tai, ką padarė jis. Atmosferoje tvyrojo žudymo aistra. Kažkokia raudona žvaigždė per daug priartėjo prie žemės... Bet kas įrodys jo kaltę? Bezilis Holvordas išėjo iš jo namų apie vienuoliktą. Niekas nematė jo grįžtant. Didžiuma tarnų buvo Selbi Rojalyje. Jo tarnas miegojo... Paryžius! Taip. Bezilis išvyko į Paryžių pusiaunakčio traukiniu, kaip ir buvo ketinęs. Jis buvo keistai uždaras žmogus, todėl kokie nors įtarimai kils tik po daugelio mėnesių. Po daugelio mėnesių! Ligi to laiko bus galima viską sunaikinti.

Staiga jam šovė į galvą viena mintis. Jis apsilvilkė kailinius, užsidėjo skrybėlę ir išėjo į prieškambarį. Ten pastovėjo, klausydamasis, kaip šaligatviu sunkiais žingsniais palengva vaikštineja policininkas, ir žiūrėdamas, kaip blykčioja lange jo žibinto atspindžiai. Laukė, užgniaužęs kvapą.

Po kelių akimirku atitraukė skląstį ir išsmuko į lauką, tylutėliai paskui save uždarydamas duris.

Tada ėmė skambinti. Po kokių penkių minučių atėjo tarnas, pusiau apsirengęs, užsimiegojęs.

- Atleisk, kad pažadinau, Frensi,- tarė įeidamas Dorianas,- bet aš raktą pamiršau. Kelinta valanda?

- Dešimt po dviejų, pone,- atsakė vyriškis, žiūrėdamas į laikrodį ir mirksėdamas.

- Dešimt po dviejų? Kaip vėlu! Pažadink mane ryt devintą. Turiu darbo.

- Gerai, pone.
- Ar buvo ši vakarą kas užėjęs?
- Ponas Holvordas. Išsėdėjo čia ligi vienuoliktos, paskui išėjo, skubėjo į traukinį.
- Kaip gaila, kad jo nesutikau. Ar laiško nepaliko?
- Ne, pone. Sakė parašysias iš Paryžiaus, jei nerasiąs jūsų klube.
- Na gerai, Frensi. Neužmiršk rytoj mane pažadinti devintą.
- Neužmiršiu, pone.

Tarnas nušlepsėjo koridoriumi.

Dorianas Grėjus numetė skrybėlę ir kailinius ant stalo ir įėjo į biblioteką. Kokį ketvirtį valandos užsigalvojęs vaikštinėjo po kambarį, kramtydamas lūpas. Paskui paėmė nuo vienos lentynos "Mėlynąją knygą" ir ėmė vartyti. "Alenas Kempbelas, Hertfordo gatvė 152, Meireras". Taip, šio žmogaus jam ir reikėjo.

XIV SKYRIUS

Kitą rytą, devintą valandą, atėjo tarnas su šokolado puodeliu ant padėklo ir atidarė langines.

Dorianas saldžiai miegojo, atsigulęs ant dešinio šono, vieną ranką pasikišęs po skruostu. Atrodė lyg berniukas, pavargęs nuo žaidimų ar pamokų.

Tarnui teko du sykius pajudinti Dorianą už peties, kol šis pagaliau atsibudo, o kai atmerkė akis, nežymus šypsnyš nuslydo jo lūpomis, tarsi būtų sapnavęs malonų sapną. Tačiau jis nieko nesapnavo. Nei džiaugsmo, nei kančių vaizdai netrikdė jam nakties. Bet jaunystė ir be priežasties šypso. Tai vienas didžiausių jos žavumų.

Dorianas apsvirtė, pasirėmė alkūne ir ėmė gurkšnoti šokoladą. Švelnios lapkričio saulės spinduliai sruvo į kambarį. Dangus buvo giedras, ore tvyrojo jauki šiluma. Tarytum gegužio rytą.

Palengva praeitos nakties įvykiai begarsiais kruvinais žingsniais atšliaužė į jo sąmonę ir ten atgijo klaikiai ryškūs. Jis krūptelėjo, prisiminęs visa, ką buvo iškentęs, ir akimirka jį vėl apėmė ta keista neapykanta Beziliui Holvordui, kuri privertė nužudyti dailininką, kai šis sėdėjo kėdėje; ir Dorianas iš baisaus pykčio tarytum suledėjo. Negyvelis tebesėdi ten, o jau šviečia saulė. Kaip baisu! Toks šiurpus reginys skirtas nakties tamsai, o ne dienai.

Dorianas jautė, kad susirgs arba jam protas pasimaišys, jei galvos apie tai, ką pergyveno. Yra nuodėmių, kurias maloniau prisiminti, negu daryti, keistų pergalių, kurios greičiau patenkina puikybę, negu pasotina aistras, ir protui suteikia didesnę džiaugsmą už tą, kuri davė ar galėjo duoti pojūčiams. Bet čia buvo kas kita. Tai, kas įvyko, reikėjo išstumti iš sąmonės, apsvaiginti narkotikais, užsmaugti, kad tavęs neužsmaugtų.

Kai išmušė pusę dešimtos, Dorianas brūkstelėjo ranka sau per kaktą, paskui skubiai atsikėlė.

Rengėsi rūpestingiau negu visada, ypač kruopščiai rinkosi kaklaraištį ir smeigtuką, o žiedus keitė net kelis sykius. Ilgokai gaišo ir prie pusryčių - ragavo įvairius patiekalus, tarėsi su tarnu dėl naujų livrėjų, kurias ketino užsakyti Selbio tarnams, peržiūrėjo laiškus. Kai kuriuos laiškus skaitydamas šypsojo. Trys buvo nuobodūs. Vieną perskaitė kelis sykius, o paskui suplėšė kiek sudirgusiu veidu.

Baisi ta moterų atmintis, teisingai kartą pasakė lordas Henris.

Išgėręs puoduką juodos kavos, iš lėto nusišluostė servetėle lūpas, mostelėjo tarnui palaukti ir, nuėjęs prie stalo, parašė du laiškus. Vieną įsikišo kišenėn, antrąjį padavė tarnui.

- Nunešk jį, Frensi, į Hertfordo gatvę 152, o jeigu ponas Kempbelas išvykęs, sužinok adresą.

Likęs vienas, tučtuojau užsidegė cigaretę ir ėmė piešti ant popieriaus lapo iš pradžių gėles, architektūrinius fragmentus, o paskui žmonių veidus. Staiga jis pastebėjo, kad visi jo nupiešti veidai be galo panašūs į Bezilį Holvordą. Susiraukė, atsikėlė ir, nuėjęs prie knygų spintos, išėmė pirmą pakliuvusį tomelį. Buvo pasiryžęs negalvoti apie tai, kas įvyko, kol tai bus įmanoma.

Išsitiesęs sofoje, pažiūrėjo į titulinį knygos puslapį. Tai buvo Gotjė <I>"Emaux et Camées"</I> Šarpantjė leidinys japoniškame popieriuje su Žakmaro ofortais. Citrinį žalumo odos viršeliuose buvo išspausdintas raštas - auksinis tinklelis ir taškuoti granatai. Knyga buvo Adrianos Singleton dovana. Verčiant puslapius, žvilgsnis užkliuvo už eilėraščio apie Lasenero ranką, šaltą geltoną

ranką, <I>du supplice encore mal lavée</I>, apžėlusią rausvais pūkeliais ir su <I>doigts de faune</I>. Jis žvilgtėrėjo į savo baltus plonus ir ilgus pirštus ir nejučia krūptelėjo; paskui vertė toliau, kol užėjo nuostabiuosius posmus apie Veneciją:

<I>

Sur une gamme chromatique,
Le sein de perles ruisselant,
La Vénus de l'Adriatique
Sort de l'eau son corps rose et blanc.

Les d'ames, sur l'azur des ondes
Suivant la phrase au pur contour,
S'enflent comme des gorges rondes
Que soulève un soupir d'amour.

L'esquif aborde et me dépose,
Jetant son amarre au pilier,
Devant une facade rose,
Sur le marbre d'un escalier.

</I>

Kokios nepaprastos eilės! Skaitydamas jis įsivaizdavo, lyg su juoda gondola sidabro priekiu ir plevenančiom užuolaidom plauktų žaliomis vandenų gatvėmis per rausvai balzganą perlamutrinį miestą. Pačios eilės jam atrodė nelyginant tos tiesios turkio žydrumo linijos, kurios lydi laivą, plaukiantį į Lidą. Staigūs spalvų blyksterėjimai eilėraštyje jam priminė paukščius opalo ir vaivorykštės spalvų kaklais, kurie plasnoja aplink aukštą korėtą Kampanilą ar pilni iškilnaus grakštumo vaikštinėja po niūrias apdulėjusias arkadas. Atsilošęs, primerkęs akis, jis tolydžio kartojo:

<I>

Devant une facade rose,
Sur le marbre d'un escalier.

</I>

Visa Venecija buvo tose dviejose eilutėse. Jis prisiminė rudenį, kurį buvo ten praleidęs, ir nuostabią meilę, kuri pastūmėjo jį į beprotiškas, žavias kvailystes. Visur yra romantikos. Bet Venecija, kaip ir Oksfordas, tebeturėjo foną romantikai, o tikrai romantikai fonas - svarbiausia ar beveik svarbiausia. Kurį laiką drauge su juo gyveno Bezilis ir dėl Tintoreto buvo tiesiog galvą pametęs. Vargšas Bezilis! Kaip baisu šitaip numirti.

Dorianas atsiduso, vėl paėmė knygą ir pamėgino užsimiršti. Jis skaitė apie kregždes, nardančias po mažą kavinę Smirnoje, kur chadžijai susisėdę varsto savo gintarinius rožančius, o tiurbanoti pirkliai rūko ilgas su kutais pypkes ir rimtai tarpusavyje šnekučiuojasi; skaitė apie obeliską iš <I>Place de la Concorde</I>, kuris verkia granito ašaromis savo vienišoje besaulėje ištremtyje ir trokšta sugrįžti prie karšto, lotosais apaugusio Nilo, kur sfinksai, rožiaspalviai ibiai, balti grifai paaukuotais nagais, kur po žalią garuojantį dumblą ropoja krokodilai berilo akutėm; paskui Dorianas ėmė mąstyti apie eilėrašį, kuris, imdamas savo melodiją iš nubučiuoto marmuro, kalba apie keistą statulą, Gotjė lyginamą su kontralto balsu, tą <I>monstre charmant</I>, gulinčią Luvre porfyro salėje. Bet netrukus knyga iškrito jam iš rankų. Jis ėmė nerimauti, ir baisus išgąstis pagavo jį. Kas bus, jei Alenas Kempbelas išvykęs iš Anglijos? Prabėgs daug dienų, kol jis grįš. O jei jis atsisakys ateiti. Kas tada? Kiekviena akimirka buvo be galo svarbi.

Kadaise, prieš penkerius metus, juodu buvo labai geri draugai, beveik neperskiriami. Paskui jų draugystė staiga nutrūko. Kai jie dabar susitikdavo žmonėse, šypsodavosi tik Dorianas Grėjus, Alenas Kempbelas - niekada.

Tai buvo be galo protingas jaunas vyras, nors vaizduojamojo meno tikrai įvertinti nemokėjo, o jei šį tą nutuokė apie poeziją, tai tik Doriano Grėjaus dėka. Mokslas buvo svarbiausia jo proto aistra. Kembridže jis nemaža laiko praleisdavo laboratorijoje ir puikiai išlaikė specialų egzaminą, kad gautų gamtos mokslų diplomą su pagyrimu. Jis ir dabar tebesidomėjo chemija, turėjo nuosavą laboratoriją, kurioje kiauras dienas sėdėdavo užsidaręs dideliam motinos apmaudui,- mat motina troško, kad jis patektų į parlamentą, o apie chemiją labai miglotai tenusimanė, chemikas ir vaistininkas jai buvo tas pats. Be to, jis buvo puikus muzikantas ir griežė smuiku bei skambino fortepijonu geriau už daugelį mėgėjų. Iš teisybės, muzika visų pirma ir suartino juodu su Dorianu, muzika ir ta nenusakoma traukos jėga, kuri sklido iš Doriano ir kurią jis galėdavo naudoti, kai panorėdavo, o dažnai ir nesąmoningai ja paveikdavo kitus. Jie susitiko vieną vakarą pas ledi Berkšijer, kai skambino Rubiņšteinas, o vėliau juodu dažnai buvo galima matyti drauge operoje ir visur, kur tik skambėdavo gera muzika. Pusantrų metų truko jų draugystė. Kempbelą amžinai galėjai rasti arba Selbi Rojalyje, arba Grosvenoro aikštėje. Jam, kaip ir daugeliui, Dorianas Grėjus buvo įkūnijimas visko, kas gyvenime gražu ir žavu. Niekas niekada nesužinojo, ar buvo kada tarp jų koks vaidas. Tik staiga žmonės pastebėjo, kad jie susitikę beveik nebesikalba ir kad Kempbelas visada anksti išeina iš bet kokio pobūvio, jei ten yra Dorianas Grėjus. Be to, Alenas pasikeitė - kartais jį apimdavo keista melancholija, ir rodėsi, kad muzikos jis nebepakenčia, o paprašytas skambinti atsisakydavo, teisingavosi esąs įsigilinęs į mokslą ir jam nebelieką laiko muzikai. Tai buvo teisybė. Kiekvieną dieną jis vis labiau domėjosi biologija, ir vieną ar du sykiu jo pavardė buvo paminėta mokslinėse apžvalgose ryšium su kai kuriais įdomiais eksperimentais.

Šio žmogaus dabar laukė Dorianas Grėjus. Kas sekundę jis žvilgčiojo į laikrodį. Sulig kiekviena minute vis labiau jaudinosi. Galų gale pakilo ir ėmė žingsniuoti po kambarį tartum koks gražus žvėris narve. Vaikščiojo dideliais begarsiais žingsniais. Jo rankos buvo keistai šaltos.

Laukimas tapo nebepakeliamas. Jam rodėsi, kad laikas slenka švininėm kojom, o jį patį klaikūs vėjai stumte stumia prie aštriabriaunio juodos bedugnės ar prarajos krašto. Kas ten laukia, jis žinojo, netgi matė ir, drebulio purtomas, sudrėkusiais delnais spaudė degančius vokus, lyg norėdamas iš smegenų išplėšti regėjimo galią ir akių obuolius įstumti gilyn į akiduobes. Veltui. Smegenys buvo gavusios peno ir jį gromuliavo, o baimės sudarkyta vaizduotė rangėsi ir raitėsi lyg skausmo apimtas gyvas padaras, šoko kaip bjauri marionetė scenoje ir šaipėsi pro besikeičiančias kaukes. Paskui laikas netikėtai sustojo. Taip, tas aklas, lėtai alsuojantis laikas visai nebešliaužė; laikui sustojus, staiga vikriai į priekį iššoko baisios mintys, išvilko iš kapo šlykščią ateitį ir parodė Dorianui. Jis žiūrėjo į ją, išplėtęs akis. Iš siaubo jis suakmenėjo.

Galiausiai atsidarė durys, ir įėjo tarnas. Dorianas pažvelgė į jį sustingusiu žvilgsniu.

- Ponas Kempbelas, pone,- pasakė tarnas.

Iš sukepusių Doriano lūpų išsiveržė atodūsis, skruostai vėl paraudo.

- Kviesk jį tučtuojau, Frensi.

Dorianas atsitokėjo. Baimė dingo.

Tarnas nusilenkė ir išėjo. Po kelių minučių įėjo Alenas Kempbelas, labai rimtas ir išblyškęs; juodi kaip anglis plaukai ir tamsūs antakiai dar labiau ryškino veido blyškumą.

- Ačiū, Alenai, kad atėjai.

- Buvau žadėjęs į šiuos namus kojos nebekelti, Grėjau. Bet tu rašei, kad tai gyvenimo ar mirties klausimas.

Jo balsas buvo griežtas ir šaltas. Kalbėjo jis lėtai, sverdamas žodžius. Skvarbus tiriantis žvilgsnis, nukreiptas į Dorianą, buvo pilnas paniekos. Rankas laikė susikišęs į karakulinių kailinių kišenes ir tarsi nematė Doriano ištiestos rankos.

- Taip, tai gyvenimo ar mirties klausimas, Alenai, ir liečia jis ne vieną asmenį. Sėskis.

Kempbelas atsisėdo už stalo, o Dorianas - priešais jį. Vyrų žvilgsniai susitiko. Doriano akys buvo pilnos bekraščio gailėsčio. Jis žinojo, kaip baisu tai, ką ketino daryti.

Po akimirką trukusios įtemptos tylos jis palinko prie stalo ir prašneko labai ramiai, tačiau sekdamas, kaip kiekvienas žodis veikia pakviestąjį.

- Alenai, šių namų viršuje, užrakintame kambaryje, į kurį, išskyrus mane, niekas negali pakliūti, prie stalo sėdi negyvėlis. Jau dešimt valandų praėjo nuo jo mirties. Nejudėk ir nežiūrėk taip į mane. Kas tas žmogus, kodėl jis mirė, kaip mirė, tau nerūpi. Tik štai ką teks tau padaryti...

- Nutilk, Grėjau. Nebenoriu nieko girdėti. Nerūpi man, ar tai, tu pasakei, teisybė ar ne. Griežtai atsisakau veltis į tavo reikalus. Pasilaikyk baisesias savo paslaptis. Manęs jos nebedomina.

- Turės sudominti. Bent ši tikrai turės sudominti. Man be galo tavęs, Alenai, gaila. Bet vienas negaliu išsiversti. Tik tu gali mane išgelbėti. Esu priverstas tave įtraukti į šį reikalą. Kitos išeities nėra. Alenai, tu mokslininkas. Išmanai chemiją ir panašius dalykus. Esi daręs bandymų. Tau tereikia sunaikinti tą lavoną viršuje, sunaikinti taip, kad neliktų jokio pėdsako. Niekas nematė šio žmogaus įeinant į mano namus. Netgi manoma, kad jis šiuo metu Paryžiuje. Daugelį mėnesių niekas jo nepasiges. O kai pasiges, čia neturi būti jokių žymių. Alenai, tu privalai jį ir viską, kas jam priklausė, paversti saujele pelenu, kuriuos aš galėčiau išbarstyti ore.

- Dorianai, tu proto netekai!

- A, aš laukiau, kad pavadintum mane Dorianu.

- Netekai proto, sakau tau, netekai proto, jeigu manai, kad bent pirštą pajudinsiu tau pagelbėti, netekai proto, jei atlieki man šią klaikią išpažintį. Kad ir kas ten būtų, aš nenoriu kištis. Manai, kad dėl tavęs rizikuosiu savo reputacija? Kas man rūpi, į kokias velniavas tu įsivėlei?

- Tai buvo savižudybė, Alenai.

- Džiaugiuosi. Bet kas jį pastūmėjo? Tikriausiai tu.

- Vis dar nesutinki man padėti?

- Žinoma. Nenoriu veltis į tuos dalykus. Kas man rūpi, kokia gėda tavęs laukia. Tu šito nusipelnei. Nesigailėčiau matydamas tave išgėdintą, viešai išgėdintą. Kaip drįsti prašyti mane, būtent mane, painiotis į šitą klaikią istoriją? Maniau, kad tu geriau pažįsti žmones. Nors tavo draugas lordas Henris Votonas daug ko tave išmokė, bet psichologiją, matyt, pamiršo. Niekas manęs neprivers nė piršto pajudinti, kad tau pagelbėčiau. Ne į tą žmogų kreipiesi. Kreipkis į savo draugus. Ne į mane.

- Alenai, tai žmogžudystė. Aš jį nužudžiau. Nežinai, kiek aš dėl jo iškentėjau. Šis žmogus daugiau už vargšą Henriį formavo ar griovė mano gyvenimą. Gal jis to ir nenorėjo, bet taip susiklostė.

- Žmogžudystė! Dieve brangus, Dorianai, štai kur tu nusiritai! Neįduosiu tavęs. Kas man darbo. Beje, ir be mano įsikišimo tave tikrai suims. Nusikaltėlis visada padaro kokią kvailystę. Bet aš nenoriu įsipainioti.

- Vis dėlto teks. Palauk, palauk valandėlę, paklausk. Tik paklausk, Alenai. Nieko kita neprašau, tik atlikti dar vieną mokslinį bandymą. Tu vaikštai į ligonines, į lavonines, ir tai, ką ten darai, nejudina tavęs. Jei kokiame šlykščiaame prozektoriuje ar dvokiančioje laboratorijoje rastum šį žmogų, gulintį ant skarda apkalto stalo su raudonais grioveliais kraujui nutekėti, pažiūrėtum į jį tik kaip į puikų objektą. Nė plaukelis tau nesuvirpėtų. Tau nė nedingtelėtų, kad darai ką nors negera. Anaipol, jaustumėis dirbęs žmonijos labai ar praturtinęs mokslo žinias, patenkinęs proto smalsumą ar dar ką. Ir aš teprašau, kad padarytum tai, ką ne sykį esi jau daręs. Iš tikrųjų, sunaikinti lavoną turėtų būti daug mažiau baisu, negu daryti tai, ką tu pratęs daryti. Prisimink, tai vienintelis mano kaltės įrodymas. Jei jis bus surastas, aš žuvęs, o jis tikrai bus surastas, jei tu man nepadėsi.

- Tau padėti neturiu jokio noro. Tą tu užmiršti. Aš visiškai abejingas visai tai istorijai. Man ji nėra nerūpi.

- Alenai, meldžiu tave. Pagalvok apie mano būklę. Prieš tau ateinant, aš vos nenualpau iš siaubo. Gal ir tu kada pažinsi siaubą. Ne! Apie tai negalvok. Pažvelk į viską grynai moksliniu požiūriu. Tu nesiteirauji, iš kur tie numirėliai, su kuriais atlieki bandymus. Nesiteirauk ir dabar. Ir taip jau per daug pasakiau. Bet meldžiu tą padaryti. Kadaisė, Alenai, mudu buvom draugai.

- Nekalbėk apie tuos laikus, Dorianai. Jie pražuvo.

- Kartais mirusieji dar uždelsia. Žmogus viršuje niekur neišeis. Sėdi už stalo, palenkęs galvą ir ištiesęs rankas. Alenai, Alenai! Jei tu nepagelbėsi, aš žuvęs. Jie pakars mane, Alenai. Negi nesupranti? Jie pakars mane už tai, ką padariau.

- Baikim šią sceną. Griežtai atsisakau kištis į šį reikalą. Proto netekai, jei dar mane prašai.
- Atsisakai?
- Taip.
- Maldauju, Alenai.
- Nėra prasmės.

Vėl tas pats gailėstis sužibo Dorianą Grėjaus akyse. Tada jis ištiesė ranką, paėmė popieriaus lapą ir kažką užrašė. Perskaitė du kartus rūpestingai sulankstė ir nustūmė skersai stalo. Paskui atsistojo ir nuėjo prie lango.

Kempbelas nustebeęs pažvelgė į jį, paskui paėmė lapelį ir išskleidė. Beskaitant jo veidas išblyško kaip drobė, ir jis atvirto kėdėje. Jam pasidarė klaikiai koku. Jautė, kad kažkokioj tuščioj ertmėj pašėlusiai daužosi širdis.

Po dviejų ar trijų baisios tylos minučių Dorianas apsigrėžė, priėjo artyn ir, atsistojęs jam už nugaros, uždėjo ranką ant peties.

- Man labai tavęs gaila, Alenai,- sumurmėjo jis,- bet kitos išeities man nepalikai. Esu jau parašęs laišką. Štai jis. Matai adresą? Jei man nepadėsi, turėsiu jį išsiųsti. Jei nepadėsi, išsiųsiu. Žinai, kokios bus pasekmės. Bet tu man padėsi. Dabar nebegali atsisakyti. Norėjau tave nuo šito išvaduoti. Turi pripažinti. Buvai neperkalbamas, šiurkštus, užgaulus. Elgeisi su manim taip, kaip dar niekas nėra drįsęs, bent iš gyvųjų, toks su manimi būti. Bet aš viską pakenčiau. Dabar mano eilė diktuoti sąlygas.

Kempbelas užsidengė veidą rankom, ir šiurpas perbėgo jo kūnu.

- Taip, Alenai, mano eilė diktuoti sąlygas. Žinai, kokios jos. Viskas čia labai paprasta. Einam, nesikarščiuok. Reikia atlikti. Pasiryšk ir padaryk.

Dejonė išsprūdo iš Kempbello lūpų, jis visas drebėjo. Laikrodžio tikslėjimas ant židinio lentynėlės tartum skaidė laiką į atskirus klaikius kančios atomus, kurių kiekvienas buvo nepakeliamai baisus. Rodėsi, lyg geležinis lankas palengva būtų, veržęs jam galvą, lyg gėda, kuria jam grasino, jau būtų užgriuvusi. Ranka ant jo peties slėgė kaip švininė. Jis nebegalėjo išverti. Atrodė, kad ranka jį sutraiškys.

- Eime, Alenai, privalai tuojau apsispręsti.
- Negaliu,- atsakė jis liūdnai, tarytum žodžiai galėtų ką pakeisti.
- Privalai. Kito kelio nėra. Nedelsk.

Akimirką jis susvyravo.

- Ar viršuje yra židinys?
- Yra dujinė krosnis su asbestu.
- Teks grįžti namo ir kai ką atsinešti iš laboratorijos.
- Ne, Alenai, iš čia neišeisi. Užrašyk ant popieriaus lapo, ko reikia, mano tarnas nuvažiuos ir viską atveš.

Kempbelas brūkštelėjo kelis žodžius, nusausino rašalą ir ant voko užrašė savo asistento pavardę. Dorianas paėmė laiškutį ir atidžiai per skaitė. Tada paskambino, padavė jį tarnui, įsakydamas kuo greičiau sugrįžti ir atgabenti visus daiktus.

Kai prieškambario durys užsidarė, Kempbelas nervingai krūptelėjo ir, pakilęs nuo kėdės, priėjo prie židinio. Jis virpėjo lyg drugio krečiamas. Gal dvidešimt minučių nė vienas neprašneko. Po kambarį garsiai zvimbama skraidė musė, o laikrodžio tikslėjimas atrodė lyg plaktuko dūžiai.

Kai laikrodinis išmušė pirmą, Kempbelas apsisuko ir, pažvelgęs į Dorianą Grėjų, pamatė, kad pastarojo akys pilnos ašarų. Liūdno jo veido tyrumas ir grožis kažkodėl įsiutino Kempbelą.

- Tu niekšas, paskutinis niekšas! - sušnibždėjo jis.
- Tylėk, Alenai, tu išgelbėjai man gyvybę,- pasakė Dorianas.
- Gyvybę? O viešpatie, ko verta tavo gyvybė? Iš vienos nuodėmės grimzdai į kitą, o galų gale baigei šituo nusikaltimu. Ne apie tavo gyvybę galvoju, darydamas tai, ką verti mane daryti.
- Ak, Alenai,- atsidusęs sušnibždėjo Dorianas.- Jei tu jaustum man bent vieną tūkstantąjį dalelytę tos užuojautos, kurią aš tau jaučiu.

Kalbėdamas jis nusigrėžė; dabar jis stovėjo ir žiūrėjo į sodą. Kempbelas nieko neatsakė.

Gal po dešimties, minučių kažkas pabeldė į duris; įėjo tarnas ir įnešė didelę raudonmedžio dėžę su chemikalais, didelį plieno ir platinos vielų ritinį ir du keistos formos geležinius gnybtus.

- Ar čia palikti daiktus, pone? - paklausė jis Kempbelą.

- Taip,- atsakė Dorianas.- Beje, Frensi, man dar syki teks tave pasiųsti. Kuo vardu tas sodininkas Ričmonde, kuris aprūpina Selbį orchidėjomis?

- Hardenas, pone.

- Teisybė, Hardenas. Tučtuojau nuvyksi pas jį, susirasi patį Hardeną ir paprašysi atsiųsti du sykius daugiau orchidėjų, negu buvo užsakyta, ir kuo mažiau baltų. Ne, baltų visiškai nereikia. Diena puiki, Frensi, o Ričmonde taip gražu, antraip aš tavęs nė netrukdyčiau.

- Nieko, pone. Kada man grįžti?

Dorianas pažvelgė į Kempbelą.

- Kiek laiko truks eksperimentas, Alenai? - paklausė jis ramiu, abejingu balsu.

Kadangi kambaryje buvo trečias asmuo, jis pasijuto nepaprastai drąsus.

Kempbelas susiraukė ir prikando lūpą.

- Maždaug penkias valandas,- atsakė jis.

- Vadinasi, bus nė kiek ne vėlu, jei grįši pusę aštuonių, Frensi. Arba palauk,- gali ir negrįžti, tik paruošk drabužius man persirengti. Gali šį vakarą būti laisvas. Pietausiu ne namie, todėl nebūsi man reikalingas.

- Ačiū, pone,- tarė tarnas, išeidamas iš kambario.

- Dabar, Alenai, nė minutės negalima gaišti. Kokia sunki dėžė! Aš ją nunešiu. Tu paaimk likusius daiktus.

Jis kalbėjo greitai ir įsakmiai. Kempbelas pasijuto jo valdžioje. Abu išėjo iš kambario.

Kai jie užlipo į viršų, Dorianas išsitraukė raktą ir atrakino duris. Paskui stabtelėjo, ir jo akys apsiniaukė. Jį nukratė šiurpas.

- Man regis, Alenai, aš nepajėgsiu įeiti,- sumurmėjo jis.

- Nesvarbu. Tu man nereikalingas,- šaltai atsakė Kempbelas.

Dorianas pravėrė duris. Ir pastebėjo veidą portrete, kuris saulės šviesoje šnairavo į jį. Priešais portretą ant grindų gulėjo nuplėšta uždanga. Dorianas prisiminė vakar naktį pirmą sykį užmiršęs paslėpti lemtingąją drobę ir jau buvo bešokas į priekį, bet sudrebėjęs atsitraukė.

Kokia šlykšti raudona rasa taip drėgnai blizgėjo ant vienos rankos, tarytum drobė būtų, prakaitavusi krauju? Kaip klaiku! Akimirka jam rodėsi, kad portretas dar klaikesnis už tą nebylią figūrą, kuri, kaip jis žinojo, kniūbso prie stalo. Dorianas matė deformuotą lavono šešėlį, krintantį ant dėmėto kilimo, ir žinojo, kad jis nepakrutėjo iš vietos, o tebėra ten, kur vakar jį paliko.

Dorianas giliai atsiduso, truputį plačiau pravėrė duris ir prisimerkęs, nusukęs galvą, skubiai įėjo į kambarį, pasiryžęs net nežvilgterėti į lavoną. Paskui pasilenkė ir, pakėlęs aukso ir purpuro uždangą, užmetė ją tiesiai ant portreto.

Tada sustojo bijodamas atsigręžti ir įsmeigė žvilgsnį į painų audinio raštą. Jis girdėjo, kaip Kempbelas įnešė sunkią dėžę, geležis ir kitus daiktus, reikalingus baisiam jo darbui. Dorianas ėmė galvoti, ar Kempbelas buvo kada sutikęs Bezilį Holvordą, ir jei buvo, ką jie vienas apie kitą galvojo.

- Dabar palik mane,- tarė griežtas balsas jam už nugaros.

Dorianas apsigręžė ir išbėgo, dar suskubęs pastebėti, kad negyvėlis atloštas kėdėje, o Kempbelas atidžiai apžiūrinėja blizgantį geltoną veidą. Lipdamas žemyn, išgirdo, kaip spynoje pasisuko raktas. Gerokai po septynių Kempbelas grįžo į biblioteką. Buvo išbalęs, bet visiškai ramus.

- Padariau, ką prašei,- tyliai tarė jis.- O dabar lik sveikas. Mudu niekada nebepasimatysim.

- Alenai, tu išgelbėjai mane nuo pražūties. Neužmiršiu šito,- santūriai pasakė Dorianas Grėjus.

Kempbelui išėjus, Dorianas tučtuojau užlipo į viršų. Kambarys šlykščiai dvokė azoto rūgštimi. Bet negyvėlio, kuris pirmiau sėdėjo už stalo, nebebuvo.

Tą patį vakarą, pusę devynių, Dorianas Grėjus, elegantiškai apsirengęs, su didele Parmos žibuoklių puokšte švarko atlape įėjo į ledi Narboro svetainę, įlydėtas besilankstančių tarnų. Smilkiniai jam tvinkčiojo nuo pašėlusios nervų įtampos, jis jautėsi neapsakomai įsiauđrinęs, tačiau, bučiuodamas šeimininkei ranką, nusilenkė taip pat lengvai ir grakščiai, kaip ir visada. Gal žmogus kaip tik tada ir atrodo visiškai nesuvaržytas, kai jis priverstas apsimitinėti. Iš tikrųjų nė vienas iš tų, kurie tą vakarą matė Dorianą Grėjų, nebūtų patikėjęs, kad jis pergyveno pačią baisiausią tragediją, kokia gali būti mūsų amžiuje. Tie dailūs pirštai niekada negalėjo gniaužti peilio nusikaltimui, o tos šypsančios lūpos negalėjo keikti Dievo ir gėrio. Jo elgesio ramumas stebino jį patį, o akimirką jis net itin stipriai pajuto visą savo dvilypio gyvenimo žavumą.

Pobūvis buvo nedidelis, jį paskubomis suruošė ledi Narboro, labai išmintinga moteriškė, dar tebeturinti, anot lordo Henrio, tikrai reto bjaurumo likučius. Ji sugebėjo būti puiki žmona vienam iš pačių nuobodžiausių ambasadorių; deramai palaidojusi vyrą marmuriniame mauzoliejuje, kurį pati suprojektavo, ir ištekinusi dukras už turtingų, bet senyvų vyrų, ji dabar mėgavosi prancūziškais romanais, prancūziška virtuve ir prancūziškuoju <I>esprit</I>, kai tik jo užtikdavo.

Dorianą Grėjų ji ypač mėgo ir visada sakydavo, jog džiaugiasi jaunystėje jo nesutikusi. "Žinau, mano mielas, būčiau vėjų vaikyti nuėjusi. Laimė, tuo metu jūsų dar nė kvapo žemėje nebuvo, o vėjus tik malūnai savo sparnais vaikė, todėl man ir pafliirtuoti nebuvo progos. Beje, dėl to kaltas Narboras. Buvo baisus trumparegis, ir menkas malonumas apgaudinėti vyrą, kuris niekada nieko nemato".

Tą vakarą jos svečiai buvo gana nuobodūs. Mat - taip paaiškino Dorianui šeimininkė, prisidengusi visiškai nutriušusia vėduokle, - viena jos ištekėjusių dukterų netikėtai atvykusi pas ją paviešėti ir, kas dar blogiau, atsivežusi vyrą.

- Mielasis, mano galva, ji negražiai pasielgė, - šnibždėjo ledi Narboro. - Teisybė, kiekvieną vasarą, grįžusi iš Homburgo, aš važiuoju pas juos, bet mano metų moteris turi kartais kvėptelėti gryno oro, be to, aš ir juos išjudinu. Jūs nenumanot, kaip jie ten gyvena. Tai tikras nesugadintas kaimo gyvenimas. Keliasi anksti, nes labai daug dirba, ir gula anksti, nes labai mažai galvoja. Nuo Elžbietos laikų apylinkėje nebuvo jokio skandalo, todėl papietavę jie visi užmiega. Jums neteks greta jų sėdėti. Sėdėsit šalia manęs ir linksminsit mane.

Dorianas pusbalsiu pasakė grakštų komplimentą ir ėmė žvalgytis po kambarį. Tikrai, draugija buvo nuobodi. Du svečiai jam buvo nematyti, o kiti - tai Ernestas Heroudenas, vienas tų vidutinio amžiaus vidutinybių, taip dažnai sutinkamų Londono klubuose, kurie neturi priešų, bet yra labai nemėgstami draugų; ledi Rakston, pernelyg išsipusčiusi keturiasdešimt septynerių metų kumpanosė dama, kuri stengdavosi susikompromituoti, bet buvo tokia be galo neįdomi, kad, jos didžiuliam sielvartui, niekas niekada nepatikėdavo jos nusižengimais; ponija Erlin, įkyri žaviai grebluojanti menkystė raudonai rudais plaukais; ledi Elisa Čepmen, šeimininkės dukra, nuobodi, neskoningai apsitaisiusi moteris tipiškai britišku veidu, kurio nieku būdu neprisiminsi, vieną sykį tematęs; jos vyras, raudonskruostis žmogėnas baltomis žandenomis, manantis, kaip ir daugelis jo klasės žmonių, kad nežabotas gyvybingumas gali išpirkti visišką minčių stoką.

Dorianas gerokai apgailestavo čia atėjęs, kol pagaliau ledi Narboro, žiūrėdama į didelį paaukuotos bronzos laikrodį, įmantriais išraitymais apkėtusį židinio lentynėlę, užtiestą rausvai violetine medžiaga, sušuko:

- Kaip bjauriai elgiasi Henris Votonas šitaip vėluodamas! Širyt nelabai tikėdamasi pasiunčiau jo pakviesti, ir jis tvirčiausiai užtikrino neapvilsiąs manęs.

Šiokia tokia paguoda, kad čia bus Henris. Ir kai atsivėrė durys ir pasigirdo tylus melodingas jo balsas, kuris kažkokiam nenuoširdžiam jo pasiteisinimui iš karto suteikė žavumo, Dorianas liovėsi nuobodžiavęs.

Tačiau per vakarienę jis nieko negalėjo valgyti. Patiekalas sekė patiekalą, bet jis nė vieno net neparagavo. Ledi Narboro be paliovos jį barė už tai, kad jis, pasak jos, "įžeidžias vargšą Adolfą, specialiai jam sudariusį šitą meniu", prorečiais į jį žvilgčiojo lordas Henris, nesuprasdamas jo tylos ir atsainumo. Kartas nuo karto tarnas jo taurę pripildydavo šampano. Jis gėrė godžiai, o troškulys tartum vis stiprėjo.

- Dorianai,- galy, gale prašneko lordas Henris, kai buvo duodama <I>chaud-froid</I>,- kas tau šį vakarą? Tu visiškai be nuotaikos.
- Tikriausiai jis įsimylėjęs,- sušuko ledi Narboro,- ir bijo man pasisakyti, kad neimčiau pavyduliauti. Jis teisus. Aš tikrai pavyduliaučiau.
- Brangioji ledi Narboro,- šypsodamas tyliai tarė Dorianas.- Ištisa savaitę nieko nebuvo įsimylėjęs, tikrai ničnieko nuo to laiko, kai madam de Ferol išvyko iš Londono.
- Kaip jūs, vyrai, galite įsimylėti šitą moterį! - sušuko senoji dama.- Iš tiesų aš to negaliu suprasti.
- Tik dėl to, kad ji prisimena, kai jūs, ledi Narboro, buvot maža,- pasakė lordas Henris.- Ji vienintelė grandis, jungianti mus ir trumpus jūsų sijonėlius.
- Mano trumpų sijonų, lorde Henri, ji tikrai neprisimena. Bet aš puikiai prisimenu ją Vienoje prieš trisdešimt metų ir prisimenu, kokia <I>décolletée</I> ji tada buvo.
- Ji ir dabar <I>décolletée</I>,- pareiškė jis, ilgais pirštais imdamas alyvuogę,- o kai ji apsivelka itin elegantišką drabužį, tampa panaši į prasto prancūziško romano <I>édition de luxe</I>. Ji tikrai nuostabi ir pilna netikėtumų. O jos talentas šeimyniniam gyvenimui iš tiesų nepaprastas. Kai mirė jos trečiasis vyras, jos plaukai iš sielvarto tapo auksiniai.
- Hari, kaip tau ne gėda! - sušuko Dorianas.
- Tai be galo romantiškas paaiškinimas,- nusijuokė šeimnininkė.- Bet trečias vyras! Negi Ferolas jau ketvirtas?
- Be abejonės, ledi Narboro.
- Netikiu nė vienu žodžiu.
- Tada paklauskite poną Grėjų. Jis vienas artimiausių jos draugų.
- Ar teisybė, ponas Grėjau?
- Ji taip tvirtina, ledi Narboro,- atsakė Dorianas.- Aš jos paklausiau, ar ir jina kaip Margarita Navarietė išbalzamavo jų širdis ir pasikabino sau prie juostos. Ji atsakė to nepadariusi, nes nė vienas jų neturėjęs širdies.
- Keturi vyrai! Dievaži, tai jau <I>trop de zèle</I>.
- <I>Trop d'audace</I> - taip aš jai sakau,- tarė Dorianas.
- O, drąsos jai niekam nepritrūksta, mano mielas. O koks tasai Ferolas? Aš jo nepažįstu.
- Labai gražių moterų vyrai priklauso nusikaltėlių klasei,- tarė lordas Henris, gurkšnodamas vyną. Ledi Narboro sušėrė jam vėduokle.
- Lorde Henri, aš nėmaž nesistebiu girdėdama visą pasaulį sakant, kad jūs itin nedoras žmogus.
- Bet koks pasaulis taip sako? - paklausė lordas Henris, kilsterėjęs antakius.- Gal tik anas pasaulis. Su šiuo aš puikiai sutariu.
- Visi, ką tik pažįstu, sako, kad jūs labai nedoras,- sušuko senoji ledi, purtydama galvą. Keletą akimirklų lordas Henris sėdėjo labai rimtu veidu.
- Tai siaubinga,- pagaliau tarė jis,- kad nūnai žmonės tau už akių sako visišką teisybę.
- Juk jis nepataisomas! - sušuko Dorianas, palinkdamas į priekį.
- Turbūt,- juokdamasi atsakė šeimnininkė.- Bet jeigu jūs visi taip juokingai dievinat ponią de_Ferol, man teks vėl ištekėti, kad tapčiau madinga.
- Jūs, ledi Narboro, niekada nebeištekėsit,- įsiterpė lordas Henris.- Jūs buvot pernelyg laiminga. Antrą sykį teka tik ta moteris, kuri nekeitė savo pirmojo vyro. Antrą sykį veda tik tas vyras, kuris dievino pirmąją žmoną. Moterys bando laimę, vyrai rizikuoja.
- Narboras nebuvo idealus,- sušuko senoji ledi.
- Jei jis būtų buvęs idealus, jūs nebūtumėt jo mylėjusi, brangioji ledi,- pasigirdo atsakymas.- Moterys myli mus už ydas. Jei mes pakankamai jų turim, jos viską mums atleidžia, net protą. Tai tikrų tikriausia teisybė, nors aš ir bijausi, kad po šių žodžių jūs, ledi Narboro, manęs niekada nebepakviesit pietauti.
- Be abejonės, teisybė, lorde Henri. Jei mes, moterys, jūsų nemylėtumėm dėl ydų, kur jūs pasidėtumėt? Nė vienas iš jūsų nebūtų vedęs. Būtumėt gauja varganų viengungių. Beje, skirtumas nedidelis. Nūnai visi vedę vyrai gyvena kaip viengungiai, o visi viengungiai - kaip vedę.
- <I>Fin de siècle</I>,- sumurmėjo lordas Henris.
- <I>Fin du globe</I>! - atsakė jam šeimnininkė.

- Verčiau jau būtų <I>fin du globe</I>,- atsidusdama tarė Dorianas.- Gyvenimas - tai didžiulis nusivylimas.

- Ak, dieve mano,- sušuko ledi Narboro, užsimaudama pirštines,- tik nesakykit man, kad jūs gyvenime jau viską išsėmėt. Kai žmogus taip šneka, aišku, jog gyvenimas jį patį išsėmė. Lordas Henris labai nedoras, ir kartais man atrodo, jog ir aš verčiau būčiau buvusi nedora, tačiau jūs sutvertas būti geras, jūs atrodote toks geras. Būtinai surasiu jums mielą žmoną. Lorde Henri, ar nemanot, kad ponui Grėjui derėtų vesti?

- Aš, ledi Narboro, jam visą laiką tą sakau,- nusilenkdamas atsakė lordas Henris.

- Ką gi, reikia paieškoti geros nuotakos. Šiandien vakare atidžiai peržiūrėsiu Debretą ir sudarysiu visų tinkamų jaunų damų sąrašą.

- Ar amžių pažymėsit, ledi Narboro? - paklausė Dorianas.

- Būtinai pažymėsiu amžių, truputėlį pardedaguotą. Tik nieko nereikia daryti paskubomis. Noriu, kad tai būtų, kaip rašo <I>"Morning Post"</I>, tinkama sąjunga, ir noriu, kad judu abu būtumėt laimingi.

- Kiek kvailysčių, žmonės prikalba apie laimingas santuokas!- sušuko lordas Henris.- Vyras su bet kokia moterimi gali būti laimingas tol, kol jos nemyli.

- Ak, koks jūs cinikas! - sušuko senoji dama; ji atstūmė savo kėdę ir galvos linktelėjimu pakvietė stotis ledi Rakston.- Būtinai vėl ateikit vakarienės ilgai netrukęs. Jūs mane veikiat geriau už visus tonizuojančius vaistus, kuriuos prirašo seras Endrius. Tik pasakykit, kokius žmones pageidautumėt pas mane matyti. Noriu, kad draugija būtų smagi.

- Mėgstu vyrus su ateitimi ir moteris su praeitimi,- atsakė lordas Henris.- O gal jums atrodo, kad tada susirinktų vieni sijonai?

- Tikriausiai,- atsakė ji juokdamasi ir atsistojo.- Tūkstantį kartų atsiprašau, brangioji ledi Rakston. Nepastebėjau, kad jūs nebaigėt rūkyti cigaretės.

- Nesvarbu, ledi Narboro. Aš per daug rūkau. Ateityje žadu mažinti.

- Tik nedarykit to, meldžiamoji,- tarė lordas Henris.- Saikingumas - pražūtingas dalykas. Lygiai bjaurus, kaip ir kasdieniniai pietūs. Truputį daugiau, negu reikia,- jau ir puota.

Ledi Rakston smalsiai dirstelėjo į jį.

- Būtinai atvažiuokit kokią popietę, lorde Henri, ir man išaiškinkit. Atrodo labai intriguojanti teorija,- tyliai pasakė ji ir čiuožte iščiuožė iš kambario.

- Žiūrėkit, kad per ilgai negaištumėt su ta savo politika ir paskalomis,- sušuko prie durų ledi Narboro.- Jei užtruksit, mes ten, viršuje, tikrai susipešim.

Vyrai nusijuokė, o ponas Čepmenas oriai pakilo nuo vieno stalo galo ir atsisėdo priešingam. Dorianas Grėjus pakeitė vietą ir persėdo prie lordo Henrio. Ponas Čepmenas ėmė garsiai šnekėti apie padėtį Bendruomenių rūmuose. Jis tyčiojosi iš savo priešų. Tarp juoko protrūkių kartas nuo karto iš jo lūpų išsprūsdavo žodis "doktrinierius", toks bausis brito ausims. Britanijos vėliavą jis iškėlė virš Minties aukštumų. Tikroji visuomenės atrama pasirodė besas paveldimas rasės kvailumas - taip jis linksmai pavadino anglų sveiką protą.

Šypsena žaidė lordo Henrio lūpose, jis atsigrėžė ir pažvelgė į Dorianą.

- Ar tau geriau, bičiuli? - paklausė jis.- Per pietus atrodei visiškai prastai.

- Man nieko nėra, Hari. Pavargau. Štai ir viskas.

- Vakar vakare buvai žavus. Mieloji hercogienė labai tau palanki. Ji man sakė atvyksianti į Selbį.

- Žadėjo atvažiuoti dvidešimtą.

- Ar Monmetas taip pat bus?

- Žinoma, Hari.

- Jis mane taip erzina, beveik tiek pat, kiek ir hercogienę. Ji labai protinga, kaip moteris, net pernelyg protinga, bet jai trūksta to nenusakomo silpnybės žavesio. Tik molio kojos aukso statulą padaro tokią brangią. Jos kojos labai dailios, bet ne iš molio. Veikiau tai balto porceliano kojos. Jos perėjo per ugnį, o ko ugnis nesudegina, tą užgrūdina. Ji turi patirties.

- Ar seniai ji ištekėjusi? - paklausė Dorianas.

- Pasak jos, ištisą amžinybę, o sulig perų knyga - dešimt metų, tačiau dešimt metų su Monmetu turėjo prilygti amžinybei, viską sudėjus į krūvą. Kas dar atvyks?

- Na, dar Vilobiai, lordas Ragbis su žmona, mūsų šeimininkė, Džefris Klaustonas, visi įprastiniai. Pakviečiau lordą Grotrianą.

- Man jis patinka,- pasakė lordas Henris. - Daugelis jo nemėgsta, bet man jis atrodo žavus. Atsitiktinį perdėtą jo puošnumą atperka pastovus perdėtas jo išprusimas. Tai labai modernus žmogus.

- Nežinau, Henri, ar jis galės atvykti. Gal jam teks drauge su tėvu važiuoti į Monte Karlą.

- Ak, kokie įkyrūs tie svetimi giminės! Pasistenk, kad jis būtų. Beje, Dorianai, vakar vakare tu labai anksti išbėgai. Prieš vienuoliktą. O ką paskui veikei? Ar ėjai tiesiai namo?

Dorianas skubiai dirstelėjo į Henri ir susiraukė.

- Ne, Hari,- galų gale atsakė jis. - Beveik ligi trijų nesugrįžau namo.

- Ar buvai klube?

- Taip,- atsakė jis. Paskui prikando lūpą. - Ne, ne tą norėjau pasakyti. Klube nebuvo. Vaikštinėjau.

Nebeprisimenu, ką veikiau... Koks tu, Hari, smalsus! Visada nori žinoti, kas ką veikė. O aš visada noriu užmiršti, ką veikiau. Jei geidi žinoti tikslų laiką, grįžau pusę trijų. Raktą buvau palikęs, ir tarnui teko mane įleisti. O jei tau reikia kokių patvirtinančių įrodymų, jo paklausk.

Lordas Henris truktelėjo pečiais.

- Mielas bičiuli, negi man rūpi! Eime viršun į svetainę. Ne, chereso aš negersiu, ačiū, ponas Čepmenai. Kažkas tave ištiko, Dorianai. Pasakyk kas. Šį vakarą esi lyg nesavas.

- Nepaisyk manęs, Hari. Aš suirzęs ir be nuotaikos. Užsiksiu pas tave rytoj ar poryt. Atsiprašyk ledi Narboro už mane. Į viršų nebelipsiu, Eisiu namo. Turiu eiti namo.

- Na gerai, Dorianai. Tikiuosi matyti tave rytoj po pietį. Bus hercogienė.

- Pasistengsiu atvykti, Hari,- pasakė jis, eidamas iš kambario.

Važiuodamas namo, Dorianas suprato, kad baimė, kurią tarėsi užgniauzęs, vėl sugrįžo. Atsitiktiniai lordo Henrio klausimai išmušė jį iš vėžių, o juk turėjo tvardyti. Reikėjo sunaikinti pavojingus įrodymus. Šiurpas nukratė jį. Net mintis, kad teks tuos daiktus liesti, atrodė jam nepakenčiama. Vis dėlto reikėjo tą padaryti. Jis tą suprato ir, užrakinęs bibliotekos duris, atidarė slaptą stalčių, į kurį buvo įkišęs Bezilio Holvordo apsiaustą ir kelionmaišį. Židinyje degė didžiulė liepsna. Jis įmetė dar vieną pliauską. SvyLANčių drabužių ir degančios odos kvapas buvo šlykštus. Jis sugaišo tris ketvirčius valandos, kol viską sunaikino. Galų gale jam pasidarė bloga, ėmė svaigti galva, ir jis, uždegęs kelias alžyrietiškas smilkymo žvakes kiaurašonėje varinėje gorėje, susivilgė rankas ir kaktą vėsiu muskuso actu.

Staiga jis pašoko. Akys keistai sužibo, ir jis ėmė nervingai kramtyti apatinę lūpą. Tarp dviejų langu stovėjo didelė florentietiška juodmedžio spinta su dramblio kauko ir lazurito inkrustacijomis.

Dorianas žiūrėjo į ją kaip į daiktą, kuris jį viliojo ir baugino, kuriame tarsi būtų slėpė tai, ko jis troško ir kuo beveik bjaurėjosi. Jis ėmė tankiau alsuoti. Pašėlęs noras įsėlino į širdį. Jis užsidegė cigarete, bet tuoj nusviedė. Vokai merkėsi, ir ilgos užriestos blakstienos beveik palietė skruostus.

Bet jis vis dar tebežiūrėjo į spintą. Galų gale pakilo nuo sofas, ant kurios gulėjo, priėjo prie spintos ir, atrakinęs ją, paspaudė kažkokią slaptą spyruoklę. Palengva išslinko trikampis stalčius, Doriano pirštai instinktyviai įlindo į jį ir kažką sugniauzė. Tai buvo mažytė juoda aukso dulkėmis nubarstyta lako dėžutė, labai dailaus darbo, banguotom linijom pagražintais šonais; prie šilkinų virvelių kaboję křištoliniai rutuliukai ir kutai iš supintų metalinių siūlelių. Dorianas ją atidarė. Viduje buvo žalia masė, blizganti kaip vaškas, neįprastai slogaus ir skvarbaus kvapo.

Kelias akimirkas jis dvejojo, jo veide buvo sustingęs keistas šypsnyš. Paskui virpėdamas, nors kambaryje ir buvo labai karšta, atsitiesė ir pažvelgė į laikrodį. Buvo be dvidešimt dvylika. Dėžele padėjo vėl į stalčių, uždarė spintos duris ir nuėjo į miegamąjį.

Kai bronzos dūžiai tamsoje išmušė vidurnaktį, Dorianas Grėjus, apsivilkęs prastais drabužiais, šaliku apsimuturiavęs kaklą, tylutėliai išslinko iš namų. Bondo gatvėje rado karietą su geru arkliu. Šuktelėjo vežėją ir tyliai pasakė adresą.

Vežėjas papurtė galvą.

- Man per toli,- sumurmėjo jis.

- Štai soverenas,- pasakė Dorianas. - Jei greit važiuosi, dar vieną gausi.

- Gerai, pone,- atsakė vyriškis,- už valandos būsit. - Gavęs užmokestį, jis apgrėžė arklį ir skubiai nudardėjo Temzės link.

XVI SKYRIUS

Ėmė lyti šaltas lietus, ir per lašų miglą nykiai bolavo gatvės žibintai. Aludės jau buvo uždaromos, o prie jų durų juodavo pasklidi vyrų ir moterų pulkeliai. Iš kelių barį skambėjo šiurpus juokas. Kitur pešėsi ir rėkavo girtuokliai.

Atsilošęs ekipaže, ant kaktos užsismaukęs skrybėlę, Dorianas Grėjus abejingu žvilgsniu stebėjo šlykščias didmiesčio padugnes ir tarpais kartojo sau žodžius, kuriuos lordas Henris buvo jam pasakęs pirmąją jų susitikimo dieną: "Gydyti sielą pojūčiais, o pojūčius - sielos pagalba". Taip, čia visa paslaptis. Jis ne sykį tatai išbandė ir dar sykį pabandys. Yra opijaus rūkyklų, kur galima nusipirkti užmarštį, yra klaikių landynių, kur naujų nuodėmių beprotybė gali nutrinti senųjų nuodėmių prisiminimus.

Žemai danguje tarsi geltona kaukolė kabojo mėnuo. Kartkartėmis didžiulis debesis, lyg šmėkla kyštelėjęs ilgą ranką, uždengdavo jį. Dujiniai žibintai tolydžio retėjo, o gatvės vis siaurėjo ir tamsėjo. Sykį vežėjas paklydo, ir jam teko pusę mylios grįžti atgal. Nuo arklio kilo garas, jis bėgo, taškydamas valkas. Šoniniai ekipažo langai apsitraukė storu lyg flanelė rūko sluoksniu.

"Gydyti sielą pojūčiais, o pojūčius - sielos pagalba". Šie žodžiai nesiliovė skambėję jam ausyse. Jo siela tikrai buvo mirtinai iškamuoja. Ne jau pojūčiai iš tiesų galėtų ją pagydyti? Pralietas nekaltas kraujas. Kas jį išpirks? Ak, jo išpirkti nebegalima, bet jei nebėra atleidimo, dar liko užmarštis, o jis pasiryžęs užmiršti, sutrypti, sutraiškyti praeitį taip, kaip traiškoma žmogų įgėlusi gyvatė. Galų gale, kokią teisę turėjo Bezilis šitaip su juo kalbėti? Kas jam leido teisti kitus? Tai, ką jis pasakė,- baisu, siaubinga, nepakenčiama.

Ekipažas riedėjo ir riedėjo, bet Dorianui rodėsi, kad jis juda vis lėčiau. Dorianas pakėlė lango stiklą ir šuktelėjo vežėjui, kad paskubėtų. Jį ėmė kamuoti bjaurus opijaus alkis. Gerklė degė, dailios rankos nervingai gnaužėsi. Išlėš jis smogė arkliui savo lazda. Vežėjas nusijuokė ir sušėrė botagu. Tada Dorianas savo ruožtu nusijuokė, tačiau vežėjas tylėjo.

Atrodė, jog kelias be galo, o gatvės panašios į juodą išsikėtusio voro tinklą. Monotonija tapo nebeįpakenčiama, ir, rūkui tirštėjant, Dorianą pagavo baimė.

Paskui jie pravažiavo pro vienišą plytinių kvartalą. Rūkas čia buvo skystesnis, ir Dorianas matė keistas, į butelius panašias degimo krosnis, o viršum jų skleidėsi ugnies liežuvių vėduoklės. Jiems važiuojant kažkur sulėjo šuo, toli nakties tamsoje sukliko praskrendanti žuvėdra. Arklys, už provėžos užkliuvęs, knaptelėjo, paskui pasuko į šoną ir ėmė šuoliuoti.

Netrukus jie išsuko iš negrįsto kelio ir vėl dardėjo grindiniu. Beveik visų namų langai buvo tamsūs, tik šen bei ten lempos apšviestoje užuolaidoje juodavo fantastiški šešėlių siluetai. Dorianas smalsiai žiūrėjo į juos. Šešėliai judėjo tartum milžiniškos marionetės ir mosikavo lyg gyvos būtybės. Jis jautė jiems neapykantą. Prislopintas pyktis ruseno jo širdyje. Kai jie pasuko už kampo, kažkokia moteris pro praviras duris riktelėjo jiems įkandin, o du vyrai gal šimtą jardų vijosi iš paskos.

Vežėjas šmaukščiojo botagu.

Sakoma, kad aistra verčia mintis suktis ratu. Iš tikrųjų, sukramtytos Dorianas Grėjaus lūpos be paliovos kraupiai kartojo tuos vylingus žodžius apie sielą ir pojūčius, kol galų gale įsitikino, jog jie visiškai išreiškia jo nuotaiką, ir kol protu pateisino aistras, kurios ir be pritarimo būtų jį užvaldžiusios. Viena vienintelė mintis šliaužė per visas jo smegenų ląsteles, o pašėlęs noras gyventi, baisesias iš visų žmogaus troškimų, dirgino kiekvieną virpantį nervą, kiekvieną skaidulą.

Bjaurumas, kurio jis kadaise nekentė, nes šis grąžindavo jį į tikrovę, dabar dėl tos pačios priežasties tapo jam malonus. Bjaurumas buvo vienintelė realybė. Šiurkštūs berniai, šlykšti landynė, grubi palaido gyvenimo prievarta, net vagių ir valkatų niekšybė buvo daug gyvesnė ir darė didesnį įspūdį už nuostabias Meno formas ir Dainos pažadintas miglotas svajones. Užsimiršimui tik ją ir reikėjo.

Po trijų dienų jis bus išsivadavęs.

Staiga vežėjas, trūktelėjęs vadeles, sustabdė karietą prie tamsaus skersgatvio angos. Viršum žemų stogų su kyšančiais kaminais styrojo juodi laivų stiebai. Balzganu rūko kamuoliai lyg pamėkliškos burės tvyrojo kiemuose.

- Kažkur čia, ar ne, pone? - kimiu balsu paklausė vežėjas pro langelį.

Dorianas krūptelėjo ir apsidairė, įsmeigęs akis į tamsą.

- Ir čia bus gerai,- atsakė ir, iššokęs iš ekipažo, atidavė vežėjui žadėtą priedą, o paskui ėmė skubiai žingsniuoti prieplaukos link. Kur ne kur prie didelių prekybos laivų degė žibintai. Šviesa mirgėjo, jos atspindžiai raibuliavo valkose. Raudona pašvaistė gaubė į tolimą kelionę išplaukiantį laivą - į jį buvo kraunamos anglės. Slidus grindinys atrodė lyg šlapias lietpaltis.

Dorianas nuskubėjo į kairę, retkarčiais dirščiodamas atgal pasižiūrėti, ar kas nors neseka. Po septynių ar aštuonių minučių jis priėjo skurdų nedidelį namą, įsispraudusį tarp dviejų aukštų sandėlių. Viena viršutinių langų buvo pastatyta lempa. Dorianas sustojo ir pabeldė sutartu būdu. Po valandėlės jis išgirdo žingsnius prieangyje, kažkas atkabino grandinę. Durys tylutėliai atsivėrė, ir jis įėjo į vidų, nė žodžio netaręs susigūžusiais beformei būtybei, kuri, jam įeinant, pasitraukė į šešėlį. Prieangio gale kabėjo sudraskusi žalia užuolaida; nuo vėjo gūσιο, įsiveržusio iš lauko paskui Dorianą, ji ėmė pleventi ir suptis. Dorianas ją atitraukė ir pateko į ilgą žemą patalpą, kuri galėjo kadaise būti trečios eilės dansingas. Aplinkui ant sienų ryškiai liepsnojo dujinės lempos, o priešais kabantys musių apdergti veidrodžiai skleidė blausius, iškreiptus jų atspindžius. Virpantys šviesos ratai sklido nuo apskretusių briaunoto alavo reflektorių, pritaisytų už lempų. Grindys buvo nubarstytos geltonomis pjuvenomis, kurios daiktai buvo sutryptos į purvą ir išmargintos tamsiomis palieto vyno dėmėmis. Keli malajiečiai, sutūpę prie mažos anglinės krosnelės, žaidė kauliukais ir šnekučiuodamiesi juokėsi, iššiepę baltus dantis. Kampe, užsikniaubęs ant stalo, sėdėjo jūreivis, o prie ryškiai spalvotam dažyto bufeto, kuris ėjo palei visą sieną, stovėjo dvi sunykusios moterys ir šaipėsi iš senio, su pasišlykštėjimu valančio savo švarko rankoves.

- Įsivaizduoja, kad raudonos skruzdėlės jį apniko,- nusijuokė viena, Dorianui einant pro šalį.

Žmogus išgąstingai pažvelgė į ją ir ėmė verkšlenti.

Patalpos gale buvo laiptukai į pritemdytą kambarį. Dorianui skubiai lipant per tris išklibusias pakopas, į jį plūsterėjo slogus opijaus kvapas. Jis giliai įkvėpė, ir šnervės jam suvirpo iš malonumo. Jam įėjus į kambarį, jaunas vyriškis lygiais geltonais plaukais, kuris palinkęs viršum lempos degėsi ilgą ploną pypkę, žvilgterėjo į jį ir neryžtingai linkterėjo.

- Čia tu, Adrianai? - sumurmėjo Dorianas.

- O kur man būti? - apatiškai atsakė šis. - Niekas su manimi dabar nebenori kalbėti.

- Maniau, kad tu išvykai iš Anglijos.

- Darlingtonas nieko nedarys. Mano brolis pagaliau apmokėjo sąskaitą. Bet Džordžas nekalba su manimi... Man vis tiek,- pridūrė jis atsidusęs. - Kol šito turi, draugų nereikia. Man rodos, aš per daug turiu draugų.

Dorianas krūptelėjo, paskui apmetė žvilgsniu groteskiškas figūras, kurios keisčiausiomis pozomis gulėjo suvirtusios ant suplyšusių čiužinių. Iškraipytos galūnės, pražiotos burnos, pastėrusios apsiblaususios akys - visa tai jį traukė. Jis žinojo, kokiose keistose dausose jie kamuojasi ir koks nykus pragaras atskleidžia jiems naujų džiaugsmų paslaptis. Jie buvo laimingesni už jį. Jis dar tebebuvo minčių nelaisvėje. Prisiminimai lyg baisi liga graužė jam sielą. Kartkartėmis jam vaidenosi į jį žvelgiančios Bezilio Holvordo akys. Tačiau Dorianas jau negalįs čia pasilikti.

Adrianas Singltonas jį trikdė. Jis norėjo būti ten, kur niekas jo nepažintų. Norėjo pabėgti nuo savęs.

- Eisiu į kitą vietą,- pasakė jis palūkėjęs.

- Ties prieplauka?

- Taip.

- Tikriausiai ten bus toji pasiutusi katė. Čia jos nebepriima.

Dorianas trūktelėjo pečiais.

- Man įkyrėjo moterys, kurios myli. Moterys, kurios nekenčia, daug įdomesnės. Be to, ten ir tas daiktas geresnis.

- Beveik toks pat.

- Man labiau patinka. Eime išgerti. Labai noriu.

- Aš nieko nenoriu,- sumurmėjo jaunas vyras.

- Vis tiek eime.

Adrianas Singletonas sunkiai pakilo ir nusekė paskui Dorianą ligi baro. Mulatas apdriskusiu tiurbanu ir nutriušusiu paltu pasveikino jį, bjauriai išsišiepdamas, ir pastūmėjo butelį brendžio bei dvi taures. Prislinko moterys ir ėmė plepėti. Dorianas atsuko joms nugarą ir kažką tyliai pasakė Adrianui Singletonui.

Šypsnyis iškreipė vienos moters veidą.

- Kokie išdidūs mes šiandien,- nusišaipė jiniai.

- Dėl dievo, nekalbink manęs,- suriko Dorianas, treptelėdamas koja. - Ko nori? Pinigų? Še! Tik nebekalbink manęs!

Atbukusiose moters akyse blykstelėjo dvi raudonos kibirkštys, bet vėl užgeso, ir akys liko bereikšmės, apsilblausios. Ji atkrugino galvą ir godžiais pirštais susišlavė monetas nuo baro. Draugė pavydžiai ją stebėjo.

- Kam visa tai? - atsiduso Adrianas Singletonas. Grįžti nebenoriu. Ar ne vis tiek? Man ir čia gera.

- Parašysi man, jei tau ko reikės?- pasakė Dorianas palūkėjęs.

- Galbūt.

- Labanakt.

- Labanakt,- atsakė jaunas vyras, lipdamas laiptais aukštyn ir nosine šluostydamas sukepusias lūpas.

Dorianas skausmo iškreiptu veidu nuėjo prie durų. Jam betraukiant užuolaidą, šlykštus juokas išsiveržė iš pinigų paėmusios moters dažytų lūpų.

- Va, eina tas, kur velniui parsidavė,- žagsėdama sugergždė jiniai.

- Eik velniop! - sušuko jis. - Palik mane!

Ji spragtelėjo pirštais.

- Norėtum, kad Pasakų Princu vadinčiau? - suspigo jiniai Dorianui įkandin.

Sulig tais žodžiais snaudžiantis jūreivis pašoko ir kaip pašėlęs ėmė dairytis. Jis išgirdo, kaip trinktelėjo uždaromos prieangio durys. Ir išlėkė lyg genamas.

Dorianas Grėjus skubėjo palei molą per dulkiantį lietų. Kažkodėl jį sujaudino susitikimas su Adrianu Singletonu, ir jis ėmė svarstyti, ar iš tikrųjų yra kaltas dėl šio jaunuolio pražūties, kaip kad užgauliai jį užpuolė Bezilis Holvordas. Dorianas prikando lūpą, kelias akimirkas liūdesys apniaukė jam akis. Bet pagaliau kas jam Adrianas? Gyvenimas per trumpas, kad ant savo pečių užsikrautum svetimų suklydimų našta. Kiekvienas gyvena savo gyvenimą ir moka už jį pats. Tik gaila, kad taip dažnai tenka mokėti už vieną vienintelę klaidą. Reikia mokėti be paliovos. Likimas niekada galutinai nesuveda savo sąskaitų su žmogumi.

Psichologai teigia, jog yra akimirku, kai nuodėmės troškimas ar noras įvykdyti tai, ką pasaulis vadina nuodėme, taip pagauna žmogų, jog kiekviena jo raumenį, skaidula, kiekviena jo smegenų ląstelė prisipildo baisių impulsų. Tokiais atvejais ir vyrai, ir moterys praranda valios laisvę. Jie eina į savo baisių pražūtį taip, kaip eina automatai. Pasirinkimo jie nebeturi, jų sąžinė žuvusi, o jei ji dar gyva, tai tik tam, kad maištas atrodytų dar patrauklesnis, neklusnumas - žavesnis. Nes visos nuodėmės, kaip nesiliaudami mums tvirtina teologai, kyla iš neklusnumo. Ir išdidžioji dvasia, toji blogio aušrinė žvaigždė, krito iš dangaus už tai, kad maištavo.

Apdiržusia širdimi, geisdamas tik blogio, pilnas nešvarių minčių, maišto trokštančia siela Dorianas skubėjo, tolydžio spartindamas žingsnį, bet tuo metu, kai jis jau nūrė į tamsią tarpuvartę, kur ne kartą suko, norėdamas trumpesniu keliu pasiekti tą blogu vardu garsėjančią landynę, staiga pajuto, kaip iš užpakalio kažkas jį pačiupo; nespėjęs pasipriešinti, Dorianas buvo priremtas prie sienos, o žiauri ranka jau gniaužė jam gerklę.

Dorianas grūmėsi kaip pašėlęs ir baisiom pastangom atgniaužė smaugiančius pirštus. Po akimirkos jis išgirdo revolverio spragtelėjimą ir pamatė, kaip blizga tiesiai jam į galvą nutaikytas vamzdis, o priešais juoduoja tamsi neaukšto kresno vyro povyza.

- Ko norit? - suvapėjo Dorianas.

- Tylėk! Šausiu, jei krustelėsi!

- Jums protas pasimaišė. Ką aš jums padariau?

- Pražudei Sibilę Vein,- pasigirdo atsakymas. - O Sibilė Vein buvo mano sesuo. Ji nusižudė. Aš tą žinau. Ant tavęs krinta kaltė dėl jos mirties. Prisiekiu, kad už tai tave nudėsiu. Daugelį metų tavęs ieškojau. Neturėjau jokio ženklo, jokio pėdsako. Abu žmonės, kurie būtų galėję papasakoti, kaip atrodai, jau negyvi. Nieko nežinojau apie tave, tik meilės vardą, kuriuo jinai tave vadindavo. Šį vakarą atsitiktinai jį išgirdau. Susitaikyk su Dievu, nes šianakt mirsi.

Dorianui Grėjui iš baimės akys aptemo.

- Niekada tokios nepažinojau,- pralemeno jis. - Niekada apie tokią negirdėjau. Iš proto išsikraustėt.

- Verčiau išpažink savo nuodėmes. Kaip mane gyvą matai, tau galas.

Baisi akimirka. Dorianas nežinojo, nei ką sakyti, nei ką daryti.

- Klaupkis! - suriaumojo vyriškis. - Duodu vieną minutę susitaikyti su Dievu, ne daugiau. Šianakt išplaukiu į Indiją ir prieš tai turiu atlikti pareigą. Vieną minutę. Ne daugiau.

Dorianui nusviro rankos. Sustingęs iš siaubo, jis nebežinojo ką daryti. Staiga jam švystelėjo beprotiška viltis.

- Palaukit! - suriko jis.- Kada nusižudė jūsų sesuo? Sakykit greitai - kada?

- Prieš aštuoniolika metų,- atsakė vyriškis. - Ko čia klausti! Negi metai svarbu?

- Aštuoniolika metų,- nusijuokė Dorianas, ir jo balse suskambo pergalė. - Aštuoniolika metų!

Nusiveskit mane po žibintu ir pažvelkit man į veidą.

Džeimsas Veinas akimirką dvejojo, nesuprasdamas, ko nori Dorianas. Paskui čiupo jį ir ištempė iš tarpuvartės.

Vėjo blaškoma žibinto šviesa buvo blausi ir mirgėjo, tačiau jos užteko, kad Džeimsas pamatytų šiurpią klaidą, kurią tarėsi padaręs, nes žmogaus, kurį ketino nužudyti, veidas žydėjo jaunyste, buvo nesuteršto jos tyrumo. Atrodė, kad jam ne daugiau kaip dvidešimt pavasarių, vargu ar buvo vyresnis, gal net tokio pat amžiaus, kaip jo sesuo, kai prieš daugelį metų jie išsiskyrė. Neliko jokių abejonių, kad ne šis žmogus ją pražudė.

Jis paleido Dorianą ir svirduliuodamas atšlijo.

- Dieve mano! Dieve mano! - sušuko jis. - Juk būčiau jus nužudęs!

Dorianas Grėjus giliai atsikvėpė.

- Žmogau, jūs vos neįvykdėt baisaus nusikaltimo,- pasakė jis, griežtai žvelgdamas į Džeimsą Veiną.

- Tebūnie tai įspėjimas, kad nemėgintumėt keršyti pats.

- Atleiskit, pone,- sumurmėjo Džeimsas Veinas. - Aš apsigavau. Atsitiktinis žodis, kurį nugirdau toj nelemtoj landynėj, nuvedė mane klaidingais pėdsakais.

- Verčiau eikit namo ir paslėpkit tą revolverį, kad bėdon neįkliūtumėt,- pasakė Dorianas ir apsisukęs palengva nuėjo sau gatve.

Džeimsas Veinas stovėjo ant šaligatvio, sustingęs iš siaubo. Jis drebėjo visu kūnu. Netrukus juodas šešėlis, kuris slinko palei varvančią sieną, išlindo į šviesą ir pritykino prie Džeimso. Jį palietė kažkieno ranka, ir krūptelėjęs jis atsigręžė. Tai buvo viena moterų, gėrusių prie baro.

- Kodėl jo nenudėjai? - sušnypštė jinai, prikišusi artyn sulysusį veidą. - Žinojau, kad nusivijai jį, kai išbėgai iš Deilio. Kvailys! Reikėjo nudėti. Jis turi krūvą pinigų, o bjauresnio žmogaus kaip gyvas nerasi.

- Ne jo aš ieškojau,- atsakė jis,- ir ne pinigų man reikia. Gyvybės man reikia. Žmogui, kurio gyvybės man reikia, turėtų būti gal keturiasdešimt metų. O šis dar beveik berniukas. Ačiū dievui, kad nesusitepiau rankų jo krauju.

- Beveik berniukas! - nusišaipė ji. - Žmogau, jau bus aštuoniolika metų, kai Pasakų Princas padarė mane tokią, kokia esu.

- Meluoji! - suriko Džeimsas Veinas.

Ji iškėlė ranką į dangų.

- Prisiekiu prieš Dievą, jog sakau teisybę,- sušuko ji.

- Prieš Dievą?

- Tegu man žadą atima, jeigu meluoju. Jis pats blogiausias iš visų, kurie čia lankosi. Sako, už gražų veidą velniui parsidavęs. Jau bus aštuoniolika metų, kaip aš jį pažįstu. Jis beveik nepasikeitė nuo to laiko. O aš pasikeičiau,- pridūrė ji, pikta dėbelėdama.

- Prisieki?

- Prisiekiu,- lyg duslus aidas pasigirdo iš jos išdžiūvusių lūpų.- Tik neišduok manęs,- suinkštė ji. - Aš jo bijau. Ir duokš man už nakvynę užsimokėti. Nusikeikęs jis atšoko nuo jos ir puolė prie gatvės kampo, bet Dorianas Grėjus jau buvo dingęs. Kai jis atsigrėžė, moteriškės taip pat nebebuvo.

XVII SKYRIUS

Po savaitės Dorianas Grėjus sėdėjo Selbi Rojaliao oranžerijoje ir šnekučiavosi su dailiąja Monmeto hercogiene, kuri drauge su savo vyru, sunykusiu šešiasdešimtmečiu, buvo tarp jo svečių. Visi gėrė arbatą; prie stalo, ant kurio stovėjo didžiulė lempa nėrinių gaubtu ir skleidė sodrią šviesą ant trapaus servizo porceliano ir kaltinio sidabro, pirmuoju smuiku griežė hercogienė. Baltos jos rankos graškčiai nardė tarp puodelių, o putlios raudonos lūpos šypsojo - Dorianas Grėjus kažką jai buvo pašnibždėjęs. Lordas Henris sėdėjo atsilošęs šilkais drapiruotoje pintoje kėdėje ir žiūrėjo į juodu. Ant persikų spalvos kušetės sėdėjo ledi Narboro ir dėjosi klausanti hercogo pasakojimo apie paskutinį Brazilijos vabalą, papildžiusį jo kolekciją. Trys jauni vyrai elegantiškais kostiumais vaišino pyragaičiais kelias damas. Jau atvyko dvylika svečių, ir buvo tikimasi, kad kitą dieną dar daugiau atvažiuos.

- Apie ką judu šnekatės? - paklausė lordas Henris, dideliais žingsniais eidamas prie stalo ir dėdamas savo puoduką. - Manau, kad Dorianas tau, Gledise, pasakojo apie mano sumanymą viską pavadinti naujais vardais. Žavus sumanymas.

- Bet aš, Hari, nenoriu naujo vardo,- atsiliepė hercogienė, žvelgdama į jį nuostabiomis akimis. - Aš visiškai patenkinta savo vardu ir nemaž neabejoju, kad ponas Grėjus patenkintas savuoju.

- Mieloji Gledise, nieku gyvu nekeisčiau judviejų vardų. Jie tobuli. Visų pirma aš turėjau galvoje gėles. Vakar nusiskyniau orchidėją į švarko atlapą. Puikų taškeliais nusėtą žiedą, tokį pat viliojantį kaip septynios didžiosios nuodėmės. Nieko nepagalvojęs, paklausiau vieną iš sodininkų, kuo vardu gėlė. Jis atsakė, kad čia esąs puikus Robinzonianos egzempliorius ar dar kažkas kita, ne mažiau baisu. Liūdna, tačiau mes iš tikrųjų praradom sugebėjimą duoti daiktams gražius vardus. Vardas - tai viskas. Niekada nesiginčiju dėl poelgių. Ginčijuos tik dėl žodžių. Todėl ir nekenčiu vulgaraus realizmo literatūroje. Žmogus, kuris galėjo kastuvą pavadinti kastuvu, turėtų būti priverstas juo kasti. Daugiau niekam jis netinka.

- Tad kaipgi, Hari, turėtume tave vadinti? - paklausė jinai.

- Jis vardu Princas Paradoksas,- pasakė Dorianas.

- Taiklu! - sušuko hercogienė.

- Tokio vardo nė girdėti nenoriu,- nusijuokė lordas Henris, grimzdamas į fotelį. - Etiketė prilimpa. Atsisakau titulo.

- Karaliai titulų neatsisako,- įspėjo gražios lūpos.

- Vadinasi, nori, kad aš ginčiau sostą?

- Taip.

- Aš skelbiu rytojaus tiesas.

- Man labiau patinka šios dienos suklydimai,- atsakė ji.

- Tu, Gledise, mane nuginkluoji,- sušuko jis, užsikrėsdamas žaisminga jos nuotaika.

- Atimu skydą, Hari, bet ne ietį.

- Niekada ja nekovoju prieš grožį,- atsakė jis, mostelėdamas ranka.

- Čia tu klysti, Hari, patikėk. Per daug vertini grožį.

- Kaip gali taip kalbėti? Teisybė, sutinku, jog geriau būti gražiam negu geram. Bet, kita vertus, niekas greičiau už mane nepripažins, kad geriau būti geram negu bjauriam.

- Tad bjaurumas - viena iš septynių didžiųjų nuodėmių? - sušuko hercogienė. - O ką tik jas lyginai su orchidėjom.

- Bjaurumas, Gledise,- viena iš septynių didžiųjų dorybių. Tau, kaip gerai konservatorei, negalima per daug jų sumenkinti. Alus, Biblija ir septynios didžiosios dorybės padarė mūsų Angliją tokią, kokia ji yra.

- Vadinasi, tau nepatinka mūsų šalis? - paklausė ji.
- Aš joje gyvenu.
- Kad lengviau būtų ją smerkti.
- Ar nori, kad sutikčiau su Europos nuosprendžiu Anglijai?
- O ką jie sako apie mus?
- Kad Tartiuvas emigravęs į Angliją ir ėmėsis savo verslo.
- Tai tavo nuomonė?
- Atiduodu ją tau.
- Negalėčiau naudotis. Ji pernelyg teisinga.
- Nebijok. Mūsų tautiečiai niekada neatpažįsta savo portretų.
- Jie praktiški.
- Greičiau sukti negu praktiški. Kai jie suveda balansą, kvailumą jiems atsveria turtas, ydas - veidmainystė.
- Vis dėlto mes atlikom didelių žygių.
- Dideli žygiai buvo mums primesti, Gledise.
- Mes nešėm jų našta.
- Tik ligi biržos.
- Ji papurtė galvą.
- Aš tikiu nacija! - sušuko ji.
- Joje tėra tik buvusio veržlumo likučiai.
- Ji turi ateitį.
- Žlugimas mane labiau traukia.
- O menas? - paklausė ji.
- Tai liga.
- Meilė?
- Iliuzija.
- Religija?
- Modernus tikėjimo pakaitalas.
- Tu skeptikas.
- Jokiu būdu! Skepticizmas - tikėjimo pradžia.
- Kas tu?
- Apibrėžimas riboja.
- Duok man siūlo galą.
- Siūlai trūkinėja. Paklystum labirinte.
- Tu stulbini mane. Verčiau šnekėkim apie ką kita.
- Mūsų šeiminkas - žavinga tema. Prieš daugelį metų jis buvo gavęs Pasakų Princo vardą.
- Ak, neprimink man to! - sušuko Dorianas Grėjus.
- Mūsų šeiminkas šį vakarą nepakenčiamas,- rausdama pastebėjo hercogienė.- Man regis, jis galvoja, kad Monmetas vedė mane grynai moksliniais sumetimais kaip geriausią nūdienių drugių egzempliorių, kokį begalėjo surasti.
- Na, gal smeigtuku jis jūsų neprismeigs,- nusijuokė Dorianas Grėjus.
- O, smeigtukais, ponas Grėjau, supykusi mane smaigsto kambarinė.
- O dėl ko gi, hercogiene, ji pyksta ant jūsų?
- Dėl menkiausių niekų, patikėkit. Dažniausiai dėl to, kad be dešimt devintą aš pareiškiu, jog pusę devynių jau turiu būti apsirengusi.
- Iš tiesų, kokia ji nesupratinga! Jums derėtų ją išpėti.
- Nedrįstu, ponas Grėjau. Juk ji man sugalvoja skrybėlaičių modelius. Ar prisimenat skrybėlaitę, kurią buvau užsidėjusi per pobūvį sode pas ledi Hilstoun? Kur jūs prisiminsit, bet malonu, kad bent dedatės prisimenas. Taigi tiesiog iš nieko ją padarė. Visos geros skrybėlaitės padarytos iš nieko.
- Kaip ir geras vardas, Gledise,- įsiterpė lordas Henris.
- O kai žmogus tikrai ko pasiekia, bematant įgyja priešų. Būk vidutinybė, jei nori būti populiarus.

- Tik ne tarp moterų,- tarė hercogienė, purtydama galvą,- o moterys valdo pasaulį. Užtikrinu jus, kad mes vidutinybių nepakenčiam. kažkas pasakė, kad mes, moterys, mylime ausimis, kaip vyrai myli akimis, jei jie iš viso myli.

- Man regis, kad mes nieko kita ir neveikiam,- sumurmėjo Dorianas.

- Ak, ponas Grėjau, vadinasi, jūs niekada iš tikrųjų nemylite,- pasakė hercogienė; ji dėjosi nuliūdusi.

- Brangioji Gledise! - sušuko lordas Henris. - Kaip galima šitaip kalbėti? Meilė gyva pakartojimais, o pakartojimai alkį paverčia menu. Be to, kiekvieną sykį, kai myli, atrodo, kad tai tas vienintelis kartas. Objektai keičiasi, bet aistra viena. Objektų skirtingumas ją tik sustiprina. Gyvenime mes geriausiu atveju galim patirti vienut vieną didelį išgyvenimą, o didžiausia gyvenimo paslaptis - tą išgyvenimą kartoti kaip galima dažniau.

- Net jeigu teko nuo jo nukentėti? - paklausė hercogienė palūkėjusi.

- Tuo labiau, jei teko nukentėti,- atsakė lordas Henris.

Hercogienė apsisuko ir smalsiu žvilgsniu pažiūrėjo į Dorianą Grėjų.

- O ką jūs, ponas Grėjau, pasakysit? - paklausė ji.

Dorianas akimirka dvejojo. Paskui atlošė galvą ir nusijuokė.

- Aš, hercogiene, visada sutinku su Hariu.

- Net kai jis klysta?

- Haris niekada neklysta, hercogiene.

- Ar jo filosofija padėjo jums rasti laimę?

- Laimės aš niekada nieieškojau. Kam? Ieškojau malonumų.

- Ir radot, ponas Grėjau?

- Dažnai. Pernelyg dažnai.

Hercogienė atsiduso.

- Aš ieškau ramybės,- pasakė ji,- ir jeigu nenuveisiu persirengti, šį vakarą jos nerasiu.

- Leiskit, hercogiene, dovanoti jums orchidėjų,- sušuko Dorianas ir pašokęs nuėjo gilyn į oranžeriją.

- Tu su juo begėdiškai flirtuoji,- pasakė lordas Henris savo pusseserei.- Verčiau pasisaugok. Jis be galo patrauklus.

Jei nebūtų patrauklus, nereikėtų ir kovos.

- Vadinasi, graikas prieš graiką?

- Aš trojėnų pusėje. Jie kovojo dėl moters.

- Ir pralaimėjo.

- Būna didesnių blogybių už nelaisvę,- atsakė ji.

- Šuoliuoji nelaikydama pavadžio.

- Greitis teikia gyvybę,- pasigirdo <I>riposte</I>.

- Aš tą užrašysiu savo dienoraštyje šį vakarą.

- Ką?

- Kad apdegusį vaiką vilioja ugnis.

- Aš net neapsvilusi. Mano sparnai nepaliesti.

- Naudoji juos viskam, tik ne pabėgimui.

- Drąsa iš vyrų perėjo moterims. Mums ji nepatirtas jausmas.

- Tu turi varžovę.

- Ką?

Jis nusijuokė.

- Ledi Narboro,- sušnibždėjo jis. - Jinai tiesiog jį dievina.

- Verti mane nuogaštauti. Apeliavimas į senovę lemtingas mums, romantikams.

- Romantikams? Jūs naudojate moksliniais metodais.

- Mus išauklėjo vyrai.

- Bet jūsų neištyrinėjo.

- Charakterizuok mus kaip lytį,- metė ji iššūkį.

- Sfinksai be paslapčių.

Ji pažvelgė į jį šypsodama.

- Kaip ilgai negrįžta ponas Grėjus,- tarė ji. - Eime jam pagelbėti. Aš dar nepasakiau, kokios spalvos mano suknelė.
- A! Teks tau, Gledise, suknelę derinti prie gėlių.
- Tai būtų per ankstyva kapituliacija.
- Romantinis menas prasideda nuo kulminacijos.
- Turiu išsaugoti galimybę trauktis.
- Taip, kaip traukdavosi partiečiai?
- Jie pasislėpdavo dykumoje. To aš negalėčiau padaryti.
- Moterims ne visada leidžiama rinktis,- atsakė lordas Henris, bet vos tik jis spėjo baigti sakinį, iš oranžerijos galo pasigirdo slopi dejonė, o paskui kažkas sunkus dunkstelėjo žemėn. Visi pašoko. Hercogienė stovėjo sustingusi iš siaubo. Baimės pilnomis akimis lordas Henris nubėgo pro plazdančias palmes ir rado Dorianą Grėjų apalpusį, gulintį kniūbsčią ant plytelėmis išklotų oranžerijos grindų.
- Jis buvo tučtuojau nuneštas į mėlynąją svetainę ir paguldytas ant vienos iš sofų. Veikiai jis atsigavo ir apsidairė nustebęs.
- Kas nutiko? - paklausė jis. - O, prisimenu! Henri, ar čia man saugu?
- Jis ėmė drebėti.
- Mielas Dorianai,- atsakė lordas Henris,- tu tik buvai nualpęs. Nieko daugiau. Matyt, pervargai. Verčiau neateik pietų. Aš tave pavaduosiu.
- Ne, aš ateisiu,- atsakė jis, vargais negalais stodamasis. - Verčiau ateisiu. Negalima likti vienam. Jis nuėjo į savo kambarį ir persirengė. Per pietus prie stalo jis buvo pilnas pašėlusio, nevaržomo linksmumo, tačiau kartkartėmis jį persmelkdavo siaubas, kai tik prisimindavo Džeimso Veino veidą, kuris jį stebėjo, prisispaudęs prie oranžerijos stiklo lyg balta nosinė.

XVIII SKYRIUS

Kitą dieną jis niekur nėjo iš namų ir didžiumą laiko praleido savo kambaryje, kamuojamas baisios mirties baimės ir vis dėlto abejingas gyvenimui. Jam ėmė rodytis, kad jį kas seka, jo tyko, kad jam spendžiami spąstai. Vos tik nuo vėjo sujudėdavo gobelenai, jis krūptelėdavo. Sausi lapai, kuriuos vėjas blaškė į švinu įrėmintus lango stiklus, jam atrodė nelyginant jo paties neįvykdyti pasiryžimai ir nuožmūs sąžinės priekaištai. Vos tik užmerkdamo akis, bematant prieš jį vėl iškildavo jūreivio veidas, žvelgiantis pro aprasojusį stiklą, ir siaubo pirštai vėl sugniauždavo širdį.

O gal tik jo fantazija išvadino kerštą iš nakties tamsos ir dabar jam prieš akis rikiavo klaikius baismės vaizdus? Tikrovė chaotiška, tačiau žmogaus vaizduotėje viešpatauja šiurpi logika. Tik vaizduotė kiekvieną nuodėmę užsiundo sąžinės priekaištais. Tik vaizduotė kiekvieną nusikaltimą palydi baisių jo pasekmių paveikslais. Realiame faktų pasaulyje blogieji lieka nenubausti, o gerieji negauna atpildo. Sėkmė lydi stiprius, pralaimėjimas skirtas silpniems. Štai ir viskas. Pagaliau, jeigu ir koks svetimas žmogus būtų slankiojęs apie namus, tarnai ar sargai būtų jį pastebėję. Jei gėlynuose būtų rastos pėdos, sodininkai būtų pranešę. Taip, čia tik jo fantazija. Šibilės Vein brolis nesugrįžo jo nudėti. Jis išplaukė savo laivu ir nuskęs kur nors šaltame vandenyne. Šiaip ar taip, jo bijoti nebereikia. Juk galų gale tas žmogus nežino, negali žinot, kas jis. Jį saugo jaunystės kaukė.

Bet jeigu tai tik iliuzija, kaip baisu, kad sąžinė gali sukurti tokias klaikias šmėklas, suteikti joms regimą pavidalą ir paleisti tau prieš akis! Kaip jis begyvens, jeigu dieną naktį jo nusikaltimų šmėklos spoksos į jį iš visų tylių kampų, vaipysis išlindusios iš savo slaptų urvų, kuždės į ausį, kai jis sėdės už puotos stalo, budins lediniais pirštais, kai jis miegos! Kai jam į galvą atsėlino šita mintis, jis pabalo iš siaubo, ir staiga jam pasirodė, kad net oras atšalo. O! Kokią klaikios beprotybės valandą jis nužudė savo draugą! Šiurpu net prisiminti tą sceną! Ir vėl viskas iškilo jam prieš akis. Atmintyje atgijo kiekviena kraupi detalė ir rodėsi dar baisesnė. Iš juodojo Laiko urvo, įsisupusi į raudoną skraistę, iškilo jo nuodėmė. Šeštą valandą atėjęs lordas Henris rado Dorianą taip raudantį, tarsi jam plyštų širdis.

Tik trečią dieną Dorianas išdrįso išeiti iš namų. Vaiskus pušimis pakvėpęs žiemos rytas tartum gražino jam džiaugsmą ir gyvybes ugnį. Bet pasikeitimą sukėlė ne vien fizinės aplinkos sąlygos. Jo paties prigimtis sukilo prieš tą beribę kančią, kuri kėsinosi sudrumsti, sugriauti tobulą jo ramybę. Taip visada atsitinka subtilios, rafinuotos sandaros charakteriams. Stiprios jų aistros arba palaužia, arba palūžta. Jos arba pražudo žmogų, arba žūsta pačios. Lėkšti sielvartai, lėkšta meilė išlieka ir toliau. O didelę meilę ir didelį sielvartą sunaikina jų pačių perteklius. Be to, Dorianas pats save įtikino buvęs siaubo sukrestos vaizduotės auka ir dabar žvelgė atgal į savo būgstavimus lyg ir su užuojauta ir net geroka paniekos doze.

Po pusryčių jis valandą vaikštinėjo sode su hercogiene, o paskui nuvažiavo per parką ten, kur vyko medžioklė. Nuo šarmos žolė atrodė lyg druska apibarstyta. Dangus mėlynavo kaip apversta metalo taurė. Plona ledo plutelė buvo aptraukusi nendrėmis apaugusio negilaus ežero pakraščius.

Prie pušyno jis pamatė serą Džefrį Klaustoną, hercogienės brolių, stumiantį iš šautuvo du iššautus patronus. Dorianas išsoko iš kariatos ir, paliepęs vežėjui važiuoti kumelę namo, pro sudžiūvusius paparčius ir sausus krūmokšnius nuėjo prie svečio.

- Kaip sekėsi medžioklė, Džefri? - paklausė jis.

- Nelabai, Dorianai. Turbūt dauguma paukščių ištrūko į atvirą lauką. Manau, kad po priešpiečių geriau eis, kai patrauksim į naujus plotus.

Dorianas žingsniavo šalia jo. Gaivus kvapnus oras, rusvos ir rausvos šviesos, mirgančios miške, kartkartėmis pasigirstantys kimūs varovų šūksmai ir įkandin jį sekąs šaižus šautuvų pyškėjimas žavėjo jį, ir jis pajuto laisvės džiugesį. Jo nebeslėgė rūpesčiai, jis buvo laimingas, pilnas džiaugsmingo abejingumo.

Staiga už kokių dvidešimt jardų priešais juos iš tankios sausos žolės kupsto išsoko kiškis stačiom ausim juodais galiukais ir pasispyręs ilgom užpakalinėm kojom nurūko alksnyno tankmėn. Seras Džefris prisidėjo šautuvą prie peties, bet žvėrelio judesių grakštumas nežinia kodėl sužavėjo Dorianą Grėjų, ir jis suriko:

- Nešaukit, Džefri. Palikit gyvą.

- Kvailystė, Dorianai! - nusijuokė jo bičiulis ir, kiškiui neriant į tankmę, iššovė.

Pasigirdo du riksmi: baisus pašauto kiškio riksmas ir dar baisesnis - mirštančio žmogaus.

- O dieve! Pataikiau į varovą! - sušuko seras Džefris. - Koks asilas galėjo atsistoti priešais šautuvus! Liaukitės šaudę! - suriko jis visu balsu.- Žmogus sužeistas.

Vyriausias varovas atbėgo su lazda rankoje.

- Kur, pone? Kur? - šaukė jis.

Tuo pat metu visoje linijoje nutilo šūviai.

Čia,- piktai atsiliepė seras Džefris, bėgdamas į tankmę. - Ko jūs, po galais, nėsulaikot savo vyrų? Visai dienai man medžioklę sugadinot.

Dorianas žiūrėjo, kaip vyrai lindo į alksnyną, skirdami lanksčias svyruojančias šakas. Netrukus jie išniro, paskui save į saulės šviesą tempdami lavoną. Dorianas nusigrėžė, apimtas siaubo. Jam rodėsi, kad visur, kur tik eina, jį lydi nelaimė. Girdėjo, kaip seras Džefris paklausė, ar žmogus iš tikrųjų negyvas, ir vyriausio varovo teigiamą atsakymą. Staiga jam pasivaideno, kad visas miškas pilnas veidų. Buvo girdėti, kaip trypia nesuskaitoma daugybė kojų, kaip tyliai šurmuliuoja balsai. Viršum galvos pro šakas nuplasnojo didžiulis fazanas vario spalvos krūtine.

Po kelių akimirku, kurios priblokštam Dorianui prailgo lyg begalinės skausmo valandos, jis pajuto kažkieno ranką ant peties. Krūptelėjo ir atsigrėžė.

- Dorianai,- prašneko lardas Henris,- verčiau aš jiems pasakysiu, kad šiandien medžioklė jau baigta. Nederėtų jos tęsti.

- Aš, Hari, norėčiau, kad niekada niekas nebemedžiotų,- atsakė jis karčiai. - Tai baisu ir žiauru. Ar tas žmogus?..

Sakinio baigti jis nebegalėjo.

- Deja, taip,- atsakė lordas Henris.- Visas užtaisas suėjo jam į krūtinę. Tikriausiai mirė tučtuojau. Eime, grįžkim namo.

Jie ėjo drauge alėjos link gal penkiasdešimt jardų, netardami nė žodžio. Paskui Dorianas pažvelgė į lordą Henriį ir sunkiai atsitusęs pasakė:

- Tai blogas ženklas, Hari, labai blogas ženklas.

- Kas? - paklausė lordas Henris.- A! Šita nelaimė. Mielas drauge, nieko nebepagelbėsi. Žmogus buvo pats kaltas. Ko jis atsistojo priešais šautuvus? Be to, mes čia niekuo dėti. Džefriui, žinoma, gana nesmagu. Varovų niekas šratais nevaišina. Žmonės tada ima galvoti, kad esi netikęs šaulys, o Džefris juk šaudė labai taikliai. Na, bet kam apie visa tai kalbėti.

Dorianas papurtė galvą.

- Tai blogas ženklas, Hari. Jaučiu, tartum kažkurį iš mūsų turėtų ištikti baisi nelaimė. Gal mane,- pridūrė jis, skausmo kupinu mostu brūkštelėdamas sau per akis.

Vyresnysis vyras nusijuokė.

- Vienintelė baisi nelaimė pasaulyje, Dorianai,- nuobodulys. Tai vienintelė nuodėmė, kuri neatleidžiama. Bet, rodos, dėl jos mums kentėti netenka, nebent per pietus tie vyrukai imtų pliaukšti apie šį įvykį. Reikės jiems pasakyti, kad ši tema - tabu. O kai dėl ženklą, jų visai nebūna. Likimas nesiunčia mums savo pasiuntinių. Jis pernelyg išmintingas ar pernelyg žiaurus. Beje, Dorianai, kas galėtų tave ištikti? Turi viską, ko begalima trokšti. Nerasi žmogaus, kuris nenorėtų pasikeisti su tavimi vietoj.

- Nėra žmogaus, Hari, su kuriuo aš nenorėčiau keistis vietoj. Nesijuok šitaip. Sakau teisybę. Tas varganas kaimietis, kuris ką tik mirė, laimingesnis už mane. Mirties aš nebijau. Tik mane baugina mirties artėjimas. Taip ir matau, kaip švininiam ore milžiniški jos sparnai plasnoja aplinkui mane. Dieve mano! Nejaugi nematai, kaip ten už medžių slapstosi žmogus, seka mane, tyko?

Lordas Henris pažvelgė į tą pusę, kur rodė drebanti pirštinėta ranka.

- Taip,- tarė jis šypsodamas.- Matau sodininką, laukiantį tavęs. Tikriausiai nori paklausti; kokių gėlių pageidauji šiandien stalui papuošti. Koks tu juokingai nervingas, mielas bičiuli. Grįžęs į miestą, būtinai nueik pas mano gydytoją.

Dorianas lengviau atsiduso, pamatęs artėjantį sodininką. Sodininkas kilstelėjo skrybėlę, dvejojamas akimirka žiūrėjo į lordą Henriį, paskui išsitraukė laišką ir padavė savo šeimininkui.

- Maloningoji ponია liepė laukti atsakymo,- sumurmėjo jis.

Dorianas įsikišo laišką į kišenę.

- Pasakyk maloningajai poniai, kad aš grįžtu,- atsakė jis šaltai.

Sodininkas apsisuko ir skubiai nuėjo namų link.

- Kaip moterys mėgsta daryti visa, kas pavojinga! - nusijuokė lordas Henris.- Tai viena iš savybių, kuriomis aš labiausiai žaviuosi. Moteris flirtuos su bet kuo tol, kol kiti žiūrės į ją.

- Kaip tu, Hari, mėgsti šnekėti apie viską, kas pavojinga! Bet šiuo atveju klysti. Man labai patinka hercogienė, bet aš jos nemyliu.

- O hercogienė tave labai myli, tačiau tu kiek mažiau jai patinki, vadinasi, judu puikiai tinkat vienas antram.

- Skleidi paskalas, o joms nėra jokio pagrindo.

- Visų paskalų pagrindas - nemoralus faktas,- pasakė lordas Henris ir užsidegė cigaretę.

- Hari, tu dėl aforizmo bet ką paaukotum.

- Žmonės savo noru deda galvas ant aukuro,- pasigirdo atsakymas.

- Gera būtų, jei galėčiau mylėti,- sušuko Dorianas Grėjus, ir jo balse suskambo begalinis liūdesys,- bet atrodo, jog būsiu praradęs aistrą, užmiršęs geismą. Aš per daug įsigilinęs į save. Tapau pats sau našta. Noriu pabėgti, pasitraukti, užsimiršti. Kvailai pasielgiau čia atvykęs. Turbūt reikės nusiųsti telegramą Harviui, kad paruoštų jachtą. Jachtoje gali jaustis saugus.

- Nuo ko saugus, Dorianai? Tave kamuoja kažkoks rūpestis. Kodėl nesakai, kas tau? Juk žinai, kad padėčiau.

- Negaliu pasakyti, Hari,- liūdnai atsakė jis.- Spėju, kalta mano vaizduotė. Toji baisi nelaimė mane sukrėtė. Mane kankina šiurpus nujautimas, jog kažkas panašaus atsitiks ir man.

- Kokia nesąmonė!

- Tikriausiai, bet negaliu nusikratyti šituo jausmu. A, štai hercogienė. Su tuo elegantišku kostiumu ji tikra Artemidė. Matot, hercogiene, mes grįžom.

- Aš jau viską žinau, ponas Grėjau,- atsakė ji.- Vargšas Džefris baisiai nusiminięs. Rodos, jūs prašėt jį nešauti to kiškio. Kaip keista!

- Taip, labai keista. Nežinau, kas mane paskatino tai pasakyti. Greičiausiai čia buvo tik užgaida. Kiškutis atrodė be galo mielas. Bet man labai gaila, kad jie jums pasakė apie tą žmogų. Bjauri tema. - Nemaloni tema,- įsiterpė lordas Henris.- Ir jokios psichologinės vertės neturi. Jei Džefris tyčia būtų taip padaręs, koks jis būtų įdomus! Norėčiau pažinti žmogų, įvykdžiusį tikrą žmogžudystę. - Koks tu, Hari, baisus! - sušuko hercogienė.- Ar ne, ponas Grėjau? Hari, ponas Grėjus vėl serga. Jis tuojau nualps.

Dorianas šiaip taip susitvardė ir nusišypsojo.

- Niekai, hercogiene,- sumurmėjo jis.- Man nervai baisiai pakriko. Nieko kita. Tikriausiai šlyt per toli būsiu nuėjęs. Negirdėjau, ką sakė Haris. Ar ką nors baisaus? Būtinai man kada nors pasakysit. Eisiu atsigulti. Atleiskit.

Jie jau buvo priėję prie didžiųjų laiptų, kurie iš oranžerijos vedė į terasą. Kai paskui Dorianą užsivėrė stiklinės durys, lordas Henris atsigrėžė ir pažvelgė į hercogienę savo mieguistomis akimis.

- Ar labai jį įsimylėjai? - paklausė.

Hercogienė kurį laiką nieko neatsakė, tik stovėjo, žvelgdama į priešais atsivėrusį reginį.

- Kad aš žinočiau,- pagaliau tarė ji.

Jis papurtė galvą.

- Žinojimas būtų pražūtingas. Nežinia kaip tik žavi mus. Per miglą visi daiktai atrodo nuostabūs.

- Galima paklysti.

- Mieloji Gledise, visi keliai veda ten pat.

- Kur?

- Į nusivylimą.

- Tai buvo mano gyvenimo debiutas,- atsiduso ji.

- Ir atėjo vainikuotas.

- Žemuogių lapai man įkyrėjo.

- Jie tau tinka.

- Tik viešumoje.

- Pasigestum jų,- pasakė lordas Henris.

- Nė su vienu lapeliu nesiskirsiu.

- Monmetas turi ausis.

- Senatvėj klausia atbunka.

- Ar jis niekada nepavyduliavo?

- Verčiau būtų pavyduliavęs.

Jis apsižvalgė, tarytum ko ieškodamas.

- Ko ieškai? - paklausė ji.

- Rutulėlio nuo tavo rapyros,- atsakė jis.- Tu jį numetei.

- Tebeturiu kaukę.

- Po ja tavo akys dar žavesnės.

Ji vėl nusijuokė. Jos dantys atrodė lyg baltos sėklos raudoname vaisiuje.

Penktą valandą Dorianas paskambino ir, pakvietęs tarną, liepė sukrauti jo lagaminus naktiniam Londono ekspresui ir užsakė karietą pusei devynių. Jis buvo pasiryžęs nebenakvoti Selbi Rojalyje nė vienos nakties. Tai buvo pikta lemianti vieta. Mirtis čia vaikščiojo pačiam dienos vidury. Miško žolė buvo apšlakstyta krauju.

Paskui parašė laiškėlį lordui Henriui - pranešė važiuojąs į miestą pasitarti su gydytoju ir paprašė užimti svečius. Kai jau buvo bekišąs laišką į voką, kažkas pabeldė į duris, ir tarnas pranešė, kad vyriausias varovas norįs jį matyti. Dorianas susiraukė ir prikando lūpą.

- Tegų įeina,- pasakė jis, akimirką padvejojęs.

Kai tik vyriškis įėjo, Dorianas išsitraukė iš stalčiaus čekių knygelę ir išskleidė ją prieš save.

- Turbūt atėjot dėl šio ryto nelaimės, Torntonai? - paklausė jis, imdamas plunksną.

- Taip, pone,- atsakė vyriausias varovas.

- Ar tas vargšas žmogelis buvo vedęs? Ar turėjo šeimą? - klausinėjo Dorianas nuobodžiaujančiu veidu.- Jei taip, nenoriu, kad jo artimieji skurstų, ir nusiūsiu jiems tokią sumą, kokios, jūsų nuomone, jiems reikia.

- Mes, pone, nežinom, kas jis. Todėl aš ir drįsau pas jus ateiti.
 - Nežinot kas? - abejingai paklausė Dorianas.- Kaipgi šitaip?
 Negi jis ne jūsiškis?
 - Ne, pone. Niekada nesu jo matęs. Atrodo, pone, lyg būtų jūreivis.
 Plunksna iškrito Dorianui iš rankos, ir staiga jam pasirodė, tarsi širdis būtų liovusis plakti.
 - Jūreivis? - sušuko jis.- Sakot, jūreivis?
 - Taip, pone. Atrodo, lyg būtų jūreivis - ir abi rankos išstatuirtos, ir šiaip.
 - Ar ką nors radot pas jį? - paklausė Dorianas, palinkęs į priekį, išgąstingom akim žvelgdamas į vyriškį.- Kokį dokumentą, kur būtų jo pavardė?
 - Tik truputį pinigų, pone, visai nedaug, ir šešių užtaisų revolverį. Niekur jokios pavardės. Atrodo, padorus vyras, pone, bet iš prastų žmonių. Mes manom, kad koks jūreivis.
 Dorianas pašoko. Staiga jam švystelėjo beprotiška viltis. Kaip pamišęs jis stvėrėsi jos.
 - Kur lavonas? - sušuko jis.- Greit! Turiu jį tučtuojau pamatyti.
 - Jis tuščioje arklidėje, fermoje, pone. Žmonės nenori negyvėli į namus priimti. Sako, lavonas nelaimę atneša.
 - Fermoje! Tučtuojau eik ten ir lauk manęs. Pasakyk tarnam, kad atvestų man arklį. Ne. Tiek to. Aš pats nueisiu į arklides. Bus greičiau. Nė ketvirčiui valandos neprabėgus, Dorianas kaip beįmanydamas jau ragino arklį, šuoliais lekiantį ilga alėja. Pro šalį lyg vaiduoklių eisena šmėkščiojo medžiai, šiurpūs šešėliai krito priešais jį ant kelio. Sykį kumelė pasibaidė balto vartų stulpo ir vos jo nenumetė. Jis šėrė vytiniu jai per sprandą. Lyg strėlė skrodė ji sambrėškas. Akmenys lėkė į šalis nuo jos pasagų.
 Pagaliau Dorianas prijojo ferma. Kieme stoviniavo du vyrai. Jis nušoko nuo arklio ir metė pavadį vienam iš jų. Tolimiausioje arklidėje mirgėjo žiburėlis. kažkas tartum sakyte sakė jam, kad ten lavonas, ir Dorianas nuskubėjęs uždėjo ranką ant durų sklėsčio.
 Akimirka palūkėjo, jausdamas, jog stovi prie pat slenksčio, kurį peržengus jo laukia pragaištis arba išsigelbėjimas. Paskui stumtelėjo duris ir įėjo.
 Kampe ant maišų krūvos gulėjo negyvas žmogus šiurkščiais marškiniiais ir mėlynom kelnėm. Veidas buvo uždengtas dėmėta nosine. Šalimais spragsėjo žvakigalis, įkištas į butelį.
 Dorianą Grėjų nukrėtė šiurpas. Jis pajuto negalėsiąs savo ranka nuimti nosinės nuo veido ir pašaukė vieną iš fermos darbininkų.
 - Nuimk tą skudurą nuo veido. Noriu pasižiūrėti,- paliepė jis ir įsitvėrė durų staktos.
 Kai tarnas atidengė veidą, Dorianas žengė žingsnį į priekį. Džiaugsmo šūksnis išsprūdo jam iš lūpų. Žmogus, nušautas krūmuose, buvo Džeimsas Veinas.
 Kelias akimirkas jis pastovėjo, žiūrėdamas į lavoną. O kai jojo namo, akys jam buvo pilnos ašarų,- jis žinojo esąs išgelbėtas.

XIX SKYRIUS

- Gali man nešnekėti, kad pasidarysi geras! - sušuko lordas Henris, merkdamas baltus pirštus į rožių vandenį raudono vario dubenyje.- Esi visiškai tobulas. Meldžiamasis, nesikeisk.
 Dorianas Grėjus papurtė galvą.
 - Ne, Hari, aš savo gyvenime pernelyg daug blogybių esu pridaręs. Daugiau nebedarysiu. Nuo vakar dienos pradėjau gerus darbus.
 - Kur vakar buvai?
 - Kaime, Hari. Vienut vienas praleidau dieną mažoje smuklėje.
 - Mielas vaike,- tarė šypsodamas lordas Henris,- kaime bet kas gali būti geras. Ten nėra pagundų. Štai kodėl žmonės, gyvenantys ne mieste, yra visiškai necivilizuoti. Pasidaryti civilizuotam toli gražu nėra lengva. Tik dviem keliais žmogus pasiekia civilizaciją. Vienas kelias - kultūra, antrasis - sugedimas. Kaimo gyventojams nei viena, nei antra neprieinama, todėl jie ir stovi vietoje.

- Kultūra ir sugedimas,- pakartojo Dorianas.- Pažinau ir viena, ir kita. Dabar man atrodo baisu, kad jie visada eina ranka rankon. Nes aš, Hari, radau naują idealą. Pasidarysiu kitoks. Man regis, jau dabar aš kitoks.

- Tu man dar nepasakei, koks buvo tas geras darbas. O gal sakaisi jau ne vieną padaręs? - paklausė bičiulis, įsidėjęs į lėkštę nedidelę raudonų nunokusių žemuogių piramidę ir kriauklės pavidalo skylėtu šaukštu barstydamas ją baltu cukrumi.

- Tau, Hari, galiu pasakyti. Niekam kitam negalėčiau. Aš kai ko pagailėjau. Skamba pagyrūniškai, bet tu supranti, ką turiu galvoje. Ji buvo labai graži ir nuostabiai panaši į Sibilę Vein. Turbūt tai visų pirma ir patraukė mane. Juk prisimeni Sibilę Vein, ar ne? Rodos, taip seniai visa tai buvo! Ką gi, Hetė, be abejonės, ne mūsų luomo. Ji paprasta kaimo mergaitė. Bet aš tikrai ją mylėjau. Esu visai tikras, mylėjau. Visą šį nuostabų gegužį du ar tris kartus per savaitę važiuodavau jos aplankyti. Vakar ji laukė manęs sodelyje. Obelį žiedai krito jai ant plaukų, ir ji juokėsi. Širyt auštant mes turėjom drauge išvažiuoti. Staiga aš nusprendžiau palikti ją tokią pat tyrą gelę, kokią radau.

- Manau, kad šis jausmas savo šviežumu suteikė tau, Dorianai, didžiulį malonumą,- pertraukė jį lordas Henris.- Bet aš galiu užbaigti šitą idilę. Davei jai gerą patarimą ir sutrypei širdį. Taip, tokia tavo naujo gyvenimo pradžia.

- Hari, tu baisus! Nekalbėk tokių klaidingų dalykų. Nesutrypiu Hetei širdies. Be abejonės, jinai verkė ir taip toliau. Bet garbės neprarado. Ji, kaip Perdita, gali gyventi mėtų ir medetkų sode.

- Ir apraudoti neištikimąjį Florizelį,- juokdamasis pasakė lordas Henris ir atsilošė kėdėje.- Mielas Dorianai, koks juokingai vaikiškas tu kartais būni. Negi manai, kad dabar mergaitė galės pamilti savo luomo vaikiną? Galbūt ji kada nors ištėkės už kokio stuobrio vežėjo ar išsiviepusio artojo. O toji aplinkybė, kad ji buvo sutikusi ir mylėjusi tave, paskatins ją niekinti savo vyrą, ir ji bus nelaiminga. Negaliu sakyti, kad moralės atžvilgiu labai vertinčiau tą tavo atsižadėjimą. Netgi pradžia tai gana mažai. Beje, iš kur žinai, kad tavo Hetė šiuo metu neplūduriuoja kaip Ofelija kokiam žvaigždžių apšviestam malūno tvenkinio tarp nuostabių vandens lelijų?

- Liaukis, Hari! Tu iš visko šaipaisi, o paskui pranašauji pačias baisiausias tragedijas. Gailiuosi tau pasisakęs. Man vis tiek, ką tu sakysi. Žinau, jog pasielsiaus teisingai. Vargšė Hetė! Šį rytą, jodamas pro sodą, mačiau prie lango baltą jos veidą tartum jazmino šakelę. Verčiau nebekalbėkim apie tai, tu nemėgink manęs įtikinti, kad mano geras darbas, kurį padariau pirmą kartą per daugelį metų, mažytis atsižadėjimas, kokį pirmą kartą patyriau, iš tikrųjų vos ne nuodėmė. Noriu tapti geresnis. Ir tapsiu. Papasakok ką nors apie save. Kas girdėti mieste? Seniai bebuvau klube.

- Žmonės vis dar šneka apie vargšo Bezilio dingimą.

- Maniau, kad jau bus pabodę,- tarė Dorianas, įsipildamas vyno, ir truputį susiraukė.

- Mielas vaike, jie vos šešias savaites apie tai tekalba, o britų publikai būtų per didelė proto įtampa svarstyti daugiau negu vieną temą kas trys mėnesiai. Tačiau pastaruoju metu jiems sekėsi. Jie turėjo mano skyrybų bylą ir Aleno Kempbello savižudybę. O dabar jiems atiteko paslaptingas dailininko dingimas. Skotland Jardas tebetvirtina, kad žmogus pilku apsiaustu, kuris lapkričio devintą vidurnakčio traukiniu išvyko į Paryžių, ir buvęs vargšas Bezilis, o prancūzų policija teigia, kad Bezilis nebuvo atvykęs į Paryžių. Tikriausiai po kokių dviejų savaitių išgirsim, kad žmonės matė jį San Franciske. Keista, bet kai tik koks žmogus prapuola, bematant pasklinda kalbos, jog jį matė San Franciske. Tikriausiai tai puikus miestas, ir jame slypi visos ano pasaulio smagybės.

- Kaip manai, kas galėjo ištikti Bezilį? - paklausė Dorianas, iškėlęs prieš šviesą burgundiško vyno taurę; jis pats stebėjosi, kad gali taip ramiai šnekučiuoti šia tema.

- Neturiu nė menkiausios nuovokos. Jei Bezilis nori slapstytis, tai jo reikalas. Jei miręs, nenoriu apie jį galvoti. Mane baido tikrai mirtis. Nekenčiu jos.

- Kodėl? - vangiai paklausė jaunesnysis vyras.

- Todėl,- atsakė lordas Henris ir prisikišo prie nosies kvapnios druskos dėžutę su auksinėm grotelėm,- kad šiais laikais viską galima pergyventi, išskyrus mirtį. Mirtis ir vulgarumas - vieninteliai du devynioliktojo amžiaus faktai, kurių aiškinimais nepašalinsi. Kavą, Dorianai, gersim muzikos kambaryje. Noriu, kad man paskambintum Šopeną. Vyrškis, su kuriuo pabėgo mano žmona, puikiai skambino Šopeną. Vargšė Viktorija! Aš ją labai mylėjau. Be jos namai gana tušti.

Žinoma, vedybinis gyvenimas yra tik įprotis, blogas įprotis. Bet juk ir blogiausius įpročius praradęs - gailiesi. Gal jų ir labiausiai gaila. Juk jie sudaro individualybės esmę.

Dorianas nieko neatsakė, tik pakilo nuo stalo, nuėjo į gretimą kambarį ir atsisėdo prie fortepijono, o jo pirštai ėmė bėgioti juodais ir baltais dramblio kaulo klavišais. Kai buvo atnešta kava, jis liovėsi skambinės, pažvelgė į lordą Henri ir tarė:

- Hari, ar tau niekada nedingtelėjo mintis, kad Bezilis nužudytas?

Lordas Henris nusižiovavo.

- Bezilis buvo labai populiarus, be to, jo laikrodis - Voterberio. Kam jį žudyti? Nebuvo toks protingas, kad turėtų priešų. Žinoma, buvo genialus tapytojas. Bet žmogus gali tapyti kaip Velaskezas ir būti nepakenčiamai nuobodus. Bezilis iš tikrųjų buvo gana nuobodus. Mane jis sudomino tik vieną kartą, kai prieš daugelį metų pasisakė apie savo besaikį susižavėjimą tavimi ir apie tai, kad tu - pagrindinis jo kūrybos motyvas.

- Aš mylėjau Bezilį,- liūdnai pasakė Dorianas.- Bet negi žmonės nešneka, kad jis nužudytas?

- Na, kai kurie laikraščiai taip rašo. Man tai atrodo neįtikėtina. Žinau, kad Paryžiuje yra baisių landynių, tačiau Bezilis ne iš tų žmonių, kurie ten lankosi. Nebuvo smalsus. Tai jo didžiausias trūkumas.

- O ką tu, Hari, pasakytum, jei aš prisipažinčiau nužudęs Bezilį - paklausė jaunesnysis vyras. Ištaręs šiuos žodžius, jis įdėmiai stebėjo lordą Henri.

- Pasakyčiau, mielas drauge, jog mėgini vaidinti vaidmenį kuris tau visiškai netinka. Bet koks nusikaltimas - vulgarus, kaip ir bet koks vulgarumas - nusikaltimas. Ne tau, Dorianai, įvykdyti žmogžudystę. Atleisk, jei užgavau tavo tuštybę tą pasakęs, bet patikėk - čia teisybė. Nusikaltimai išimtinai daromi žemesnių sluoksnių. Aš nė trupučio nesmerkiu tų žmonių. Maniau, kad nusikaltimas jiems tas pat, kas mums menas - tiktai būdas sužadinti nepaprastus pojūčius.

- Būdas sužadinti pojūčius? Negi manai, kad žmogus, įvykdęs žmogžudystę, galėtų vėl pakartoti tą patį nusikaltimą? Nesakyk.

- O, bet kas tampa malonumu, jei tik labai dažnai kartoji! - juokdamasis sušuko lordas Henris.- Tai viena svarbiausių gyvenimo paslapčių. Tačiau man atrodo, kad žmogžudystė visada klaida. Niekada nederėtų daryti to, apie ką negalima kalbėti po pietų. Bet palikim ramybės vargšą Bezilį. Gera būtų, jei galėčiau patikėti, kad jo mirtis tokia romantiška, kaip tu sakai, bet negaliu. Greičiau jis iš omnibuso iškrito į Seną, o konduktorius viską nuspėpė. Taip, maniau, kad toks buvo jo galas. Matau jį dabar: guli aukštiekninkas po drumstai žaliais vandenimis, sunkios baržos plaukia viršum jo, ir ilgi žali dumbliai kimba jam į plaukus. Žinai, man neatrodo, kad jis būtų sukūręs dar daug gerų darbų. Per pastaruosius dešimt metų jo kūryba gerokai suprastėjo.

Dorianas atsiduso, o lordas Henris ėmė vaikštinėti po kambarį, paskui pradėjo glostyti galvą keistai Javos papūgai, didžiuliam paukščiui pilkomis plunksnomis, rusvu kuodu ir uodega, kuris suposi ant bambuko laktos. Kai ploni Hario pirštai palietė paukštį, tas nuleido baltus raukšlėtus vokus ant juodų tarsi stiklinių akių ir ėmė siūbuoti.

- Taip,- apsisukęs toliau dėstė Hario, traukdamas iš kišenės nosinę,- jo kūryba suprastėjo. Man atrodė, lyg ji kažko neteko. Ji neteko idealo. Kai judu liovėtės buvę dideli draugai, jis liovėsi buvęs didelis menininkas. Kas judu išskyrė? Aš manau, tau jis įkyrėjo. Jei iš tikrųjų taip įvyko, jis niekada tau šito neatleido. Taip visada elgiasi įkyruoliai. Beje, kur dingo tas nuostabus tavo portretas, kurį jis nutapė? Man rodos, nemačiau jo nuo to laiko, kai jį baigė. A, prisimenu, prieš daugelį metų pasakojai siuntęs jį į Selbį, bet pakeliui jis kažkur dingęs ar kas jį pavogęs. Ar nebeatgavai? Kaip gaila! Tai buvo tikras šedevras. Prisimenu, norėjau jį nupirkti. Ir dabar norėčiau jį turėti. Jis priklausė geriausiam Bezilio kūrybos laikotarpiui. Nuo to meto jo kūryba tapo keistu blogos tapybos ir gerų ketinimų mišiniu, kuris leidžia žmogų vadinti reprezentatyviu britų menininku. Ar neskelbei laikraštyje? Reikėjo paskelbti.

- Nebepprisimenu,- atsakė Dorianas.- Rodos, skelbiau. Bet portretas man niekad nepatiko. Gailiuosi pozavęs. Net prisiminti nemalonu. Kodėl kalbi apie jį? Portretas primena man tas keistas eilutes iš Hamleto:

<I>

...Vien liūdesio paveikslas,
Vien kaukė be širdies...
</I>

Taip, toks jis buvo.

Lordas Henris nusijuokė.

- Jei žmogus į gyvenimą žiūri kaip menininkas, protas tampa jo širdimi,- pasakė jis, grimzdamas į fotelį.

Dorianas Grėjus papurtė galvą ir tyliai užgavo kelis klavišus.

- Vien liūdesio paveikslas,- pakartojo jis,- vien kaukė be širdies.

Lordas Henris sėdėjo atsilošęs fotelyje ir prisimerkęs žiūrėjo į jį.

- Beje, Dorianai,- palūkėjęs prašneko jis.- Kas iš to žmogui, jei jis laimės visą pasaulį, o praras savo sielą?,- rodos, taip skamba citata?

Muzika staiga nutilo, Dorianas Grėjus krūptelėjo ir įsmeigė akis į draugą.

- Kodėl tu, Hari, klausi manęs?

- Mielas bičiuli,- tarė lordas Henris ir nustebęs pakėlė antakius,- paklausiau, nes tariausi, kad galėsi man atsakyti. Tik tiek. Praeitą sekmadienįėjau per parką. Netoli Marmuro arkos stovėjo apskurusių žmonių pulkelis ir klausėsi kažkokio vulgaraus gatvės pamokslininko. Eidamas pro šalį, išgirdau, kaip jis pakeltu balsu sviedė šį klausimą savo klausytojams. Tai paveikė mane savo dramatiškumu. Londone gausu panašių scenų. Lietingas sekmadienis, koks neišprusęs krikščionis su lietpalčiu, ratas liguistai išblyškusių veidų po kiauru varvančių skėčių stogu, ir nuostabi frazė, kurią sviedė čaižus isteriškas balsas,- tai iš tiesų buvo savotiškai gera, tarytum koks apreiškimas. Norėjau tam pranašui pasakyti, kad Menas turi sielą, o žmogus jos neturi. Bet tikriausiai jis nebūtų manęs supratęs.

- Nekalbėk taip, Hari. Siela - tai baisi realybė. Ją galima ir pirkti, ir parduoti, ir išmainyti. Galima sužaloti ar padaryti tobulą. Kiekvienas mūsų turi sielą. Aš žinau.

- Ar tu, Dorianai, tuo visai tikras?

- Visiškai.

- A, vadinasi, čia iliuzija. Tai, kuo neabejoji, visada būna netikra. Kaip tik dėl to Tikėjimas toks lemtingas, o Romantika tokia pamokanti. Koks tu rūškanas! Nebūk toks rimtas. Negi tau ar man rūpi mūsų amžiaus prietarai? Ne, mes nebetikim siela, išsižadėjom to tikėjimo. Paskambink man ką nors. Paskambink, Dorianai, noktiurną ir skambindamas tylutėliai pasakyk, kaip išsaugojai savo jaunystę! Tikriausiai turi kokią paslaptį. Aš tik dešimt metų vyresnis už tave, o esu susiraukšlėjęs, suvytęs, išgeltęs. Tu, Dorianai, iš tikrųjų nuostabus. Niekada neatrodei žavesnis kaip šiandien. Primeni man tą dieną, kai pirmą sykį tave pamačiau. Buvai man įžūlus, labai baikštus ir be galo nuostabus. Be abejonės, tu pasikeitei, bet ne savo išvaizda. Norėčiau, kad patikėtum man savo paslaptį. Jaunystei susigrąžinti sutikčiau daryti bet ką, tik ne mankštintis, anksti keltis ir tapti padorus. Jaunystė! Niekas jai neprilygsta. Absurdiška kalbėti apie jaunystės neišmanymą. Vieninteliai žmonės, kurių nuomonės aš dabar su pagarba išklausu, daug jaunesni už mane. Man atrodo, kad jie eina priešakyje. Gyvenimas atskleidžia jiems naujausius savo stebuklus. O seniems aš visada prieštarauju. Iš principo. Jei paklausi jų nuomonės apie ką nors, kas įvyko vakar, jie iškilmingai išdėstys nuomonės, kurios buvo paplitusios 1820 metais, kai žmonės nešiojo aukštai paristus kaklaraiščius, viskuo tikėjo ir absoliučiai nieko neišmanė. Kokia žavi pjesė, kurią dabar skambinai. Tikriausiai Šopenas ją parašė Majorkoje, kai aplink jo vilą raudėjo jūra ir sūrios putos taškė langus. Ji nuostabiai romantiška. Kokia palaima, kad mes tebeturim vieną meno šaką, kurioje nėra imitavimo! Nesustok. Šį vakarą trokštu muzikos. Man vaidenasi, kad tu jaunas Apolonas, o aš - Marsijas, besiklausantis tavęs. Turiu aš, Dorianai, savų sielvartų, apie kuriuos net tu nieko nenutuoki. Senatvė tragiška ne tuo, kad esi senas, bet tuo, kad esi jaunas. Kartais mane pribloškia mano paties nuoširdumas. O, Dorianai, koks tu laimingas! Koks nepaprastas tavo gyvenimas! Tu viską gėrei ligi dugno. Iščiulpei vynuoges. Niekas nebuvo nuo tavęs paslėpta. Ir viskas pralėkė pro tave lyg muzikos garsai. Niekas tavęs nesudraskė. Tu vis toks pat.

- Nesu aš, Hari, toks pat.

- Esi. Norėčiau žinot, kaip prabėgs likęs tavo gyvenimas. Negriauk jo atsižadėjimais. Dabar tu tobulas. Nepaversk savęs netobulu. Tu dabar be trūkumų. Nepurtyk galvos, aš tą žinau. Be to, Dorianai, neapgaudinėk savęs. Ne valia ir ne norai tvarko gyvenimą. Gyvenime lemia nervai, skaidulos ir palengva statomos ląstelės, kuriose slypi mintis ir sapnuoja aistros. Gali vaizduotis esąs saugus, manyti esąs stiprus. Bet atsitiktinis kambario ar rytmečio dangaus atspalvis, savotiškas kvapas kuris tau kadaise patiko ir kuris sukelia subtilius prisiminimus, eilutė iš užmiršto eilėraščio, kurį vėl užtikai, keli taktai iš muzikos kūrinio, kurio seniai negrojai,- sakau tau, Dorianai, kad kaip tik nuo šito ir priklauso mūsų gyvenimas. Brauningas kažkur rašo apie tai, bet ir mūsų pojūčiai tą byloja. Būna akimirkų, kai <I>lilas blanc</I> kvapas staiga padvelkia į mane ir aš vėl turiu išgyventi nepaprastą savo gyvenimo mėnesį. Norėčiau, Dorianai, būti tavo vietoje. Žmonės pasmerkė ir tave, ir mane, bet tave visada garbino. Ir visada garbins. Tu esi tas idealas, kurio ieško mūsų amžius ir bijo pripažinti suradęs. Džiaugiuosi, kad tu niekada nesi nieko padaręs, nesi iškalęs statulos, nutapęs paveikslo, kad nieko nesi sukūręs, tik save patį! Tavo menas - gyvenimas. Tu pats save pavertei muzika. Tavo dienos - tavo sonetai.

Dorianas pakilo nuo fortepijono ir brūkštelėjo ranka sau per plaukus.

- Taip, gyvenimas nepaprastas,- tyliai tarė jis, - bet aš, Hari, nebegyvensiu taip, kaip gyvenau. O tu nešnekėk man visų tų ekstravagantiškų dalykų. Tu visko apie mane nežinai. Ir, man regis, jei žinotum, net tu nusigręžtum nuo manęs. Juokiesi? Nesijuok.

- Kodėl nebeskambini, Dorianai? Grįžk atgal ir dar sykį man paskambink tą noktiurną. Pažvelk į geltoną kaip medus mėnulį, kuris kabo sutemose. Jis laukia, kad tu jį žavėtum, ir, jei skambinsi, jis nusileis arčiau prie žemės. Nenori? Tad eime į klubą. Vakaras buvo žavus, ir mes privalome jį žaviai užbaigti. Pas Vaitą tavęs kai kas laukia ir labai nori su tavim susipažinti - tai jaunas lordas Pulas, Bonmeto vyriausias sūnus. Jis jau nešioja tokius kaklaraiščius kaip tavo ir meldė mane supažindinti su tavim. Jis labai mielas ir man gerokai panašus į tave.

- Tikiuosi, kad ne,- tarė Dorianas, jo žvilgsnis buvo liūdnas.- Bet aš, Hari, šį vakarą nuvargęs. Į klubą neisiu. Jau beveik vienuoliktą, noriu anksti atsigtulti.

- Dar pabūk. Niekada nesi taip puikiai skambinęs kaip šį vakarą. Tavo tušė - kažkoks stebuklas. Niekada dar negirdėjau tokio išraiškingumo.

- Tai dėl to, kad aš ketinu pasidaryti geras,- atsakė šypsodamas Dorianas. - Aš jau truputį pasikeičiau.

- Man, Dorianai, tu niekada nepasikeisi,- tarė lordas Henris.- Mudu visada liksim draugai.

- Tačiau sykį tu apnuodijai mane su viena knyga. Neturėčiau tau šito atleisti. Hari, pažadėk niekam niekada neskolinti šios knygos. Ji žalinga.

- Mielas vaike, tu iš tikrųjų pradedi moralizuoti. Netrukus imsi kaip atsivertėliai ar tie iš atgimimo sektos raginti žmones nedaryti nuodėmių, kurios tau nusibodo. Tu pernelyg žavus, kad galėtum taip elgtis. Be to, tai beprasmiška. Mudu esam tokie, kokie esam, ir būsim tokie, kokie būsim. O apsinuodyti knyga negalima. Menas neturi įtakos veiksams. Jis sunaikina norą veikti. Jis tobulai sterilus. Knygos, kurias žmonės vadina nemoraliomis,- tai knygos, kurios rodo pasauliui jo gėdą. Ir tiek. Bet apie literatūrą nediskutuosim. Ateik rytoj. Vienuoliktą žadu pajodinėti. Galėtume joti drauge. O paskui aš tave nuvesiu priešpiečių pas ledi Brenksom. Ji žavi moteris ir nori su tavimi pasitarti dėl gobelenų, kuriuos ketina pirkti. Nepamiršk ateiti. O gal valgysim priešpiečius pas mūsų mieląją hercogienę? Ji sako niekada tavęs nebematanti. Gal Gledisė tau nusibodo? Taip ir maniau. Jos šmaikštus liežuvis erzina. Na, šiaip ar taip, būk vienuoliktą.

- Ar būtinai, Hari?

- Žinoma. Parke dabar labai gražu. Man regis, kad nuo tų metų kai sutikau tave, tokių alyvų nėra buvę.

- Gerai. Būsiu vienuoliktą,- pasakė Dorianas.- Labanakt Hari.

Priėjęs prie durų, jis akimirką stabtelėjo, lyg būtų turėjęs dar ką pasakyti. Paskui atsiduso ir išėjo.

Vakaras buvo gražus, toks šiltas, kad jis užsimetė paltą ant rankos ir net neapvyturiavo kaklo šilkinio šaliku. Kai rūkydamas cigaretę žingsniavo sau namo, pro šalį praėjo du jauni vyriškiai vakariniais drabužiais. Jis išgirdo, kaip vienas sušnibždėjo antrajam: "Čia Dorianas Grėjus". Prisiminė, koks būdavo patenkintas, kai į jį kas atkreipdavo dėmesį, kai į jį žiūrėdavo ar apie jį kalbėdavo. Dabar jam jau pakyrėjo klausytis savo vardo. Mažas miestelis, kur jis pastaruoju metu dažnai nukakdavo, iš dalies jam ir patiko dėl to, kad ten niekas jo nepažino. Ne kartą jis sakė mergaitei, kurią prisiviliojo, jog esąs vargšas, ir jinau tikėjo. Sykį jis pasisakė esąs blogas, bet jinau jį išjuokė ir paaiškino, kad blogi žmonės būna seni ir labai bjaurūs. Kaip ji juokdavosi! - lyg strazdas ulbėtų. O kokia buvo daili su kartūno suknele ir didžiule skrybėle. Pati nieko nenumanydama, ji turėjo visa, ką jis buvo praradęs.

Parėjęs namo, rado tarną dar jo belaukiantį. Liepė jam gulti, o pats krito ant sofos bibliotekoje ir ėmė galvoti apie tai, ką lordas Henris buvo kalbėjęs.

Nejau iš tikrųjų žmogus negali pasikeisti? Jis pajuto neišpasakytą ilgesį to savo jaunystės tyrumo, tos rausvai baltos jaunystės, kaip sykį ją pavadino lordas Henris. Žinojo pats save suteršęs, mintis užkrėtęs puvinu, vaizduotę atidavęs siaubui; žinojo žalinga savo įtaka veikęs kitus ir dėl to patyręs šiurpų džiugesį, o pačius geriausius, daugiausia vilčių teikiančius iš tų, kuriuos kada buvo sutikęs, įstūmęs į gėdingą pragaištį. Bet argi visa tai nebepataisoma? Negi nebėra vilties?

Ak! Kokia klaidi ši išdidumo ir aistros akimirka, kai jis meldėsi, kad jo dienų našta prislėgtų portretą, o jis pats išsaugotų nesudrumstą amžinos jaunystės spindesį! Iš čia ir kilo visos jo nesėkmės. Verčiau kiekviena jo gyvenimo nuodėmė būtų jam nešusi tikrą ir greitą bausmę. Bausmė apvalo. Ne "atleisk mums mūsų kaltes", bet "bausk mus už nuodėmes" - taip turėtų skambėti žmogaus malda pačiam teisingiausiam Dievui.

Keistai išraižytas veidrodis, kurį prieš tokią galybę metų buvo jam dovanojęs lordas Henris, stovėjo ant stalo, o baltarankiai amūrai, kaip ir seniau, šypsojo jį apglėbę. Dorianas paėmė veidrodį taip pat, kaip ir tą siaubo naktį, kai pirmą kartą pastebėjo pasikeitimą lemtingajame paveiksle, ir baugiomis akimis pro ašarų miglą pažvelgė į nušlifotą jo paviršių. Sykį kažkas, neišpasakytai jį mylėjęs, parašė jam beprotišką laišką, kuris baigėsi šiais dievinamais žodžiais: "Pasaulis pasikeitė, nes tu sutvertas iš dramblio kaulo ir aukso. Tavo lūpų linijos iš naujo rašo istoriją". Šios frazės atgijo jo atmintyje, ir jis ėmė jas kartoti. Paskui jį pagavo pasibjaurėjimas savo grožiu, ir, sviedęs žemėn veidrodį, sutrypė kulnu sidabrines šukeles. Juk grožis jį prazudė, grožis ir jaunystė, kurių jis meldė. Jei ne jie, jo gyvenimas būtų galėjęs likti be dėmės. Grožis jam buvo tik kaukė, o jaunystė - pasityčiojimas. Kas gi yra jaunystė geriausiu atveju? Žalias, nesubrendęs metas, lėkštų nuotaikų ir liguistų minčių metas. Kodėl jis vilki jos drabužį? Jaunystė jį sugadino.

Verčiau negalvoti apie praeitį. Niekas jos nebepakeis. Apie save, apie savo ateitį reikia galvoti. Džeimsas Veinas guli bevardžiam kape Selbio kapinėse. Alenas Kempbelas vieną vakarą nusišovė savo laboratorijoje, tačiau neišdavė paslapties, kurią sužinoti buvo priverstas. Sujudimas dėl Bezilio Holvordo dingimo turėjo, kaip buvo matyti, greit nurimti. Jis jau tilo. Šiuo atžvilgiu Dorianas buvo visai saugus. Bet iš tikrųjų ne Bezilio Holvordo mirtis jį labiausiai slėgė. Didžiausią rūpestį jam kėlė jo paties sielos merdėjimas. Bezilis nutapė portretą, kuris sugriovė jam gyvenimą. Jis negalėjo šito atleisti Beziliui. Dėl visko buvo kaltas portretas. Bezilio kalbos buvo nepakenčiamos, bet vis dėlto jis kantriai jų klausėsi. Žmogžudystės priežastis buvo tik akimirkos beprotybė. O Alenas Kempbelas pats nusižudė. Pats apsisprendė. Dorianas čia niekuo dėtas.

Naujas gyvenimas! Štai ko jis troško. Štai ko laukė. Iš teisybės, tas gyvenimas jau buvo prasidėjęs. Šiaip ar taip, vienos nekaltos būtybės jis jau pagailėjo. Ir daugiau nekaltybės nebegundys. Bus geras.

Prisiminęs Hetę Merton, jis ėmė svarstyti, gal portretas užrakintame kambaryje bus kiek pasikeitęs. Tikriausiai jis jau nebe toks baisus, kaip buvo? Jei jo gyvenimas bus tyras, gal jis galės iš šito veido pašalinti visus piktos aistros pėdsakus. Gal blogio pėdsakai jau bus dingę. Nueis ir pasižiūrės. Dorianas paėmė lempą nuo stalo ir nutykino į viršų. Kai atstūmė nuo durų sklendes, džiaugsmo šypsena šmėkstelėjo keistai jaunam jo veide ir akimirka pasilaikė lūpų kertelėse. Taip, jis bus geras, ir šlykštusis daiktas, kurį buvo paslėpęs, daugiau jam siaubo nebekels. Jam rodėsi, lyg nuo pečių jau būtų nukritusi sunki našta.

Ramiai įėjo į vidų, užsirakino duris, kaip buvo pratęs, ir nutraukė nuo portreto purpurinę uždangą. Skausmo ir pasipiktinimo šūksnis išsiveržė jam iš lūpų. Niekas nebuvo pakitę, tik akyse atsirado klastingas žvilgsnis, o prie lūpų - kreiva veidmainystės raukšlė. Veidas tebebuvo šlykštus, gal net šlykštesnis nei anksčiau, o raudona rasa ant rankos blizgėjo skaisčiau ir dar labiau atrodė panašesnė į šviežiai pralieta kraują. Tada jis sudrebėjo. Nejau tik tuštybė paskatino jį padaryti tą vienintelį gerą darbą? O gal naujų pojūčių troškimas, kaip pašaipiai juokdamasis spėjo lordas Henris? Gal noras suvaidinti vaidmenį, noras, kuris mus kartais verčia dėtis geresniais, negu esam? O gal visa draugėn paėmus? Kodėl raudonoji dėmė didesnė kaip anksčiau? Ji tarytum baisi liga buvo išplitusi per raukšlėtus pirštus. Kraujo buvo ir ant kojų, tarsi jos būtų aplašėjusios, net ranka, kuri nebuvo laikiusi peilio,- kruvina. Prisipažinti? Ar tai reišė, kad jis privalo prisipažinti? Pasiduoti, ir tegul nubaudžia mirties bausme. Jis nusijuokė. Jautė, kad toji mintis absurdiška. Beje, jeigu jis ir prisipažintų, kas patikėtų? Niekur nėra nužudytojo pėdsakų. Visa, kas jam priklausė, sunaikinta. Jis pats sudegino tai, kas buvo likę apačioje. Žmonės tiesiog pasakytų, kad jis pamišęs. Uždarytų jį, jeigu imtų atkakliai įrodinėti... Bet vis dėlto jo pareiga prisipažinti, iškęsti viešą gėdą, viešai atgailauti. Yra Dievas, kuris žmonėms įsakė išpažinti kaltes ir dangui, ir žemei. Kad ir ką jis darytų, niekas jo neapvalys tol, kol pats neišpažins savo nuodėmės. Nuodėmės? Jis truktelėjo pečiais. Bezilio Holvordo mirtis jam atrodė tokia nereikšminga. Jis galvojo apie Hetę Merton. Juk tas jo sielos veidrodis, į kurią jis žvelgė, neteisingas. Tuštybė? Smalsumas? Veidmainystė? Negi jo aukoje nieko kita nebuvo? Juk buvo dar kažkas. Bent jam taip atrodė. Bet kas pasakytų?.. Ne. Nebuvo nieko. Tik iš tuštybės jis jos pagailėjo, veidmainiaudamas nešiojo gerumo kaukę. Iš smalsumo mėgino savęs išsižadėti. Dabar jis tą suprato.

Bet toji žmogžudystė - negi ji persekios visą gyvenimą? Negi visada jį slėgs praeitis? Ar jis iš tikrųjų turi prisipažinti? Niekada. Prieš jį tėra tik vienas įrodymas. Tas įrodymas - portretas. Reikia jį sunaikinti. Kam jį taip ilgai laikė? Kadaisė jam buvo malonu žiūrėti, kaip portretas keičiasi ir sensta. Bet pastaruoju metu to malonumo nebejautė. Portretas trukdė užmigti nakčia. Išvažiavus visą laiką ėmė baimė, kad svetimos akys į jį nepažvelgtų. Jo aistras portretas paženklino liūdesiu. Vien tik jo prisiminimas buvo užtemdęs daugelį džiaugsmo akimirkų. Portretas buvo nelyginant sąžinė. Taip, jis ir buvo sąžinė. Reikia jį sunaikinti.

Jis apsižvalgė ir pamatė peilį, kuriuo buvo nudūręs Bezilį Holvordą. Daug sykių valė jį, kol nebeliko nė dėmelės. Peilis buvo švarus ir blizgėjo. Taip, kaip nužudė dailininką, nužudys ir dailininko kūrinį, ir viską, ką jis reiškė. Nužudys praeitį, o kai jos nebebus, jis pasidarys laisvas. Nužudys tą siaubingą sielos gyvenimą ir be jo klaikių įspėjimų galės ja jaustis ramus. Dorianas čiupo peilį ir smeigė į paveikslą.

Pasigirdo riksmas ir bildesys. Riksmas buvo toks bausis ir agoniškas, kad išsigandę nubudo tarnai ir išslinko iš savo kambarių. Du džentelmenai, ėję per aikštę, sustojo ir pažvelgė aukštyn į didelį namą. Paskui jie vėl ėjo, kol susitiko policininką ir atsivedė jį atgal. Policininkas kelis sykius paskambino prie durų, bet niekas neatsiliepė. Namas skendėjo tamsoje, tik viename iš viršutinių langų degė žiburys. Kiek pabuvęs, jis nuėjo į gretimo namo portiką ir ėmė laukti.

- Kieno čia namas? - paklausė senesnysis džentelmenas.

- Pono Doriano Grėjaus,- atsakė policininkas.

Nueidami vyrai persimetė žvilgsniais ir nusišaipė. Vienas jų buvo sero Henrio Eštono dėdė. Viduje, tarnų kambaryje, pusiau apsirengę šeimynykščiai tyliai kuždėjosi. Senoji ponia Lyf verkė ir laužė rankas. Frensis buvo išblyškęs kaip drobė.

Gal už ketvirčio valandos jis pasikvietė vežėją ir dar vieną iš tarnų ir nutykino į viršų. Jie pabeldė, bet niekas neatsakė. Pašaukė. Visur buvo tylu. Pagaliau, veltui mėginę išlaužti duris, jie užlipo ant stogo ir nušoko į balkoną. Langai atsidarė lengvai - sklendės buvo senos.

Įėję jie išvydo ant sienos kabantį puikų šeimnininko portretą: Dorianas čia buvo toks, kokį jie visą laiką matydavo, kupinas nuostabios jaunystės ir grožio. Ant grindų gulėjo negyvas žmogus vakariniu apdaru ir su peiliu širdyje. Jis buvo suvytęs, raukšlėtas, šlykštaus veido. Ir tik apžiūrėję žiedus, jie pažino, kas jis.